

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών
«ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ»
(ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ JEAN MONNET)**

Θέμα Διπλωματικής

**«Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΩΝ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:
Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΟΙ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ
ΣΤΑΘΜΩΝ ΒΑΣΗΣ ΚΙΝΗΤΗΣ ΤΗΛΕΦΩΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»**

Επιμέλεια

Κατάκαλου Ελένη

AM :1205M051

Επιβλέπων Καθηγητής

Dr Τσάλτας Γρηγόριος

ΑΘΗΝΑ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2006

*Ο Τομέας των Τηλεπικοινωνιών :
Η Ευρωπαϊκή και η Ελληνική Διάσταση και οι Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις
Από την Υπαρξη Σταθμών Βάσης Κινητής Τηλεφωνίας στην Ελλάδα*

Αφιερωμένη
Στους γονείς μου
Παναγιώτη & Μαρία Κατάκαλου
Για την Στήριξη που μου Παρείχαν.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Πριν και πάνω από όλα θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον διευθυντή του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών, καθηγητή κ. Κωνσταντίνο Στεφάνου, για την ευκαιρία που μου έδωσε να παρακολουθήσω το Μ.Π.Σ. «Περιβάλλον και Βιώσιμη Ανάπτυξη» (Πρόγραμμα Jean Monnet), καθώς και τους καθηγητές μου κ. Γρηγόριο Τσάλτα, κ. Εμμανουήλ Ραυτόπουλο, κα Μαρία Παπακωνσταντίνου, κ Χαράλαμπο Πλατία και κα Τίνα Μπιρμπίλη για τις χρήσιμες συμβουλές τους καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς.

Δεν έχω λόγια να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στον επιβλέποντα καθηγητή μου, κ. Γρηγόριο Τσάλτα, για την έξοχη καθοδήγησή του και τις ουσιαστικές παρεμβάσεις του. Χωρίς τη δική του συμβολή δεν θα ήταν δυνατή η συγγραφή αυτής της εργασίας.

Επιπλέον θερμές ευχαριστίες οφείλω στη φίλη μου, φωτογράφο, Κακανά Νατάσα, για την εξαιρετική επιμέλεια του εξώφυλλου και των φωτογραφιών, καθώς και την ασύγκριτη Μήτση Ασπασία για την ψυχολογική υποστήριξη που μου παρείχε καθ' όλη τη διάρκεια της εργασίας μου, καθώς και για τις πολύτιμες μεταφράσεις αγγλικών κειμένων που μου έκανε.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω για τη γενναιόδωρη βοήθεια στην ερευνά μου τους υπαλλήλους της Βιβλιοθήκης του Παντείου Πανεπιστημίου, και της Εθνικής Βιβλιοθήκης Αθηνών και του Εθνικού Τυπογραφείου.

Τέλος, θερμά ευχαριστώ τους γονείς μου, κ Κατάκαλο Παναγιώτη και κα Κατάκαλου Μαρία, για τη βοήθεια και τη στήριξη που μου παρείχαν καθ' όλη την διάρκεια των δύο χρόνων των μεταπτυχιακών μου σπουδών.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
1 Σκοπός της Εργασίας.....	1
2 Πλάνο της Εργασίας.....	2
 Α΄ ΜΕΡΟΣ : ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ.....	4
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο – ΤΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.....	5
1.1 Εισαγωγή.....	5
1.1.1 Σφαιρική Πολιτική στο Πεδίο της Κοινωνίας της Πληροφορίας.....	6
1.1.2 Νομιμοποιητική Βάση της Πολιτικής Τηλεπικοινωνιών.....	8
1.2 Ιστορική Ανασκόπηση.....	14
1.2.1 Κρατικό Μονοπώλιο.....	14
1.2.2 Σταδιακή Απελευθέρωση (1987).....	20
1.2.3 Ουδέτερη Κανονιστική Αντιμετώπιση Τεχνολογικής Σύγκλισης -Λόγοι Αντικατάστασης Κανονιστικού Πλαισίου.....	29
1.3 Το «Νέο Πακέτο» για τις Τηλεπικοινωνίες (2002).....	32
1.3.1 Οδηγία-Πλαίσιο	32
1.3.2 Οδηγίες Εναρμόνισης.....	34
1.4 Οι Εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής	45
1.4.1 Έκθεση 2003.....	46
1.4.2 Έκθεση 2004.....	49
1.4.3 Έκθεση 2005.....	51
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο –Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΕ ΚΑΙ Η ΔΙΕΘΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ.....	53
2.1 Εισαγωγή.....	53
2.2 Διεθνή Ένωση Τηλεπικοινωνιών (ITU).....	54
2.2.1 Ιστορική Ανασκόπηση.....	54
2.2.2 Το Θεσμικό Πλαίσιο και η Λειτουργία της Διεθνούς Ένωσης Τηλεπικοινωνιών.....	57
2.2.3 Ο Ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Διεθνή Ένωση Τηλεπικοινωνιών.....	61

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο – ΤΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗ ΕΛΛΑΔΑ.....	63
3.1 Εισαγωγή.....	63
3.2 Ιστορική Ανασκόπηση.....	64
3.2.1 Απαρχή Τηλεπικοινωνιακής Εποχής στην Ελλάδα.....	64
3.2.2 Περίοδος 1990-1993	67
3.2.3 Περίοδος 1994-2000.....	70
3.3 Ισχύον Νομοθετικό Πλαίσιο (Ν.3431/2006).....	76
3.4 Ο Ρόλος της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ).....	78
3.4.1 Σύσταση.....	79
3.4.2 Αρμοδιότητες.....	82
 Β΄ ΜΕΡΟΣ: ΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΣΤΑΘΜΩΝ ΒΑΣΗΣ ΚΙΝΗΤΗΣ ΤΗΛΕΦΩΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	 90
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο – Ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ (ΣτΠ).....	 91
4.1 Εισαγωγή.....	91
4.2 Ο Συνήγορος του Πολίτη ως Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή.....	91
4.2.1 Η Συνταγματική Κατοχύρωση.....	91
4.2.1.1 Τα Άρθρα 103 και 101Α του Συντάγματος 2000-2001.....	91
4.2.1.2 Ο Ιδρυτικός Νόμος (Ν 2477/97).....	93
4.2.2 Η Αποστολή και το Έργο του Συνηγόρου του Πολίτη.....	100
4.2.2.1 Η Αποστολή.....	100
4.2.2.2 Το Έργο.....	102
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο – Η ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΣΤΑΘΜΩΝ ΒΑΣΗΣ ΚΙΝΗΤΗΣ ΤΗΛΕΦΩΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	 104
5.1 Εισαγωγή.....	104
5.2 Ιστορικό-Ερευνά Αναφορών.....	105
5.2.1 Συνοπτική Παρουσίαση Αναφορών.....	105
5.2.2 Σημαντικές Επιστημονικές και Νομικές Διαπιστώσεις από την Ερευνά των Αναφορών.....	114
5.2.2.1 Επιστημονικές Διαπιστώσεις από την Ερευνά των Αναφορών.....	114

5.2.2.2	Νομικές Διαπιστώσεις από την Ερευνά των Αναφορών.....	116
5.3	Επιστημονικές Απόψεις για Τις Επιδράσεις της Ηλεκτρομαγνητικής Ακτινοβολίας.....	118
5.3.1	Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ).....	118
5.3.2	Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (Π.Ο.Υ. –World Health Organization- WHO).....	120
5.3.3	Εκθέσεις Επιτροπών Εμπειρογνομόνων.....	122
5.3.4	Ανεξάρτητοι Εμπειρογνώμονες.....	125
5.4	Η Ηλεκτρομαγνητική Ακτινοβολία Υπό το Πρίσμα της Αρχής της Προφύλαξης.....	130
5.4.1	Η Αρχή της Προφύλαξης στο Διεθνές Δίκαιο.....	130
5.4.2	Η Αρχή της Προφύλαξης στο Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο.....	134
5.4.2.1	Η συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	134
5.4.2.2	Η ανακοίνωση της Επιτροπής για την αρχή της προφύλαξης....	136
5.4.3	Η Εφαρμογή της Αρχής της Προφύλαξης στην Ηλεκτρομαγνητική Ακτινοβολία.....	137
5.5	Προτάσεις	139
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....		143
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....		146
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....		158

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΩΝ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

Ελληνικές Συντομογραφίες

ΑΔΑ : Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή
ΑΕΤΕ : Ανώνυμη Ελληνική Τηλεφωνική Εταιρία
ΑΣΚΕ : Αντιπροσωπευτική Συνέλευση Κοινωνικού Ελέγχου
ΔΕΚ : Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
ΔΕΚΟ : Δημόσια Επιχείρηση Κοινής Ωφέλειας
ΔΕΗ : Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
ΕΖΕΣ : Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών
ΕΕΑΕ : Ελληνική Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας
ΕΕΤ : Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών
ΕΕΤΤ : Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων
ΕΕ : Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΡΑ : Εθνική Ρυθμιστική Αρχή
ΕΟΠ : Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος
Ν : Νόμος
Ν.Π.Δ.Δ. : Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου
Ν.Π.Ι.Δ. : Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου
ΟΤΑ : Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΟΤΕ : Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδας
Π.Δ : Προεδρικό Διάταγμα
ΠΟΕ : Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου
ΠΟΥ : Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας
ΣΕΚ : Συνθήκη Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
ΣτΠ : Συνήγορος Του Πολίτη
ΤΠΕ : Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών
ΦΕΚ : Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης

Ξενόγλωσσες Συντομογραφίες

CCIF : Διεθνή Συμβουλευτική Επιτροπή για την Τηλεφωνία

CCIR : Διεθνή Συμβουλευτική Επιτροπή για τις Τηλεπικοινωνίες

CCIT : Διεθνή Συμβουλευτική Επιτροπή για την Τηλεγραφία

CCITT : Διεθνή Συμβουλευτική Επιτροπή Τηλεγραφίας και Τηλεφωνίας

EMF : Electromagnetic field

GSM : Global System for Mobile Communications

ICNIRP : International Commission on NON-Ionizing Radiation Protection

IP : Internet Protocol

NRPB: National Radiological Protection Board

ONP : Open Network Provision,

SOFT : Senior Official Group For Telecommunications

SPS: Sanitary and Phytosanitary Agreement

WTPF : World Telecommunication Policy Forum

ΘΕΜΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ

**«Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΩΝ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ:
Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΟΙ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ
ΣΤΑΘΜΩΝ ΒΑΣΗΣ ΚΙΝΗΤΗΣ ΤΗΛΕΦΩΝΙΑΣ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ»**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1 Σκοπός και Ερέθισμα της Εργασίας

Η ενασχόλησή μου με το θέμα «Ο Τομέας των Τηλεπικοινωνιών : Η ευρωπαϊκή και η ελληνική διάσταση και οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την ύπαρξη σταθμών βάσης κινητής τηλεφωνίας στην Ελλάδα» στοχεύει στην ανάπτυξη του θεσμικού ρυθμιστικού πλαισίου των τηλεπικοινωνιών τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο. Η θεωρητική ενασχόληση αφορά την παρουσίαση του ρυθμιστικού κανονιστικού πλαισίου που ισχύει στον ευρωπαϊκό και τον ελληνικό χώρο στον τομέα των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών. Από την άλλη πλευρά η πρακτική ενασχόληση αναφέρεται στη παρουσίαση των επιπτώσεων στην ανθρώπινη υγεία, από ένα από τα προϊόντα των τηλεπικοινωνιών, τα κινητά τηλέφωνα, έτσι όπως προκύπτει μέσα από την έρευνα του Συνήγορου του Πολίτη.

Η κινητήρια δύναμη ή αλλιώς το βασικό ερέθισμα για τη συγκεκριμένη επιλογή του θέματος δόθηκε από τις έντονες προσωπικές μου ανησυχίες για το αμφιλεγόμενο ζήτημα των επιπτώσεων από την χρήση κινητών τηλεφώνων στην ανθρώπινη υγεία. Επιπρόσθετα, η ενασχόλησή μου, τόσο στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Περιβάλλον και Βιώσιμη Ανάπτυξη», όσο και στο πλαίσιο των προπτυχιακών μου σπουδών, με τα συσχετιζόμενα προβλήματα του εμπορίου, της ανάπτυξης και του περιβάλλοντος, με οδήγησαν στην απόφαση μου να ασχοληθώ με το ζήτημα των περιβαλλοντικών επιβαρύνσεων που προκύπτουν από την αλματώδη ανάπτυξη ενός τεχνολογικού κλάδου, του τομέα των τηλεπικοινωνιών.

2 Μεθοδολογία και Πλάνο της Εργασίας

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε κατά τη διάρκεια της συγγραφής αυτής της εργασίας βασίστηκε, κυρίως, σε πρωτογενείς πηγες και κείμενα, προερχόμενα από τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Συγκεκριμένα μελετήθηκαν οι Λευκές και οι Πράσινοι Βίβλοι για τις Τηλεπικοινωνίες, οι Ετήσιες Εκθέσεις της Επιτροπής για την υλοποίηση των κανονιστικών ρυθμίσεων για τις τηλεπικοινωνίες καθώς και οι τομεακές Οδηγίες και εν συνεχεία η Οδηγία –Πλαίσιο και οι Οδηγίες εναρμόνισης του 2002. Αξιολογήθηκαν επίσης, οι νόμοι καθώς και τα προεδρικά διατάγματα του ελληνικού κράτους για να παρουσιαστεί το ισχύον θεσμικό πλαίσιο στην Ελλάδα καθώς και η συμμόρφωση της χώρας μας προς τις ισχύουσες ευρωπαϊκές Οδηγίες. Επικουρικά χρησιμοποιήθηκαν κείμενα γενικότερου προβληματισμού, βιβλιογραφικές πηγές, συναφής αρθρογραφία και αρκετά στοιχεία από το Διαδίκτυο.

Η άρθρωση της εργασίας έχει γίνει με τέτοιο τρόπο, ώστε να επιτευχθεί μία ολοκληρωμένη ανάπτυξη και ανάδειξη του θέματος. Στο **Α΄ ΜΕΡΟΣ** παρουσιάζεται το προϋπάρχον και το ισχύον θεσμικό πλαίσιο των τηλεπικοινωνιών τόσο στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και στα πλαίσια της ελληνικής επικράτειας. Στο **Β΄ ΜΕΡΟΣ** παρουσιάζονται οι επιπτώσεις που δημιουργούνται στο περιβάλλον από την ύπαρξη σταθμών βάσης, για ένα δηλαδή από τα προϊόντα των τηλεπικοινωνιών, των κινητών τηλεφώνων. Η παρουσίαση αυτή επικεντρώνεται στον ελληνικό χώρο και αναλύεται με βάση τα πορίσματα του Συνηγόρου του Πολίτη, έτσι όπως αυτά εκφράστηκαν σε Έκθεση του, τον Νοέμβριο του 2003.

Αναλυτικότερα, το **Α΄ ΜΕΡΟΣ** αρθρώνεται σε τρία επιμέρους κεφάλαια και παρουσιάζει συνολικά το ευρωπαϊκό και ελληνικό ρυθμιστικό πλαίσιο για τις τηλεπικοινωνίες. Συγκεκριμένα, στο **Κεφάλαιο 1** επιχειρείται μια ιστορική ανασκόπηση και παρουσίαση των ευρωπαϊκών προσπαθειών στην πολιτική των τηλεπικοινωνιών από

την δεκαετία του 1970 και μέχρι την τελευταία Οδηγία –Πλαίσιο του 2002 καθώς και η μετέπειτα αξιολόγηση της προόδου που έχει πραγματοποιηθεί.

Στο **Κεφάλαιο 2** επιχειρείται να γίνει μια σύνδεση της ευρωπαϊκής πολιτικής για τις τηλεπικοινωνίες και του διεθνούς νομικού καθεστώτος για τις τηλεπικοινωνίες, έτσι όπως αυτό εκφράζεται στην Διεθνή Ένωση Τηλεπικοινωνιών (ITU). Στόχος της σύνδεσης αυτής είναι η ανάδειξη του ρόλου και της θέσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσα στο διεθνές καθεστώς των τηλεπικοινωνιών.

Τέλος, στο **Κεφάλαιο 3** αναφέρεται το ρυθμιστικό τηλεπικοινωνιακό πλαίσιο της Ελλάδας μέσα από την παρουσίαση των νομοθετημάτων που υιοθετήθηκαν στην Ελλάδα, από την πρώτη στιγμή εμφάνισης του τηλεφώνου έως και στην ψήφιση του υφιστάμενου νόμου 3431 του 2006 περί των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Παρουσιάζεται επιπλέον η δομή και η σταδιακή αναβάθμιση των αρμοδιοτήτων του ΕΕΤΤ, καθ' όλη την περίοδο από το 1992 και ως το 2006, εξαιτίας του ιδιαίτερα σημαντικού ρόλου της ΕΕΤΤ ως ελεγκτικός και εποπτικός οργανισμός της αγοράς των τηλεπικοινωνιών.

Το **Β' ΜΕΡΟΣ** χωρίζεται σε δύο κεφαλαία και παρουσιάζει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την ύπαρξη σταθμών βάσης κινητής τηλεφωνίας στην Ελλάδα σύμφωνα με την Έκθεση του Συνήγορου του Πολίτη. Συγκεκριμένα, στο **Κεφάλαιο 4** παρουσιάζεται η θεσμική φύση και ο ρόλος του Συνήγορου του Πολίτη, όπως επίσης και η αποστολή που αυτός επιτελεί.

Τέλος στο **Κεφάλαιο 5** αναλύεται εκτενέστατα η έκθεση που δημοσίευσε ο Συνήγορος του Πολίτη τον Νοέμβριο του 2003 στα πλαίσια του Κύκλου Ποιότητας Ζωής, μέσα από την οποία αναδεικνύονται οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την ύπαρξη βάσεων κινητής τηλεφωνίας στην Ελλάδα.

Α΄ ΜΕΡΟΣ :

**ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ
ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΤΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

1.1 Εισαγωγή

Οι τηλεπικοινωνίες βρίσκονται εδώ και λίγα χρόνια στο προσκήνιο της οικονομικής και κοινωνικής επανάστασης. Ουσιαστικά τα τελευταία 15 χρόνια έχει παρατηρηθεί αλματώδης ανάπτυξη στο τομέα των τεχνολογιών και των υπηρεσιών της πληροφορίας. Η επανάσταση αυτή διαμόρφωσε την λεγόμενη «κοινωνία της πληροφορίας»¹

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ανταποκρινόμενη σε αυτές τις νέες εξελίξεις, καθοδήγησε και υποστήριξε εξ αρχής αυτή την επανάσταση, μέσω της πολιτικής και της δράσης που

¹ Βλ.: **Κοινωνία της πληροφορίας** : Η έννοια της κοινωνίας της πληροφορίας είναι συνώνυμη με τον όρο "Νέες Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών" (ΝΤΠΕ). Από τις αρχές της δεκαετίας του '90, οι ΝΤΠΕ γνωρίζουν θεαματική ανάπτυξη, η οποία εκδηλώνεται με τη γενίκευση της ηλεκτρονικής ανταλλαγής πληροφοριών, τη σύγκλιση προς τις ψηφιακές τεχνολογίες, τη ραγδαία εξάπλωση του Διαδικτύου και με την ελευθέρωση των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών. Η κοινωνία της πληροφορίας προσφέρει πρωτοφανείς προοπτικές σε πολλά πεδία της καθημερινής ζωής, όπως η πρόσβαση στην εκπαίδευση και στη γνώση (εκπαίδευση εξ αποστάσεως), η οργάνωση της εργασίας και η κινητοποίηση δεξιοτήτων (τηλεργασία), οι πρακτικές πτυχές (ηλεκτρονικές υπηρεσίες υγείας) και η ψηχαγωγία. Παρέχει επίσης νέες δυνατότητες συμμετοχής των πολιτών στη λήψη των αποφάσεων, διευκολύνοντας την έκφραση της γνώμης και των απόψεών τους. Παράλληλα όμως με αυτές τις θετικές εξελίξεις, ανακύπτουν και νέα προβλήματα: η μαζική χρήση του Διαδικτύου, λόγω χάριν, επιβάλλει να αντιμετωπιστούν οι νέες μορφές εγκληματικότητας, η πειρατεία, τα ζητήματα προστασίας των προσωπικών δεδομένων και πνευματικής ιδιοκτησίας. Επιπλέον, η κοινωνία της πληροφορίας μπορεί να συντελέσει στην περιθωριοποίηση ορισμένων κοινωνικών ομάδων, οξύνοντας τις κοινωνικές ανισότητες. Λαμβάνοντας υπόψη το δυναμικό, αλλά και τους κινδύνους της κοινωνίας της πληροφορίας, η Ευρωπαϊκή Ένωση την τοποθέτησε στο κέντρο της στρατηγικής της για τον 21ο αιώνα. Ειδικότερα, ανέλαβε δράσεις στήριξης και προώθησης (σχέδιο δράσης eEurope) και θέσπισε μέτρα για την αντιμετώπιση και τον περιορισμό των κινδύνων που συνδέονται με τη διάδοση της κοινωνίας της πληροφορίας, όπως το σχέδιο δράσης με στόχο τη βελτίωση της ασφάλειας στη χρήση του Διαδικτύου και την καταπολέμηση του παράνομου και επιζήμιου περιεχομένου., Europa Glossary στο http://www.europa.eu.int/scadplus/glossary/information_society_el.htm

καθόρισε. Συγκεκριμένα ένας από τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι να εξασφαλιστεί ότι οι επιχειρήσεις, τα κράτη και οι πολίτες της Ευρώπης θα εξακολουθήσουν να διαδραματίζουν κινητήριο ρόλο και να συμμετέχουν ενεργά στην παγκόσμια οικονομία της γνώσης και της πληροφορίας.

Κύριοι μοχλοί σε αυτή της την προσπάθεια είναι η τεχνολογία, οι δυνάμεις της αγοράς καθώς και η σφαιρική πολιτική που έχει διαμορφώσει στο πεδίο της κοινωνίας της πληροφορίας. Οι μοχλοί αυτοί, σε συνδυασμό με τα Άρθρα της Ιδρυτικής Συνθήκης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΣΕΚ) νομιμοποιούν την συνολική πολιτική των τηλεπικοινωνιών που έχει αναπτύξει η ΕΕ, και η οποία περιγράφεται στο παρόν κεφάλαιο.

1.1.1 Σφαιρική Πολιτική Στο Πεδίο της Κοινωνίας της Πληροφορίας

Οι δύο βασικές συνιστώσες της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της κοινωνίας της πληροφορίας αναπτύχθηκαν από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 και μετά και είναι:

- α) Οι δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης στο χώρο των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ)², που εγκαινιάστηκαν το 1984 από το Πρόγραμμα ESPRIT
- β) Η πολιτική τηλεπικοινωνιών, η οποία εγκαινιάστηκε το 1987 με την έκδοση της Πράσινης Βίβλου για την απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών.

² *Βλ. Τεχνολογίες των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ):* ο όρος ΤΠΕ καλύπτει ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών, εφαρμογών, τεχνολογιών, εξοπλισμού και λογισμικών, δηλαδή εργαλεία όπως η τηλεφωνία και το Ίντερνετ, η εξ αποστάσεως μάθηση, η τηλεόραση, οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές, τα δίκτυα και τα λογισμικά που είναι αναγκαία για τη χρήση των εν λόγω τεχνολογιών. Οι τεχνολογίες αυτές επιφέρουν σταδιακά επανάσταση στις κοινωνικές, πολιτιστικές και οικονομικές δομές, δημιουργώντας νέες συμπεριφορές ως προς τις πληροφορίες, τη γνώση, την επαγγελματική δραστηριότητα, κ.λπ, ΕΕ Glossary <http://www.europa.eu.int>

Οι δύο αυτές συνιστώσες παρουσιάζουν μεταξύ τους έντονη αλληλεπίδραση και αλληλεξάρτηση, η οποία όμως γίνεται πολύ εύκολα κατανοητή. Ενδεικτικό παράδειγμα της αλληλεπίδρασης μεταξύ των ερευνών στον τομέα των ΤΠΕ και των κανονιστικών ρυθμίσεων για τις τηλεπικοινωνίες αποτελεί η ψηφιακή κινητή τηλεφωνία. Η κινητή τηλεφωνία στην Ευρώπη χρησιμοποιεί σήμερα την τεχνολογία GSM (Global System for Mobile Communications). Η ανάπτυξη αυτή της τεχνολογίας, οι τεχνικές προδιαγραφές της, η επικύρωση και οι δοκιμές της έγιναν στο πλαίσιο ερευνητικών έργων της ΕΕ, δηλαδή στα πλαίσια των νέων τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ). Αποτέλεσμα, βέβαια, αυτής της επιτυχίας στην Ευρώπη ήταν το σύστημα GSM να αυτοεπιβληθεί ως το πρότυπο που χρησιμοποιείται σε παγκόσμια κλίμακα σε άλλες 130 χώρες.

Η Επιτροπή της ΕΕ αναγνωρίζοντας αυτή την αλληλεπίδραση των δυο συνισταμένων, ΤΠΕ και πολιτική τηλεπικοινωνιών, εφάρμοσε μια σφαιρική πολιτική στο πεδίο της κοινωνίας της πληροφορίας, η οποία ξεκίνησε ουσιαστικά το 1994, με την εφαρμογή της Λευκής Βίβλου της Επιτροπής³ για την «Ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση»⁴ που είχε δημοσιευτεί το 1993. Στη Λευκή Βίβλο υπογραμμίζονταν η καθοριστική σημασία που έχει η κοινωνία της πληροφορίας για την οικονομική ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα, την δημιουργία θέσεων εργασίας και την βελτίωση της ποιότητας της ζωής των Ευρωπαίων.

³ Βλ. **Λευκές Βίβλοι** : Οι Λευκές βίβλοι που εκδίδονται από την Επιτροπή είναι έγγραφα που περιλαμβάνουν προτάσεις κοινοτικής δράσης σε συγκεκριμένους τομείς. Σε ορισμένες περιπτώσεις αποτελούν προέκταση των πρασίνων βιβλίων σκοπός των οποίων είναι η έναρξη διαδικασίας διαβουλεύσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Μπορούν να αναφερθούν ως παράδειγμα οι λευκές βίβλοι για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, την "ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα και απασχόληση" ή ακόμη για την προσέγγιση των νομοθεσιών των συνδεδεμένων κρατών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης στους τομείς που έχουν σχέση με την εσωτερική αγορά. Εφόσον διατυπωθεί ευνοϊκή γνώμη για τη λευκή βίβλο από το Συμβούλιο, μπορεί, ενδεχομένως, να αποτελέσει πρόγραμμα δράσης της Ένωσης στο συγκεκριμένο τομέα Europa Glossary στο http://www.europa.eu.int/scadplus/glossary/white_paper_el.htm

⁴ Βλ. **COM(93) 700, τελικό Δεκέμβριος 1993** : Λευκή Βίβλος για την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση: οι προκλήσεις και η αντιμετώπισή τους για τη μετάβαση στον 21ο αιώνα

Βέβαια πρέπει να τονιστεί ότι στο πλαίσιο αυτής της σφαιρικής πολιτικής στο πεδίο της κοινωνίας της πληροφορίας και της γνώσης, δεν παραγνωρίστηκε το στοιχείο της διαφορετικότητας των κινήτρων και των στόχων των επιμέρους πολιτικών.⁵

1.1.2 Νομιμοποιητική Βάση της Πολιτικής Τηλεπικοινωνιών.

Η πολιτική των τηλεπικοινωνιών, ως μια από τις δύο βασικές συνιστώσες της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) στον τομέα της κοινωνίας της πληροφορικής, θεμελιώνεται νομικά στα Άρθρα 95,81,82,47 και 55 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΣΕΚ). Τα Άρθρα αυτά αναφέρονται τόσο στα θέματα εναρμόνισης της εσωτερικής αγοράς και επομένως στην δημιουργία της ενιαίας αγοράς, όσο και στο ζήτημα του ανταγωνισμού και στο δικαίωμα εγκατάστασης και παροχής υπηρεσιών. Συγκεκριμένα τα Άρθρα αναφέρουν :

Άρθρο 95: Εναρμόνιση της Εσωτερικής Αγοράς

1. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 94 και εκτός αν ορίζει αλλιώς η παρούσα συνθήκη, εφαρμόζονται οι ακόλουθες διατάξεις για την πραγματοποίηση των στόχων του άρθρου 14. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 251 και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, εκδίδει τα μέτρα σχετικά με την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που έχουν ως αντικείμενο την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.
2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται στις φορολογικές διατάξεις, στις διατάξεις για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και στις διατάξεις για τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των μισθωτών.
3. Η Επιτροπή, στις προτάσεις της που προβλέπονται στην παράγραφο 1, σχετικά με την υγεία, την ασφάλεια, την προστασία του περιβάλλοντος και την προστασία των

⁵ Βλ. <http://www.europa.eu.int/scadplus/leg/el/lvb/124100.htm>

καταναλωτών, λαμβάνει ως βάση ένα υψηλό επίπεδο προστασίας, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη όσες νέες εξελίξεις βασίζονται σε επιστημονικά δεδομένα. Στα πλαίσια των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο επιδιώκουν επίσης την επίτευξη αυτού του στόχου.

4. Όταν, αφού το Συμβούλιο ή η Επιτροπή θεσπίσουν ένα μέτρο εναρμόνισης, ένα κράτος μέλος θεωρεί αναγκαίο να διατηρήσει εθνικές διατάξεις που δικαιολογούνται από τις επιτακτικές ανάγκες που προβλέπονται στο άρθρο 30 ή διατάξεις σχετικές με την προστασία του περιβάλλοντος ή του χώρου εργασίας, τις κοινοποιεί στην Επιτροπή, καθώς και τους λόγους διατήρησής τους.

5. Επίσης, υπό την επιφύλαξη της παραγράφου 4, εάν, μετά την εκ μέρους του Συμβουλίου ή της Επιτροπής θέσπιση μέτρου εναρμόνισης, ένα κράτος μέλος θεωρεί αναγκαία τη θέσπιση εθνικών διατάξεων επί τη βάσει νέων επιστημονικών στοιχείων σχετικών με την προστασία του περιβάλλοντος ή του χώρου εργασίας, για λόγους οι οποίοι συντρέχουν μόνον στην περίπτωση του και οι οποίοι έχουν ανακύψει μετά την θέσπιση του μέτρου εναρμόνισης, κοινοποιεί στην Επιτροπή τις μελετώμενες διατάξεις και τους λόγους που υπαγορεύουν τη θέσπισή τους.

6. Η Επιτροπή, εντός έξι μηνών από τις κοινοποιήσεις που αναφέρονται στις παραγράφους 4 και 5, εγκρίνει ή απορρίπτει τις εν λόγω εθνικές διατάξεις, αφού εξακριβώσει εάν αποτελούν ή όχι μέσο αυθαιρέτων διακρίσεων ή συγκαλυμμένο περιορισμό του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών, και εάν συνιστούν ή όχι εμπόδιο στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

Εάν η Επιτροπή δεν αποφασίσει εντός αυτής της περιόδου, οι εθνικές διατάξεις, περί των οποίων οι παράγραφοι 4 και 5, λογίζονται ότι έχουν εγκριθεί.

Εάν η πολυπλοκότητα του αντικειμένου το δικαιολογεί, και δεν υπάρχει κίνδυνος για την υγεία του ανθρώπου, η Επιτροπή μπορεί να κοινοποιήσει στο συγκεκριμένο κράτος

μέλος ότι η περίοδος η αναφερόμενη στην παρούσα παράγραφο μπορεί να παραταθεί μέχρι ένα εξάμηνο.

7. Οσάκις, σύμφωνα με την παράγραφο 6, επιτρέπεται σε ένα κράτος μέλος να διατηρήσει ή να εισαγάγει εθνικές διατάξεις παρεκκλίνουσες από το μέτρο εναρμόνισης, η Επιτροπή εξετάζει παραυτα μήπως πρέπει να προτείνει αναπροσαρμογή του εν λόγω μέτρου.

8. Όταν ένα κράτος μέλος επικαλείται συγκεκριμένο πρόβλημα δημόσιας υγείας σε τομέα στον οποίο έχουν ήδη ληφθεί μέτρα εναρμόνισης, το θέτει υπόψη της Επιτροπής η οποία αμέσως εξετάζει αν πρέπει να προτείνει κατάλληλα μέτρα στο Συμβούλιο.

9. Κατά παρέκκλιση από τη διαδικασία των άρθρων 226 και 227, η Επιτροπή ή κάθε κράτος μέλος δύναται να προσφύγει απευθείας στο Δικαστήριο για το θέμα αυτό, εάν κρίνει ότι ένα άλλο κράτος μέλος ασκεί καταχρηστικώς τις εξουσίες που προβλέπονται στο παρόν άρθρο.

10. Τα προαναφερόμενα μέτρα εναρμόνισης περιλαμβάνουν, στις ενδεδειγμένες περιπτώσεις, ρήτρα διασφάλισης που επιτρέπει στα κράτη μέλη να λαμβάνουν, για έναν ή περισσότερους από τους μη οικονομικούς λόγους που προβλέπονται στο άρθρο 30, προσωρινά μέτρα υποκείμενα σε κοινοτική διαδικασία ελέγχου.

Άρθρο 81: Ανταγωνισμός

1. Είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται:

- α) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πώλησεως ή άλλων όρων συναλλαγής·
- β) στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής, της διαθέσεως, της τεχνολογικής αναπτύξεως ή των επενδύσεων·
- γ) στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού·
- δ) στην εφαρμογή ανίσων όρων επί ισοδυνάμων παροχών, έναντι των εμπορικώς συναλλασσομένων, με αποτέλεσμα να περιέρχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό·
- ε) στην εξάρτηση της συνάψεως συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών που εκ φύσεως ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.

2. Οι απαγορευμένες δυνάμει του παρόντος άρθρου συμφωνίες ή αποφάσεις είναι αυτοδικαίως άκυρες.

3. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 δύνανται να κηρυχθούν ανεφάρμοστες:

- σε κάθε συμφωνία ή κατηγορία συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων,
- σε κάθε απόφαση ή κατηγορία αποφάσεων ενώσεων επιχειρήσεων, και
- σε κάθε εναρμονισμένη πρακτική ή κατηγορία εναρμονισμένων πρακτικών,

η οποία συμβάλλει στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, εξασφαλίζοντας συγχρόνως στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει, και η οποία:

- α) δεν επιβάλλει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των στόχων αυτών· και
- β) δεν παρέχει στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα καταργήσεως του ανταγωνισμού επί σημαντικού τμήματος των σχετικών προϊόντων.

Άρθρο 82: Ανταγωνισμός

Είναι ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά και απαγορεύεται, κατά το μέτρο που δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, η καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπόζουσας θέσης τους εντός της κοινής αγοράς ή σημαντικού τμήματός της. Η κατάχρηση αυτή δύναται να συνίσταται ιδίως:

- α) την άμεση ή έμμεση επιβολή μη δικαίων τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής·
- β) στον περιορισμό της παραγωγής, της διαθέσεως ή της τεχνολογικής αναπτύξεως επί ζημία των καταναλωτών·
- γ) στην εφαρμογή άνισων όρων επί ισοδυνάμων παροχών έναντι των εμπορικώς συναλλασσομένων, με αποτέλεσμα να περιέρχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό·
- δ) στην εξάρτηση της συνάψεως συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών που εκ φύσεως ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.

Άρθρο 47: Δικαίωμα Εγκατάστασης

1. Για να διευκολύνει την ανάληψη και την άσκηση μη μισθωτών δραστηριοτήτων, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 251, εκδίδει οδηγίες για την αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων.
2. Για τον ίδιο σκοπό, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 251, εκδίδει οδηγίες για το συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που αφορούν την ανάληψη και την άσκηση μη μισθωτών δραστηριοτήτων. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομοφώνως καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας του άρθρου 251, προκειμένου για οδηγίες, η εκτέλεση των οποίων σε ένα τουλάχιστον κράτος μέλος συνεπάγεται τροποποίηση των υφιστάμενων αρχών της νομοθεσίας που διέπουν το καθεστώς των επαγγελματιών, όσον αφορά την κατάρτιση και τους όρους πρόσβασης των φυσικών προσώπων. Στις άλλες περιπτώσεις, το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.

3. Ως προς τα ιατρικά, παραϊατρικά και φαρμακευτικά επαγγέλματα, η προοδευτική άρση των περιορισμών προϋποθέτει το συντονισμό των όρων ασκήσεώς τους στα διάφορα κράτη μέλη

Άρθρο 50-55: Δικαίωμα Παροχής Υπηρεσιών

Άρθρο 50

Κατά την έννοια της παρούσας συνθήκης, ως υπηρεσίες νοούνται οι παροχές που κατά κανόνα προσφέρονται αντί αμοιβής, εφόσον δεν διέπονται από τις διατάξεις τις σχετικές με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των κεφαλαίων και των προσώπων.

Οι υπηρεσίες περιλαμβάνουν ιδίως:

- α) βιομηχανικές δραστηριότητες·
- β) εμπορικές δραστηριότητες·
- γ) βιοτεχνικές δραστηριότητες·
- δ) δραστηριότητες των ελευθέρων επαγγελμάτων.

Με την επιφύλαξη των διατάξεων του κεφαλαίου που αφορά το δικαίωμα εγκαταστάσεως, εκείνος που παρέχει υπηρεσία δύναται για την εκτέλεση αυτής να ασκήσει προσωρινά τη δραστηριότητά του στο κράτος όπου παρέχεται η υπηρεσία με τους ίδιους όρους που το κράτος αυτό επιβάλλει στους δικούς του υπηκόους.

Άρθρο 51

1. Η ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών στον τομέα των μεταφορών διέπεται από τις διατάξεις του τίτλου που αναφέρεται στις μεταφορές.

2. Η ελευθέρωση των τραπεζικών και ασφαλιστικών υπηρεσιών που συνδέονται με τις κινήσεις κεφαλαίων πρέπει να πραγματοποιηθεί σε αρμονία με την ελευθέρωση της κυκλοφορίας των κεφαλαίων.⁶

Συμπεραίνουμε επομένως, ότι τα Άρθρα που προαναφέρθηκαν , αποτελούν δικλείδα ασφάλειας στην οποία στηρίζεται η ΕΕ και αναπτύσσει την περαιτέρω πολιτική της στον τομέα των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών. Η έλλειψη τους θα καθιστούσε την πολιτική της Ένωσης παράνομη καθώς θα παραβίαζε τις εσωτερικές νομοθεσίες των κρατών μελών.

1.2 Ιστορική Ανασκόπηση

1.2.1 Κρατικό Μονοπώλιο

Η ιστορία των τηλεπικοινωνιών ξεκινάει με την ιστορική ανακάλυψη του τηλεφώνου από τον Graham.Bell⁷ το 1876. Από τότε και μετά το τηλέφωνο αποτέλεσε, και μέχρι και το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, το βασικότερο μέσο των τηλεπικοινωνιών, τόσο των ατόμων όσο και των κρατών. Καθόρισε ωστόσο, και τον ρόλο και την γεωστρατηγική θέση και ισχύ των κρατών που το είχαν στην διάθεσή τους. Τα κράτη που κρατούσαν το μονοπώλιο στην παροχή των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών διαμόρφωναν και το διεθνές πολιτικό πεδίο.

Η δεκαετία του 1970 όμως αποτέλεσε για τον τομέα των τηλεπικοινωνιών περίοδο έντονων κλυδωνισμών και ριζικών αλλαγών. Οι αλλαγές αυτές ξεκίνησαν από αμερικανικές γεωπολιτικές δονήσεις και εξαπλώθηκαν στην συνέχεια και στον

⁶ Βλ ΕΕ.С325 Συνθήκη Ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, της 24 Δεκεμβρίου 2004.

⁷ Ο Graham Bell είχε τη τύχη να καταθέσει την αίτηση για το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, που έκτοτε θα γίνει γνωστή με το όνομα «τηλέφωνο», λίγες μόνο ώρες πριν από την Elisa Gray. Το 1876 το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας του Graham Bell αναγνωρίζεται ως μόνο έγκυρο και απολαύει προστασίας για 18 έτη.

Ευρωπαϊκό Κοινοτικό χώρο, ο οποίος βλέποντας τις μεταβολές αυτές αντέδρασε με καθοριστικό τρόπο.

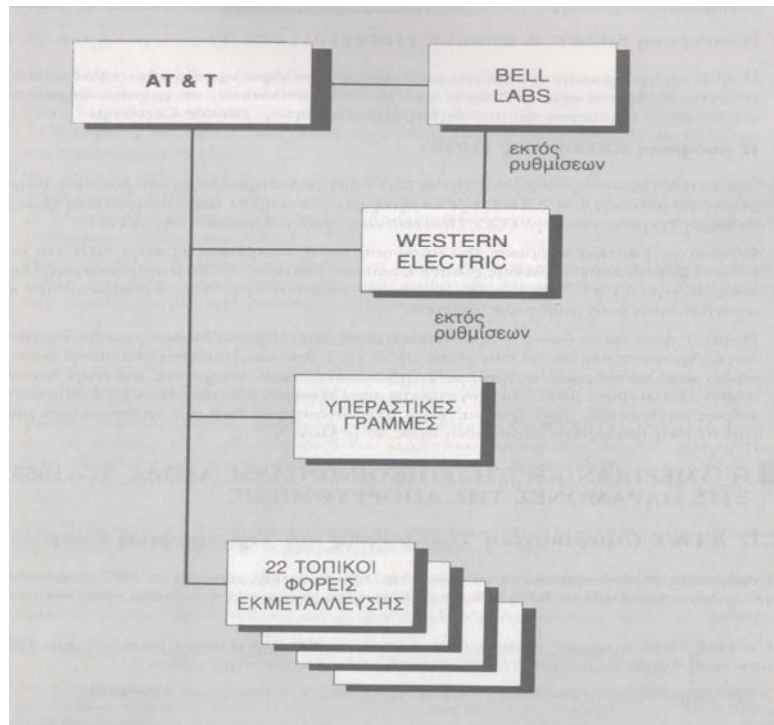
Οι τηλεπικοινωνίες στην Αμερική διαχειρίζονται από την Αμερικανική Τηλεγραφική και Τηλεφωνική Εταιρία, γνωστή και με τα αρχικά AT&T, η οποία ήταν η πιο ισχυρή εταιρία στον κόσμο και κατείχε σχεδόν τον απόλυτο έλεγχο στην αγορά των Ηνωμένων Πολιτειών. Το de facto αυτό μονοπώλιο που απολάμβανε η AT&T, ήταν αποτέλεσμα του νόμου «περί επικοινωνιών» που είχε θεσπίσει το Κογκρέσο το 1934 παραχωρώντας στην AT&T την εξουσία στο χώρο των τηλεπικοινωνιών. Επιπλέον με τον ίδιο νόμο ιδρύθηκε και η Ομοσπονδιακή Επιτροπή Επικοινωνιών (FCC), η οποία ήταν αρμόδια για την εκπόνηση των κανονιστικών ρυθμίσεων στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, για την ανταπόκριση στον ρυθμό εμφάνισης των νέων τεχνολογιών καθώς και για τον έλεγχο των ενεργειών της AT&T.

Σταδιακά ωστόσο, η AT&T υποχρεώθηκε από την FCC να αρχίσει διάλογο για την άρση του μονοπωλίου. Αρχικά η AT&T υποχρεώθηκε να θέσει στην διάθεση των ανταγωνιστών της όλα τα δικαιώματα από τις ευρεσιτεχνίες της : τα ήδη υφιστάμενα δωρεάν, και τα μελλοντικά έναντι λογικής συνδρομής. Οι δύο παράγοντες που οδήγησαν στην εξέλιξη αυτή ήταν : η βούληση για απαρίθμηση που είχε εκδηλωθεί σε άλλους τομείς, εξαιτίας της επιρροής που άρχισε να ασκεί η σχολή των «νεοφιλελεύθερων» οικονομολόγων, καθώς και η τεχνολογική πρόοδος μέσα από τη σύγκλιση της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών. Η εξέλιξη αυτή τελικά οδήγησε στην αναδιάρθρωση της AT&T ύστερα και από την συναίνεση της το 1982.

Οι *Εικόνες 1* και *2* παρουσιάζουν την δομή της AT&T πριν και μετά την αναδιάρθρωση της.

Εικόνα 1

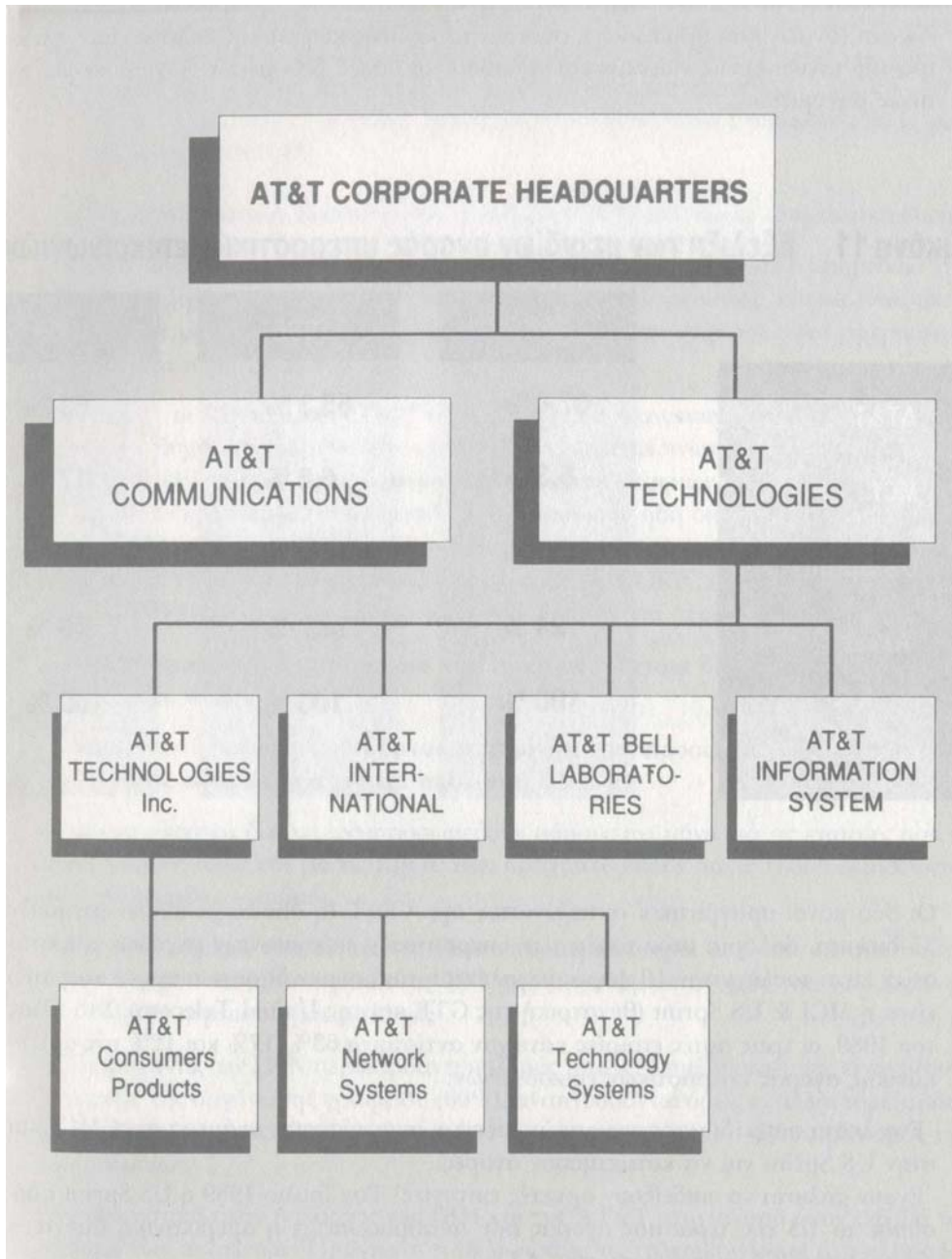
Τομείς Δραστηριοποίησης της AT&T πριν την αποδιάθρωση

Πηγή: Οι τηλεπικοινωνίες: Ελεγχόμενη Ελευθερία

Εικόνα 2

Η διάρθρωση του ομίλου AT&T μετά την αποδιάρθρωση

Πηγή: Οι τηλεπικοινωνίες: Ελεγχόμενη Ελευθερία

Στην άλλη τώρα πλευρά του Ειρηνικού η επικρατούσα οικονομική θεωρία της εποχής ήταν αυτή των «φυσικών μονοπωλίων» (natural monopoly). Συνοπτικά το περιεχόμενο της θεωρίας του φυσικού μονοπωλίου αναφέρεται στην αναγκαιότητα ύπαρξης σε ορισμένους τομείς της αγοράς, όπως ο τομέας των τηλεπικοινωνιών ή ο τομέας των μεταφορών, ενός μόνου επιχειρηματικού φορέα γιατί αυτός κρίνεται πιο αποδοτικός σε σύγκριση με την ύπαρξη πολλών φορέων στον ίδιο τομέα δραστηριότητας. Στους τομείς αυτούς το κόστος της παραγωγής αγαθών ή της παροχής υπηρεσιών φθίνει σταθερά ανάλογα με την ποσότητα των αγαθών και υπηρεσιών, με αποτέλεσμα να παρουσιάζεται συμφέρουσα για τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις η διαρκής αύξηση της παραγωγής, ώστε να μειώνεται το κόστος. Υπό το πρίσμα επομένως, αυτής της οικονομικής θεωρίας, η τηλεπικοινωνιακή αγορά στα περισσότερα κράτη είχε καταληφθεί μονοπωλιακός από δημόσιες επιχειρήσεις, που απολάμβαναν αποκλειστικά προνομία και κατείχαν πολύπλευρες εξουσίες βάση των εθνικών νομοθετικών καθεστώτων.

Αποτέλεσμα της επικράτησης αυτής της θεωρίας, ήταν να χαρακτηρίζεται ο τομέας των τηλεπικοινωνιών στον Ευρωπαϊκό χώρο, μέχρι και πριν από λίγα χρόνια, από την ύπαρξη μονοπωλίων. Η διαχείριση των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας γίνονταν κατά αποκλειστικότητα από νομικά πρόσωπα δημόσιου χαρακτήρα. Πιο συγκεκριμένα, σε κάθε χώρα λειτουργούσε μια και μοναδική επιχείρηση, η οποία παρήγαγε και προσέφερε στους πολίτες του κράτους όλες τις τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες. Οι τιμές των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών στηρίζονταν σε αποφάσεις των επιχειρήσεων και δεν διαμορφώνονταν με βάση των κανόνων της προσφοράς και της ζήτησης.

Περί τα μέσα, ωστόσο, της δεκαετίας του 1970, τα δεδομένα στα οποία είχαν βασιστεί οι κυβερνήσεις για να αναθέσουν την μονοπωλιακή άσκηση των τηλεπικοινωνιακών δραστηριοτήτων σε δημόσιες επιχειρήσεις άρχισαν να ανατρέπονται. Μερικοί λόγοι που οδήγησαν σε αυτές τις αλλαγές είναι οι ακόλουθοι:

1) Ο τεχνολογικός περιορισμός του «φυσικού μονοπωλίου»:

Η βασική λειτουργία της οικονομίας της αγοράς στηρίζεται στην υποκατάσταση των ακριβότερων παραγωγικών συντελεστών από σχετικά φθηνότερους με βάση την τεχνολογική εξέλιξη. Το ίδιο πραγματοποιήθηκε και στον τομέα των τηλεπικοινωνιών. Αρχικά ανακαλύφθηκαν νέα πανομοιότυπα τηλεπικοινωνιακά προϊόντα και υπηρεσίες ⁸, τα οποία ήταν όχι μόνο φθηνότερα από τις παραδοσιακές υπηρεσίες, αλλά και σαφώς καλύτερα. Εν συνεχεία ανακαλύφθηκαν εντελώς νέες υπηρεσίες στις σταθερές τηλεπικοινωνίες, στις οποίες το «φυσικό μονοπώλιο» παρείχε μόνο μια εισροή ⁹. Τέλος ανακαλύφθηκαν νέες τεχνολογίες παραγωγής, οι οποίες ελαστικοποιούσαν μέχρι το σημείο της πλήρους υποκατάστασης την προηγούμενη εισροή ¹⁰. Λογικό λοιπόν ήταν όλες αυτές οι τεχνολογικές ανακαλύψεις να οδηγήσουν την κατάρρευση του μονοπωλιακού καθεστώτος στις τηλεπικοινωνίες και να οδηγηθούμε σταδιακά στην πλήρη απελευθέρωση τους.

2) Η μεταστροφή των επιστημονικών αντιλήψεων για το μονοπώλιο :

Την δεκαετία του 1980 οι οικονομολόγοι, με κυριότερο εκφραστή τους τον William J. Baumol, ασχολήθηκαν και ανέπτυξαν ιδιαίτερα την θεωρία της διεκδικησιμότητας, (Theory of contestability). Κεντρική ιδέα της θεωρίας αυτής ήταν ότι η ευχέρεια εισόδου στην αγορά ενός μονοπωλητή μπορεί να περιορίσει αποτελεσματικά την δύναμή του. Κάτω από την επίδραση αυτής της διαπίστωσης, η κυρίαρχη άποψη για τα αίτια που προσέδιδαν στις τηλεπικοινωνίες των χαρακτήρα του «φυσικού μονοπωλίου» άρχισε να εγκαταλείπεται και τη θέση της πήρε η εκτίμηση ότι η ύπαρξη μονοπολικών καταστάσεων οφείλονταν στην έλλειψη συνθηκών αποτελεσματικής διεκδικησιμότητας.

⁸ Για παράδειγμα ο τηλεγράφος ή το τηλέτυπο έναντι της υπηρεσίας του Fax

⁹ Τέτοιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι υπηρεσίες δικτύου στην κινητή τηλεφωνία

¹⁰ Τέτοιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η ασύρματη έναντι της ασύρματης μεταφοράς σημάτων

3) Η αποτυχία της ρυθμιστικής πολιτικής

Η ανάδειξη των σοβαρότατων οικονομικών, κοινωνικών και τεχνικών αδυναμιών της παραδοσιακής ρυθμιστικής πολιτικής που ακολουθούνταν στον τομέα των τηλεπικοινωνιών οδήγησε στην αποτυχία της πολιτικής αυτής. Η αποτυχία αυτή οδήγησε στην επανεξέταση των δυνατοτήτων της ρυθμιστικής πολιτικής και στην επικράτηση της άποψης ότι οι ρυθμιστικές αρχές είναι καλύτερο να στοχεύουν στην δημιουργία ανταγωνιστικών συνθηκών παρά στην επιβολή διοικητικών μέτρων.¹¹

Φυσικά την κύρια ώθηση για τις αλλαγές αυτές στον ευρωπαϊκό κοινοτικό χώρο την έδωσε η αμερικάνικη απαρίθμηση, η οποία προκάλεσε αλυσιδωτές αντιδράσεις, που μεταφέρθηκαν σαν κύματα και στην Ευρώπη. Με βάση αυτά τα δεδομένα η πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΚ) αρχίζει να διαφοροποιείται περί τα μέσα της δεκαετίας του 1980 και να διαμορφώνεται μια αργή αλλά σταθερή κοινοτική πρωτοβουλία στον χώρο των τηλεπικοινωνιών.

1.2.2 Σταδιακή Απελευθέρωση (1987)

α) Προκαταρκτική Φάση (1983-1987)

Η σταδιακή απελευθέρωση της αγοράς των τηλεπικοινωνιών ξεκινάει ουσιαστικά στο τέλος του 1983, σε ένα προκαταρκτικό στάδιο, κατά την διάρκεια του οποίου οι αρμόδιες αρχές της Κοινότητας επιλήφθηκαν κυρίως των προβλημάτων τα οποία πηγάζουν από τη χρήση υποδομών με διαφορετικές προδιαγραφές, την έλλειψη συντονισμού στα προγράμματα Έρευνας και Ανάπτυξης, τη μεγάλη υστέρηση που παρουσιάζουν οι τηλεπικοινωνίες σε κάποια κράτη μέλη και την έλλειψη κοινών ευρωπαϊκών θέσεων στα διεθνή φόρα για τις τηλεπικοινωνίες.

¹¹ Βλ. Μπήτρος Κ. Γεώργιος, *Οι τηλεπικοινωνίες στην Ευρώπη και στην Ελλάδα*, στο Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές , Τόμος Β΄, Οικονομική Ολοκλήρωση και Πολιτικές, Δημόπουλος Γ, Μπαλτάς Ν., Χασσιδ Ι, (επιμ.), Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, 2001 , σελ 283-287

Η πρωτοβουλία αυτή ξεκίνησε από την Επιτροπή, η οποία διατύπωσε για πρώτη φορά την ιδέα της ενιαίας κοινοτικής πολιτικής και του ενιαίου κοινοτικού χώρου των τηλεπικοινωνιών στα μέσα του 1983. Οι βασικές της προτάσεις υποβλήθηκαν με συνοπτικό τρόπο, στις 4 Νοεμβρίου 1983, στο Συμβούλιο Υπουργών της Βιομηχανίας, το οποίο ικανοποιώντας το αίτημα της Επιτροπής, δημιούργησε μια ομάδα εργασίας αρμοδία για την περαιτέρω μελέτη του θέματος. Η ομάδα αυτή, γνωστή με το όνομα SOFT (Senior Official Group For Telecommunications) συγκλήθηκε αρκετές φορές από την Επιτροπή κατά το 1984, και τελικά κατέληξε σε ένα κείμενο με τις ολοκληρωμένες απόψεις της Επιτροπής, το οποίο τελικά και υιοθετήθηκε στην συνοδό του Συμβουλίου των υπουργών Βιομηχανίας της 17^{ης} Δεκεμβρίου 1984.

Η τακτική που ακολουθήθηκε από το Συμβούλιο έδωσε την πρώτη ώθηση για μια κοινοτική πολιτική των τηλεπικοινωνιών, σύμφωνα και με την γραμμή που είχε χάραξη η Επιτροπή, και έτσι ξεκίνησε η κοινοτική πολιτική των τηλεπικοινωνιών και το πρόγραμμα δράσης «Τηλεπικοινωνίες». Συγκεκριμένα από το τέλος του 1984 και μέχρι το 1987, το Συμβούλιο ενέκρινε ένα εντυπωσιακό αριθμό αποφάσεων, οι οποίες εδραίωσαν τη κοινοτική πολιτική των τηλεπικοινωνιών.

Έτσι κατά τα έτη 1986 και 1987 η κοινοτική πολιτική των τηλεπικοινωνιών, που είχε αρχίσει να εφαρμόζεται το 1984, πήρε συγκεκριμένη μορφή χάρη στην έντονη δράση της Επιτροπής, την οποία κατέστησαν δυνατή η στήριξη που της παρείχαν τα κράτη και οι εθνικές υπηρεσίες, η έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και η σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου.

β) Πράσινη Βίβλος 1987-1988

Η φάση-σταθμός όμως για τις τηλεπικοινωνίες αρχίζει με την απόφαση COM (87)/290¹² της Επιτροπής που είναι γνωστή στην βιβλιογραφία ως Πράσινη Βίβλος

¹² Βλ. COM (87) 290, τελικό, 30,06,87: Προς μια δυναμική Ευρωπαϊκή οικονομία: Πράσινη Βίβλος για την ανάπτυξη της κοινής αγοράς αναφορικά με τις υπηρεσίες και εξοπλισμό στον τηλεπικοινωνιακό τομέα.

(Green Paper)¹³. Η Βίβλος αυτή, που δημοσιεύθηκε το 1987, προήλθε από τη διαπίστωση ότι είχε πλέον φτάσει η στιγμή για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα να αναζητήσει τις επιβαλλόμενες θεμελιώδεις θεσμικές και ρυθμιστικές μεταβολές προκειμένου να ανταποκριθεί ο τομέας των ευρωπαϊκών τηλεπικοινωνιών στην βαθιά τεχνική αλλαγή των τελευταίων ετών και στην παγκόσμια οικονομική και πολιτική συγκυρία. Η γενική ιδέα που διέπει την Πράσινη Βίβλο ήταν το άνοιγμα του τομέα των τηλεπικοινωνιών στον ανταγωνισμό χωρίς ωστόσο να καταστραφούν οι μορφές οργανώσεις που εξασφαλίζουν την βιωσιμότητα των υποδομών καθώς και την λειτουργία των οργανώσεων ως υπηρεσιών κοινής ωφέλειας.

Η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψιν παράγοντες όπως οι ρυθμίσεις της Συνθήκης της Ρώμης αναφορικά με την ελευθέρια διακίνηση των αγαθών, την ελευθερία παροχής υπηρεσιών και τους κανόνες ανταγωνισμού, τις σχέσεις της Κοινότητας με τους σημαντικότερους εμπορικούς εταίρους (χώρες ΕΖΕΣ, Ηνωμένες Πολιτείες, Ιαπωνία) και τις υποχρεώσεις της στα πλαίσια της Συμφωνίας της GATT, εξέδωσε στις 30 Ιουνίου του 1987 την Πράσινη Βίβλο στην οποία διατύπωσε τις ακόλουθες δέκα προτάσεις. Οι προτάσεις αυτές αποτέλεσαν τις κατευθυντήριες αρχές της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στον τομέα των τηλεπικοινωνιών.

1. Διατήρηση της αρχής της αποκλειστικότητας ή των ειδικών τελών προς όφελος των κρατικών Τηλεπικοινωνιακών Οργανισμών για την προσφορά και την εκμετάλλευση της υποδομής του δικτύου.

¹³ Βλ. **Πράσινες βίβλοι**, Οι Πράσινες βίβλοι που δημοσιεύονται από την Επιτροπή είναι έγγραφα που αποσκοπούν στην προώθηση του προβληματισμού και στην έναρξη διαβουλεύσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο επί συγκεκριμένου θέματος (π.χ. : κοινωνική πολιτική, ενιαίο νόμισμα, τηλεπικοινωνίες, κλπ.). Οι διαβουλεύσεις που πραγματοποιούνται στα πλαίσια πράσινης βίβλου μπορούν στη συνέχεια να αποτελέσουν το έναυσμα της έκδοσης λευκής βίβλου προκειμένου να μετατραπούν οι καρποί του προβληματισμού σε συγκεκριμένα μέτρα κοινοτικής δράσης .Europa Glossary στο http://www.europa.eu.int/scadplus/glossary/green_paper_el.htm

2. Αποδοχή της αρχής της αποκλειστικότητας ή των ειδικών τελών προς όφελος των κρατικών τηλεπικοινωνιών για την παροχή περιορισμένου αριθμού υπηρεσιών εφόσον η αποκλειστικότητα αυτή θεωρηθεί απαραίτητη, σ' αυτό το στάδιο, για την εκτέλεση της αποστολής τους ως οργανισμών κοινής ωφέλειας.
3. Ελεύθερη πρόσφορα, στους κόλπους της Κοινότητας, όλων των άλλων υπηρεσιών συμπεριλαμβανομένων ιδίως των «υπηρεσιών με προστιθέμενη αξία».
4. Ανάγκη εφαρμογής κοινών προτύπων σε ότι αφορά την υποδομή του δικτύου και των υπηρεσιών, που παρέχουν οι Τηλεπικοινωνιακοί Οργανισμοί ή άλλοι φορείς παροχής υπηρεσιών ανάλογου μεγέθους, προκειμένου να διατηρηθεί ή να δημιουργηθεί η δυνατότητα διασύνδεσης τους σε ευρωπαϊκή κλίμακα.
5. Σαφής ορισμός, μέσω κοινοτικών οδηγιών, των όρων χρήσης των δικτύων τους οποίους επιβάλλουν οι Τηλεπικοινωνιακοί Οργανισμοί στους ανταγωνιζόμενους φορείς παροχής υπηρεσιών. Οι όροι αυτοί είναι κοινοί για όλους και αφορούν τα πρότυπα, τις συχνότητες και τις αρχές τιμολόγησης. Το σύνολο των κοινών όρων θα πρέπει να επιτρέπει την προσφορά ενός δικτύου ανοικτού στους χρήστες και στους φορείς παροχής υπηρεσιών. (Open Network Provision, ONP)
6. Ελεύθερη πρόσφορα τερματικού εξοπλισμού, με την επιφύλαξη της τήρησης διαδικασιών έγκρισης συμφώνων προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την Συνθήκη της Ρώμης και τις υπάρχουσες Οδηγίες.
7. Χωρισμός των δραστηριοτήτων ρύθμισης από τις δραστηριότητες εκμετάλλευσης των Τηλεπικοινωνιακών Οργανισμών. Ως δραστηριότητες ρύθμισης νοούνται κυρίως η χορήγηση αδειών , ο έλεγχος των εγκρίσεων και των προδιαγραφών των διεπαφών, η κατανομή συχνοτήτων και ο γενικός έλεγχος των συνθηκών χρήσης του δικτύου.
8. Αυστηρή και συνεχής παρακολούθηση των δραστηριοτήτων εκμετάλλευσης των Τηλεπικοινωνιακών Οργανισμών σύμφωνα με τους κανόνες του ανταγωνισμού (άρθρα 85,86 και 90 της Συνθήκης της ΕΟΚ). Η παρακολούθηση αυτή αφορά κυρίως τις πρακτικές των επιδοτήσεων που αφορούν τις δραστηριότητες στον τομέα των ανταγωνιστικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών παραγωγής.

9. Αυστηρή και συνεχή παρακολούθηση των ιδιωτικών φορέων παροχής υπηρεσιών , στους τομείς που είναι ανοικτοί στον ανταγωνισμό, σύμφωνα με τα άρθρα 85 και 86 , ώστε να αποφευχθούν οι καταχρήσεις λόγω δεσπόζουσας θέσης
10. Εφαρμογή της κοινής εμπορικής πολιτικής της Κοινότητα στις τηλεπικοινωνίες.

Οι προτάσεις αυτές έτσι όπως αναπτύχθηκαν και συζητήθηκαν μετά την έκδοση της Πράσινης Βίβλου, υιοθετήθηκαν από το Συμβούλιο των Υπουργών Τηλεπικοινωνιών, στην Συνοδό της 30 Ιουνίου 1988, με βάση ένα ψήφισμα ¹⁴ που όριζε με πληρέστερο τρόπο τους κύριους στόχους μιας κοινοτικής πολιτικής.

Ουσιαστικά, με την Πράσινη Βίβλο του 1987 χαρτογραφήθηκε για πρώτη φορά το τηλεπικοινωνιακό τοπίο και τέθηκαν τα βασικά προβλήματα της απορρύθμισης. Οι προτάσεις κοινοτικών δράσεων προς την κατεύθυνση της απορρύθμισης βασίσθηκαν στο δεδομένο της υστέρησης στην παροχή υψηλού επιπέδου τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, σε χαμηλές τιμές, σε σχέση με τις ΗΠΑ. Επιπρόσθετα, η Πράσινη Βίβλος έδωσε προτεραιότητα στην απελευθέρωση των αγορών τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και τερματικού εξοπλισμού, στην καθιέρωση προτύπων και στις προμήθειες των δημόσιων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών. Η Επιτροπή τέλος, με ένα έξυπνο ελιγμό, εξαίρεσε την βασική φωνητική τηλεφωνία από τον ελεύθερο ανταγωνισμό και διατήρησε την υπαγωγή των δικτύων στην κρατική μονοπωλιακή οργάνωση, προκειμένου να αποτρέψει τις αντιδράσεις των κρατών μελών για την άρση του μονοπωλιακού καθεστώτος.

¹⁴ Βλ Ψήφισμα. 88/C 257/01 του Συμβουλίου της 30^{ης} Ιουνίου 1988: Για την Ανάπτυξη μιας Κοινής Αγοράς των Υπηρεσιών και του Εξοπλισμού στον Τομέα των Τηλεπικοινωνιών μέχρι το 1992, ΕΕ C 257/01, της 04.10.1988.

Αποτέλεσμα τέλος της κοινοτικής πολιτικής τηλεπικοινωνιών που χάραξε η Πράσινη Βίβλος ήταν και η έκδοση της πρώτης κοινοτικής ρύθμισης, της *Οδηγίας 88/301/ΕΟΚ*¹⁵ αναφορικά με τον ανταγωνισμό στις αγορές των τηλεπικοινωνιακών εξοπλισμών. Η προαναφερθείσα Οδηγία βασιζόμενη στις καθιερωμένες αρχές που διέπουν την εσωτερική αγορά, δηλαδή την ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών και την καταναλωτική ελευθερία, ήρε τους βασικούς περιορισμούς προμήθειας και χρήσης τερματικού εξοπλισμού¹⁶. Με αυτό τον τρόπο κατέπιπτε και το βασικό επιχείρημα του κρατικού μονοπωλίου, ότι η χρησιμοποίηση «αλλότριων» συσκευών τεχνικού εξοπλισμού θα μπορούσε να πλήξει την ομαλή λειτουργία του δικτύου.

Συνολικά η Πράσινη Βίβλος κατάφερε με τις προτάσεις της να εξυπηρετήσει τον αρχικό της στόχο. Ο στόχος αυτός αναφερόταν στην ανάπτυξη, μέσα στην Κοινότητα, ισχυρής τηλεπικοινωνιακής υποδομής και αποτελεσματικών υπηρεσιών προκειμένου να τεθεί στην διάθεση του χρήστη ένα ευρύ φάσμα τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών κάτω από τις βέλτιστες συνθήκες, να εξασφαλιστεί η συντονισμένη ανάπτυξη των υπηρεσιών αυτών μέσα στα κράτη μέλη και να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον ανοικτό στον ανταγωνισμό λαμβανομένης υπόψη όλης της δυναμικής της τεχνολογικής ανάπτυξης.

γ) Οδηγίες Απελευθέρωσης (90/388) και Εναρμόνισης Υπηρεσιών (90/387)

Στην κατεύθυνση που χάραξε η Πράσινη Βίβλος κινήθηκε ο κοινοτικός νομοθέτης στα επιμέρους ρυθμιστικά πεδία των δικτύων, των υπηρεσιών και του εξοπλισμού. Ακολουθώντας επίσης την γενική τάση της περιόδου αυτής, που ήταν η έκδοση κλαδικών ρυθμίσεων ανάλογα με τις τεχνικές διακρίσεις των μέσων τηλεπικοινωνίας¹⁷, εκδόθηκαν και οι δύο «αδελφές» *Οδηγίες 90/388/ΕΟΚ*¹⁸ και

¹⁵ Βλ. *Οδηγία 88/301/ΕΟΚ της Επιτροπής της 16^{ης} Μαρτίου 1988* σχετικά με τον Ανταγωνισμό στις αγορές των Τηλεπικοινωνιακών Εξοπλισμών, ΕΕ L131/73, της 27.05.1988.

¹⁶ *Ibid* Άρθρο 2: «Τα κράτη μέλη τα οποία εκχωρούν σε επιχειρήσεις ειδικά ή αποκλειστικά προνόμια, κατά την έννοια του άρθρου, καλούνται να εξασφαλίσουν την κατάργηση των εν λόγω δικαιωμάτων.»

¹⁷ Τα μέσα τηλεπικοινωνίας ήταν η σταθερή, η κινητή και η δορυφορική τηλεπικοινωνία.

90/387/ΕΟΚ¹⁹ που αφορούσαν την απελευθέρωση και την εναρμόνιση των υπηρεσιών αντίστοιχα. Οι Οδηγίες αυτές, που εκδόθηκαν την ίδια ημέρα (24 Ιουνίου 1990) λειτουργούσαν συμπληρωματικά η μια για την άλλη, βασιζόμενες στην πεποίθηση της Επιτροπής ότι τα μέτρα απελευθέρωσης των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών πρέπει να συμβαδίζουν με μέτρα εναρμόνισης των υπηρεσιών αυτών. Ουσιαστικά οι Οδηγίες αυτές αποτέλεσαν το πρώτο σημαντικό βήμα προς την εγκαθίδρυση μιας εσωτερικής τηλεπικοινωνιακής αγοράς ελεύθερου ανταγωνισμού.

Αναλυτικότερα, η Οδηγία 90/388, που εκδόθηκε από την Επιτροπή στο πλαίσιο του Άρθρου 86 (πρώην 90)²⁰, στοχεύει σε μια βραχυπρόθεσμη απελευθέρωση της αγοράς τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών. Η Οδηγία αυτή στο Άρθρο 2 ορίζει ότι «.....όλα τα κράτη μέλη μεριμνούν για την κατάργηση των αποκλειστικών ή ειδικών δικαιωμάτων, εκτός των υπηρεσιών φωνητικής τηλεφωνίας, και λαμβάνουν κάθε αναγκαίο μέτρο προκειμένου να διασφαλίζεται σε κάθε οικονομικό φορέα το δικαίωμα παροχής των εν λόγω τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.....». Επιπλέον τα κράτη μέλη οφείλουν να μεριμνούν ώστε η χορήγηση αδειών εκμετάλλευσης, ο έλεγχος των εγκρίσεων και των υποχρεωτικών προδιαγραφών, η κατανομή των συχνοτήτων και η εποπτεία των όρων χρήσης να πραγματοποιούνται από φορέα ανεξάρτητο από τους οργανισμούς τηλεπικοινωνιών. Παρατηρούμε, ουσιαστικά, ότι η οδηγία αυτή στοχεύει στη δημιουργία «ίσων όρων ανταγωνισμού» (discriminatory policies), καθώς και στη δημιουργία των υποχρεωτικών προδιαγραφών και των άλλων προϋποθέσεων εισόδου, προκειμένου να ευνοηθούν συγκεκριμένα άτομα ή ομάδες καταναλωτών και επιχειρήσεων.

¹⁸ Βλ. Οδηγία 90/388 της Επιτροπής της 28 Ιουνίου 1990, σχετικά με τον ανταγωνισμό στις αγορές των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, ΕΕ L192 της 24.07.1990.

¹⁹ Βλ. Οδηγία 90/387 του Συμβουλίου της 28 Ιουνίου 1990, σχετικά με την δημιουργία της εσωτερικής αγοράς στον τομέα των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών μέσω της εφαρμογής της παροχής ανοικτού δικτύου (Open Network Provision, ONP), ΕΕ L192 της 24.07.1990.

²⁰ Το Άρθρο 86 εξουσιοδοτεί την Επιτροπή να λάβει αυτοδικαίως τα μέτρα που επιβάλλονται για την αντιμετώπιση παραβάσεων των κανόνων του ανταγωνισμού.

Από την άλλη, η Οδηγία 90/387, που εκδόθηκε από την Συμβούλιο στο πλαίσιο του Άρθρου 95 (πρώην 100Α)²¹, διακρίνεται από μια μεσομακροπρόθεσμη προοπτική, που βασίζεται στο μηχανισμό της παροχής ανοικτού δικτύου (ONP). Συγκεκριμένα στο Άρθρο 1 της Οδηγία ορίζεται ότι «.....η παρούσα οδηγία αφορά την εναρμόνιση των προϋποθέσεων ανοικτής και αποτελεσματικής προσπέλασης και χρήσης δημόσιων τηλεπικοινωνιακών δικτύων και, ενδεχομένως, δημόσιων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών». Η Οδηγία ,επομένως, συμβάλει με τρεις τρόπους στην προσπάθεια παροχής ανοιχτού τηλεπικοινωνιακού δικτύου.

Ο πρώτος είναι ότι επιβάλλει ενιαίους όρους στις προδιαγραφές από τα κράτη μέλη των προϋποθέσεων για «ανοικτή και αποτελεσματική προσπέλαση των δικτύων. Ο δεύτερος τρόπος είναι ότι παρουσιάζει και συνιστά στα κράτη μέλη ένα περίγραμμα ύλης για τη συγγραφή των προαναφερθεισών προϋποθέσεων ανοικτής και αποτελεσματικής προσπέλασης στα δημόσια δίκτυα και ο τρίτος είναι ότι εξειδικεύει οκτώ κατηγορίες υπηρεσιών από τις οποίες, με δική τους επιλογή, τα κράτη μπορούν να υιοθετήσουν τις προβλεπόμενες διαδικασίες. Λίγο αργότερα με την έκδοση της Οδηγίας 92/44/EK²², η ρύθμιση της παροχής ανοικτού δικτύου εξειδικεύτηκε σε σχέση με τις μισθωμένες γραμμές.²³

²¹ Το Άρθρο 95 έχει ληφθεί ως βάση για τα μέτρα εναρμόνισης που χρειάζονται για την λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Τα μέτρα λαμβάνονται μετά από πρόταση της Επιτροπής στα πλαίσια της διαδικασίας της συνεργασίας Συμβουλίου και Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

²² Βλ Οδηγία 92/44/EK του Συμβουλίου της 5ης Οκτωβρίου 1992 σχετικά με την εφαρμογή της παροχής ανοικτού δικτύου στις μισθωμένες γραμμές, ΕΕ L165 της 19.06.1992.

²³ Ως «μισθωμένη γραμμή» νοείται η αποτελεσματική πρόσβαση στα Δημόσια Δίκτυα και ενδεχομένως στις Δημόσιες Τηλεπικοινωνιακές Υπηρεσίες, καθώς και η αποτελεσματική χρήση των εν λογι δικτύων και υπηρεσιών.

Αργότερα, εξαιτίας της συνεχιζόμενης απελευθέρωσης, το νέο καθεστώς επεκτάθηκε και σε κλάδους που αρχικά είχαν εξαιρεθεί. Έτσι οι Οδηγίες που εκδοθήκαν, εκ των υστέρων, τροποποιούσαν την Οδηγία 90/388/ΕΟΚ. Συγκεκριμένα αυτές ήταν:

- α) η Οδηγία 94/46 /ΕΚ ²⁴ για τις δορυφορικές επικοινωνίες
- β) η Οδηγία 95/5/ΕΚ ²⁵ για τη παροχή απελευθερωμένων υπηρεσιών μέσω καλωδιακών τηλεοπτικών δικτύων
- γ) η Οδηγία 96/2 ²⁶ για τις κινητές και προσωπικές επικοινωνίες
- δ) οι οδηγίες αυτές συμπληρώνονται από την Οδηγία 96/19/ΕΚ ²⁷ για την εγκαθίδρυση συνθηκών πλήρους ανταγωνισμού.

Τέλος το νομοθετικό καθεστώς ολοκληρώθηκε με την Οδηγία 97/33/ΕΚ ²⁸ για τη διασύνδεση στο χώρο των τηλεπικοινωνιών προκειμένου να διασφαλισθεί καθολική υπηρεσία και διαλειτουργικότητα, με εφαρμογή των αρχών παροχής ανοικτού δικτύου (ONP)

Το συμπέρασμα που προκύπτει από το πνεύμα και το γράμμα των διατάξεων των δύο οδηγιών καθώς και αυτών που τις τροποποίησαν, δεν αφήνει κανένα περιθώριο αμφιβολιών. Τα κράτη μέλη υποχρεώνονται να φροντίσουν ώστε στις απελευθερωμένες

²⁴ Βλ. Οδηγία 94/46/ΕΚ της Επιτροπής της 13ης Οκτωβρίου 1994 για τροποποίηση των οδηγιών 88/301/ΕΟΚ και 90/388/ΕΟΚ σχετικά με τις δορυφορικές επικοινωνίες, *EE L 268 της 19.10.1994*.

²⁵ Βλ. 95/51/ΕΚ: Οδηγία της Επιτροπής της 18ης Οκτωβρίου 1995 για τροποποίηση της οδηγίας 90/388/ΕΟΚ ως προς την κατάργηση των περιορισμών στη χρήση των καλωδιακών τηλεοπτικών δικτύων για την παροχή ήδη ελευθερωμένων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, *EE L 308 της 29.11.1996, σ. 59*

²⁶ Βλ. Οδηγία 96/2/ΕΚ της Επιτροπής της 16ης Ιανουαρίου 1996 για τροποποίηση της οδηγίας 90/388/ΕΟΚ όσον αφορά τις κινητές και προσωπικές επικοινωνίες, *EE L 66 της 16.3.1996*.

²⁷ Βλ. Οδηγία 96/19/ΕΚ της Επιτροπής, της 13ης Μαρτίου 1996, για τροποποίηση της οδηγίας 90/388/ΕΟΚ όσον αφορά το πλήρες άνοιγμα των αγορών τηλεπικοινωνιών στον ανταγωνισμό, *EE L 74 της 22.3.1996*.

²⁸ Βλ. Οδηγία 97/33/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Ιουνίου 1997 για τη διασύνδεση στο χώρο των τηλεπικοινωνιών προκειμένου να διασφαλισθεί καθολική υπηρεσία και διαλειτουργικότητα, με εφαρμογή των αρχών παροχής ανοικτού δικτύου (ONP), *EE L 199 της 26.7.1997*.

αγορές να επικρατούν ίσοι όροι ανταγωνισμού προς όλες τις κατευθύνσεις. Για τον σκοπό αυτό τα κράτη μέλη εντέλλονται να εξασφαλίσουν, με συγκεκριμένα μέτρα, ίσους όρους προσπέλασης στα δημόσια τηλεπικοινωνιακά δίκτυα, να κρατήσουν τις απελευθερωμένες αγορές ανοικτές από τα πάσης μορφής «εμπόδια εισόδου και εξόδου» και να δημιουργήσουν ανεξάρτητα όργανα και θεσμούς εποπτείας του ανταγωνισμού.

1.2.3 Ουδέτερη Κανονιστική Αντιμετώπιση Τεχνολογική Σύγκλισης-Λόγοι Αντικατάστασης του Κανονιστικού Πλαισίου

Η τρίτη και πλέον διανυόμενη περίοδος ξεκινάει με την έκδοση της Πράσινης Βίβλου του 1997 για τη σύγκλιση των επικοινωνιών, των μέσων ενημέρωσης και των τομέων της τεχνολογίας των πληροφοριών και για τις επιπτώσεις του κανονισμού για μία προσέγγιση της κοινωνίας των πληροφοριών.²⁹ Το έγγραφο αυτό που ήταν έγγραφο γενικότερου προβληματισμού αναφερόταν στην αναγκαιότητα έναρξης δημόσιας διαβούλευσης για το μέλλον των τηλεπικοινωνιών, και απευθύνονταν σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη - οργανισμούς και ιδιώτες -καλώντας τους να συμμετέχουν στην δημόσια συζήτηση.

Οι βασικοί λόγοι αναγκαιότητας αντικατάστασης του κανονιστικού πλαισίου, -έναντι της προηγούμενης περιόδου, που χαρακτηρίζονταν από κλαδικές ρυθμίσεις- και που εμπεριέχονται στην Πράσινη Βίβλο, είναι οι ακόλουθοι :

²⁹ **Βλ. COM (97) 623** :Πράσινο Βιβλίο για τη σύγκλιση των επικοινωνιών, των μέσων ενημέρωσης και των τομέων της τεχνολογίας των πληροφοριών και για τις επιπτώσεις του κανονισμού για μία προσέγγιση της κοινωνίας των πληροφοριών, Δεκέμβριος 1997.

1. Πλέον τα όρια μεταξύ των τομέων των τηλεπικοινωνιών, της πληροφορικής και των οπτικοακουστικών μέσων δεν είναι και τόσο ξεκάθαρα. Η αλληλεξάρτηση και η αλληλεπίδραση των μέσων στους τομείς αυτούς, εξαιτίας των ολοένα και αναπτυσσόμενων νέων τεχνολογιών, είναι στην εποχή μας τόσο μεγάλη, που τα μεταξύ τους όρια να θεωρούνται δυσδιάκριτα. Έτσι σε αντίθεση με την προηγούμενη περίοδο η λύση της τεχνολογική ουδετερότητας θεωρείται ολοένα και πιο αναγκαία..
2. Κατά την προηγούμενη φάση τα κράτη μέλη προχώρησαν σε απελευθέρωση των αγορών τους, σύμφωνα και με τις Οδηγίες 90/388 και 90/387, η οποία ωστόσο έγινε σε διαδοχικά στάδια ανάλογα και με την ευαισθησία που χαρακτήριζε τον κάθε τεχνολογικό κλάδο και την κοινωνική σημασία που τους είχε αποδοθεί στην προηγούμενη φάση. Σε αυτή τη φάση έχει επιτευχθεί σχετική ομοιομορφία στο βαθμό απελευθέρωσης των αγορών και πλέον απαιτείται η περαιτέρω αξιοποίηση της τηλεπικοινωνιακής απελευθέρωσής της.
3. Υπάρχει επιπλέον αναγκαιότητα, σε αυτή την νέα τεχνολογική πραγματικότητα, αναδιαμόρφωσης των τεχνικών ορίων προκειμένου να ανταποκρίνονται στα νέα δεδομένα. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να καθοριστούν ποια μέσα ή ποιες υπηρεσίες υπάγονται σε συγκεκριμένες ρυθμίσεις.
4. Παρατηρείται επίσης μια ομοιομορφία στις προϋποθέσεις αδειοδότησης και εισόδου στον κάθε τηλεπικοινωνιακό τομέα και κατά συνέπεια απαιτείται διαφοροποίηση τους. Ένα άλλο επιπλέον πρόβλημα είναι αυτό της έλλειψης καθορισμού της έκτασης εφαρμογής των κανόνων πρόσβασης και των αντίστοιχων λόγων εξαίρεσης.
5. Τέλος παρατηρείται πολλαπλότητα των κανονιστικών αρχών και γι' αυτό και στην Πράσινη Βίβλο γίνεται μια προσπάθεια καθορισμού των αρχών που θα πρέπει να διέπουν την κοινοτική νομοθεσία. Αυτές είναι : η αρχή της αναλογικότητας, της προστασίας των καταναλωτικών συμφερόντων των τελικών χρηστών, η αρχή της ανεξαρτησίας των κανονιστικών αρχών, το δικαίωμα συμμετοχής στη κοινωνία της πληροφορίας και η αρχή της ασφάλειας του δικαίου.

Παρατηρούμε επομένως, ότι η Πράσινη Βίβλος του 1997 προσπάθησε να ανακεφαλαιώσει τις μέχρι τότε εξελίξεις και αλλαγές στον τομέα των τηλεπικοινωνιών και επιπλέον να προτείνει λύσεις, οι οποίες προέκυψαν μέσα από δημόσιες συζητήσεις, για το νομικό καθεστώς των τηλεπικοινωνιών στο νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον. Πρέπει τέλος να αναφερθεί ότι καθοριστικός παράγοντας για την ομαλή μετάβαση και την προσαρμογή στις νέες συνθήκες είναι η αυτορρύθμιση.

1.3 Το «Νέο Πακέτο» για τις Τηλεπικοινωνίες (2002)

1.3.1 Οδηγία- Πλαίσιο

Οι εξελίξεις που σημειώθηκαν στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών αποτελούν καίριο στοιχείο της διαδικασίας μετάβασης στην κοινωνία της πληροφορικής. Η πολιτική τηλεπικοινωνιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσανατολίστηκε εξ αρχής προς την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς και την απελευθέρωση της παροχής υπηρεσιών και υποδομής. Τελικά την 1^η Ιανουαρίου του 1998, η πλήρης απελευθέρωση της ευρωπαϊκής αγοράς τηλεπικοινωνιών έγινε πραγματικότητα.

Ωστόσο στις αρχές του 2002 η Ευρωπαϊκή Ένωση θέσπισε ένα νέο ρυθμιστικό πλαίσιο το λεγόμενο « πακέτο για τις τηλεπικοινωνίες», με στόχο την ενίσχυση του ανταγωνισμού ιδίως στο επίπεδο των τοπικών επικοινωνιών, προς το συμφέρον των επιχειρήσεων και των καταναλωτών. Σκοπός του νέου ρυθμιστικού πλαισίου ήταν να προσαρμόσει το υφιστάμενο πλαίσιο στη σύγκλιση μεταξύ τηλεπικοινωνιών , πληροφορικής και μέσων επικοινωνίας, αλλά και να του προσδώσει μεγαλύτερη ευελιξία και ικανότητα απόκρισης στην ταχύρρυθμη εξέλιξη της αγοράς και των τεχνικών.

Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο απαρτίζεται από πέντε οδηγίες εναρμόνισης και συγκεκριμένα την οδηγία-πλαίσιο και τις οδηγίες «πρόσβαση και διασύνδεση», «αδειοδότηση», « καθολική υπηρεσία και δικαιώματα χρηστών», και «προστασία της ιδιωτικής ζωής». Σε αυτές προστίθεται και η απόφαση του 2002 για την πολιτική του ραδιοφάσματος.

Συγκεκριμένα στην «οδηγία-πλαίσιο» 2002/21/EK³⁰ παρουσιάζεται αρχικά ο στόχος της Οδηγίας, ο οποίος δεν είναι άλλος από τη καθιέρωση ενός εναρμονισμένου πλαισίου για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών υπηρεσιών. Η Οδηγία εν συνεχεία καθορίζει ως πεδίο εφαρμογής της όχι μόνο τα δίκτυα και τις υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών, αλλά όλο το σύνολο των δικτύων και υπηρεσιών των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Επιπλέον στην Οδηγία ορίζεται ότι αυτή αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο και περιλαμβάνει οριζόντιες διατάξεις που εξυπηρετούν αλλά μέτρα. Οι οριζόντιες αυτές διατάξεις είναι οι ακόλουθες δύο :

1.Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές

Οι ΕΡΑ λειτουργούν κατ' αρχήν σύμφωνα με τις αρχές της ανεξαρτησίας, αμεροληψίας και διαφάνειας και έχουν επίσης δικαίωμα προσφυγής αν προκύψει διαφορά με κάποιο χρήστη. Οι υποχρεώσεις και τα καθήκοντα που ανατίθεται στις ΕΡΑ είναι τα ακόλουθα : μεριμνούν ώστε οι χρήστες να αποκομίζουν μέγιστο όφελος όσον αφορά την επιλογή, τις τιμές και την ποιότητα· ενθαρρύνουν τις επενδύσεις σε υποδομές και ενθαρρύνουν την αποτελεσματική χρήση και διαχείριση των ραδιοσυχνοτήτων.

2. Κανονιστικός Έλεγχος Επιχειρήσεων με Σημαντική Ισχύ στην Αγορά

Μια επιχείρηση θεωρείται ότι διαθέτει σημαντική ισχύ στην αγορά εφόσον βρίσκεται σε θέση που της επιτρέπει να συμπεριφέρεται ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές της , τους πελάτες της και τελικά τους καταναλωτές. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναλαμβάνει την υποχρέωση έκδοσης σύστασης στην οποία γίνεται καταγραφή των αγορών και των χαρακτηριστικών τους. Εν συνεχεία η ΕΡΑ πραγματοποιούν ανάλυση των σχετικών αγορών.

³⁰ Βλ. Οδηγία 2002/21/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβούλιου, της 7^{ης} Μαρτίου 2002, σχετικά με το κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Εν ακολουθία της Οδηγίας –Πλαίσιο, που διαμόρφωσε το γενικότερο πλαίσιο του τηλεπικοινωνιακού τομέα, εκδόθηκαν σταδιακά οι επιμέρους οδηγίες που απαιτούνταν για την σταδιακή απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών³¹

1.3.2 Οδηγίες Εναρμόνισης

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει η οδηγία «πλαίσιο» που αναλύθηκε παραπάνω είναι μέρος της «δέσμης τηλεπικοινωνιακών ρυθμίσεων» που αποβλέπει στην αναμόρφωση του υφιστάμενου πλαισίου κανονιστικών ρυθμίσεων, ώστε ο τομέας των ηλεκτρονικών επικοινωνιών να καταστεί ανταγωνιστικότερος. Το νέο αυτό κανονιστικό πλαίσιο απαρτίζεται από την προαναφερθείσα οδηγία και από τις ακόλουθες τέσσερις οδηγίες:

1 Η Οδηγία 2002/19/EK για την «πρόσβαση και διασύνδεση»³²

³¹ Ολόκληρη η Οδηγία-Πλαίσιο βρίσκεται στο *Παράρτημα Ι*

³² Βλ. **Οδηγία 2002/19/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7^{ης} Μαρτίου 2002**, σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες, καθώς και τη διασύνδεση τους (οδηγία για την πρόσβαση)

Πεδίο Εφαρμογής και Σκοπός

Εντός του πλαισίου που θεσπίζει η Οδηγία 2002/21/EK(οδηγία πλαίσιο), η οδηγία αυτή εναρμονίζει τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη μέλη ρυθμίζουν την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και σε συναφείς ευκολίες, καθώς και τη διασύνδεση τους. Σκοπός είναι η θέσπιση ενός κανονιστικού πλαισίου, σύμφωνα με τις αρχές της εσωτερικής αγοράς, για τη σχέση μεταξύ προμηθευτών δικτύων και υπηρεσιών που θα έχει ως αποτέλεσμα βιώσιμο ανταγωνισμό, διαλειτουργικότητα των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και οφέλη για τους καταναλωτές.

Γενικό Πλαίσιο για την πρόσβαση και τη διασύνδεση

Στο Άρθρο 3 της παρούσας οδηγίας παρουσιάζεται το γενικό πλαίσιο για την πρόσβαση και τη διασύνδεση. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι δεν υπάρχουν περιορισμοί που να εμποδίζουν τις επιχειρήσεις στο ίδιο κράτος μέλος ή σε διαφορετικά κράτη μέλη, να διαπραγματεύονται μεταξύ τους συμφωνίες για τεχνικές και εμπορικές ρυθμίσεις πρόσβασης ή/και διασύνδεσης, σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο. Επιπλέον τα κράτη μέλη οφείλουν να παύσουν να εφαρμόζουν νομοθετικά ή διοικητικά μέτρα, σύμφωνα με τα οποία οι φορείς εκμετάλλευσης υποχρεούνται, όταν χορηγούν πρόσβασή ή διασύνδεση

Στο Άρθρο 4 ορίζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα οι φορείς εκμετάλλευσης δημοσίων δικτύων επικοινωνίας έχουν το δικαίωμα και, όταν ζητείται από άλλες επιχειρήσεις που διαθέτουν άδεια , την υποχρέωση, να διαπραγματεύονται τη μεταξύ τους διασύνδεση για την παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών που είναι διαθέσιμες στο κοινό, προκειμένου να εξασφαλίζεται η παροχή και η διαλειτουργικότητα των υπηρεσιών σε ολόκληρη την Κοινότητα.

Στο Άρθρο 5 ορίζονται οι εξουσίες και τα καθήκοντα των εθνικών κανονιστικών αρχών. Οι εθνικές κανονιστικές αρχές πρέπει να ενθαρρύνουν και να εξασφαλίζουν, κατά περίπτωση, την κατάλληλη πρόσβαση και διασύνδεση, καθώς και τη διαλειτουργικότητα των υπηρεσιών, ασκώντας τις αρμοδιότητες τους κατά τρόπο ο οποίος εξασφαλίζει οικονομική απόδοση, βιώσιμο ανταγωνισμό και παρέχει το μέγιστο όφελος στους τελικούς χρήστες. Ειδικότερα οι εθνικές κανονιστικές αρχές μπορούν να επιβάλλουν υποχρεώσεις σε επιχειρήσεις που ελέγχουν την πρόσβαση στους τελικούς χρήστες, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης να διασυνδέουν τα δίκτυα τους όταν αυτό δεν συμβαίνει ήδη, καθώς και υποχρεώσεις σε φορείς εκμετάλλευσης που παρέχουν πρόσβαση σε λοιπές ευκολίες.

Επιπλέον οι εθνικές κανονιστικές αρχές μπορούν να θεσπίζουν τεχνικές ή λειτουργικές προϋποθέσεις που οφείλει να πληροί ο πάροδος ή/και ο δικαιούχος αυτής της πρόσβασης, σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο. Οι υποχρεώσεις καθώς και οι προϋποθέσεις που επιβάλλονται πρέπει να είναι αντικειμενικές, διαφανείς, αναλογικές και αμερόληπτες.

Υποχρεώσεις Φορέων Εκμετάλλευσης και Διαδικασίες Επανεξέτασης της Αγοράς

Τέλος στα Άρθρα 6 έως 13 ορίζεται τι ισχύει για την υπό όρους πρόσβαση σε ψηφιακές ραδιοτηλεοπτικές επικοινωνίες, τι ισχύει αναφορικά με την αναθεώρηση προηγούμενων υποχρεώσεων πρόσβασης και διασύνδεσης καθώς και οι αρχές που πρέπει να ακολουθούνται κατά τις διαδικασίες επανεξέτασης της αγοράς. Περιληπτικά αναφέρονται ότι οι αρχές αυτές είναι:

- αρχή διαφάνειας
- αρχή αμεροληψίας
- αρχή λογιστικού διαχωρισμού
- αρχή πρόσβασης και χρήσης ειδικών ευκολιών δικτύου
- αρχή ελέγχου τιμών και κοστολόγησης

2. Η Οδηγία 2002/20/EK για την «αδειοδότηση»³³

Πεδίο Εφαρμογής και Σκοπός

Στο Άρθρο 1 της παρούσας οδηγίας ορίζεται ότι ο σκοπός της είναι η υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, μέσω της εναρμόνισης και της απλούστευσης των κανόνων και των όρων αδειοδότησης, προκειμένου να διευκολύνεται η παροχής τους σε ολόκληρη την Κοινότητα. Επιπλέον αναφέρεται ότι η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στις άδειες για την παροχή δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Γενική Άδεια Δικτύων και Υπηρεσιών Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών

Στο Άρθρο 3 ορίζεται ότι τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν την ελευθερία παροχής δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Προς το σκοπό αυτό τα κράτη μέλη δεν εμποδίζουν μια επιχείρηση να παρέχει δίκτυα ή υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, εκτός αν προκύπτουν ειδικοί λόγοι. Αναφέρεται επιπλέον ότι η παροχή δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών επιτρέπεται μόνο έπειτα από χορήγηση γενικής άδειας.

Η χορήγηση γενικής άδειας παρέχει στους κατόχους της τα δικαιώματα που ορίζονται στο Άρθρο 4. Συγκεκριμένα οι επιχειρήσεις με άδεια μπορούν να παρέχουν δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, να διαπραγματεύονται διασύνδεση με, και, ενδεχομένως να αποκτούν, πρόσβαση προς ή διασύνδεση με άλλους φορείς παροχής διαθέσιμων στο κοινό δικτύων ή υπηρεσιών επικοινωνιών

³³ Βλ. Οδηγία 2002/20/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7^{ης} Μαρτίου 2002, σχετικά με την αδειοδότηση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την αδειοδότηση)

και να έχουν τέλος την ευκαιρία να τους ανατίθεται η παροχή διαφόρων στοιχείων καθολικής υπηρεσίας και/ή να καλύπτουν διάφορα τμήματα της εθνικής επικράτειας, για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Δικαιώματα Χρήσης Ραδιοσυχνοτήτων και Αριθμών

Στα Άρθρα 5 έως και 18 τέλος, αναλύονται τα δικαιώματα χρήσης ραδιοσυχνοτήτων και αριθμών. Συγκεκριμένα στο Άρθρο 5 αναφέρεται ότι, όταν δεν προκύπτουν κίνδυνοι επιβλαβών παρεμβολών, τα κράτη μπορούν να συμπεριλάβουν στη γενική άδεια τους όρους για τη χρήση των εν λόγω ραδιοσυχνοτήτων. Επίσης αναφέρεται ότι τα κράτη μέλη δεν πρέπει περιορίζουν τον αριθμό των προς παροχή δικαιωμάτων χρήσης, εκτός και αυτό είναι απαραίτητο για τη διασφάλιση της αποδοτικής χρήσης των ραδιοσυχνοτήτων.

3. Η Οδηγία 2002/22/EK για την «καθολική υπηρεσία και δικαιώματα των χρηστών»³⁴

Πεδίο Εφαρμογής και Σκοπός

Στο Άρθρο 1 ορίζεται ότι η παρούσα οδηγία αφορά την παροχή δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών στους τελικούς χρήστες. Σκοπός της είναι να εξασφαλισθεί η διάθεση, σε ολόκληρη την Κοινότητα, διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών καλής ποιότητας μέσω πραγματικού ανταγωνισμού και επιλογών, καθώς και να αντιμετωπίζονται οι περιπτώσεις όπου οι ανάγκες των τελικών χρηστών δεν καλύπτονται ικανοποιητικά στην αγορά.

³⁴ Βλ. Οδηγία 2002/22/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7^{ης} Μαρτίου 2002, για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία καθολικής υπηρεσίας)

Υποχρεώσεις Καθολικής Υπηρεσίας, Συμπεριλαμβανομένων των Κοινωνικών Υποχρεώσεων

Στο Άρθρο 3 ορίζονται τα σχετικά με τη διάθεση της καθολικής υπηρεσίας. Συγκεκριμένα ορίζεται ότι τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι υπηρεσίες διατίθενται σε καθορισμένη ποιότητα σε κάθε τελικό χρήστη στην επικράτεια τους, ανεξάρτητα από τη γεωγραφική θέση, και, υπό το πρίσμα των ειδικών εθνικών προϋποθέσεων, σε προσιτή τιμή. Επιπλέον τα κράτη μέλη οφείλουν να εξασφαλίσουν την πιο αποτελεσματική και ενδεδειγμένη προσέγγιση για την διασφάλιση της υλοποίησης της καθολικής υπηρεσίας, με σεβασμό στις αρχές της αντικειμενικότητας, της διαφάνειας, της αμεροληψίας και της αναλογικότητας.

Στο Άρθρο 4 ορίζονται τα σχετικά με την παροχή πρόσβασης σε σταθερές θέσεις. Τα κράτη μέλη πρέπει να εξασφαλίζουν ότι κάθε εύλογο αίτημα για σύνδεση, σε σταθερές θέσεις, με το δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο και για πρόσβαση σε διαθέσιμες στο κοινό τηλεφωνικές υπηρεσίες σε σταθερές θέσεις, ικανοποιείται από μία τουλάχιστον επιχείρηση. Η παρεχόμενη σύνδεση πρέπει να επιτρέπει στους τελικούς χρήστες να πραγματοποιούν και να δέχονται τοπικές, εθνικές και διεθνείς τηλεφωνικές κλήσεις, τηλεομοιοτυπικές επικοινωνίες και επικοινωνίες δεδομένων.

Στο Άρθρο 8 ορίζεται ότι τα κράτη μέλη μπορούν να ορίσουν μία ή περισσότερες επιχειρήσεις οι οποίες εγγυώνται την παροχή καθολικής υπηρεσίας, έτσι ώστε να είναι δυνατόν να καλύπτεται το σύνολο της εθνικής επικράτειας. Εν συνεχεία στο Άρθρο 9 αναφέρονται τα σχετικά με την πολιτική τιμολογίων. Συγκεκριμένα οι εθνικές κανονιστικές αρχές παρακολουθούν την εξέλιξη και το επίπεδο των λιανικών τιμολογίων των υπηρεσιών, οι οποίες, υπάγονται στις υποχρεώσεις παροχής καθολικής υπηρεσίας και οι οποίες παρέχονται από

καθορισμένες επιχειρήσεις, ιδίως σε σχέση με τις εθνικές τιμές καταναλωτή και το εισόδημα.

Ρυθμιστικοί Έλεγχοι των Επιχειρήσεων με Σημαντική Ισχύ σε Συγκεκριμένες Αγορές

Στα Άρθρα 16 έως 19 ορίζονται στα σχετικά με τον έλεγχο των επιχειρήσεων με σημαντική ισχύ σε συγκεκριμένες αγορές. Συγκεκριμένα ότι τα κράτη μέλη διατηρούν όλες τις υποχρεώσεις τους όσον αφορά: τα τιμολόγια λιανικής για την παροχή πρόσβασης και τη χρήση του δημόσιου τηλεφωνικού δικτύου, την επιλογή ή προεπιλογή του φορέα και τις μισθωμένες γραμμές. Εν συνεχεία τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, σε τακτά χρονικά διαστήματα, οι εθνικές κανονιστικές αρχές διεξάγουν ανάλυση αγοράς, για να προσδιορίσουν αν θα διατηρήσουν, θα τροποποιήσουν ή θα άρουν τις υποχρεώσεις σχετικά με τις λιανικές αγορές. Έτσι αν οι εθνικές κανονιστικές αρχές κρίνουν ότι μια συγκεκριμένη λιανική αγορά ή μια δέσμη μισθωμένων γραμμών δεν είναι πραγματικά ανταγωνιστικές, τότε επιβάλλει υποχρεώσεις, οι οποίες βασίζονται στη φύση του εντοπιζόμενου προβλήματος και είναι αναλογικές και δικαιολογημένες.

Συμφέροντα και Δικαιώματα του Τελικού Χρήστη

Τέλος στα Άρθρα 20 έως 31 καθορίζονται τα συμφέροντα και τα δικαιώματα του τελικού χρήστη. Συγκεκριμένα τα κράτη μέλη οφείλουν να εξασφαλίζουν ότι οι καταναλωτές, όταν είναι συνδρομητές υπηρεσιών παροχής σύνδεσης και/ή πρόσβασης στο δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο, έχουν δικαίωμα για σύμβαση με επιχειρήσεις που παρέχουν τις υπηρεσίες αυτές. Εν συνεχεία τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι διατίθενται στο κοινό διαφανείς και ενημερωμένες

πληροφορίες σχετικά με τις ισχύουσες τιμές και τα τιμολόγια, καθώς και για τους όρους σχετικά με τη πρόσβαση και τη χρήση τηλεφωνικών υπηρεσιών.

4. Η Οδηγία 2002/58/EK για την «προστασία της ιδιωτικής ζωής»³⁵

Πεδίο Εφαρμογής και Σκοπός

Στο Άρθρο 1 αναφέρεται ότι η παρούσα οδηγία εναρμονίζει τις διατάξεις των κρατών μελών οι οποίες απαιτούνται προκειμένου να διασφαλίζεται ισοδύναμο επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών, ιδίως το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή, όσον αφορά την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθώς και να διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και των εξοπλισμών και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Κοινότητα.. Η οδηγία συνεχίζει αναφέροντας ότι δεν εφαρμόζεται σε δραστηριότητες οι οποίες δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και σε κάθε περίπτωση στις δραστηριότητες που αφορούν την δημόσια ασφάλεια, την εθνική άμυνα, την ασφάλεια του κράτους και στις δραστηριότητες του κράτους σε τομείς του ποινικού δικαίου. Ακολούθως αναφέρει ότι εφαρμόζεται στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στα πλαίσια της παροχής διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών επικοινωνιών σε δημόσια δίκτυα ηλεκτρονικής επικοινωνίας στην Κοινότητα.

³⁵ Βλ. Οδηγία 2002/58/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12^{ης} Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες)

Υποχρεώσεις και Δικαιώματα Φορέων Παροχής και Καταναλωτών

Στα Άρθρα, τέλος, 4 έως και 20, ορίζονται οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των φορέων παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών και των καταναλωτών αντίστοιχα. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι ο φορέας παροχής διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών οφείλει να λαμβάνει τα ενδεδειγμένα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα προκειμένου να προστατεύεται η ασφάλεια των υπηρεσιών, τα οποία πρέπει να κατοχυρώνουν επίπεδο ασφάλειας ανάλογο προς τον υπάρχοντα κίνδυνο. Εν συνεχεία τα κράτη μέλη κατοχυρώνουν, μέσω της εθνικής νομοθεσίας, το απόρρητο των επικοινωνιών που διενεργούνται μέσω δημόσιου δικτύου επικοινωνιών και των διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθώς και των συναφών δεδομένων κίνησης. Ειδικότερα απαγορεύουν την ακρόαση, υποκλοπή, αποθήκευση, ή άλλο είδος παρακολούθησης ή επιτήρησης των επικοινωνιών και των συναφών δεδομένων κίνησης από πρόσωπα πλην των χρηστών, χωρίς τη συγκατάθεση των ενδιαφερομένων χρηστών, εκτός αν υπάρχει σχετική νόμιμη άδεια.

Εν συνεχεία αναφέρεται ότι οι συνδρομητές έχουν το δικαίωμα να λαμβάνουν μη αναλυτικούς λογαριασμούς και ότι τα κράτη μέλη εφαρμόζουν εθνικές διατάξεις προκειμένου να συμβιβάζουν τα δικαιώματα των συνδρομητών που λαμβάνουν αναλυτικούς λογαριασμούς με την προστασία της ιδιωτικής ζωής των καλούντων χρηστών και των καλούμενων συνδρομητών.

Στο κατάλογο αυτό των τεσσάρων οδηγιών προστέθηκε λίγο αργότερα και η απόφαση σχετικά με πλαίσιο κανονιστικών ρυθμίσεων για πολιτική σε θέματα φάσματος ραδιοσυχνοτήτων (Απόφαση 676/2002/EK)³⁶

³⁶ Βλ. **Απόφαση αριθ.672/2002/EK** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7^{ης} Μαρτίου 2002, σχετικά με ένα κανονιστικό πλαίσιο για την πολιτική του ραδιοφάσματος στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (απόφαση ραδιοφάσματος)

Πεδίο Εφαρμογής και Σκοπός

Στο Άρθρο 1 ορίζεται ότι ο σκοπός της παρούσας απόφασης είναι η θέσπιση πολιτικής και νομοθετικού πλαισίου στην Κοινότητα προκειμένου να εξασφαλιστεί ο συντονισμός των προσεγγίσεων πολιτικής και, οσάκις, ενδείκνυται, εναρμονισμένες προϋποθέσεις όσον αφορά τη διαθεσιμότητα και την αποτελεσματική χρήση του ραδιοφάσματος που απαιτούνται για την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς σε τομείς της κοινοτικής πολιτικής, όπως οι ηλεκτρονικές επικοινωνίες, οι μεταφορές και η έρευνα και ανάπτυξη. (Ε&Α). Το Άρθρο 1 συνεχίζει θεσπίζοντας τις ακόλουθες διαδικασίες για την επίτευξη του στόχου αυτού :

- η διευκόλυνση της χάραξης πολιτικής όσον αφορά τον στρατηγικό σχεδιασμό και την εναρμόνιση της χρήσης του ραδιοφάσματος στην Κοινότητα.
- η διασφάλιση της αποτελεσματικής υλοποίησης της πολιτικής του ραδιοφάσματος στην Κοινότητα
- η διασφάλιση της συντονισμένης και έγκαιρης πληροφόρησης, σχετικά με την κατανομή, τη διαθεσιμότητα και τη χρήση ραδιοφάσματος στη Κοινότητα.
- _ η εξασφάλιση του αποτελεσματικού συντονισμού των κοινοτικών συμφερόντων στο πλαίσιο διεθνών διαπραγματεύσεων.

Επιτροπή Ραδιοφάσματος και τα Καθήκοντα της

Εν συνεχεία στο Άρθρο 3 ορίζεται ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επικυρεύεται στο έργο της από μια επιτροπή (επιτροπή ραδιοφάσματος). Για την επίτευξη των

σκοπών της Απόφασης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποβάλλει στην επιτροπή ραδιοφάσματος (CEPT), κατάλληλα τεχνικά μέτρα εφαρμογής με στόχο την εξασφάλιση εναρμονισμένων προϋποθέσεων για τη διαθεσιμότητα και την αποτελεσματική χρήση του ραδιοφάσματος. Εν συνεχεία, για την ανάπτυξη των μέτρων αυτών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκδίδει εντολές προς τη CEPT, ορίζοντας έτσι το έργο που πρέπει να επιτελεσθεί και το σχετικό χρονοδιάγραμμα. Με βάση τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την CEPT, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφασίζει κατά πόσο αυτά θα εφαρμοστούν από τη Κοινότητα και καθορίζει την προθεσμία υλοποίησής τους από τα κράτη μέλη.

Τέλος τα Άρθρα 5 και 8 αντίστοιχα, ορίζονται τα σχετικά με την διαθεσιμότητα πληροφοριών και την εμπιστευτικότητα. Συγκεκριμένα ορίζεται ότι τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να δημοσιεύονται ο εθνικός τους πίνακας κατανομής των ραδιοσυχνοτήτων και πληροφορίες για τα δικαιώματα, τους όρους, τις διαδικασίες, τις επιβαρύνσεις και τα τέλη που αφορούν τη χρήση του ραδιοφάσματος. Επίσης τα κράτη μέλη δεν κοινολογούν πληροφορίες που καλύπτονται από την υποχρέωση τήρησης του επιχειρησιακού απορρήτου, ιδίως πληροφορίες σχετικές με τις επιχειρήσεις, τις εμπορικές τους σχέσεις ή τα στοιχεία κόστους που τις αφορούν.

Συμπερασματικά πάντως αξίζει να αναφερθεί ότι στο νέο κανονιστικό πλαίσιο, που διαμορφώθηκε με τη «οδηγία-πλαίσιο» και τις 4 ειδικές οδηγίες το 2002, η λογική της ελεύθερης πρόσβασης των τρίτων και της παροχής ανοιχτού δικτύου φαίνεται να εγκαταλείπεται ή τουλάχιστον, να εξασθενεί. Η λογική αυτή ήταν χρήσιμη και θεωρήθηκε η καλύτερη δυνατή για να επιτευχθεί η μετάβαση σε μια απελευθερωμένη αγορά. Το νέο κανονιστικό πλαίσιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, που σκιαγραφείται με

τις οδηγίες αυτές, έχει ως βασικό χαρακτηριστικό τον μηχανισμό των βασικών διευκολύνσεων (essential facilities).³⁷

1.4 Εκθέσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπογραμμίζει το ζωτικό ρόλο που διαδραματίζει ο τομέας των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στο σύνολο σχεδόν των λοιπών οικονομικών δραστηριοτήτων, και προσδιόρισε το ρόλο των καινοτόμων υπηρεσιών επικοινωνιών ως ισχυρού προωθητικού συντελεστή για την παραγωγικότητα της εργασίας. Κατά συνέπεια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προωθεί σθεναρά την υλοποίηση του κοινοτικού πλαισίου, και συγκεκριμένα έτσι όπως αυτό έχει σχεδιαστεί στους στόχους της Λισσαβόνας σχετικά με την ευρωπαϊκή οικονομία της γνώσης. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού εκδίδει κάθε χρόνο εκθέσεις, συνεργαζόμενη πάντα με τις αρχές των κρατών μελών και κινητοποιεί όπου χρειάζεται τις προβλεπόμενες διαδικασίες επί παράβασει.

Με βάση αυτή την πρακτική, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην τελική της έκθεση περί της εφαρμογής του ρυθμιστικού πλαισίου 1998 ³⁸ και ακολούθως στην ανακοίνωση της "Ηλεκτρονικές επικοινωνίες : προς μια οικονομία της γνώση ³⁹, η Επιτροπή τόνισε

³⁷. Μια διευκόλυνση θεωρείται βασική όταν πληρή τις προϋποθέσεις εκείνες που την καθιστούν αναγκαία για την απόκτηση των πελατών λόγω έλλειψης 2^{ης} ή 3^{ης} τέτοιου είδους διευκόλυνσης.

³⁸ Βλ. **COM(2003) 715 τελικό**, «Κανονιστικές ρυθμίσεις και αγορές στις ευρωπαϊκές επικοινωνίες κατά το 2003-Έκθεση περί εφαρμογής της δέσμης κανονιστικών ρυθμίσεων για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες στην ΕΕ», 19 Νοεμβρίου 2003

³⁹ Βλ. **COM(2004) 759 τελικό**, «Κανονιστικές ρυθμίσεις και αγορές ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ευρώπη κατά το 2004», 2 Δεκεμβρίου 2004.

την σπουδαιότητα μια πλήρους, αποτελεσματικής και έγκαιρης μετάβασης στο νέο πλαίσιο της ΕΕ για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

1.4.1 Έκθεση 2003

Όπως είδαμε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενέκριναν τον Μάρτιο του 2002 τη νέα δέσμη νομοθετικών ρυθμίσεων («τηλεπικοινωνιακή δέσμη»), προορισμός των οποίων είναι να αποτελέσουν το πλαίσιο του κλάδου των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και να αντικαταστήσουν τις υφιστάμενες, μέχρι εκείνη τη χρονική στιγμή, κανονιστικές ρυθμίσεις οι οποίες διέπουν τον κλάδο των επικοινωνιών. Η μεταφορά αυτού του νέου πλαισίου κανονιστικών ρυθμίσεων στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών έπρεπε να έχει ολοκληρωθεί μέχρι τις 24 Ιουλίου 2003. Στην Ένατη επομένως Έκθεση που εκδόθηκε το Νοέμβριο του 2003—55--, πέρα από την περιγραφή της κατάστασης που επικρατεί στην αγορά των τηλεπικοινωνιών γίνεται και ένας απολογισμός της μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο του νέου πλαισίου κανονιστικών διατάξεων και τονίζονται τα βασικά προβλήματα που πρόκειται να αντιμετωπιστούν τα κράτη μέλη κατά τη διάρκεια μεταφοράς τους.

Αναφορικά με την πορεία εξέλιξης της αγοράς, η Έκθεση διακρίνει τις ακόλουθες ενότητες :

1. Αγορά υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών

Ο ρυθμός αύξησης της αγοράς κατά το έτος 2003 θα είναι εντονότερος από τους συνολικούς ρυθμούς αύξησης των ευρωπαϊκών οικονομιών των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), ενώ η ονομαστική αύξηση του κλάδου προβλέπεται να κυμανθεί μεταξύ 3,7% και 4,7%.

2. Κινητή τηλεφωνία

Ο αριθμός των συνδρομητών αυξήθηκε μέσα στο 2003 με εντονότερους ρυθμούς από το 2002 και μάλιστα έστω και αν τα ποσοστά διείσδυσης των κινητών επικοινωνιών προσεγγίζουν το 90% σε ορισμένα κράτη μέλη. Το 81% του πληθυσμού της ΕΕ διαθέτει τη στιγμή αυτή ένα κινητό τηλέφωνο.

3. Ευρυζωνική πρόσβαση

Ο αριθμός των ευρυζωνικών γραμμών αυξήθηκε αισθητά κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου. Το ειδικό βάρος των νεοεισερχόμενων φορέων παραμένει πάντως περιορισμένο. Σε ότι αφορά το ποσοστό ευρυζωνικής διείσδυσης στην ΕΕ, ηγετική θέση κατέχουν το Βέλγιο, η Δανία, οι Κάτω Χώρες και η Σουηδία. Η Ιταλία και η Πορτογαλία είναι από την άλλη πλευρά εκείνες οι χώρες οι οποίες εμφανίζουν τα χαμηλότερα ποσοστά διείσδυσης.

4.Επιλογές καταναλωτών

Οι πελάτες των ιστορικών φορέων εκμετάλλευσης είναι καλύτερα ενημερωμένοι όσον αφορά την ευχέρεια αλλαγής του προμηθευτή των υπηρεσιών. Το δικαίωμά τους αυτό το ασκούν είτε σχηματίζοντας τον αντίστοιχο κωδικό πριν από κάθε κλήση τους (επιλογή του φορέα) είτε επιλέγοντας να διοχετεύουν όλες τις κλήσεις τους σε περίπτωση που δεν παρέχεται η δυνατότητα αυτή προς το δίκτυο ενός άλλου φορέα (προεπιλογή φορέα). Τον Αύγουστο του 2003, ποσοστό 33% των συνδρομητών στο πλαίσιο της ΕΕ είχαν επιλέξει να προσφεύγουν στις υπηρεσίες ενός άλλου προμηθευτή υπηρεσιών για τη διοχέτευση των υπεραστικών και διεθνών τους κλήσεων, σε αντίθεση με ποσοστό 5% που επέλεξε τη δυνατότητα αυτή για τις τοπικές του κλήσεις.

5.Τιμολόγια σταθερής τηλεφωνίας

Όπως αναμένεται, ο ανταγωνισμός στον κλάδο αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μειωθούν τα τιμολόγια για τους καταναλωτές. Μολονότι οι πτωτικές τάσεις συνεχίστηκαν και το 2003, ο ρυθμός τους επιβραδύνθηκε σε σχέση με τα προηγούμενα έτη. Η μείωση τους κυμάνθηκε στην ουσία σε επίπεδα χαμηλότερα από το ήμισυ των αντίστοιχων μειώσεων κατά το 2002.

Αναφορικά με το καθεστώς μεταφοράς στα κράτη μέλη η Έκθεση της Επιτροπής εντόπισε μια γενικότερη αδράνεια στην μεταφορά των διατάξεων στο εθνικό κανονιστικό πλαίσιο. Για το λόγο αυτό κινήθηκαν, στις αρχές Οκτωβρίου 2003, οι διαδικασίες επί παράβασει εναντίον εκείνων των κρατών μελών που είχαν παραλείψει να συμμορφωθούν με τις υποχρεώσεις τους: τη Γερμανία, τη Γαλλία, το Βέλγιο, την Ελλάδα, το Λουξεμβούργο, τις Κάτω Χώρες και την Πορτογαλία.

Επιπλέον τέλος, σε μία προσπάθεια για περαιτέρω βελτίωση και επιτάχυνση της διαδικασίας μεταφοράς του τηλεπικοινωνιακού πλαισίου στο εθνικό ρυθμιστικό πλαίσιο, εντοπίστηκαν τα προβλήματα εκείνα που δυσχεραίνουν τη διαδικασία μεταφοράς, προκειμένου αυτά να αμβλυνθούν. Για το λόγο αυτό η Επιτροπή πρέπει να εστιάσει ιδιαίτερως την προσοχή της στα εξής σημεία :

- τις αρμοδιότητες και τις εξουσίες που διαθέτουν οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές (NRA) (EPA) οι οποίες, βάσει του νέου πλαισίου, είναι πιο εκτεταμένες·
- τη διασφάλιση ότι οι EPA θα έχουν στη διάθεσή τους το συνολικό φάσμα των διαρθρωτικών μηχανισμών, η εφαρμογή των οποίων προβλέπεται από τον νέο κανονιστικό πλαίσιο, σε περίπτωση που διαπιστώνουν έλλειψη ουσιαστικού ανταγωνισμού στην αγορά·
- την πραγματοποίηση σε εύθετο χρόνο σχετικών αναλύσεων για την αγορά και την επανεξέταση από τις EPA των υφιστάμενων υποχρεώσεων·
- τις βασικές αρχές οι οποίες οφείλουν να διέπουν τις διαδικασίες απονομής των μεμονωμένων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης των συχνοτήτων·

- την εμβέλεια της παρεχόμενης καθολικής υπηρεσίας και την υποχρέωση συγκρότησης, όπου αυτό χρειάζεται, των μηχανισμών προσδιορισμού των οργανισμών παροχής της καθολικής υπηρεσίας, περιορίζοντας όσο περισσότερο γίνεται τα περιστατικά νόθευσης της αγοράς αλλά και τηρώντας τη βασική αρχή της μη θέσπισης διακρίσεων.

1.4.2 Έκθεση 2004

Η εξέταση της πορείας των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών συνεχίστηκε και κατά το έτος 2004. Η Δέκατη επομένως Έκθεση που εκδόθηκε στις 2 Δεκεμβρίου 2004,⁴¹ εστιάζοταν κυρίως στις εξελίξεις της αγοράς και στα κύρια εναπομένοντα θέματα κανονιστικής ρύθμισης.

Αναφορικά με την *πορεία εξέλιξης της αγοράς*, η Έκθεση διακρίνει τις ακόλουθες ενότητες :

1. Αγορά υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών

Ο τομέας των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών χαρακτηρίζεται από διαρκώς θετικότερες προοπτικές. Παρατηρείται ένταση του ανταγωνισμού στις περισσότερες αγορές, με αποτέλεσμα μεγαλύτερο όφελος ως προς τις τιμές, την ποιότητα και τις καινοτόμες υπηρεσίες για τους καταναλωτές.

2. Κινητή τηλεφωνία

Τα εισοδήματα από τις κινητές υπηρεσίες υπερβαίνουν τα αντίστοιχα από τις σταθερές φωνητικές. Η συνεχιζόμενη ισχυρή ανάπτυξη ύψους 7% επιτευχθεί κατά το 2004, και εν μέρει οφείλεται στις κινητές υπηρεσίες δεδομένων. Υπάρχουν πλέον περισσότεροι από 379 εκατ. Συνδρομητές κινητών

⁴¹ Βλ. **COM(2004) 759 τελικό**, «Κανονιστικές ρυθμίσεις και αγορές ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ευρώπη κατά το 2004», 2 Δεκεμβρίου 2004.

επικοινωνιών. Κύρια προωθητική δύναμη στον κλάδο των κινητών επικοινωνιών θα είναι πιθανότατα η εγκατάσταση προηγμένων υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας.

3. Ευρωζωνική επικοινωνίες

Ο τομέας των ευρωζωνικών επικοινωνιών συνέχισε την ανοδική του πορεία κατά το έτος 2004, με αύξηση του συνολικού αριθμού των γραμμών ευρωζωνικής πρόσβασης περισσότερο από 72%. Η αύξηση στην εγκατάσταση ευρωζωνικών συνδέσεων ωθείται σε μεγάλο βαθμό από την ένταση της ανταγωνιστικής πίεσης και από την επιθυμία των σταθερών φορέων εκμετάλλευσης να αντισταθμίσουν τα μειούμενα έσοδα από την φωνητική τηλεφωνία.

4. Διασύνδεση

Η διασύνδεση είναι ένα από τα βασικά στοιχεία μιας ανταγωνιστικής αγοράς. Στον τομέα των σταθερών επικοινωνιών συνεχίστηκε η πτωτική τάση των τιμολογίων διασύνδεσης, μολονότι σε βραδύτερο ρυθμό, και εμφανίζονται σημάδια σταθεροποίησης. Στον τομέα των κινητών επικοινωνιών εκφράζονταν για ορισμένο χρονικό διάστημα ανησυχίες ότι τα τέλη τερματισμού κινητών κλήσεων δεν αντιστοιχούν στο κόστος.

5. Καταναλωτές

Τα ευνοϊκά για τους καταναλωτές στοιχεία που χαρακτηρίζουν τις ηλεκτρονικές αγορές από την αρχική τους απελευθέρωση συνεχίζουν να ισχύουν, με την έννοια χαμηλότερων τιμών, μεγαλύτερης επιλογής και περισσότερων καινοτόμων υπηρεσιών, ως αποτέλεσμα του ανταγωνιστικότερου περιβάλλοντος και της ευελιξίας που παρέχει το νέο πλαίσιο κανονιστικών ρυθμίσεων.

Αναφορικά με το καθεστώς μεταφοράς στα κράτη μέλη η Έκθεση της Επιτροπής εντόπισε ότι 20 κράτη μέλη ολοκλήρωσαν την θέσπιση πρωτογενούς νομοθεσίας και ειδοποίησαν σχετικά την Επιτροπή. Ωστόσο, 5 κράτη μέλη (Βέλγιο, Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Ελλάδα, Λουξεμβούργο), μολονότι σε όλες τις περιπτώσεις πραγματοποιούνται σημαντικά βήματα στη νομοθετική διαδικασία, δεν είχαν ακόμη

εγκρίνει πρωτογενή νομοθεσία για την μεταφορά του πλαισίου. Η Επιτροπή κίνησε τις διαδικασίες επί παραβασει για μη κοινοποίηση ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου (ΔΕΚ). Επιπλέον διαπιστώθηκε ότι παραγωγή νομοθεσία απομένει να θεσπίσει σε 8 κράτη μέλη (Ισπανία, Γαλλία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Σλοβενία, Σλοβακία), ώστε να λειτουργήσει πλήρως η πρωτογενής νομοθεσία.

1.4.3 Έκθεση 2005

Η τελευταία Ενδέκατη Έκθεση, που δημοσίευσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 20 Φεβρουαρίου 2006 ⁴² αναφέρει τις πιο πρόσφατες εξελίξεις στον τομέα των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών που συντελέστηκαν κατά το έτος 2005 Αναφορικά με την πορεία εξέλιξης της αγοράς, η Έκθεση αναφέρει για τις ακόλουθες ενότητες :

1. Κινητή τηλεφωνία

Η μεγέθυνση των υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας οφείλεται κυρίως στην ανάπτυξη των υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας, όπως για παράδειγμα οι υπηρεσίες δεδομένων για τα κινητά. Οι υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας πέτυχαν μια διείσδυση του ύψους του 93% στην Ευρώπη των 25, με σημαντική ανάπτυξη στα νέα κράτη μέλη.

2. Ευρυζωνική πρόσβαση

Η ευρυζωνική πρόσβαση έχει αυξηθεί στα 53 περίπου εκατ. γραμμές και με μια αύξηση σχεδόν 20 εκατ. γραμμών κατά την διάρκεια του 2005. Οι τιμές επίσης για την ευρυζωνική πρόσβαση μειώνεται ταχύτατα για τους καταναλωτές.

Ωστόσο πρέπει να αναφερθεί ότι η αναλογία δεν είναι ίσο μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών, παρ' όλο που το μερίδιο της πρόσβασης στην ευρυζώνη αυξάνεται με τακτικό ρυθμό.

⁴² Βλ. COM(2006) 68 τελικό, «European Electronic Communications Regulations and Markets», 20 Φεβρουαρίου 2005.

3. Σταθερές φωνητικές υπηρεσίες

Παρ' όλη την γενική συνεχιζόμενη μείωση των υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας, ο τομέας αυτός εξακολουθεί να αποτελεί την βασικότερη πηγή εσόδων, με συνολική αξία στα 85.5 τρισεκατ. για το 2005.

Αναφορικά με το καθεστώς μεταφοράς στα κράτη μέλη η Έκθεση της Επιτροπής αναφέρει ότι τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν μεταφέρει ευρωπαϊκό κοινοτικό πλαίσιο στην εσωτερική τους έννομη τάξη, ενώ άλλα έχουν κάνει σημαντική πρόοδο προς αυτό τον σκοπό. Ειδικότερα αναφέρεται ότι η Ελλάδα υιοθέτησε επιτέλους, τα κατάλληλα μετρά για την μεταφορά της ευρωπαϊκής νομοθεσία τον Ιανουάριο του 2006.

Συμπερασματικά λοιπόν θα λέγαμε ότι η ανάπτυξη του ρυθμιστικού πλαισίου του τομέα των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, έτσι όπως αυτό αναπτύχθηκε και εξελίχθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αντανakλά την αναγκαιότητα για περαιτέρω βελτίωση των παρερχόμενων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, εξαιτίας της συνεχιζόμενης τεχνολογικής προόδου. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ανταποκρινόμενη στον ρόλο της ως καθοδηγητή των εξελίξεων, έδρασε άμεσα και υιοθέτησε στις αρχές του 2002 ένα ανανεωμένο και σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο για τον τομέα των τηλεπικοινωνιών. Και περαιτέρω όμως η ΕΕ, μετά το 2002, δεν έμεινε αντενεργή. Μέσω των ετήσιων εκθέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής παρακολουθεί τις γενικότερες εξελίξεις στην αγορά των τηλεπικοινωνιών καθώς και την πορεία ενσωμάτωσης του νέου ρυθμιστικού πλαισίου στον εσωτερικό των κρατών. Ανάλογα λοιπόν με την πρόοδο που διαπιστώνει, αναλαμβάνει νέες πρωτοβουλίες και επιβάλλει κυρώσεις στα κράτη που δεν συμμορφώνονται. Ακολούθως όμως παρακολουθεί τις εξελίξεις και στο διεθνές σκηνικό και συμβάλλει με την στάση της και την πολιτική της στην περαιτέρω εξέλιξη των τηλεπικοινωνιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Η ΔΙΕΘΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

2.1 Εισαγωγή

Όπως έχουμε επανειλημμένα διαπιστώσει οι εξελίξεις των επικοινωνιών στην Κοινότητα επηρεάζονται σε όλες τους σχεδόν τις συνιστώσες από τα γεγονότα που συμβαίνουν στον υπόλοιπο κόσμο. Αντίστροφα και η κοινοτική πολιτική επηρεάζει την εξέλιξη των γεγονότων στις τρίτες χώρες. Όλο και περισσότερο οι τηλεπικοινωνίες αποκτούν επομένως «παγκόσμια διάσταση». Η παγκόσμια οικονομία συντηρείται με πληροφορίες που μεταδίδουν οι τηλεπικοινωνίες με αποτέλεσμα όλες οι βιομηχανικές χώρες να φιλονικούν για τα πρωτεία στον τομέα της τεχνολογίας, ενώ οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες να επιδιώκουν την τόνωση των τηλεπικοινωνιών τους για την περαιτέρω ανάπτυξή τους. Επομένως οι κανονιστικές ρυθμίσεις για τις τηλεπικοινωνίες, είτε αυτές είναι σε εθνικό, ευρωπαϊκό ή παγκόσμιο επίπεδο αλληλεπιδρούν η μία στην άλλη και κατά συνέπεια απαιτείται βούληση για ένα μερικό συντονισμό τους.

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί γίνεται μια προσπάθεια συνοπτικής παρουσίασης του διεθνούς πλαισίου που διέπει τις τηλεπικοινωνίες καθώς και μια προσπάθεια παρουσίασης του ρόλου που διαδραματίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση σε αυτές τις διεθνείς προσπάθειες. Παρουσιάζεται η Διεθνής Ένωση Τηλεπικοινωνιών, γνωστή και με τα αρχικά ITU, που αποτελεί την παγκόσμια ένωση που είναι αρμόδια για τις τηλεπικοινωνίες και καθ' ύλην αρμόδιος φορέας να λαμβάνει πρωτοβουλίες στον τηλεπικοινωνιακό τομέα.

2.2 Διεθνής Ένωση Τηλεπικοινωνιών (ITU)

2.2.1 Ιστορική Ανασκόπηση

Η ενσύρματη τηλεγραφία ήταν το πρώτο ηλεκτρομαγνητικό μέσο επικοινωνίας που αναπτύχθηκε, μετά την πρώτη μετάδοση μηνύματος μεταξύ Ουάσιγκτον και Βαλτιμόρης, που έκανε το 1844 ο Samuel Morse. Αρχικά η ανάπτυξη της τηλεγραφίας ήταν εφικτή γιατί αυτή πραγματοποιούνταν μέσα στα πλαίσια των εθνικών κρατών και δεν υπήρχε διασυνοριακή τηλεγραφία. Όταν λίγο αργότερα όμως ξεκίνησε η επικοινωνία μεταξύ κρατών μέσω τηλεγράφου τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν ήταν αρκετά, εξαιτίας κυρίως των διαφορετικών συστημάτων αποκρυπτογράφησης και μετάφρασης που χρησιμοποιούσαν τα διάφορα κράτη.

Η κατάσταση αυτή παρακίνησε 20 κράτη να συναντηθούν για να αναπτύξουν ένα παγκόσμιο δίκτυο για την τηλεγραφία. Έτσι στις 17 Μαΐου 1865 συνήλθε στο Παρίσι η Πρώτη Διεθνής Τηλεγραφική Διάσκεψη, που υπέγραψε την Σύμβαση των Παρισίων, με την οποία ιδρύθηκε η Παγκόσμια Τηλεγραφική Ένωση. Μετά και την ανακάλυψη του τηλεφώνου το 1876 από τον Graham Bell και την επακόλουθη ανάπτυξη την τηλεφωνίας, η Παγκόσμια Τηλεγραφική Ένωση υιοθέτησε το 1885 τις πρώτες προβλέψεις για την τηλεφωνία. Εν συνεχεία με την ανάπτυξη το 1896 της ασύρματης τηλεγραφίας -του πρώτου είδους ραδιοτηλεπικοινωνίας-και την αξιοποίηση αυτής της νέας τεχνολογίας, αποφασίστηκε με γερμανική πρωτοβουλία, να συγκληθεί νέα Διεθνής Σύσκεψη το 1906 στο Βερολίνο. Η πρώτη Διεθνής Ραδιοτηλεγραφική Σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε οδήγησε στην υιοθέτηση της πρώτης Διεθνούς Ραδιοτηλεγραφικής Σύμβασης.

Το 1927 ιδρύεται η Διεθνής Συμβουλευτική Επιτροπή για τις Τηλεπικοινωνίες (CCIR) και μαζί με τη Διεθνή Συμβουλευτική Επιτροπή για την Τηλεφωνία (CCIF) και την Διεθνή Συμβουλευτική Επιτροπή για την Τηλεγραφία (CCIT), είναι υπεύθυνες για

τον συντονισμό των τεχνικών ερευνών, των τεστ και των μετρήσεων που διεξάγονται σε διάφορους τομείς των τηλεπικοινωνιών καθώς και για τον καθορισμό των διεθνών προτύπων.

Ένα γενικότερο θεσμικό πλαίσιο κάνει την εμφάνιση του το 1932 με τη Σύμβαση της Μαδρίτης που ίδρυσε την Διεθνή Ένωση Τηλεπικοινωνιών. Η Διεθνής Ένωση Τηλεπικοινωνιών, γνωστή και με τα αρχικά ITU, προέκυψε ύστερα από τη συγχώνευση της Διεθνούς Τηλεγραφικής Σύμβασης του 1865 και της Διεθνούς Ραδιοτηλεγραφικής Σύμβασης του 1906. Με τη νέα Σύμβαση έχουμε πλέον ενσωμάτωση όλων των μέσων επικοινωνίας, δηλαδή του τηλεφώνου, των ενσύρματων και ασύρματων επικοινωνιών και των ραδιοεπικοινωνιών σε ένα ενιαίο συμβατικό πλαίσιο.

Το 1947, μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, η Διεθνή Ένωση Τηλεπικοινωνιών πραγματοποίησε σύσκεψη στο Atlantic City με σκοπό την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό του οργανισμού. Ύστερα από συμφωνία που έγινε με τον νεοσύστατο τότε οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών (UNO), η Διεθνής Ένωση Τηλεπικοινωνιών έγινε στις 15 Οκτωβρίου 1947, ειδικευμένος Οργανισμός του ΟΗΕ.

Το 1956, η CCIT και η CCIF ενώθηκαν για να δημιουργήσουν την Διεθνή Συμβουλευτική Επιτροπή Τηλεγραφίας και Τηλεφωνίας (CCITT), με σκοπό να ανταποκριθεί πιο αποτελεσματικά στις απαιτήσεις που δημιουργήθηκαν από την ανάπτυξη αυτών των δύο ειδών επικοινωνίας.

Αρκετά χρόνια αργότερα, το 1989, διοργανώθηκε Σύσκεψη των Πληρεξουσίων στη Νίκαια, η οποία αναγνώρισε την σημασία της τεχνικής ενίσχυσης των αναπτυσσόμενων κρατών και για το σκοπό αυτό ίδρυσε το Γραφείο Τηλεπικοινωνιακής Ανάπτυξης (BDT), του οποίου το έργο ήταν να βοηθήσει με όλα τα δυνατά μέσα για την βελτίωση των επικοινωνιών στον αναπτυσσόμενο κόσμο.

Νέα πνοή δόθηκε στην Διεθνή Ένωση Τηλεπικοινωνιών το 1992, στην Γένοβα, όπου και συγκλήθηκε η Συμπληρωματική Σύσκεψη των Πληρεξουσίων. Στη Σύσκεψη

αυτή αναδιοργανώθηκε η δομή της Ένωσης με σκοπό να της δοθεί μεγαλύτερη ευελιξία προκειμένου να προσαρμόζεται πιο εύκολα στο σημερινό αλληλεπιδρώμενο και ανταγωνιστικό περιβάλλον. Σαν αποτέλεσμα αυτής της αναδιοργάνωσης, η Ένωση χωρίστηκε σε τρεις επιμέρους τομείς, ανταποκρινόμενος στις τρεις βασικές περιοχές δραστηριοτήτων : Ραδιοτηλεπικοινωνίες ((Radiocommunication / ITU-R), Τηλεπικοινωνιακά Πρότυπα (Telecommunication Standardization / ITU-T), Τηλεπικοινωνιακή Ανάπτυξη (Telecommunication Development / ITU-D). Επιπλέον το νέο σύστημα καθιέρωσε ένα περιοδικό κύκλο συσκέψεων, προκειμένου να βοηθήσει την Ένωση να ανταποκριθεί στις νέες τεχνολογικές εξελίξεις.

Στη Σύσκεψη Πληρεξουσίων του Κιότο το 1994, υιοθέτησε ο πρώτος Στρατηγικός Σχεδιασμός της ITU, ο οποίος τάσσεται υπέρ μιας πιο πελατοκεντρική προσέγγιση και το πρόγραμμα των δραστηριοτήτων του επικεντρώνεται στους μεταβαλλόμενους ρόλους, στις ανάγκες και στις λειτουργίες των μελών της ITU. Επιπλέον η Σύσκεψη του Κιότο αναγνώρισε την ανάγκη δημιουργίας ενός forum, όπου όλοι οι ενδιαφερόμενοι θα μπορούν να αναλάβουν απόψεις. Εξαιτίας αυτής της αναγκαιότητας ιδρύθηκε το Παγκόσμιο Τηλεπικοινωνιακό Φόρουμ Πολιτικής (WTPF), το οποίο σε ad hoc συναντήσεις θα ενθαρρύνει την ελεύθερη ανταλλαγή απόψεων και πληροφοριών στα αναδυόμενα θέματα πολιτικής που αναδύονται μέσα από το μεταβαλλόμενο τηλεπικοινωνιακό περιβάλλον. Πράγματι, η πρώτη συνάντηση του WTPF πραγματοποιήθηκε το 1996 στην Γένοβα με θέμα τις παγκόσμιες κινητές διαπροσωπικές επικοινωνίες μέσω δορυφόρων, η δεύτερη συνάντηση επίσης στη Γένοβα το 1998 με θέμα στο εμπόριο στις τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες και η τρίτη, εκ νέου στην Γένοβα, το 2001 αναφορικά με το Πρωτόκολλο για το Διαδίκτυο (IP).

Η πιο πρόσφατη σύσκεψη της ITU που διοργανώθηκε στο Μαράκες τον Οκτώβριο του 2002, προσυπόγραψε το Στρατηγικό Σχέδιο του οργανισμού. Οι πρωταρχικές δράσεις που πρέπει να πραγματοποιηθούν για την περίοδο 2004-2007 επιδιώκουν να επιτύχουν τους στόχους αυτού του Σχεδίου, οι οποίοι περιλαμβάνουν το γεφύρωμα του παγκόσμιου ψηφιακού διαχωρισμού, με την διευκόλυνση της πλήρης

ανάπτυξης της διασύνδεσης και της διαλειτουργικότητας των δικτύων και των υπηρεσιών και αναλαμβάνοντας ηγετικό ρόλο στις προετοιμασίες και τα επακόλουθα της παγκόσμιας Σύσκεψης για την Κοινωνία της Πληροφορίας. Επιπλέον, το Στρατηγικό Σχέδιο, εξειδικεύει ότι τα εργαλεία που έχει αναπτύξει η ITU, βασίζονται στις συνεισφορές των μελών για να διαφυλάξουν την ακεραιότητα και την διαλειτουργικότητα των δικτύων.

Βασική δέσμευση, τέλος, της ITU είναι ότι θα συνεχίσει να ανανεώνει και να διευθετεί τις βασικές τις προτεραιότητες και τις μεθόδους εργασίας της προκειμένου να παραμένει σχετική και να ανταποκρίνεται στις συνεχιζόμενες αλλαγές του παγκόσμιου τηλεπικοινωνιακού περιβάλλοντος. Όσο ο κόσμος βασίζεται ολοένα και περισσότερο στις τηλεπικοινωνιακές τεχνολογίες για το εμπόριο, την επικοινωνία και την πρόσβαση στις πληροφορίες, τόσο και ο ρόλος της Διεθνούς Ένωσης Τηλεπικοινωνιών θα γίνεται περισσότερο ζωτικός από ποτέ.⁴³

2.2.2 Το Θεσμικό Πλαίσιο και η Λειτουργία της Διεθνούς Ένωσης Τηλεπικοινωνιών

Η Διεθνής Ένωση Τηλεπικοινωνιών αποτελεί, όπως έχουμε αναφέρει και παραπάνω, ειδικευμένο Οργανισμός του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών συνδεδεμένο με τον ΟΗΕ με βάση τη Συμφωνία του 1947, που τέθηκε σε ισχύ την 01.01.1949. Ως ειδικευμένος Οργανισμός έχει σαν αντικείμενο τη διεθνή ρύθμιση των τηλεπικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένων και των τηλεοπτικών δραστηριοτήτων, ειδικότερα των δορυφορικών τηλεοπτικών αναμεταδόσεων.

Η ιδρυτική πράξη και το θεσμικό πλαίσιο της ITU βασίζονται στη Σύμβαση, και στη Διεθνή Σύμβαση Τηλεπικοινωνιών, η οποία υπέστη στην πορεία των χρόνων

⁴³. Οι σημαντικοί σταθμοί της ιστορίας της Διεθνούς Ένωσης Τηλεπικοινωνιών βρίσκονται στο *Παράρτημα II*

αρκετές αναθεωρήσεις. Η Σύμβαση που ισχύει σήμερα είναι το αναθεωρημένο κείμενο της Γενεύης του 1992.

Οι σκοποί τώρα, που καλείται να εξυπηρετήσει η Διεθνής Ένωση Τηλεπικοινωνιών είναι οι ακόλουθοι:

- 1 Να διατηρήσει και να επεκτείνει την διεθνή συνεργασία μεταξύ όλων των κρατών μελών της για την βελτίωση και την λογική χρήση κάθε είδους τηλεπικοινωνιών.
- 2 Να προάγει και να βελτιώσει την συμμετοχή των οντοτήτων και των οργανισμών στις δραστηριότητες της Ένωσης και να επιταχύνει την γόνιμη συνεργασία και συμμετοχή μεταξύ αυτών και των κρατών μελών της, για την επίτευξη των γενικών σκοπών, που περιλαμβάνονται στους σκοπούς της Ένωσης.
- 3 Να προάγει και να προσφέρει τεχνική βοήθεια στον τομέα των τηλεπικοινωνιών στις αναπτυσσόμενες χώρες και επιπλέον να προάγει την κινητοποίηση των υλικών , των ανθρώπων και των οικονομικών πηγών που χρειάζονται για την βελτίωση της εισόδου στις τηλεπικοινωνίες για τις χώρες αυτές.
- 4 Να προάγει την επέκταση των ωφελειών των νέων τηλεπικοινωνιακών τεχνολογιών σε όλους τους κατοίκους του κόσμου.
- 5 Να προάγει την χρησιμοποίηση των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών με σκοπό της διευκόλυνση των ειρηνικών σχέσεων.
- 6 Να εναρμονίσει τις δράσεις των κρατών μελών και να προάγει την γόνιμη και εποικοδομητική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και των οργανισμών των κρατών μελών για την επίτευξη των στόχων τους.
- 7 Να προάγει, σε ένα διεθνές επίπεδο, την υιοθέτηση μια ευρείας προσέγγισης στα θέματα των τηλεπικοινωνιών στην παγκόσμια οικονομία και κοινωνία των πληροφοριών.

Η Διεθνής Ένωση Τηλεπικοινωνιών, ως ο μοναδικός οργανισμός που στηρίζεται στην αρχή της συνεργασίας μεταξύ των κυβερνήσεων και του ιδιωτικού τομέα, επιτελεί

τους παραπάνω σκοπούς και το έργο της, βασιζόμενη στην δομή που καθορίστηκε το 1994 στη Συμπληρωματική Σύσκεψη των Πληρεξούσιων στην Γένοβα. Με βάση λοιπόν στη Σύμβαση της Γένοβας, η Διεθνής Ένωση Τηλεπικοινωνιών χωρίστηκε σε 3 τομείς :

- Ραδιοτηλεπικοινωνίες ((Radiocommunication / ITU-R)
- Τηλεπικοινωνιακά Πρότυπα (Telecommunication Standardization / ITU-T)
- Τηλεπικοινωνιακή Ανάπτυξη (Telecommunication Development / ITU-D)

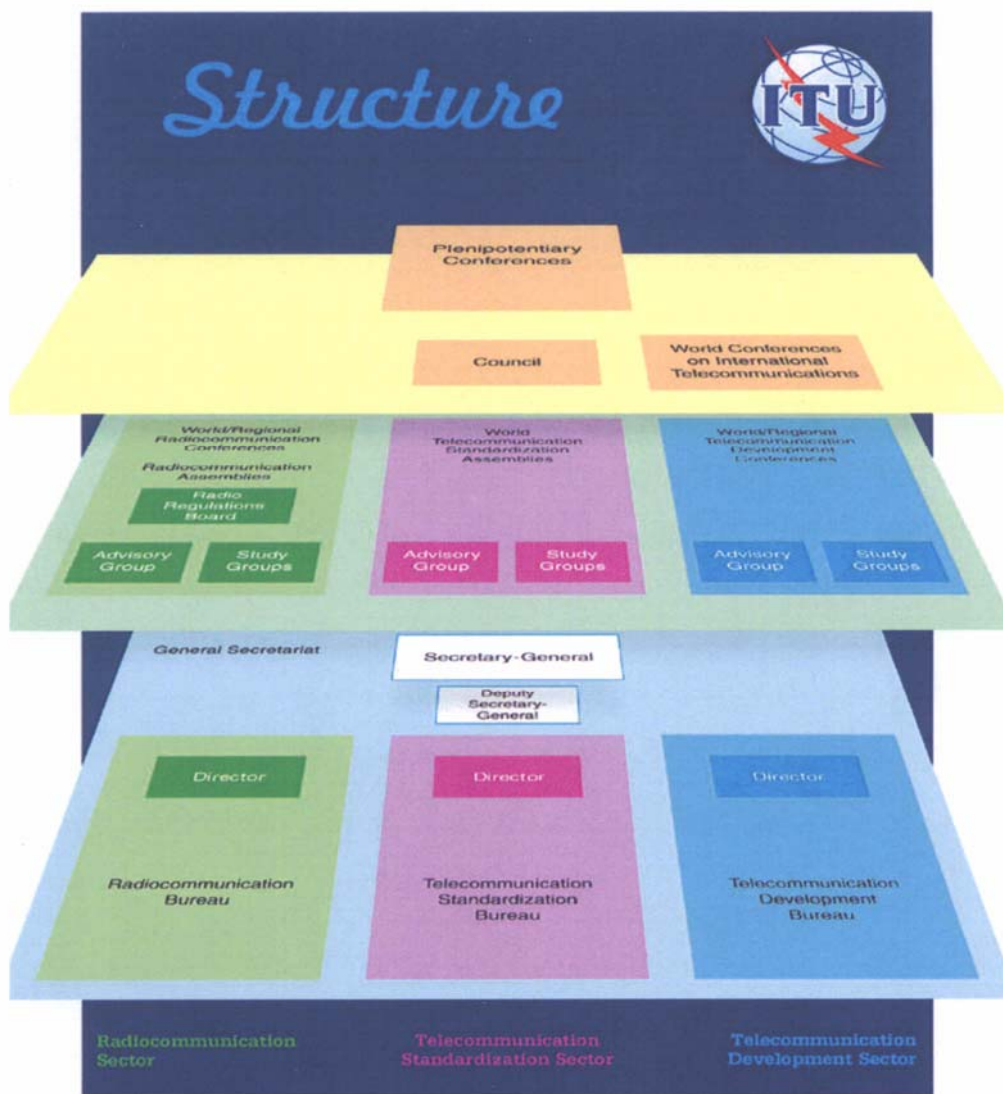
Καθένας από τους τρεις τομείς της ITU εργάζεται μέσω συσκέψεων και συναντήσεων, όπου τα μέλη διαπραγματεύονται τις συμφωνίες, οι οποίες θα χρησιμοποιηθούν σαν βάση για την λειτουργία των παγκόσμιων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.⁴⁴

Στην *Εικόνα 55* που ακολουθεί φαίνεται η δομή της Διεθνούς Ένωσης Τηλεπικοινωνιών.

⁴⁴ Για περισσότερα στοιχεία βλέπε στον διαδικτυακό χώρο : [http:// www.itu.int](http://www.itu.int).

Εικόνα 3

Η δομή της Διεθνούς Ένωσης Τηλεπικοινωνιών (ITU)

Πηγή: www.itu.int

2.2.3 Ο Ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Διεθνή Ένωση Τηλεπικοινωνιών

Όπως έχει γίνει ήδη κατανοητό η Ευρωπαϊκή Ένωση διαδραματίζει έναν πρωτεύοντα ρόλο στην χάραξη της τηλεπικοινωνιακής πολιτικής στον ευρωπαϊκό χώρο. Τα κράτη μέλη της, καθώς και εκείνα που βρίσκονται σε πορεία ένταξης, ακολουθούν σιγά σιγά τις επιταγές της ΕΕ υιοθετώντας το κανονιστικό ρυθμιστικό πλαίσιο που έχει υιοθετηθεί από αυτήν. Πέρα όμως από αυτό η Ευρωπαϊκή Ένωση ενδιαφέρεται και για τις παγκόσμιες εξελίξεις που συμβαίνουν στον τηλεπικοινωνιακό χώρο και ακολουθεί μια στάση υιοθέτησης αυτών

Κατά άμεση συνέπεια η Κοινότητα εκδήλωσε από πολύ νωρίς το ενδιαφέρον της για τις διεργασίες που πραγματοποιούνταν στο πλαίσιο της Διεθνούς Ένωσης Τηλεπικοινωνιών. Αρχικά η Κοινότητα έστειλε εκπρόσωπο της να παρακολουθεί τις εργασίες της ITU και τελικά το 1989 κατάφερε να πετύχει τη θέση του παρατηρητή. Το καθεστώς του παρατηρητή, σημαίνει ότι η ΕΕ παρίσταται στην ολομέλεια με δικαίωμα άποψης, αλλά δεν έχει δικαίωμα ψήφου και δεν συνεισφέρει στο γενικό προϋπολογισμό.

Η συμμετοχή της Επιτροπής, ως το καθ' ύλην όργανο που εκπροσωπεί την ΕΕ στις εξωτερικές της σχέσεις, στις συνεδριάσεις της Διεθνούς Ένωσης Τηλεπικοινωνιών έπαιξε σε αρκετές περιπτώσεις καθοριστικό ρόλο, αφού στην ουσία συνέβαλλε και καθοδήγησε τις εξελίξεις στον παγκόσμιο τηλεπικοινωνιακό χώρο.

Παραδείγματα αυτής της στάσης της υπάρχουν πολλά.. Ενδεικτικά αναφέρουμε την συμμετοχή της Επιτροπής στις συνεδριάσεις της Διεθνούς Συμβουλευτικής Επιτροπής για τις Ραδιοεπικοινωνίες την εποχή των συνομιλιών για το παγκόσμιο πρότυπο της τηλεόρασης υψηλής ευκρίνειας. Η στάση της συνέβαλλε στην αξιοποίηση των προσπαθειών της ευρωπαϊκής βιομηχανίας στον τομέα αυτό.

Ένα ακόμη παράδειγμα αποτελεί η συμμετοχή της Κοινότητας ,τον Νοέμβριο του 1989, στην παγκόσμια διοικητική διάσκεψη τηλεγράφων και τηλεφώνων (CAMTT) στην οποία έγινε διαπραγμάτευση ενός νέου συστήματος διεθνών συμβάσεων. Χάρη στον συντονισμό ανάμεσα στην Επιτροπή και τα κράτη μέλη, τα κράτη μέλη υπέβαλαν κοινή δήλωση σύμφωνα με την οποία θα εφαρμόζαν τις ρυθμίσεις αυτές κατά τα προβλεπόμενα από τη Συνθήκη.

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελούσε πάντα και εξακολουθεί να αποτελεί έναν ενεργό καθοδηγητή των εξελίξεων στον τηλεπικοινωνιακών τομέα. Η στάση της συμβάλλει στην χάραξη νέων και πρωτοποριακών εξελίξεων τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΤΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.1 Εισαγωγή

Όταν η Κοινότητα άρχισε να σχεδιάζει την τηλεπικοινωνιακή πολιτική της στα πλαίσια της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς (Λευκή Βίβλος του 1985 και Πράσινη Βίβλος του 1987)⁴⁵ το νομοθετικό καθεστώς που διέπει τις τηλεπικοινωνίες στην Ελλάδα ήταν παρόμοιο με αυτό που ίσχυε στην συντριπτική πλειοψηφία των κρατών μελών της Κοινότητας, αυτό δηλαδή του κρατικού μονοπωλίου.

Η πορεία της εξέλιξης των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα, από την απαρχή της και μέχρι και σήμερα, υπήρξε αρκετά περιπετειώδης και ακολουθούσε τις γενικότερες εξελίξεις της ιστορίας της Ελλάδας. Τα πρώτα καλώδια υποβρύχιου τηλεγράφου τοποθετούνται στην Μεσόγειο το 1854. Το 1858 ανάλογα καλώδια συνδέουν τον Πειραιά με την Σύρο. Στα τέλη τις δεκαετίας του 1860 αρχίζει να λειτουργεί η Διώρυγα του Σουέζ και τα τηλεγραφικά καλώδια ακολουθούν πλέον τις θαλάσσιες οδούς. Το 1873 συνδέονται τηλεγραφικά τα Χανιά με τη Ζάκυνθο και η Σητεία με την Αλεξάνδρεια. Λίγο αργότερα το 1892, επί πρωθυπουργίας Χαρίλαου Τρικούπη ψηφίζεται νομός " περί τηλεφωνικής συγκοινωνίας", ωστόσο η επέκταση του νέου τηλεπικοινωνιακού μέσου στην Ελλάδα θα είναι σχετικά αργή.

Η απαρχή του νέου αιώνα βρίσκει μονό 400 συνδρομές τηλεφώνου στην Ελλάδα, ενώ λίγα χρόνια μετά το 1922 οι συνδρομητές ανέρχονται μόλις στους 2000. Το 1931 ιδρύεται η Ανώνυμη Ελληνική Τηλεφωνική Εταιρία (ΑΕΤΕ). Παράλληλα η τηλεγραφία συνεχίζει να αναπτύσσεται και ενώνεται ως ενιαία υπηρεσία – στην αρχή με τα

⁴⁵ Βλ. προηγούμενη ενότητα

Ταχυδρομεία και από το 1895 και με την τηλεφωνία- στην Διεύθυνση Τ.Τ.Τ. που αρχικά λειτουργεί στο Υπουργείο Εσωτερικών.

Αποτέλεσμα του καταμερισμού και της εξειδίκευση αυτής που επιτεύχθηκε μεταξύ τηλεφωνίας και τηλεγραφίας, ήταν η σημαντικότερη πρόοδος που παρατηρήθηκε. Έτσι το 1940 οι συνδρομητές τηλεφώνου σε όλη την Ελλάδα φτάνουν τους 45.000. Ωστόσο ο πόλεμος, η κατοχή και η αντίσταση που ακολούθησαν προκάλεσαν τεράστιες ζημιές και καταστροφές στα τηλεφωνικά και τηλεγραφικά δίκτυα. Μετά την απελευθέρωση του ελληνικού κράτους ακολουθεί μια ακόμη δύσκολη περίοδος. Το 1946 το 75% των μετοχών της ΑΕΤΕ περνάει στο δημόσιο, από την γερμανική εταιρία στην οποία ανήκε, ωστόσο οι τεχνολογικές εξελίξεις έχουν προοδεύσει και το χαμένο έδαφος πρέπει να κερδιθεί. Όλα τείνουν στη δημιουργία ενός νέου φορέα για τις τηλεπικοινωνίες.⁴⁶

3.2 Ιστορική Ανασκόπηση

3.2.1 Απαρχή Τηλεπικοινωνιακής Εποχής στην Ελλάδα

Ο Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ) ξεκίνησε την επίσημη λειτουργία του στις 10 Νοεμβρίου του 1949⁴⁷, με σκοπό την ενιαία οργάνωση των ελληνικών τηλεπικοινωνιών, τις οποίες ασκούσαν ως τότε διάφοροι φορείς (Υπουργείο Τ.Τ.Τ. και Ανώνυμη Ελληνική Τηλεφωνική Εταιρία). Σύμφωνα με το νόμο 1049/49 η εταιρία που δημιουργήθηκε είχε τη μορφή ανώνυμης εταιρίας (*Άρθρο 2*) και ήταν υπό τον έλεγχο του κράτους, -που είχε και τη μοναδική, μη μεταβιβάσιμη μετοχή. (*Άρθρο 5*), αλλά διέθετε οικονομική και διοικητική αυτονομία. Στον ΟΤΕ, πέρασαν όλοι οι τομείς της τηλεφωνίας και της τηλεγραφίας με το εσωτερικό και το εξωτερικό, έτσι όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται και στο *Άρθρο 3 παρ. 4* « ο ΟΤΕ. διατηρεί το αποκλειστικό

⁴⁶ Βλ. Για περισσότερα στοιχεία κοίτα στον διαδικτυακό τόπο :www.ote.gr/pdf/firist-steps.pdf

⁴⁷ Βλ. Ν.Δ. 1049/1949, Περὶ τῆς οργανώσεως τῶν τηλεπικοινωνιῶν στὴν Ελλάδα, ΦΕΚ 195 Α

προνόμιο της διοικήσεως και εκμεταλλεύσεως της πάσης φύσης τηλεπικοινωνιών, αστικών και υπεραστικών, ενσύρματων και ασύρματων, εσωτερικών και μετά του εξωτερικού». Μ' αυτό τον τρόπο, το προσωρινό «διαζύγιο» των δύο βασικών τηλεπικοινωνιακών μέσων είχε τελειώσει. Τόσο το προσωπικό της ΑΕΤΕ όσο και των δημοσίων υπηρεσιών (Τ.Τ.Τ) μετατάχθηκε στον ΟΤΕ.

Τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του ΟΤΕ, οι δυσκολίες ήταν μεγάλες, καθώς η ζήτηση ξεπερνούσε κατά πολύ τις δυνατότητες και τους πόρους του Οργανισμού. Η αστυφιλία είχε προσλάβει διαστάσεις και οι ανάγκες για τηλεπικοινωνίες πολλαπλασιάζονταν. Ο απολογισμός ωστόσο της πρώτης δεκαετίας ήταν –παρ' όλα αυτά- θετικός. Η τηλεφωνική πυκνότητα ανέβηκε στα 2,88 τηλέφωνα σε κάθε 100 κατοίκους, που σημαίνει την πρώτη θέση στα Βαλκάνια και τη δέκατη στην Ευρώπη. Παράλληλα, πολλά νησιά αρχίζουν για πρώτη φορά να επικοινωνούν τηλεφωνικά με την υπόλοιπη χώρα και τέλος το 1957 η παραδοσιακή τηλεγραφία γνωρίζει την τελευταία της αναλαμπή με την εγκατάσταση της υπηρεσίας συνδρομητών telex.

Στη δεύτερη δεκαετία λειτουργίας τα βήματα επιταχύνονται. Αυτοματοποιείται σταδιακά η υπεραστική και η διεθνής τηλεφωνική και τηλεγραφική ανταπόκριση. Βελτιώνονται παράλληλα οι σύνδεσεις, τηλεφωνική και τηλεγραφική, με το πλοίο της Μεσογείου και τα υπερωκεάνια..

Μια αναμόρφωση του καθεστώτος του ΟΤΕ έγινε το 1973 με τον Ν.Δ. 165/73⁴⁸. Το νομοθετικό διάταγμα επιβεβαίωσε την μορφή του εθνικού τομέα, ως ανώνυμη εταιρία, με την προσθήκη ωστόσο ότι ασκεί επιχείρηση κοινής ωφελείας⁴⁹. Προβλέπονταν επίσης η δυνατότητα συμμετοχής ιδιωτών στο μετοχικό κεφάλαιο του ΟΤΕ μέχρι του ορίου του 25%, ενώ η συμμετοχή του Ελληνικού Δημοσίου επί του εκάστοτε κεφαλαίου δεν δύναται να είναι κατώτερη του 75%. Οι νέες όμως αυτές διατάξεις δεν εφαρμόστηκαν ποτέ.

⁴⁸ Βλ. Ν.Δ 165/73, ΦΕΚ Α 28/24.9.73

⁴⁹ *Ibid*, άρθρο 1

Εν συνεχεία, το 1985, κατ' εφαρμογή του Ν. 1365/83 που είχε θέμα «κοινωνικοποίηση των επιχειρήσεων δημοσίου χαρακτήρα ή κοινής ωφέλειας»⁵⁰ εκδόθηκε το Π.Δ 58/85⁵¹ με το οποίο επήλθε η «κοινωνικοποίηση» του ΟΤΕ. Η κοινωνικοποίηση του ΟΤΕ, ουσιαστικά σήμαινε την δημιουργία της «Αντιπροσωπευτικής Συνέλευσης Κοινωνικού Ελέγχου» (ΑΣΚΕ). Τελικά η κοινωνικοποίηση του ΟΤΕ καταργήθηκε με τον Ν.2167/93.⁵²

Ο ΟΤΕ, παρ' όλες τις αναμορφώσεις που πραγματοποιήθηκαν στο καταστατικό του κατόρθωσε την εικοσαετία 1970-1990, βασιζόμενος στο έργο των προηγούμενων κυρίως δεκαετιών, να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των καιρών. Έτσι την εικοσαετία αυτή έχουμε νέα εντυπωσιακή επέκταση της τηλεφωνίας σε όλη την χώρα και αυτοματοποίηση της υπεραστικής τηλεφωνίας. Η πρώτη κεραία συνδέει δορυφορικά την Ελλάδα με τον Καναδά, τις ΗΠΑ και την Αγγλία, ενώ δύο χρόνια αργότερα τίθεται σε λειτουργία και δεύτερη κεραία, η οποία εξυπηρετεί την σύνδεση με τις χώρες του Ινδικού, την Αυστραλία και την Ιαπωνία. Επίσης ο ΟΤΕ καταφέρνει με τα νέα υποβρύχια δίκτυα σ' όλη τη Μεσόγειο και τη ραδιοηλεκτρική ζεύξη με τις γειτονικές χώρες να γίνει σημαντικός τηλεπικοινωνιακός κόμβος στην νοτιοανατολική Ευρώπη.

⁵⁰ Βλ. Ν 1365/83, «Κοινοποίηση των Επιχειρήσεων Δημοσίου Χαρακτήρα ή Κοινής Ωφέλειας», ΦΕΚ Α 80/22.06.83

⁵¹ Βλ. Π.Δ.58/85, «Δομή, Ρόλος και Τρόπος Διοίκησης και Λειτουργίας της Κοινωνικοποιημένης Επιχείρησης "ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΟΤΕ) Α.Ε.", ΦΕΚ 22/21.02.1985

⁵² Βλ. Ν.2167/93, « Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (Ο.Τ.Α.Ε.),ΦΕΚ 141/27.08.1993, άρθρο 2, παρ.3 β

3.2.2 Περίοδος 1990-1993

Όπως είδαμε και σε προηγούμενη ενότητα, οι έντονες διαβουλεύσεις που ακολούθησαν, μετά την έκδοση της Πράσινης Βίβλου το 1987, στον ευρωπαϊκό χώρο, οδήγησαν τελικά στην υιοθέτηση των δύο «δίδυμων» οδηγιών 90/387/ΕΟΚ και 90/388/ΕΟΚ. Οι Οδηγίες αυτές αναδιαμόρφωσαν, όπως ήδη έχει αναφερθεί⁵³, το ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο των τηλεπικοινωνιών και έπρεπε, σύμφωνα με το Ψήφισμα του Συμβουλίου της 30 Ιουνίου 1988⁵⁴, έχουν υιοθετηθεί από τα κράτη μέλη μέχρι το 1992, προκειμένου να αναπτυχθεί η κοινή αγορά τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και εξοπλισμών.

Η Ελλάδα, επί κυβερνήσεως Νέας Δημοκρατίας, προσπάθησε την περίοδο 1990-1993, να κάνει μια πρώτη προσαρμογή στο κοινοτικό τηλεπικοινωνιακό καθεστώς που την διέπει. Αυτό, έγιναν προσπάθειες να επιτευχθεί μέσω του γνωστού «πολυνόμου» 1892/90⁵⁵ και συγκεκριμένα με την ρύθμιση που προβλεπόταν στο Άρθρο 93. Το Άρθρο αυτό έδινε την δυνατότητα, με προεδρικό διάταγμα που θα εκδιδόταν ύστερα από πρόταση του Υ.Μ.Ε. και μετά από γνώμη του διοικητικού συμβουλίου του ΟΤΕ, να ανατεθεί η οργάνωση και εκμετάλλευση των κινητών επικοινωνιών και των υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας με προσπέλαση στο δίκτυο του ΟΤΕ, και σε άλλους κρατικούς ή ιδιωτικούς φορείς.

Το προεδρικό διάταγμα που προβλεπόταν από το Άρθρο 93 του Ν. 1892/90, τελικά δεν εκδόθηκε ποτέ και η προβλεπόμενη δυνατότητα δεν εφαρμόστηκε επίσης ποτέ. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή βλέποντας την «ατελή» αυτή προσπάθεια προσαρμογής της

⁵³ Βλ προηγούμενη ενότητα 1.2.2

⁵⁴ Βλ ΕΕ αρ. C257/4.10.88, Ψήφισμα του Συμβουλίου της 30ής Ιουνίου 1988 σχετικά με την ανάπτυξη της κοινής αγοράς των υπηρεσιών και του εξοπλισμού στον τομέα των τηλεπικοινωνιών ως το 1992.

⁵⁵ Βλ. Ν.1892/90, «Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ101/31.07.1990.

Ελλάδας στο κοινοτικό τηλεπικοινωνιακό καθεστώς, και δεδομένης της σημασίας που απέδιδε στον τομέα των τηλεπικοινωνιών για την εσωτερική αγορά, ενεργοποίησε τις διαδικασίες του *Άρθρου 169*.⁵⁶ Η αιτιολογημένη γνώμη εκδόθηκε τον Δεκέμβριο του 1991 και ακολουθήθηκε από δημοσίευση προγράμματος για την συμμόρφωση της Ελλάδας στις κοινοτικές επιταγές.⁵⁶

Το «Πρόγραμμα Αιχμής» προέβλεπε την προσαρμογή του ελληνικού τηλεπικοινωνιακού χώρου μέχρι το 1993, με την διάθεση 200 εκατ. ECU. Παράλληλα απαιτούσε την ανάληψη δράσης σε δύο επίπεδα : νέα οργανωτική δομή του τηλεπικοινωνιακού τομέα , με ελευθερία στην είσοδο νέων φορέων στην τηλεπικοινωνιακή αγορά και την αναμόρφωση του καταστατικού του ΟΤΕ για την ομαλή του προσαρμογή στις νέες συνθήκες.

Πράγματι η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας προσπάθησε να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, -μια προσπάθεια που θα επιχειρηθεί εκ νέου και από την επόμενη κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ που θα προκύψει μετά τις εκλογές του 1993-, με τη έκδοση του Ν. 2075/92⁵⁸ ύστερα βέβαια και από τις διαβουλεύσεις που είχαν πραγματοποιηθεί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τα κύρια σημεία του «φιλελεύθερου» αυτού νόμου ήταν τα ακόλουθα :

- Ο νόμος προέβλεπε ότι ο ΟΤΕ θα διατηρούσε το μονοπώλιο της φωνητικής τηλεφωνίας και το μονοπώλιο του δικτύου (*Άρθρο 28 παρ. 2 και 3*), ωστόσο έδινε και την δυνατότητα σε μια τηλεπικοινωνιακή επιχείρηση να κατασκευάσει δικό της δίκτυο, εφόσον αυτό ήταν

⁵⁶ Βλ. Πλέον Άρθρου 226, αναφορικά με την αθέτηση εκ μέρους κράτους μέλους υποχρέωσης του βάσει της συνθήκης.

⁵⁷ Πρόκειται για το επονομαζόμενο «Πρόγραμμα αιχμής» ή αλλιώς Crash Program

⁵⁸ Βλ. Ν. 2075/92, «Οργάνωση και Λειτουργία του Τομέα των Τηλεπικοινωνιών.», ΦΕΚ 129 Α/31.07.92.

απαραίτητο για την παροχή της τηλεπικοινωνιακής υπηρεσίας της. (Άρθρο 28 παρ.4).

- Εν συνεχεία ο νόμος προέβλεπε την ίδρυση μιας πανίσχυρης ανεξάρτητης διοικητικής αρχής, της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών (ΕΕΤ), στην οποία ανέθεσε κανονιστικές, γνωμοδοτικές, ελεγκτικές και διαιτητικές αρμοδιότητες. (Άρθρα 8 έως 15)⁵⁹
- Προβλέπει τέλος δυσμενής αντιμετώπιση για τον ΟΤΕ και αυτό γιατί ενώ προβλέπει ασφαλώς αποκλειστική άδεια χορήγησης υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας, δεν παρέχει ξεκάθαρα στον ΟΤΕ τη δυνατότητα να παρέχει άλλες απελευθερωμένες υπηρεσίες.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αξιολογώντας το Ν.2075/92 θεώρησε ότι ορισμένα του σημεία δεν προσαρμόζονται πλήρως προς την Οδηγία 90/388/ΕΟΚ, γι' αυτό και η ελληνική διοίκηση προχώρησε με το Π.Δ. 274/73⁶⁰ σε διορθωτικές τροποποιήσεις ως προς τα σημεία αυτά. Πρακτικά ωστόσο ελάχιστες από τις διοικητικές πράξεις που προέβλεπε ο Ν.2075/92 για την υλοποίηση των διατάξεων του εξεδόθησαν από την ελληνική διοίκηση μέχρι τον Οκτώβριο του 1993, όπου και πραγματοποιήθηκαν εκλογές.

Η μοναδική ίσως ενέργεια που πραγματοποιήθηκε από το ελληνικό κράτος, αφορούσε την προσπάθεια μερικής ιδιωτικοποίησης του ΟΤΕ καθώς και την αναμόρφωση του καταστατικού του, που επιχειρήθηκε με τον Ν. 2167/93⁶¹. Η έκδοση του νόμου αυτού ανταποκρινόταν και στις δράσεις που έπρεπε να πραγματοποιηθούν από την Ελλάδα σύμφωνα με το «Πρόγραμμα αιχμής» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Βασικός στόχος του νόμου ήταν η μετατροπή του ΟΤΕ σε πολυμετοχική εταιρία, όπου το 51% του μετοχικού κεφαλαίου θα ελέγχονταν από το Δημόσιο και τη διαχείριση θα αναλάμβανε ο

⁵⁹ Για αναλυτικότερη πληροφόρηση αναφορικά με τη ΕΕΤ, βλέπε παρακάτω ενότητα.

⁶⁰ Βλ. Π.Δ. 2747/73, ΦΕΚ Α 117/19.07.93.

⁶¹ Βλ. Ν.2167/93, «Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (Ο.Τ.Α.Ε.) Α.Ε. », ΦΕΚ 141/27.08.1993

«στρατηγικός επενδυτής». Η διαδρομή ωστόσο, του νόμου αυτού από την κατάθεση του ως νομοσχέδιο ως και την τελική του ψήφιση, υπήρξε περιπετειώδης, και ίσως ήταν και ένας από τους λόγους που οδήγησε, λίγες μόνο μέρες μετά την δημοσίευσή του, στην ανατροπή της κυβέρνησης και στην προκηρύξη πρόωρων εκλογών.

3.2.3 Περίοδος 1994-2000

Η νέα κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ, που προέκυψε από τις εκλογές της 13.10.1993, δεν ενεργοποίησε ποτέ τον Ν.2167/93, έτσι όπως είχε δεσμευτεί και προεκλογικά. Επιπλέον δεν έδωσε συνέχεια και στην περαιτέρω εφαρμογή του Ν, 2075/92, αδρανοποιώντας την λειτουργία και του βασικού οργάνου για την ρύθμιση της τηλεπικοινωνιακής αγοράς, της ΕΕΤ, χωρίς όμως και να το καταργεί τυπικά. Ουσιαστικά με τον τρόπο αυτό δημιουργήθηκε ένα ρυθμιστικό κενό για ένα περίπου χρόνο, και επιπλέον μια αδράνεια απέναντι στις δεσμεύσεις που είχε αναλάβει η χώρα έναντι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, επισημαίνοντας ακριβώς αυτό το κενό, άσκησε στις 3.10.94, προσφυγή ενώπιον του ΔΕΚ εναντίον της Ελληνικής Δημοκρατίας για πλημμελή συμμόρφωση στις διατάξεις της οδηγίας 90/388/ΕΟΚ.⁶²

Ενόψει της επιβολής κυρώσεων η ελληνική κυβέρνηση ψήφισε το φθινόπωρο του 1994, τον νέο Ν.2246/94⁶³ ο οποίος έφερε τον ίδιο τίτλο με τον Ν.2057/92 ο οποίος και καταργήθηκε. Ο βασικός στόχος του νέου νόμου είναι η εκ νέου προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στις ίδιες κοινοτικές

⁶² Βλ. Υπόθεση C-181/94, της 3.10.94.

⁶³ Βλ. Ν. 2246/94, «Οργάνωση και Λειτουργία του Τομέα των Τηλεπικοινωνιών», ΦΕΚ Α 172/20.10.94.

οδηγίες του 1990, 90/387/ΕΟΚ και 90/388/ΕΟΚ. Οι κυριότερες ρυθμίσεις του νέου νόμου είναι οι ακόλουθες :

- Σκοπός του νόμου είναι η καθιέρωση ρυθμιστικού πλαισίου ολοκληρωμένης πολιτικής για τη λειτουργία του τομέα των τηλεπικοινωνιών της χώρας. (Άρθρο 1 παρ.1). Εν συνεχεία στον Άρθρο 1 παρ.4Α τίθεται η γενική αρχή ότι «η άσκηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στον τομέα των τηλεπικοινωνιών τελεί υπό την εποπτεία του κράτους, η οποία ασκείται από τον Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών». Το άρθρο συνεχίζει αναφέροντας στην παράγραφο 4Δ ότι η άσκηση τηλεπικοινωνιακών δραστηριοτήτων είναι, κατ' αρχή, ελεύθερη με εξαίρεση τις δραστηριότητες εκείνες οι οποίες παραχωρούνται ως αποκλειστικά ή ειδικά δικαιώματα στον ΟΤΕ.
- Μια σημαντική διαφορά μεταξύ του καινούργιου και του προηγούμενου νόμου είναι στον ρόλο και στις αρμοδιότητες που αποδίδει στην ΕΕΤ. Συγκεκριμένα ο Ν. 2246/94 αποφεύγει να αποκαλέσει την ΕΕΤ ως «ανεξάρτητη διοικητική αρχή», παρ' όλο που αυτή απολαμβάνει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και εποπτεύεται από τον Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών. Ωστόσο δεν επαναλαμβάνεται η διάταξη του Ν. 2075/92, με την οποία ορίζονταν ότι αποκλειστικό περιεχόμενο της εποπτείας αυτής είναι ο κατασταλτικός έλεγχος της νομιμότητας των πράξεων της και η κίνηση της πειθαρχικής δίωξης κατά των μελών της.
- Για την άσκηση τηλεπικοινωνιακής δραστηριότητας απαιτείται η χορήγηση άδειας ή έγκρισης ή η υποβολή δήλωσης. (Άρθρο 2 παρ.4Ε)
- Τέλος ο Ν.2246/94 περιέχει ειδικές ρυθμίσεις για τον ΟΤΕ και είναι εμφανής η πρόθεση του νομοθέτη να κατοχυρώσει τα δικαιώματα του οργανισμού. Συγκεκριμένα πέραν των αποκλειστικών δικαιωμάτων, διασφαλίζει τη δυνατότητα του ΟΤΕ να αναπτύσσει στα πλαίσια του ελεύθερου ανταγωνισμού όλες τις κινητές τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες καθώς και όλες τις άλλες τηλεπικοινωνιακές δραστηριότητες.

Αναφορά πρέπει επίσης να γίνει και στην αντικατάσταση του νόμου 2167/93 που αναφέρεται στην οργάνωση και λειτουργία του ΟΤΕ, από τον νέο νόμο 2257/94⁶⁴. Η φιλοσοφία του νόμου είναι ασφαλώς διαφορετική από τον προηγούμενο νόμο, ωστόσο η δομή παραμένει η ίδια, αφού στο πρώτο μέρος περιέχεται το καταστατικό του ΟΤΕ και στο δεύτερο μέρος οι «λοιπές ρυθμίσεις». Η βασική διάταξη του νέου νόμου που περιγράφεται στο *Άρθρο 7 παρ.1* όπου αναφέρεται ότι «η συμμετοχή του Ελληνικού Δημόσιου επί του εκάστοτε κεφαλαίου της εταιρίας δεν δύναται να είναι κατώτερη του 75% των κατά ψήφου μετοχών της εταιρίας μετά την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου». Επιτρέπεται επομένως η συμμετοχή ιδιωτών, φυσικών και νομικών προσώπων, μέχρι 25%. Εν συνεχεία ο νόμος περιέχει λεπτομερείς διατάξεις για τα όργανα διοίκησης του ΟΤΕ (διοικητικό συμβούλιο, διευθύνων σύμβουλος, συμβούλιο γενικών διευθυντών) καθώς και τον τρόπο εκλογής τους. Τέλος στο δεύτερο μέρος περιλαμβάνει διατάξεις για τα τιμολόγια, για το προσωπικό του ΟΤΕ, για την έξοδο του ΟΤΕ από τον δημόσιο τομέα, για τις κοινωνικές δαπάνες του ΟΤΕ κ.α.

Σε κάθε περίπτωση πάντως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για μια ακόμη φορά, θεώρησε ότι η δημοσίευση του Ν. 2246/94, καθ αυτή, δεν αποτελούσε πλήρη συμμόρφωση στις διατάξεις της οδηγίας 90/388/ΕΟΚ. Με επιστολή της που έστειλε στον Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών, τον Απρίλιο του 1996, ο Επίτροπος για θέματα ανταγωνισμού κ. Miert, ανέφερε συγκεκριμένα σημεία τα οποία ήταν ασυμβίβαστα με το κοινοτικό δίκαιο. Τελικά πολλές από τις αιτιάσεις που προσάρτησε η Επιτροπή στην Ελλάδα, τροποποιήθηκαν με νομοσχέδιο του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών.⁶⁵

⁶⁴ Βλ. Ν.2257/94, «Για την Οργάνωση και Λειτουργία του ΟΤΕ», ΦΕΚ 197/23.11.94.

⁶⁵ Βλ. Σταθόπουλος Φώτης, «Το ρυθμιστικό πλαίσιο του τομέα των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα» στο συλλογικό έργο Κοινοτικές και Εθνικές Ρυθμίσεις στον Τομέα των Τηλεπικοινωνιών, Εξελίξεις και Προοπτικές., Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλα, σελ 87-118.

Για την, εκ των υστέρων, πορεία προσαρμογής της Ελλάδας στον τομέα των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, σύμφωνα και με τις εξελίξεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η διαδρομή ήταν προκαθορισμένη. Η Ελλάδα υποχρεώθηκε να ακολουθήσει μια πολιτική ανάπτυξης του απελευθερωμένου κλάδου των τηλεπικοινωνιών, η οποία όμως της ήταν πολύ δύσκολη. Τα αντικειμενικά προβλήματα ήταν υπαρκτά, αφού η μετάβαση από το κρατικό μονοπώλιο στον ελεύθερο ανταγωνισμό δεν έγινε σταδιακά ύστερα από την υπαγόρευση κοινωνικών αναγκών, αλλά ύστερα από πιέσεις προσαρμογής στο ευρωπαϊκό κεκτημένο , το οποίο όμως ήταν αρκετά πιο εξελιγμένο έναντι του υπάρχοντος στην Ελλάδα. Θα μπορούσε λοιπόν, ενδεχομένως να υποστηριχθεί ότι η πραγματική απελευθέρωση του τηλεπικοινωνιακού τομέα στην Ελλάδα επιτεύχθηκε με μια σειρά νομοθετημάτων, με τα οποία ενσωματώθηκαν οι ρυθμίσεις των Οδηγιών.

Δεν θα πρέπει βέβαια να παραλειφθεί να αναφερθεί η προσπάθεια του Έλληνα νομοθέτη να συστηματοποιήσει όλο το πλαίσιο των νομοθετημάτων σε ένα ενιαίο νομοθέτημα στις αρχές του 2000. Πράγματι η έκδοση του Ν.2367/2000⁶⁶ , ο οποίος άρχισε να ισχύει την 1 Ιανουαρίου 2000, ενοποίησε σε ένα ενιαίο πλαίσιο όλες τις ρυθμίσεις στον απελευθερωμένο τηλεπικοινωνιακό χώρο στην Ελλάδα. Τα κυριότερα σημεία του παρουσιάζονται συνοπτικά ακολούθως :

1.Βασικές αρχές οργάνωσης και λειτουργίας τομέα τηλεπικοινωνιών

Οι βασικές αρχές οργάνωσης και λειτουργίας του τομέα των τηλεπικοινωνιών ορίζονται το Κεφαλαίο Α' που φέρει τον γενικό τίτλο ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ. Συγκεκριμένα στο Άρθρο 1 αναφέρονται οι γενικές αρχές, ενώ στο Άρθρο 2 ακολουθούν οι βασικοί ορισμοί.

⁶⁶ Βλ. Ν.2867/2000, «Οργάνωση και Λειτουργία των Τηλεπικοινωνιών και Άλλες Διατάξεις», ΦΕΚ 273 Α/19.12.2000.

Σύμφωνα λοιπόν με την παρ. 2 του Άρθρου 1 «η άσκηση τηλεπικοινωνιακών δραστηριοτήτων είναι ελεύθερη»⁶⁷ Ωστόσο, υπογραμμίζεται παρακάτω ότι οι βασικές αρχές που διέπουν την οργάνωση και λειτουργία του τομέα των τηλεπικοινωνιών (Άρθρο 1 παρ.4) πρέπει να είναι:

- α) η προστασία του καταναλωτή
- β) η προστασία του ελεύθερου και υγιούς ανταγωνισμού
- γ) η προστασία των προσωπικών δεδομένων και του απορρήτου των τηλεπικοινωνιών
- δ) η παροχή καθολικής υπηρεσίας για όλες τις περιοχές και όλους τους κατοίκους της χώρας
- ε) η ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών.

Τέλος στην παρ.6 του Άρθρου 1 ορίζεται ότι το Κράτος καθώς και η ΕΕΤΤ φροντίζουν ώστε η άσκηση των τηλεπικοινωνιακών δραστηριοτήτων να γίνεται με βάση τις αρχές της αντικειμενικότητας, της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης και της αποφυγής διακρίσεων μεταξύ τηλεπικοινωνιακών επιχειρήσεων, καθώς και για την πλήρωση των ουσιωδών απαιτήσεων.

2.Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων(ΕΕΤΤ)

Στο Κεφάλαιο Β', που φέρει τον γενικό τίτλο ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ, αναφέρονται τα στοιχεία αναφορικά με τη συγκρότηση, τις αρμοδιότητες, την λειτουργία και την διοίκηση της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) καθώς και τα θέματα που σχετίζονται με το προσωπικό της ΕΕΤΤ.

⁶⁷ Ibid Άρθρο 1παρ.2 Ως «τηλεπικοινωνιακές δραστηριότητες» νοούνται:

- α) η εγκατάσταση, λειτουργία, διαχείριση και εκμετάλλευση των τηλεπικοινωνιακών δικτύων
- β) η παροχή πάσης φύσεως τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.
- γ) η εισαγωγή, εμπορία, κατασκευή, εγκατάσταση και συντήρηση τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού

Με τον νόμο 2867/2000 η ΕΕΤΤ ανακηρύσσεται ως ανεξάρτητη διοικητική αρχή σε θέματα τηλεπικοινωνιών (*Άρθρο 3 παρ.1*) και βασική αποστολή της είναι ο έλεγχος και η ρύθμιση του τομέα των τηλεπικοινωνιών και η εποπτεία της τηλεπικοινωνιακής και ταχυδρομικής αγοράς. Η ΕΕΤΤ συμμετέχει, πλέον, ως θεσμικό αντίβαρο στην άσκηση δημόσιας πολιτικής σε έναν κρίσιμο αναπτυξιακό τομέα.⁶⁸

3. Δικαιώματα και υποχρεώσεις τηλεπικοινωνιακών οργανισμών και χρηστών

Στο Κεφαλαίο Δ' τέλος, που φέρει το γενικό τίτλο ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ, ορίζονται στο *Άρθρο 8 και 9* αναφορικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των τηλεπικοινωνιακών οργανισμών και των χρηστών τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών αντίστοιχα.

Συγκεκριμένα στο *Άρθρο 8* ότι οι τηλεπικοινωνιακοί οργανισμοί οφείλουν να διασφαλίζουν παροχή ανοικτού δικτύου αντί εύλογου τιμήματος και εφαρμόζοντας τις αρχές της αντικειμενικότητας, της διαφάνειας, της αποφυγής διακρίσεων, της ισότητας της πρόσβασης και προσφέροντας την ίδια ποιότητα υπηρεσίας με αυτή που προσφέρουν οι ίδιοι οι τηλεπικοινωνιακοί οργανισμοί.

Εν συνεχεία στο *Άρθρο 9* ορίζονται τα δικαιώματα που αποκτούν οι χρήστες των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, έτσι όπως ορίζονται από το νόμο. Αυτά είναι τα ακόλουθα:

- α) το δικαίωμα σύνδεσης με τα νομίμως λειτουργούντα δημόσια τηλεπικοινωνιακά δίκτυα σε εύλογο χρονικό διάστημα.
- β) το δικαίωμα ακώλυτης και ποιοτικής χρήσης των παρεχόμενων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών,
- γ) το δικαίωμα σύνδεσης σε τερματικό σημείο του σταθερού δημοσίου τηλεπικοινωνιακού δικτύου και χρήσης τερματικού εξοπλισμού ελεύθερης επιλογής,
- δ) το δικαίωμα να λαμβάνουν αναλυτικούς λογαριασμούς χρέωσης,
- ε) το δικαίωμα για εμπιστευτικό και απόρρητο χαρακτήρα των επικοινωνιών,

⁶⁸ Αναλυτικότερα για την ΕΕΤΤ βλέπε σε παρακάτω ενότητα.

στ) το δικαίωμα ίσης μεταχείρισης από τις τηλεπικοινωνιακές επιχειρήσεις σε θέματα τιμολόγησης,

ζ) το δικαίωμα να ζητούν από τις τηλεπικοινωνιακές επιχειρήσεις τη χρήση της ελληνικής γλώσσας για οποιαδήποτε παρεχόμενη υπηρεσία.⁶⁹

Συμπερασματικά πάντως θα λέγαμε ότι ο πολυτάραχος τομέας των τηλεπικοινωνιών έχει περάσει από συμπληγάδες την τελευταία δετία, μέσα από διαφορετικές επιλογές δύο κυβερνήσεων. Η ελληνική αυτή μοναδικότητα ως προς τη νομοθετική δράση καταδεικνύει ξεκάθαρα την έλλειψη ευρείας συναίνεσης στην ελληνική κοινωνία για την μέθοδο και την ταχύτητα με τις οποίες ο τηλεπικοινωνιακός τομέας έπρεπε να προσαρμοσθεί στις μεταβαλλόμενες κοινοτικές και διεθνείς συνθήκες.

3.3 Ισχύον Νομοθετικό Πλαίσιο (Ν.3431/2006)

Η εκ νέου, ωστόσο, αναθεώρηση του τομέα των τηλεπικοινωνιών στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2000 με την υιοθέτηση της Οδηγίας-Πλαίσιο 2002/21/EK καθώς και των νέων κοινοτικών Οδηγιών 2002/19/EK, 2002/20/EK, 2002/22/EK και 2002/58/EK που την ακολούθησαν, δημιούργησε μια εκ νέου απαίτηση για συμμόρφωση του ελληνικού δικαίου στις ευρωπαϊκές επιταγές και για αντικατάσταση του νομοθετικού πλαισίου της χώρας μας.

Η χώρα μας τελικά οδηγήθηκε, με αρκετή ομολογουμένως καθυστέρηση, έτσι όπως πολύ χαρακτηριστικά τονίζεται στην Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του 2005, στην υιοθέτηση ενός νέου τηλεπικοινωνιακού νόμου, του Ν. 3431/2006, για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, με τον οποίο ενσωματώνει το νέο κοινοτικό πλαίσιο. Οι βασικές ρυθμίσεις του νέου νόμου αναλύονται στην ενότητα που ακολουθεί.

⁶⁹ Ibid Άρθρο 9 παρ.1

Στο Άρθρο 1 αναφέρεται ότι ο νόμος αυτό καθορίζει το πλαίσιο παροχής δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών, υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφών υπηρεσιών εντός της ελληνικής επικράτειας. Η εξαίρεση που θεσπίζεται είναι για την υποδομή ηλεκτρονικών επικοινωνιών για τη μεταφορά ραδιοφώνου και τηλεοπτικού συστήματος. Εν συνέχεια στο Άρθρο 3 ορίζονται οι γενικές αρχές που διέπουν το πλαίσιο ρύθμισης ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Αυτές είναι: η ελεύθερη παροχή δικτύων και υπηρεσιών, η εξασφάλιση σε κάθε επιχείρηση του δικαιώματος παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, η τήρηση των αρχών της ισότητας, της αμεροληψίας, της διαφάνειας, της αναλογικότητας, η προαγωγή του ανταγωνισμού στην παροχή δικτύων ή υπηρεσιών, η συμβολή στην ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς και η προαγωγή των συμφερόντων των χρηστών.

Στα Άρθρα 5 και Άρθρα 6 έως 20 προβλέπεται η σύσταση της Επιτροπής Πολιτικής Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, με συμβουλευτικό ρόλο προς το Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών, και η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων, με πλειάδα αρμοδιοτήτων.

Ο νόμος στα υπόλοιπα κεφαλαία του ασχολείται διεξοδικά με τα θέματα των αδειών (Κεφάλαιο Γ), των επιχειρήσεων με σημαντική ισχύ στην αγορά (Κεφάλαιο Δ), της παροχής στην πρόσβαση (Κεφάλαιο Ε), την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα και των τελικών χρηστών και τις υποχρεώσεις των επιχειρήσεων που παρέχουν δημόσιες υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (Κεφαλαίο ΣΤ) και τα τέλη και τις κυρώσεις (Κεφάλαιο Ζ').

Αν θέλαμε τέλος να κάνουμε μια πρώτη αξιολόγηση του νόμου αυτού, θα λέγαμε αρχικά ότι ο νόμος αυτό καθυστέρησε πολύ να εκδοθεί και να επικυρωθεί από το ελληνικό Κοινοβούλιο, με αποτέλεσμα η χώρας μας να βρεθεί αρκετές φορές εκθέτη απέναντι στα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αξιολογώντας ωστόσο το περιεχόμενο θα λέγαμε ότι ο νόμος αυτός είναι πολύ περιεκτικός και περιλαμβάνει όλες τις πρόσφατες

εξελιξείς στον τομέα των ηλεκτρονικών υπηρεσιών. Ο νόμος αυτός αποτελεί ουσιαστικά προσαρμογή στην Οδηγία –Πλαίσιο, που εκδόθηκε το 2002 καθώς και τις μετέπειτα οδηγίες που ακολούθησαν. Ωστόσο εκφράζεται η γενική πεποίθηση ότι οι εξελίξεις θα οδηγήσουν σε εκ νέου προσαρμογή του ρυθμιστικού πλαισίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με αποτέλεσμα ο πρόσφατα ψηφισμένος νόμος να χρειάζεται και πάλι αναθεώρηση.

3.4 Ο Ρόλος της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ)

Η ιστορική αναδρομή που προηγήθηκε, καθώς και η παρουσίαση των βασικών στοιχείων των νόμων που οδήγησαν στη σταδιακή απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα, φανερώνουν τις δυσκολίες μέσα από τις οποίες οδηγηθήκαμε τελικά στην απελευθέρωση στον τομέα των τηλεπικοινωνιών. Αντίστοιχη ήταν και η πορεία του φορέα εποπτείας του κλάδου, της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών (ΕΕΤ), η οποία μετονομάστηκε το 1998 με τον Ν. 2668/98⁷⁰ σε Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ), ύστερα από την ανάθεση σε αυτήν και της εποπτείας και ρύθμισης της αγοράς των ταχυδρομικών υπηρεσιών.

Στην ενότητα που ακολουθεί επιχειρείται μια συγκριτική ανάλυση, αναφορικά με τα θέματα της σύστασης-δομής και των αρμοδιοτήτων της ΕΕΤΤ, μέσα από το πλέγμα των τεσσάρων βασικών νόμων που εφαρμόστηκαν στον τηλεπικοινωνιακών τομέα στην Ελλάδα. (Ν.2075/92, Ν. 2246/94, Ν.2867/2000, Ν.3431/2006). Πάντως αυτό που αξίζει αρχικά να αναφερθεί είναι ότι ήδη από τον ρηξικελευθρο νόμο 2075 του 1992, αναγνωρίστηκε η αναγκαιότητα σύστασης ενός έξω-κυβερνητικού οργάνου, το οποίο θα

⁷⁰ Βλ. Ν.2668/98, Οργάνωση του τομέα Παροχής Ταχυδρομικών Υπηρεσιών και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ 282/18.12.1998

ήταν αρμόδιο για τον έλεγχο και την γενικότερη εποπτεία των τηλεπικοινωνιών, ασχέτου του εύρους των αρμοδιοτήτων που του αναγνωρίστηκαν από στους νόμους που ακολούθησαν.

3.4.1 Σύσταση-Δομή

Αρχικά στον Ν. 2075/92 έχουμε την πρώτη αναφορά για ίδρυση μιας πανίσχυρης ανεξάρτητης διοικητικής αρχής, της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών. Συγκεκριμένα στο Άρθρο 8 αναφέρει « *ιδρύεται ανεξάρτητη κρατική αρχή με την επωνυμία Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών (ΕΕΤ), η οποία.....έχει διοικητική αυτοτέλεια και εποπτεύεται από τον Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών*». Ο νόμος εν συνεχεία ορίζει ότι η ΕΕΤ συγκροτείται από 5 μέλη, έργο των οποίων είναι να εποπτεύουν την τηλεπικοινωνιακή αγορά.

Όπως είδαμε ωστόσο, ο Ν. 2075/92 στην ουσία δεν εφαρμόστηκε ποτέ, αφού η κυβέρνηση που τον ψήφισε έπεσε στις πρόωρες εκλογές του 1993. Οι διοικητικές πράξεις που προέβλεπε ο νόμος δεν υλοποιήθηκαν ποτέ, εκτός από μια, και συγκεκριμένα το Π.Δ. της 28 Ιουλίου 1993, με το οποίο ορίστηκαν τα 5 μέλη της ΕΕΤ. Μετά την εκλογή της επόμενης κυβέρνησης, και μέχρι το 1994 που εκδόθηκε ο Ν.2246/94, ο Ν. 2075/92 παρέμεινε νεκρό γράμμα και αδρανοποιήθηκε η λειτουργία του βασικού της οργάνου της ΕΕΤ.

Στον Ν.2246/94, ο οποίος αντικατέστησε τον Ν. 2075/92, παρατηρούμε μια αναδίπλωση αναφορικά με την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών. Ο νόμος αποφεύγει να αποκαλέσει την ΕΕΤ «ανεξάρτητη διοικητική αρχή». Συγκεκριμένα το Άρθρο 2 παρ.3Α αναφέρει ότι συνίσταται Επιτροπή με την επωνυμία ΕΕΤ που απολαμβάνει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και εποπτεύεται από τον Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών. Βέβαια για την ορθή παρουσίαση του θέματος πρέπει να αναφερθεί ότι σε

μια μεταγενέστερη διοικητική πράξη (Π.Δ. 40/96⁷¹) η ΕΕΤ αποκαλείται «ανεξάρτητη διοικητική αρχή».

Εν συνεχεία ο νόμος προβλέπει στο *Άρθρο 2 παρ. 3Ε* ότι με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Προεδρίας, Οικονομικών και Μεταφορών και Επικοινωνιών ρυθμίζεται η διάρθρωση της ΕΕΤ και καθορίζονται οι κατηγορίες και τα προσόντα πρόσληψης του προσωπικού της και καθορίζονται επίσης οι μορφές συνεργασίας της ΕΕΤ και της Γενικής Γραμματείας Επικοινωνιών. Για το πρώτο θέμα πράγματι εκδόθηκε ο Ν.2366/5 ⁷² όπου στο Άρθρο 5, θεσπιστήκαν και άλλες διατάξεις για την ΕΕΤ, ωστόσο για το ζήτημα των σχέσεων ΕΕΤ και ΓΓΕ δεν εκδόθηκε ποτέ το προβλεπόμενο από το νόμο προεδρικό διάταγμα, αφήνοντας έτσι μια «γκρίζα ζώνη» στις μεταξύ τους σχέσεις.

Η δομή της νέας ΕΤΤ είναι επταμελής και έχει πενταετή θητεία. Τα μέλη της έχουν την ιδιότητα του ανώτατου κρατικού λειτουργού και απολαμβάνουν πλήρους προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας.(*Άρθρο 2 παρ.5*). Τέλος το βασικό σημείο που θεσπίζεται στον νόμο αυτό αφορά την οικονομική αυτοτέλεια της ΕΕΤ. Αυτό σημαίνει ότι επιβάλλονται σε όλες τις τηλεπικοινωνιακές επιχειρήσεις, ανεξάρτητα από το καθεστώς ιδιοκτησίας τους, εφάπαξ ή ετήσια ανταποδοτικά τέλη.

Η ιστορική στιγμή για την πορεία της ΕΕΤΤ υπήρξε ωστόσο η ψήφιση του Ν. **2867/2000** με την οποία κατοχυρώνεται η συγκρότηση της ως ανεξάρτητης αρχής. Συγκεκριμένα στο *Άρθρο 3 παρ. 1* αναφέρεται ρητά ότι η ΕΕΤΤ ανακηρύσσεται Εθνική Ρυθμιστική Αρχή , η οποία επιβλέπει και ρυθμίζει την τηλεπικοινωνιακή αγορά και την αγορά των ταχυδρομικών υπηρεσιών. Στοχεύει στην προώθηση της ανάπτυξης της

⁷¹ Βλ. ΠΔ 40/96, «Παροχή Ανοιχτού Δικτύου Στις Μισθωμένες Γραμμές σε Προσαρμογή προς την Οδηγία 92/44/ΕΟΚ, όπως Τροποποιήθηκε Με την Απόφαση Αριθμ. 94/439/ΕΕ», ΦΕΚ 27/22.02.1996.

⁷² Βλ Ν2366/95, «Ρύθμιση Θεμάτων των Οργανισμών και Υπηρεσιών του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών και Άλλες Διατάξεις», ΦΕΚ256/12.12.1995.

αγοράς, την εξασφάλιση της ομαλής της λειτουργίας στα πλαίσια του υγιούς ανταγωνισμού και της διασφάλισης των συμφερόντων των χρηστών.

Η αποστολή της ΕΕΤΤ, σύμφωνα με τον νόμο του 2000, είναι :

- Εξασφάλιση της πρόσβασης όλων σε μεγάλο εύρος δικτύων και υπηρεσιών επικοινωνίας
- Προάσπιση των δικαιώματα των καταναλωτών τηλεπικοινωνιακών και ταχυδρομικών υπηρεσιών
- Ενημέρωση των καταναλωτές για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους
- Διασφάλιση της αξιοποίησης σπάνιων εθνικών πόρων, όπως είναι το φάσμα ραδιοσυχνοτήτων και οι αριθμοδοτικοί πόροι
- Συμβολή στην ανάπτυξη των αγορών τηλεπικοινωνιακών και ταχυδρομικών υπηρεσιών, με τη διαμόρφωση ενός ρυθμιστικού περιβάλλοντος, σύμφωνα με τις αρχές του ανταγωνισμού

Ουσιαστικά με τον Ν.2867/2000 ενισχύθηκε ο εποπτικός, ελεγκτικός και ρυθμιστικός ρόλος της ΕΕΤΤ στο σύνολο της, και επιπλέον αυξήθηκε ο αριθμός των μελών της, οπου έφτασε στα 9 μέλη.

Τέλος ο νέος **Ν.3434/2006** δεν πρόσθεσε και πολλά καινούργια στοιχεία αναφορικά με την σύσταση και την δομή της ΕΕΤΤ. Προβλέπει και αυτός την ίδρυση μια ανεξάρτητης διοικητικής αρχής με διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια που έχει ως έργο τον έλεγχο, την ρύθμιση και την εποπτεία της αγοράς των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Ο αριθμός των μελών εξακολουθεί να είναι 9 άτομα, αλλά τονίζεται με έμφαση ότι κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους τα μέλη έχουν υποχρέωση τήρησης των αρχών της αντικειμενικότητας και της αμεροληψίας.⁷³

⁷³ Για περισσότερα στοιχεία βλέπε στο διαδίκτυο τόπο: <http://www.eett.gr/index2n.htm>

3.4.2 Αρμοδιότητες

Οι αρμοδιότητες τέλος που εκχωρούνται στην ΕΕΤ αρχικά, και μετά το 1998 στην ΕΕΤΤ, παρουσιάζουν μια αυξητική τάση, εξαιτίας την περαιτέρω ανάπτυξης των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών. Στην ενότητα που ακολουθεί επιχειρείται μια συγκριτική παρουσίαση των αρμοδιοτήτων της ΕΕΤΤ.

Αρχικά στον Ν. 2075/92 οι αρμοδιότητες της ΕΕΤ είναι αρκετές, αλλά όχι ιδιαίτερα εκτεταμένες. Συγκεκριμένα η ΕΕΤ, σύμφωνα με το Άρθρο 8, έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες :

- Μεριμνά για την υλοποίηση των σκοπών της εθνικής πολιτικής και την εφαρμογή της κειμένης νομοθεσίας στον τομέα των τηλεπικοινωνιών ιδία με πράξεις, αποφάσεις, συστάσεις, προτάσεις και γνώμες.
- Τηρεί το Εθνικό Μητρώο Καταγραφής Ραδιοσυχνοτήτων.
- Εκχωρεί σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα τις αναγκαίες ζώνες ραδιοσυχνοτήτων.
- Καταρτίζει το Εθνικό Σχέδιο Αριθμοδότησης.
- Προκηρύσσει και διεξάγει διαγωνισμούς χορηγήσεων αδειών.
- Χορηγεί, τροποποιεί και ανακαλεί άδειες.
- Χορηγεί, τροποποιεί και ανακαλεί προσωρινές άδειες.
- Καθορίζει τις διαδικασίες εξετάσεως τύπου, δοκιμών και πιστοποιήσεων της ποιότητας κατασκευής και χορηγεί τα πιστοποιητικά εξετάσεως τύπου, δοκιμών και τυποποίησης του τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού.
- Μεριμνά για την τήρηση των κανόνων ανταγωνισμού.
- Ασκεί γνωμοδοτικές και συμβουλευτικές αρμοδιότητες (διατύπωση σύμφωνης γνώμης, υποβολή προτάσεων προς το ΥΜΕ, εξέταση τεχνικών παραμέτρων λειτουργιών υπηρεσιών τηλεπικοινωνίας γνωστοποίηση προς το κοινό των απόψεων της).

- Ασκεί αρμοδιότητες ελέγχου (επιβολή εφαρμογής εθνικής πολιτικής, έλεγχος κανόνων ανταγωνισμού, έλεγχος συμμόρφωσης τηλεπικοινωνιακών επιχειρήσεων)
- Ασκεί τέλος διαιτητικές αρμοδιότητες προς επίλυση διαφορών μεταξύ τηλεπικοινωνιακών επιχειρήσεων.

Εν συνεχεία, οι αρμοδιότητες της ΕΕΤ, έτσι όπως αυτές καθορίζονται, σύμφωνα με τον **N.2246/94**, παρουσιάζουν μια αισθητή υποχώρηση σε σχέση με τον προηγούμενο. Συγκεκριμένα ::

- Οι κανονιστικές της αρμοδιότητες είναι μειωμένες. Τόσο οι άδειες όσο και οι εγκρίσεις χορηγούνται εφεξής από τον Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών κατόπιν εισηγήσεως της ΕΕΤ. Η ΕΕΤ διατηρεί την αρμοδιότητα να αποδέχεται δηλώσεις και να τηρεί τα αντίστοιχα μητρώα και αρχεία.
- Η ΕΕΤ διατηρεί ευρείες γνωμοδοτικές αρμοδιότητες (Άρθρο 2 παρ.4, Α,2)
- Εξακολουθεί να διαθέτει ελεγκτικές αρμοδιότητες (Άρθρο 2 παρ.4, Α, 3^α έως 3δ), έναντι των τηλεπικοινωνιακών επιχειρήσεων και των χρηστών ραδιοηλεκτρονικών συσκευών. Γενικά ελέγχει την τήρηση , εκ μέρους των τηλεπικοινωνιακών επιχειρήσεων, των όρων οι οποίοι περιέχονται στην άδεια, τη σύμβαση παραχώρησης, τη δήλωση, την έγκριση ή το πιστοποιητικό εξέτασης τύπου.
- Και οι διαιτητικές τέλος αρμοδιότητες της ΕΕΤ είναι λιγότερο σαφείς στο νέο νόμο, αφού δεν έχουμε την επανάληψη του Άρθρου 9παρ.14 του Ν. 2075/92

Οι ανάγκες, ωστόσο, για μια αποτελεσματική, ευέλικτη εξειδικευμένη διοίκηση που προκύπτουν από μια απελευθερωμένη αγορά απαντώνται στον νέο **N.2867/2000** με την ενίσχυση του εποπτικού, ελεγκτικού και ρυθμιστικού ρόλου της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων. Ειδικότερα η ΕΕΤΤ έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- ρυθμίζει όλα τα θέματα που αφορούν στις Γενικές και Ειδικές Άδειες (χορήγηση, ανανέωση, τροποποίηση, ανάκληση, αναστολή, μεταβίβαση και συνεκμετάλλευση),
- καθορίζει τις αρχές κοστολόγησης και τιμολόγησης για την πρόσβαση και χρήση του Τοπικού Βρόχου , των Μισθωμένων Γραμμών και της Διασύνδεσης , με την έκδοση σχετικών κανονισμών ,
- συντάσσει το Εθνικό Σχέδιο Αριθμοδότησης, εκχωρεί αριθμούς και ονόματα δικτυακών τόπων (domain names),
- ρυθμίζει τα θέματα του Διαδικτύου,
- ασχολείται με θέματα τερματικού εξοπλισμού,
- διαχειρίζεται το Φάσμα Ραδιοσυχνοτήτων , προβαίνει στην εκχώρηση μεμονωμένων ραδιοσυχνοτήτων ή ζωνών ραδιοσυχνοτήτων και τηρεί μητρώο εκχωρούμενων ραδιοσυχνοτήτων,
- εποπτεύει και ελέγχει τη χρήση του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων,
- χορηγεί τις άδειες κατασκευής κεραιών,
- συντάσσει τον Εθνικό Κανονισμό Ραδιοεπικοινωνιών, καθώς και των προϋποθέσεων Παροχής Ανοικτού Δικτύου και των πιθανών, λόγω Ουσιωδών Απαιτήσεων, περιορισμών πρόσβασης στο Δίκτυο,
- είναι αρμόδια για την εφαρμογή της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού στην αγορά των τηλεπικοινωνιών,
- καταρτίζει κατάλογο των Οργανισμών με Σημαντική Ισχύ στην Αγορά, καθώς και αυτών που έχουν υποχρέωση παροχής μισθωμένων γραμμών,
- είναι αρμόδια για την εφαρμογή της Καθολικής Υπηρεσίας, συμπεριλαμβανομένων των θεμάτων χρηματοδότησής της,
- ασκεί εποπτεία επί της αγοράς τηλεπικοινωνιών, ελέγχοντας τις συμβάσεις διασύνδεσης, παροχής υπηρεσιών φωνητικής τηλεφωνίας και κινητής επικοινωνίας, Επίσης, ρυθμίζει και εποπτεύει την αγορά των ταχυδρομικών υπηρεσιών ,

- γνωμοδοτεί για τη λήψη νομοθετικών μέτρων,
- στα πλαίσια εφαρμογής της μονοαπευθυντικής διαδικασίας, διαβιβάζει προς τις αρμόδιες αρχές αιτήσεις τηλεπικοινωνιακών επιχειρήσεων προς λήψη απαραίτητων αδειών και συνεργάζεται με την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων καθώς και άλλους διεθνείς φορείς,
- έχει διαιτητικές αρμοδιότητες για την επίλυση διαφορών μεταξύ τηλεπικοινωνιακών οργανισμών/ οργανισμών ταχυδρομικών υπηρεσιών.⁷⁴

Τέλος, η εξέλιξη που επήλθε με τον **N.3431/2006** στον χώρο των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, αντανακλώνεται και στις αυξημένες αρμοδιότητες που ανατέθηκαν στην EETT. Συγκεκριμένα η EETT:

- Ρυθμίζει κάθε θέμα το οποίο αφορά στον καθορισμό σχετικών αγορών προϊόντων ή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ελληνική Επικράτεια και προβαίνει στην ανάλυση της αποτελεσματικότητας του ανταγωνισμού.. Η Ε.Ε.Τ.Τ. δύναται να ζητά τη συνδρομή της Επιτροπής Ανταγωνισμού σε όσες περιπτώσεις κρίνει αναγκαίο.
- Εποπτεύει και ελέγχει τους παρόχους δικτύων ή / και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και επιβάλλει τις σχετικές κυρώσεις.
 - Εκδίδει Κώδικες Δεοντολογίας,
 - Τηρεί αρχείο, που περιέχει όλα τα απαραίτητα στοιχεία που αποτυπώνουν την εικόνα της αγοράς ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ελλάδα.
 - Παρέχει τις υπηρεσίες της για την επίλυση διαφορών, που προκύπτουν από την εφαρμογή του παρόντος νόμου,
 - Μεριμνά για την τήρηση της νομοθεσίας περί ηλεκτρονικών επικοινωνιών και εφαρμόζει τις διατάξεις του ν. 703/1977, όπως ισχύει, σε σχέση με την άσκηση

⁷⁴ Βλ. www.eett.gr/opencms/sites/EETT/EETT/Responsibilities/

των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθώς και τις διατάξεις των άρθρων 8 και 82 της Συνθήκης της Ρώμης σύμφωνα με τον Κανονισμό 1/2003/EK (L 001

- Συνεργάζεται και ανταλλάσσει πληροφορίες με κάθε δημόσια αρμόδια αρχή, ιδιαιτέρως δε με το Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών, την Επιτροπή Ανταγωνισμού, το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (Ε.Σ.Ρ.), την Αρχή Προστασίας Δεδομένων, την Αρχή Διασφάλισης Απορρήτου Επικοινωνιών και τη Γενική Γραμματεία Προστασίας του Καταναλωτή για ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος.
- Διενεργεί ακροάσεις για τη διαπίστωση παραβάσεων διατάξεων του παρόντος, καθώς και κάθε άλλη περίπτωση, όπου ρητά δίδεται σχετική αρμοδιότητα με τον παρόντα νόμο.
- Κοινοποιεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στις Εθνικές Κανονιστικές Αρχές των άλλων Κρατών – Μελώντα Σχέδια Αποφάσεων που υπόκεινται στη διαδικασία κοινοποίησης και την κοινοτική νομοθεσία περί ηλεκτρονικών επικοινωνιών,
- Με την επιφύλαξη του άρθρου 16, συνεργάζεται με τις αντίστοιχες Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές των υπόλοιπων Κρατών – Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή τρίτων κρατών, καθώς και με κοινοτικούς ή διεθνείς φορείς σε θέματα αρμοδιότητάς της. Εκπροσωπεί την Ελλάδα στην Ομάδα των Ευρωπαϊκών Ρυθμιστικών Αρχών.
- Διενεργεί, αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήματος του Υπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών, δημόσιες διαβουλεύσεις για θέματα των αρμοδιοτήτων της,
- Ασκεί κάθε αρμοδιότητα σχετική με τις Γενικές Άδειες και εκδίδει Κανονισμούς με τους οποίους ρυθμίζεται κάθε σχετικό θέμα,
- Τηρεί το Εθνικό Μητρώο Ραδιοσυχνοτήτων.
- Τηρεί και διαχειρίζεται το Μητρώο Παρόχων Δικτύων και Υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.
- Ζητά, με αιτιολογημένο αίτημά της και στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, από τις επιχειρήσεις, κάθε πληροφορία τεχνικού, χρηματοοικονομικού και νομικού περιεχομένου, που απαιτείται για να διασφαλίζεται η συμμόρφωση προς τις

διατάξεις του παρόντος νόμου. Οι πληροφορίες που ζητά η Εθνική Ρυθμιστική Αρχή πρέπει να είναι ανάλογες προς την εκτέλεση του συγκεκριμένου καθήκοντος.

- Καθορίζει τις ραδιοσυχνότητες ή ζώνες ραδιοσυχνοτήτων, για τις οποίες απαιτούνται δικαιώματα χρήσης,
- Χορηγεί, ανακαλεί ή περιορίζει τα δικαιώματα χρήσης ραδιοσυχνοτήτων βάσει των αρμοδιοτήτων της, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου. ιη) Διαχειρίζεται τις ραδιοσυχνότητες ή ζώνες του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων, των οποίων την ευθύνη έχει, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος
- Εποπτεύει και ελέγχει τη χρήση του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων και επιβάλλει τις σχετικές κυρώσεις. Για το σκοπό αυτόν η Ε.Ε.Τ.Τ. εγκαθιστά σταθερούς σταθμούς εποπτείας φάσματος κατά τρόπο, που να ευνοείται η πλέον αποτελεσματική εποπτεία αυτού. Η Ε.Ε.Τ.Τ. εκδίδει κανονισμό, ο οποίος προσδιορίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις προστασίας των σταθμών εποπτείας φάσματος, καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εποπτεία του φάσματος.
- Διαχειρίζεται το Εθνικό Σχέδιο Αριθμοδότησης (Ε.Σ.Α.). Εκχωρεί, δεσμεύει, ανακαλεί ή περιορίζει τα δικαιώματα χρήσης αριθμών ή ομάδων αριθμών,
- Ρυθμίζει τα θέματα φορητότητας αριθμών και της επιλογής ή / και προεπιλογής φορέα και ελέγχει την εφαρμογή τους.
- Διενεργεί τις διαγωνιστικές διαδικασίες για τη χορήγηση των δικαιωμάτων χρήσης ραδιοσυχνοτήτων ή/ και αριθμών.

Ρυθμίζει τα θέματα ονομάτων χώρου στο Διαδίκτυο με κατάληξη «.gr», καθώς και οποιουδήποτε άλλου χώρου ή υποχώρου χορηγηθεί στην Ελλάδα. Τα ανωτέρω ονόματα χώρου αποτελούν πόρους του Ελληνικού Κράτους, οι οποίοι εκχωρούνται αποκλειστικά από την Ε.Ε.Τ.Τ., μόνο κατά χρήση. Η Ε.Ε.Τ.Τ. είναι ο αρμόδιος φορέας για θέματα ονομάτων χώρου στο Διαδίκτυο, με κατάληξη «.eu».

- Ρυθμίζει με αποφάσεις της τα θέματα της ηλεκτρονικής υπογραφής και εποπτεύει τους εμπλεκόμενους με αυτά φορείς, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία. Ρυθμίζει την πρόσβαση και διασύνδεση,
- Ασκεί τις αρμοδιότητες σχετικά με την παροχή καθολικής υπηρεσίας, και με κανονιστικές της πράξεις ρυθμίζει κάθε αναγκαία λεπτομέρεια και καθορίζει πρόσθετα πρότυπα ποιότητας υπηρεσιών
- Ρυθμίζει θέματα προστασίας του καταναλωτή στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών εκδίδοντας προς τούτο και κανονιστικές πράξεις,. Για τα θέματα αυτά συνεργάζεται με τη Γενική Γραμματεία Προστασίας Καταναλωτή του Υπουργείου Ανάπτυξης και διαβουλεύεται με οργανώσεις καταναλωτών και χρηστών, καθώς και φορέων παροχής υπηρεσιών.
- Παρέχει προς τη Γενική Γραμματεία Επικοινωνιών, ύστερα από έγγραφη αίτησή της, κάθε πληροφορία, που κατέχει ή μπορεί να ανεύρει, με την επιφύλαξη περί επιχειρηματικού απορρήτου.
- Χορηγεί τις άδειες κατασκευής κεραιών σταθμών στην ξηρά σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις και εκδίδει κάθε αναγκαία κανονιστική πράξη για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, ευκολιών, τις προϋποθέσεις ταυτοποίησης της κάθε κατασκευής κεραίας, τις διαδικασίες τροποποίησης ή ανάκλησης των αδειών.
- Εισηγείται ή γνωμοδοτεί για την έκδοση κανονιστικών πράξεων,
- Απευθύνει οδηγίες και συστάσεις, επιβάλλει πρόστιμα και λοιπές διοικητικές κυρώσεις σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, και παραπέμπει τους παραβάτες στις αρμόδιες δικαστικές αρχές.
- Είναι αρμόδια για θέματα που αφορούν στις προϋποθέσεις χρήσης και διάθεσης στην αγορά του τερματικού εξοπλισμού και ραδιοεξοπλισμού. Σε περίπτωση παραβάσεων της κείμενης νομοθεσίας σχετικά με τον τερματικό εξοπλισμό και τον ραδιοεξοπλισμό επιβάλλονται οι κυρώσεις των άρθρων 62 και 63.
- Συγκροτεί, με απόφασή της, μόνιμες και έκτακτες επιτροπές και ομάδες εργασίας για θέματα που άπτονται των αρμοδιοτήτων της, καθώς και της εύρυθμης

λειτουργίας της. Εισηγήσεις και γνωμοδοτήσεις των επιτροπών και ομάδων εργασίας υποβάλλονται στα αρμόδια όργανα της Ε.Ε.Τ.Τ. που αποφασίζουν για την τυχόν δημόσια ανακοίνωση των συμπερασμάτων.

Συνάπτει συμβάσεις παροχής υπηρεσιών, μελετών και προμηθειών για θέματα που άπτονται των σκοπών και της λειτουργίας της.⁷⁵

Ακολουθεί ο συγκριτικός *Πίνακας 1*, με τα χαρακτηριστικά ανά περίοδο.

Πίνακας 1

Συγκριτική Παρουσίαση Χαρακτηριστικών ΕΕΤΤ

Χαρακτηριστικά	Περίοδος 1992-1994	Περίοδος 1994-2000	Περίοδος 2000-2006	Περίοδος 2006-σήμερα
Συνταγματική Κατοχύρωση	OXI	OXI	OXI	OXI
Οικονομική ανεξαρτησία	NAI	NAI	NAI	
Λειτουργική ανεξαρτησία	NAI	NAI	NAI	
Αποφασιστικές Αρμοδιότητες	NAI	OXI	NAI	
Γνωμοδοτικές αρμοδιότητες	NAI	NAI	NAI	
Εποπτεία της αγοράς	OXI	NAI	NAI	

⁸⁹ Βλ. Ν 3431/2006, «Περί Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ 13/03.02.2006,σελ 121-124.

Β΄ ΜΕΡΟΣ:

**ΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΣΤΑΘΜΩΝ ΒΑΣΗΣ ΚΙΝΗΤΗΣ
ΤΗΛΕΦΩΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4°

Ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ (ΣΤΠ)

4.1 Εισαγωγή

Ο Συνήγορος του Πολίτη, ως μια από τις Ανεξάρτητες Αρχές που είναι κατοχυρωμένη από το αναθεωρημένο ελληνικό Σύνταγμα του 2001 αποτελεί ίσως την μοναδική κρατική οντότητα, η οποία ασχολήθηκε ουσιαστικά και σε βάθος με τις επιπτώσεις και τις συνέπειες από την μακροχρόνια έκθεση στην ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία που εκπέμπεται από τις κεραίες κινητής τηλεφωνίας.

Κατά άμεση συνέπεια, το παρόν κεφαλαίο θα ασχοληθεί με μια συνοπτική παρουσίαση του έργου και του ρόλου του Συνηγόρου του Πολίτη. Η εν λόγω παρουσίαση θα επιχειρηθεί με σκοπό να καταδειχτεί η συμβολή της ανεξάρτητης αυτής αρχής στην διασφάλιση της προστασίας των δικαιωμάτων των πολιτών καθώς και να τονιστεί πως δύναται ένας τέτοιος φορέας να επηρεάσει την νομοπαραγωγική διαδικασία του κράτους για την αντιμετώπιση προβλημάτων που βλάπτουν την ζωή και την υγεία των πολιτών.

4.2 Ο Συνήγορος του Πολίτη ως Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή (ΑΔΑ)

4.2.1 Συνταγματική Κατοχύρωση

4.2.1.1 Τα Άρθρα 103 και 101Α του Συντάγματος 2000-2001

Το ελληνικό Σύνταγμα στην πρόσφατη αναθεώρηση του το 2000-2001⁷⁶ κατοχύρωσε συνταγματικά τον Συνήγορο του Πολίτη ως Ανεξάρτητη Αρχή. Λέγοντας Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή (ΑΔΑ) εννοούμε την ανώτατη διοικητική υπηρεσία που ασκεί αποφασιστικό ή γνωμοδοτικό έργο, και που η ίδρυσή της, σε ορισμένες περιπτώσεις, είναι απαραίτητη προκειμένου να εφαρμοστούν σχετικές συνταγματικές διατάξεις. (π.χ στον τομέα των τηλεπικοινωνιών)⁷⁷ .

Αναφορικά με τον Συνήγορο του Πολίτη η συνταγματική του κατοχύρωση γίνεται στο *Άρθρο 103* παράγραφος 9 του Συντάγματος:

Άρθρο 103

"...9. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συγκρότηση και τις αρμοδιότητες του "Συνηγόρου του Πολίτη" που λειτουργεί ως ανεξάρτητη αρχή."

Εν συνεχεία σε επόμενο Άρθρο του Συντάγματος, και συγκεκριμένα στο *Άρθρο 101Α* τυποποιείται η λειτουργία και η επιλογή των μελών των Ανεξάρτητων Αρχών, η συγκρότηση των οποίων προβλέπεται ρητά από το Σύνταγμα. Αναλυτικότερα το Άρθρο αυτό προβλέπει:

Άρθρο 101Α

"1. Όπου από το Σύνταγμα ή με ειδική διάταξη νόμου που παραπέμπει ρητά στο άρθρο αυτό προβλέπεται η συγκρότηση και η λειτουργία ανεξάρτητης αρχής, τα μέλη της διορίζονται με ορισμένη θητεία και διέπονται από προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία, όπως νόμος ορίζει.

⁷⁶ Βλ Σύνταγμα της Ελλάδας 1975/1986/2001, Αθήνα , Απρίλιος 2001, Από το Εθνικό Τυπογραφείο.

⁷⁷ Στοιχεία Δημόσιου Δικαίου, Ι. Ελ. Κοιμτζογλου, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2001. Β΄ Έκδοση, σελ 133-134.

2. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την επιλογή και την υπηρεσιακή κατάσταση του επιστημονικού και λοιπού προσωπικού της υπηρεσίας που οργανώνεται για την υποστήριξη της λειτουργίας κάθε ανεξάρτητης αρχής. Τα πρόσωπα που στελεχώνουν τις ανεξάρτητες αρχές πρέπει να έχουν τα ανάλογα προσόντα, όπως νόμος ορίζει. Η επιλογή τους γίνεται με απόφαση της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής και με επιδίωξη ομοφωνίας ή πάντως με την αυξημένη πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων των μελών της. Εάν η αυξημένη αυτή πλειοψηφία δεν επιτευχθεί, θεωρείται ότι έχουν επιλεγεί και διορίζονται όσοι συγκέντρωσαν τα τρία πέμπτα. Η διαδικασία όμως της επιλογής όσων μελών δεν συγκέντρωσαν την αυξημένη πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων επαναλαμβάνεται μετά από έξι μήνες. Τα σχετικά με την διαδικασία επιλογής ορίζονται από τον Κανονισμό της Βουλής.

3. Με τον Κανονισμό της Βουλής ρυθμίζονται όσα αφορούν τη σχέση των ανεξάρτητων αρχών με τη Βουλή και ο τρόπος άσκησης του κοινοβουλευτικού ελέγχου."

Ο Συνήγορος του Πολίτη (ΣτΠ), με βάση την ρητή πλέον συνταγματική κατοχύρωση που του παρείχαν τα αναθεωρημένα Άρθρα 103 και 101Α ,μπόρεσε να λειτουργήσει αποτελεσματικά και να διευκολύνει τόσο τον πολίτη όσο και την δημόσια διοίκηση.

4.2.1.2 Ο Ιδρυτικός Νόμος (Ν 2477/97)

Εν ακολουθία της συνταγματικής κατοχύρωσης του Άρθρου 101Α και συγκεκριμένα της παραγράφου 1 που αναφέρει «...όπως νόμος ορίζει» εκδόθηκε το 1997 ο ιδρυτικός νόμος⁷⁸ του Συνήγορου του Πολίτη. Έτσι με τον Νόμο 2477/1997

⁷⁸ Βλ Νόμος 2477/1997/ Α-59 Συνήγορος του Πολίτη, Σώμα Επιθεωρητών-Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης

ιδρύθηκε η Ανεξάρτητη Αρχή «Συνήγορος του Πολίτη», η οποία ξεκίνησε την λειτουργία της τον Οκτώβριο του 1998. Συγκεκριμένα στο Άρθρο 1 του νόμου αυτού ορίζονται τα ακόλουθα αναφορικά με την Ίδρυση και Αποστολή του:

Άρθρο 1: Ίδρυση- Αποστολή

1. Συνιστάται ανεξάρτητη διοικητική αρχή που ονομάζεται "Συνήγορος του Πολίτη" και έχει ως αποστολή τη διαμεσολάβηση μεταξύ των πολιτών και των δημοσίων υπηρεσιών, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, των Ν.Π.Δ.Δ. και των επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας, όπως αυτές καθορίζονται στο άρθρο 3 παρ. 1 του παρόντος, για την προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη, την καταπολέμηση της κακοδιοίκησης και την τήρηση της νομιμότητας.
2. Ο Συνήγορος του Πολίτη δεν υπόκειται σε έλεγχο από κυβερνητικό όργανο ή διοικητική αρχή.
3. Ο Συνήγορος του Πολίτη επικουρείται από τέσσερις (4) Βοηθούς Συνηγόρους. Κατά την άσκηση των καθηκόντων τους απολαύουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας. Ο Συνήγορος του Πολίτη και οι Βοηθοί Συνήγοροι δεν ευθύνονται, δεν διώκονται και δεν εξετάζονται για γνώμη που διατύπωσαν ή πράξη που εξετέλεσαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Δίωξη επιτρέπεται κατόπιν εγκλήσεως μόνο για συκοφαντική δυσφήμιση, εξύβριση ή παραβίαση του απορρήτου. Ο Συνήγορος του Πολίτη, οι Βοηθοί Συνήγοροι, οι ειδικοί επιστήμονες και οι αποσπασμένοι υπάλληλοι με προσόντα ειδικών επιστημόνων, σε περίπτωση που διώκονται ή ενάγονται για πράξη ή παράλειψή κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, μπορεί να παρίστανται ενώπιον των δικαστηρίων με μέλη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

4. Ο Συνήγορος του Πολίτη υποστηρίζεται από τριάντα (30) ειδικούς επιστήμονες, σαράντα (40) αποσπασμένους υπαλλήλους με προσόντα ειδικού επιστήμονα και Γραμματεία.

5. Οι απαιτούμενες πιστώσεις για τη λειτουργία της αρχής εγγράφονται σε ειδικό φορέα, που ενσωματώνονται στον ετήσιο προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Διατάκτης της δαπάνης είναι ο Συνήγορος

6. Μέχρι την έναρξη λειτουργίας της αρχής, διατάκτης των δαπανών είναι ο Υπουργός Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και η οικονομική εξυπηρέτησή της γίνεται από τη Διεύθυνση Οικονομικού της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Διοίκησης του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης".

"Η έναρξη λειτουργίας της Αρχής ολοκληρώνεται με τη δημοσίευση του προεδρικού διατάγματος για τον κανονισμό λειτουργίας της Αρχής και στελέχωση των υπηρεσιών της, που ανακοινώνεται από το Συνήγορο του Πολίτη στον Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης".

Η δημοσίευση του Προεδρικού Διατάγματος (Π.Δ) 273/1999 ⁷⁹ για τον Κανονισμό Λειτουργίας της Αρχής έγινε λίγο αργότερα το 1999. Τα τρία πρώτα Άρθρα του Προεδρικού Διατάγματος είναι ενδεικτικά του ύφους που διέπει την λειτουργία του Συνηγόρου του Πολίτη:

⁷⁹ Βλ Προεδρικό Διάταγμα 273/1999 / Α-229, Κανονισμός Λειτουργίας Του Συνηγόρου του Πολίτη, ΦΕΚ Α' 229/03/11/1999

Άρθρο 1

1. Ο Συνήγορος του Πολίτη (ΣτΠ), ανεξάρτητη διοικητική αρχή που συστήθηκε με το Ν. 2477/1997 (ΦΕΚ 59/Α/97), αποστολή έχει τη διαμεσολάβηση μεταξύ πολιτών και δημοσίων υπηρεσιών, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο Ν. 2477/1997, όπως εκάστοτε ισχύει, για την προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη, την καταπολέμηση της κακοδιοίκησης και την τήρηση της νομιμότητας.
2. Όπου στο παρόν προεδρικό διάταγμα αναφέρεται ο όρος δημόσια υπηρεσία ή δημόσιες υπηρεσίες, νοούνται οι αναφερόμενες στην παρ.1 του άρθρου 3 του Ν. 2477/97.
3. Στις διεθνείς σχέσεις ο τίτλος "Συνήγορος του Πολίτη" αποδίδεται με τον όρο "THE GREEK OMBUDSMAN" ή "LE MEDIA TEUR DE LA REPUBLIQUE HELLENIQUE".

Άρθρο 2

1. Το έργο της Αρχής οργανώνεται στους εξής τέσσερις κύκλους δραστηριότητας:
 - α) Δικαιωμάτων του Ανθρώπου,
 - β) Κοινωνικής Προστασίας (κοινωνική πολιτική, υγεία, ασφάλιση, πρόνοια, προστασία του παιδιού, των ηλικιωμένων, των ατόμων με ειδικές ανάγκες),
 - γ) Ποιότητας Ζωής (περιβάλλον, πολεοδομία, χωροταξία, δημόσια έργα, πολιτισμός),

δ) Σχέσεων Κράτους-Πολίτη (πληροφόρηση και επικοινωνία, ποιότητα παρεχομένων υπηρεσιών, κακοδιοίκηση σε ΟΤΑ, ΔΕΚΟ, μεταφορές, επικοινωνίες, εργασία, βιομηχανία, ενέργεια, φορολογία, τελωνεία, δημοσιονομικά θέματα, εμπόριο και κρατικές προμήθειες, γεωργία και αγροτική πολιτική, παιδεία).

Την ευθύνη λειτουργίας κάθε κύκλου έχει ένας Βοηθός Συνήγορος. Οι ειδικοί επιστήμονες και οι βοηθοί επιστήμονες κατανέμονται στους κύκλους δραστηριότητας από το Συνήγορο του Πολίτη. Κάθε κύκλος δραστηριότητας αναλαμβάνει την έρευνα των υποθέσεων που υπάγονται στην αρμοδιότητά του. Οι κύκλοι δραστηριότητας συνεργάζονται μεταξύ τους για τις υποθέσεις που αφορούν περισσότερους από ένα κύκλους.

2. Το έργο της Αρχής υποστηρίζεται από τους Ειδικούς Επιστήμονες των παρ. 1 και 2του άρθρου 5του Ν.2477/1997 και τους Βοηθούς Επιστήμονες του άρθρου 8 του Ν.2623/1998 (ΦΕΚ 139/Α/98).

3. Οι ειδικοί επιστήμονες και βοηθοί επιστήμονες όλων των κύκλων αναλαμβάνουν διαδοχικά την Πληροφόρηση και Εξυπηρέτηση των Πολιτών, σύμφωνα με ειδικό πρόγραμμα που καταρτίζεται σε εβδομαδιαία βάση από το Τμήμα Επικοινωνίας και Διεθνών Σχέσεων.

Άρθρο 3

1. Η διαμεσολάβηση του Συνηγόρου του Πολίτη ζητείται με έγγραφη ενυπόγραφη αναφορά που υποβάλλεται στην Αρχή ή αποστέλλεται ταχυδρομικά ή με τηλεομοιοτυπία ή με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Όταν ο ενδιαφερόμενος δεν γνωρίζει να γράφει, αντί για υπογραφή η αναφορά μπορεί να έχει ένα σημάδι που αυτός έβαλε και επικυρώθηκε από την Αρχή ή άλλη δημοσία αρχή, αν η αναφορά αποστέλλεται ταχυδρομικά,

που επιβεβαιώνει πως το σημάδι έχει τεθεί αντί για την υπογραφή και ότι ο ενδιαφερόμενος δήλωσε ότι δεν μπορεί να υπογράψει.

2. Ο ενδιαφερόμενος μπορεί να ζητήσει να μην ανακοινωθεί το όνομά του και τα άλλα προσωπικά στοιχεία του στη δημοσία υπηρεσία, στην οποία αναφέρεται η αναφορά του. Αν δεν είναι δυνατή η έρευνα της υπόθεσής του χωρίς την ανακοίνωση του ονόματός του, ειδοποιείται σχετικά. Η έρευνα δεν προχωρά χωρίς τη σχετική δήλωσή του ότι αποδέχεται την ανακοίνωση του ονόματός του.

3 Η αναφορά υποβάλλεται μέσα σε έξι μήνες αφότου ο ενδιαφερόμενος έλαβε γνώση των ενεργειών ή παραλείψεων για τις οποίες προσφεύγει στο Συνήγορο του Πολίτη. Μπορεί και μετά την πάροδο του εξαμήνου να υποβάλλεται αναφορά και να εξετάζεται από το Συνήγορο του Πολίτη σε ειδικές και εξαιρετικές περιπτώσεις, ιδίως όταν η δημοσία υπηρεσία δεν διεκπεραιώνει την υπόθεση, δεν απαντά στα επανειλημμένα διαβήματα του ενδιαφερομένου ή επιλαμβάνεται της υπόθεσης αλλά καθυστερεί υπέρμετρα και πέρα των προθεσμιών που τυχόν προβλέπονται από το νόμο ή ο ενδιαφερόμενος βρίσκεται σε φυσική αδυναμία ή εμποδίζεται από σπουδαίους λόγους να υποβάλλει την αναφορά. Στις περιπτώσεις αυτές στο σχετικό πόρισμα αναφέρονται οι ανωτέρω λόγοι.

4. Στην αναφορά περιέχονται: α) τα στοιχεία ταυτότητας του ενδιαφερομένου, β) στοιχεία επικοινωνίας, γ) ακριβής περιγραφή της υπόθεσης και τυχόν απάντηση της υπηρεσίας, δ) η δημοσία υπηρεσία και ενδεχομένως το δημόσιο όργανο που χειρίστηκε την υπόθεση, ε) ο ακριβής χρόνος που έλαβε γνώση της επιβλαβούς ενέργειας, ή σε περίπτωση παράλειψης ο χρόνος που έχει περάσει από την υποβολή του σχετικού αιτήματος ή από την πάροδο της προθεσμίας, μέσα στην οποία

η δημοσία υπηρεσία έπρεπε να δράσει, στ) εάν και πότε έχει ασκηθεί αίτηση θεραπείας, ιεραρχική προσφυγή ή γενικότερα αν έχει καταφύγει στην αρμοδία υπηρεσία για τη λύση της διαφοράς. ζ) εάν η συγκεκριμένη υπόθεση ή συναφής εκκρεμεί ενώπιον δικαστικής αρχής και ποιας, η) η πραγματική βλάβη του ενδιαφερόμενου, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο ζητεί να ικανοποιηθεί. Με την αναφορά υποβάλλονται έγγραφα ή άλλα στοιχεία σχετικά με την υπόθεση που διευκολύνουν την έρευνα.

5. Η αναφορά γράφεται σε απλό χαρτί ή σε ειδικό έντυπο της Αρχής, το οποίο μπορεί και να αποστέλλεται στους ενδιαφερόμενους. Με την επιφύλαξη των διατάξεων της παρ. 1 του άρθρου 4 η έλλειψη οποιουδήποτε από τα στοιχεία που αναφέρονται στην προηγούμενη παρ. 3 του παρόντος άρθρου δεν εμποδίζει την εξέταση της αναφοράς. Οποιοδήποτε στοιχείο, αναγκαίο για την έρευνα μπορεί να ζητηθεί και μετά την υποβολή της αναφοράς.

Ουσιαστικά με το Προεδρικό αυτό Διάταγμα ολοκληρώνεται η σύσταση του Συνήγορου του Πολίτη, παρέχονται όλα τα απαραίτητα εργαλεία της λειτουργίας του και κατοχυρώνεται νομικά αλλά και πρακτικά η φύση του ως Ανεξάρτητη Αρχή. Αποτέλεσμα αυτής της πραγματικότητας είναι και η έναρξη της νομοπαραγωγικής διαδικασίας από τον Συνήγορο του Πολίτη.

4.2.2 Η Αποστολή και το Έργο του Συνηγόρου του Πολίτη

4.2.2.1 Η Αποστολή

Τόσο ο ιδρυτικός του νόμος (Ν 2477/1997) καθώς και ο νέος νόμος Ν 3094/2003⁸⁰ του 2003, που τον αντικατέστησε, καθορίζουν το εύρος της αποστολής και το έργο του Συνηγόρου του Πολίτη. Η αποστολή και το έργο του Συνήγορου του Πολίτη, αν και είναι σαφώς καθορισμένα από τον νόμο 3094/2003, μπορούν ανάλογα με την φύση του αντικείμενου που εξετάζουν, να επεκταθούν και να διευρυνθούν.

Συγκεκριμένα ως αποστολή του Συνήγορου του Πολίτη ορίζεται η διαμεσολάβηση μεταξύ των πολιτών και των δημοσίων υπηρεσιών, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ν.Π.Ι.Δ., για την προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη, την καταπολέμηση της κακοδιοίκησης και την τήρηση της νομιμότητας. Επίσης ο Συνήγορος του Πολίτη έχει ως αποστολή την προάσπιση και προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού. (*Άρθρο 1 παρ. 1* του Νόμου 3094/2003).

Παρατηρούμε ,επομένως, ότι ο Συνήγορος του Πολίτη έχει ένα διττό ρόλο, αναγνωρισμένο από το Σύνταγμα. Η βασική του αποστολή είναι να επεμβαίνει και να διευκολύνει τον πολίτη, όταν αυτός αντιμετωπίζει προβλήματα στις διάφορες συναλλαγές του με τις δημόσιες υπηρεσίες του κράτους. Αξίζει εδώ να αναφερθεί, ότι ως “δημόσιες υπηρεσίες” σύμφωνα και με το *Άρθρο 3 παρ. 1* του Ν. 3094/2003, νοούνται οι υπηρεσίες :

- α) του Δημοσίου,
- β) των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού (ΟΤΑ),
- γ) των λοιπών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου,

⁸⁰ Βλ. **Νόμος 3094/2003 / Α-10** , Συνήγορος του Πολίτη και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ Α΄-10/22/01/2003.

δ) των κρατικών νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, των δημόσιων επιχειρήσεων, των επιχειρήσεων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των επιχειρήσεων των οποίων τη διοίκηση ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος. Εξαιρούνται οι Τράπεζες και το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών

Επιπλέον ως δεύτερη αποστολή του Συνήγορου του Πολίτη, όχι ωστόσο δευτερεύουσας σημασίας, αναγνωρίζεται η προάσπιση και η προαγωγή των δικαιωμάτων, μιας ιδιαίτερα ευπαθούς κοινωνικής ομάδας, αυτής των παιδιών. Για την εκτέλεση αυτής της αποστολής ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρείται αρμόδιος και για θέματα που ανάγονται σε ιδιώτες, φυσικά ή νομικά πρόσωπα, που προσβάλλουν τα δικαιώματα του παιδιού, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 4.

Συνολικά κρίνοντας την αποστολή, η οποία έχει ανατεθεί στον Συνήγορο του Πολίτη, θα λέγαμε ότι αυτή είναι αρκετά πολύπλοκη και δύσκολη. Από την μια μεριά έχει να ασχοληθεί με πολίτες δυσαρεστημένους, αγανακτισμένους και πολλές φορές αρνητικούς απέναντι στις δημόσιες υπηρεσίες, τους οποίους πρέπει να βοηθήσει για τις συναλλαγές τους με τις απρόσωπες δημόσιες υπηρεσίες, και από την άλλη πρέπει να διαχειριστεί ένα αρκετά λεπτό και δύσκολο θέμα αυτό την προστασίας των δικαιωμάτων των παιδιών. Ο νευραλγικός αυτός ρόλος του Συνήγορου του Πολίτη θεωρείται ωστόσο απαραίτητος για την εύρυθμη λειτουργία ολόκληρου του κρατικού οικοδομήματος.

4.2.2.2 Το Έργο

Κατ' εκτέλεση της αποστολής του ο Συνήγορος του Πολίτη έχει ως έργο του να ερευνά ατομικές διοικητικές πράξεις, παραλείψεις ή υλικές ενέργειες οργάνων της διοίκησης που παραβιάζουν δικαιώματα ή προσβάλλουν νόμιμα συμφέροντα φυσικών ή νομικών προσώπων. Ιδίως ερευνά τις περιπτώσεις κατά τις οποίες όργανο δημόσιας υπηρεσίας ατομικό ή συλλογικό:

- i) προσβάλλει, με πράξη ή παράλειψη, δικαίωμα ή συμφέρον προστατευόμενο από το Σύνταγμα και το νόμο,
- ii) αρνείται να εκπληρώσει συγκεκριμένη υποχρέωση που επιβάλλεται από τελεσίδικη ή προσωρινά εκτελεστή δικαστική απόφαση,
- iii) αρνείται να εκπληρώσει συγκεκριμένη υποχρέωση που επιβάλλεται από διάταξη νόμου ή από ατομική διοικητική πράξη
- iv) ενεργεί ή παραλείπει νόμιμη οφειλόμενη ενέργεια, κατά παράβαση των αρχών της χρηστής διοίκησης και της διαφάνειας ή κατά κατάχρηση εξουσίας. (Άρθρο 3 παρ. 3 του Ν3094/03 ⁸¹).

Επιπλέον σύμφωνα με τις διατάξεις του Άρθρου 3 παρ. 5 του Ν3094/03 και του Άρθρου 7 της παρ.6 του Π.Δ. 273/1999, ο Συνήγορος του Πολίτη έχει τη δυνατότητα υποβολής ειδικών εκθέσεων για θέματα μείζονος σημασίας στον Πρωθυπουργό, τον Πρόεδρο της Βουλής και στον κατά περίπτωση αρμόδιο Υπουργό.

Οι εκθέσεις αυτές έχουν δύο στόχους: (α) να αναδείξουν συστημικά προβλήματα στη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης, που προκύπτουν από τη μελέτη και την επεξεργασία σημαντικού αριθμού ομοειδών αναφορών των πολιτών και συνδέονται με

⁸¹ Ολόκληρος ο νόμος 3094/2003 παρατίθεται στο Παράρτημα ΙΙΙ.

συγκεκριμένες πρακτικές ενός ή περισσότερων υπηρεσιών ή δημοσίων φορέων, και β) να διατυπώσουν προτάσεις για νομοθετικές, διοικητικές ή και οργανωτικές ρυθμίσεις, ικανές να συμβάλουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων που εντοπίζονται στη λειτουργία της διοίκησης και στην άσκηση των δικαιωμάτων των πολιτών.

Με βάση επομένως αυτή την δυνατότητα αναπτύχθηκε και η Ειδική Έκθεση του Κύκλου Ποιότητας Ζωής του Συνήγορου του Πολίτη που πραγματεύεται το θέμα της εκπεμπόμενης ακτινοβολίας από τις κεραιές κινητής τηλεφωνίας και που αναλύεται στο επόμενο Κεφάλαιο

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5°

Η ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΣΤΑΘΜΩΝ ΒΑΣΗΣ ΚΙΝΗΤΗΣ ΤΗΛΕΦΩΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

5.1 Εισαγωγή

Η μέχρι τώρα παρουσίαση του ευρωπαϊκού και του ελληνικού ρυθμιστικού πλαισίου για τις τηλεπικοινωνίες μας βοήθησε να κατανοήσουμε –αν όχι συνολικά, τουλάχιστον εν μέρη- τον ταχύτατα αναπτυσσόμενο τομέα των τηλεπικοινωνιών και να αντιληφθούμε την πολυπλοκότητα και το ευρύτατο φάσμα δραστηριοτήτων και επομένως και ρυθμίσεων του τομέα αυτού. Ωστόσο η ανάπτυξη της τεχνολογίας δεν διευκολύνει μόνο την καθημερινότητα μας εξαιτίας των ανακαλύψεων και των βελτιώσεων που αυτή επιφέρει, αλλά και σε αρκετές περιπτώσεις, επιβαρύνει την υγεία μας και τον περιβάλλοντα χώρο μας.

Μέσα από μια τέτοια λογική, το παρόν κεφάλαιο, θα ασχοληθεί με την παρουσίαση των πιθανολογούμενων και μη αναστρέψιμων επιπτώσεων στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον από την εγκατάσταση σταθμών βάσεων (κεραιών), για ένα ιδιαίτερα διαδεδομένο και ευρύτατα χρησιμοποιούμενο προϊόν του τομέα των τηλεπικοινωνιών, τα κινητά τηλέφωνα

Η παρουσίαση αυτή θα στηριχθεί στην Ειδική Έκθεση του Κύκλου Ποιότητας Ζωής του Συνηγόρου του Πολίτη (ΣτΠ) με τίτλο « Σταθμοί Βάσης Κινητής Τηλεφωνίας: Μακροχρόνια Έκθεση στη Μη Ιοντίζουσα ⁸²

⁸² Στη σχετική επιστημονική βιβλιογραφία ο όρος απαντάται είτε ως μη «ιονίζουσα», είτε ως μη «ιοντίζουσα» ακτινοβολία

Ακτινοβολία»⁸³ που εκδόθηκε από αυτήν την ανεξάρτητη διοικητική αρχή (ΑΔΑ), με σκοπό να συμβάλει στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων που εντοπίζονται κατά την άσκηση των δικαιωμάτων των πολιτών. Η έκθεση αυτή, στην ουσία αποτελεί τον πυλώνα πάνω στον οποίο στηρίζεται το κράτος, και συγκεκριμένα η Ελλάδα, για να βελτιώσει τις πιθανές παραλείψεις ή παρατυπίες στο ζήτημα αυτό.

5.2 Ιστορικό-Ερευνά Αναφορών

5.2.1. Συνοπτική παρουσίαση αναφορών

Η ενασχόληση του Συνηγόρου του Πολίτη με το ζήτημα των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την ύπαρξη σταθμών βάσης κινητής τηλεφωνίας στην Ελλάδα, δεν είναι ένα θέμα τωρινό. Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει ήδη από το 1999 δεχθεί ένα σημαντικό αριθμό αναφορών καθώς και πληθώρα τηλεφωνικών «καταγγελιών» για την τοποθέτηση κεραιών σε διάφορους χώρους, κτίρια και δημόσιες υπηρεσίες.

Στην παρακάτω ενότητα παρατίθενται ενδεικτικά κάποιες από τις αναφορές που δέχτηκε ο Συνήγορος του Πολίτη, ως αντιπροσωπευτικό δείγμα, αφού αυτές αποτέλεσαν και το έναυσμα για την ενασχόληση του με το ζήτημα των κεραιών κινητής τηλεφωνίας.

α). Αριθμός πρωτοκόλλου αναφοράς 6788/1999

Στη θέση «Μέλισσα» Βάρης στον Υμηττό, σε μικρή απόσταση από το παιδικό χωριό «ΣΟΣ», μέσα σε δημόσια δασική-αναδασωτέα έκταση, εγκαταστάθηκε κεραία κινητής τηλεφωνίας μετά από άδεια του Υπουργείου Μεταφορών και εγκρίσεις του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας και του αρμόδιου πολεοδομικού γραφείου.

Κατά τη διάρκεια αυτοψιών που διενήργησαν υπάλληλοι του πολεοδομικού γραφείου Μαρκοπούλου, διαπίστωσαν αυθαίρετες κατασκευές

⁸³ Κύκλος Ποιότητας Ζωής, Ειδική Έκθεση «Σταθμοί Βάσης Κινητής Τηλεφωνίας:Μακροχρόνια Έκθεση Στη Μη Ιοντίζουσα Ακτινοβολία», Συνήγορος του Πολίτη, Νοέμβριος 2003

(1999), καθώς και την τοποθέτηση δύο ανεξάρτητων κεραιών, καθ' υπέρβαση της σχετικής άδειας (2001). Από την αλληλογραφία του ΣτΠ με τις αρμόδιες υπηρεσίες, προέκυψε ότι ουδέποτε επιβλήθηκαν τα προβλεπόμενα πρόστιμα στον κάτοχο της κεραίας, ενώ οι εν λόγω εγκαταστάσεις νομιμοποιήθηκαν εκ των υστέρων.

β). Αριθμός πρωτοκόλλου αναφοράς 12207/2000

Σε πολυκατοικία του Παλαιού Φαλήρου, εγκαταστάθηκε κεραία πάνω από την απόληξη κλιμακοστασίου και φρέατος ανελκυστήρα, κατά παράβαση των διατάξεων του Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού.⁸⁴

Κατόπιν αυτού, η αρμόδια Διεύθυνση Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος της Νομαρχίας Αθηνών αποφάσισε την ανάκληση της έγκρισης δομικών κατασκευών της επίμαχης κεραίας (αρ. πρωτ. 3956/957/99) και ζήτησε από τη ΔΕΗ την άμεση διακοπή της ηλεκτροδότησής της (αρ. πρωτ. 5238/1089/99). Η ΔΕΗ αρνήθηκε να διακόψει την ηλεκτροδότηση της αυθαίρετης πλέον εγκατάστασης, ακόμη και μετά την έκδοση της 208/2000 απόφασης της Επιτροπής Αναστολών του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την οποία διατάχθηκε η αναστολή εκτέλεσης άδειας λειτουργίας της επίμαχης κεραίας, προβάλλοντας, με σχετικό έγγραφό της προς τον ΣτΠ, τον ισχυρισμό ότι «...δεν τίθεται θέμα μη συμμόρφωσης της ΔΕΗ με την ως άνω απόφαση του ΣτΕ... αφού η ΔΕΗ δεν ήταν διάδικος στην εν λόγω υπόθεση» καθώς και ότι «... η νομική άποψη της ΔΕΗ /ΔΔ περί μη διακοπής στην προκειμένη περίπτωση της ηλεκτροδότησης στην υπόψη κεραία ... στηρίζεται στο ότι οποιαδήποτε αντίθετη ενέργεια θα ήταν καταχρηστική, ενόψει της μεταβολής του νομικού καθεστώτος, που επακολούθησε και επιτρέπει την τοποθέτηση της κατασκευής κεραίας και πάνω από την απόληξη κλιμακοστασίου».

Πράγματι, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 2 εδ. Ε περ. α του Ν. 2801/2000, προβλέπεται ότι «για τις εντός σχεδίου περιοχές ...επιτρέπεται η τοποθέτηση κατασκευής κεραίας και πάνω από την απόληξη κλιμακοστασίου

⁸⁴ Βλ ΓΟΚ άρθρο 16 παρ. 1 εδαφ. β. Ν. 1577/85.

και φρέατος ανελκυστήρα που κατασκευάζεται σύμφωνα με το άρθρο 16 του Ν. 1577/85». Με τη ρύθμιση αυτή, που εισήχθη μετά από πρόταση του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών, καθιερώθηκε ειδικό καθεστώς για τις κεραίες κινητής τηλεφωνίας, κατά παρέκκλιση των γενικών διατάξεων του άρθρου 16 του ΓΟΚ που ορίζουν ότι «...πάνω στις απολήξεις αυτές απαγορεύεται η τοποθέτηση οποιασδήποτε κατασκευής ή εγκατάστασης». Σημειώνεται ότι η ρύθμιση αυτή δεν ίσχυε κατά το χρόνο εγκατάστασης της επίμαχης κεραίας.

Τελικώς, όπως πληροφορήθηκε ο ΣτΠ, η εν λόγω κεραία αποξηλώθηκε λόγω των διαπιστωμένων πολεοδομικών παραβάσεων, δεδομένου ότι ο Ν. 2801/2000 δεν είχε αναδρομική ισχύ.

Εικόνα 4

Αριθμός Αναφοράς 12207/2000

Πηγή : Συνήγορος του Πολίτη

γ) Αριθμός πρωτοκόλλου αναφοράς 19464/2001

Κεραία κινητής τηλεφωνίας τοποθετήθηκε στην ταράτσα τριώροφης οικοδομής στην περιοχή του Δήμου Αθηναίων. Η άδεια εγκατάστασης ακυρώθηκε με την 1696/1997 απόφαση του ΣτΕ επειδή ο Γενικός Γραμματέας Επικοινωνιών του Υπουργείου Μεταφορών, που είχε υπογράψει τη σχετική πράξη, δεν είχε τη σχετική αρμοδιότητα. Ωστόσο, η κεραία συνέχισε να λειτουργεί, ακόμη και μετά την έκδοση της απόφασης του ΣτΕ, δεδομένου ότι ο Διευθυντής του Υπουργείου Μεταφορών εξέδωσε άμεσα νέα άδεια εγκατάστασης για την επίμαχη κεραία.

Θα πρέπει να σημειωθεί επίσης ότι, μετά την τοποθέτηση της κεραίας, κατασκευάστηκε κτίριο έξι ορόφων σε παρακείμενο οικόπεδο. Μετά από σχετική ερώτηση βουλευτή για τη νομιμότητα της εγκατάστασης της επίμαχης κεραίας, η ΕΕΤΤ, με το 27587/Φ450/7.5.01 έγγραφό της προς το Τμήμα Κοινοβουλευτικού Ελέγχου του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών, απήντησε ότι «...επειδή έχει σαφώς υπάρξει τοπογραφική διαφοροποίηση της περιοχής, θα πρέπει να εξεταστεί αν αυτή επηρεάζει τα κριτήρια σύμφωνα με τα οποία δόθηκε η έγκριση από την αρμόδια Επιτροπή, που είναι εν προκειμένω η ΕΕΑΕ.... ο κάτοχος της ήδη εγκατεστημένης ανωτέρω κεραίας οφείλει να έχει λάβει τα κατάλληλα μέτρα προστασίας του γενικού πληθυσμού και να έχει υποβάλει στην ΕΕΑΕ σχετική δήλωση συμμόρφωσης για την εν λόγω κεραία μέσα σε 6 μήνες από την έναρξη ισχύος της, δηλαδή μέσα στο χρονικό διάστημα από 06.09.00 έως 06.03.01 και μετά από την ανέγερση της δόροφης πολυκατοικίας της οδού Μ.».

Η ΕΕΑΕ, στη συνέχεια, με σχετικό έγγραφό της (Μ.1/411/450/20.3.02) δήλωσε ότι «έχει υποβληθεί στην υπηρεσία μας ... πλήρης και ορθή δήλωση συμμόρφωσης με τα τρέχοντα τεχνικά στοιχεία...Από την εξέταση της δήλωσης προκύπτει πως δεν υπάρχουν χώροι γύρω από τις κεραίες, ελεύθερα προσπελάσιμοι από το γενικό πληθυσμό, στους οποίους παρατηρείται υπέρβαση των ορίων ασφαλούς έκθεσης» Σε νεώτερο μάλιστα έγγραφό της, η ΕΕΑΕ (αριθ. πρωτ. Μ.1/411/373/28.3.03) ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι για τις συγκεκριμένες εγκαταστάσεις πραγματοποιήθηκαν επί τόπου μετρήσεις, τα

αποτελέσματα των οποίων έδειξαν ότι «...οι τιμές της εκπεμπόμενης ακτινοβολίας ήταν κάτω από τα όρια ασφαλούς έκθεσης του γενικού πληθυσμού, όπως αυτά ορίζονται στην κείμενη νομοθεσία, σε όλα τα σημεία όπου πραγματοποιήθηκαν μετρήσεις»

Θα πρέπει, ωστόσο, να παρατηρήσουμε ότι από τα εν λόγω έγγραφα δεν προκύπτει αν η αίτηση συμμόρφωσης της εταιρίας κινητής τηλεφωνίας υποβλήθηκε εντός της νόμιμης προθεσμίας, καθώς και αν αξιολογήθηκε από την ΕΕΑΕ το γεγονός της εκ των υστέρων ανέγερσης της οικοδομής σε απόσταση 15 περίπου μέτρων από τη συγκεκριμένη κεραία. Επίσης, δεν διευκρινίζεται η ακριβής θέση των ελευθέρως προσπελάσιμων από το γενικό πληθυσμό χώρων, στους οποίους δεν παρατηρήθηκε υπέρβαση ορίων, καθώς και των σημείων, στα οποία πραγματοποιήθηκαν οι μετρήσεις από το αρμόδιο συνεργείο, και της απόστασής τους από την κεραία. Πάντως, σύμφωνα με τις καταγγελίες των πολιτών και τις φωτογραφίες που προσκομίστηκαν, οι χώροι γύρω από την κεραία -και συγκεκριμένα το δώμα στο οποίο αυτή έχει εγκατασταθεί- φέρονται να είναι ελευθέρως προσπελάσιμοι και να χρησιμοποιούνται από τους ενοίκους του κτιρίου.

Εικόνα 5

Αριθμός Αναφοράς 19464/2001

Πηγή : *Συνήγορος του Πολίτη*

Εικόνα 6

Αριθμός Αναφοράς 19464/2001

Πηγή : Συνήγορος του Πολίτη

Εικόνα 7

Αριθμός Αναφοράς 19464/2001

Χώρος ελεύθερης προσπέλασης στο κοινό....

Πηγή : Συνήγορος του Πολίτη

δ) Αριθμό πρωτοκόλλου αναφοράς 21025/2002

Κεραία κινητής τηλεφωνίας εγκαταστάθηκε σε ακίνητο στα όρια των Δήμων Υμηττού και Ηλιούπολης, χωρίς την απαιτούμενη άδεια, και μάλιστα τοποθετήθηκε μέσα σε «καμινάδα». Παρά την άμεση παρέμβαση των πολιτών και του ΣτΠ, οι διαδικασίες για τον χαρακτηρισμό της κεραίας ως αυθαίρετης κατασκευής καθυστέρησαν σημαντικά.

Η ΕΕΤΤ δεν κίνησε άμεσα τη διαδικασία αδειοδότησης για την επίμαχη κεραία, αφού έκρινε ότι θα έπρεπε πρώτα να διευκρινισθεί το θέμα της αυθαίρετης εγκατάστασής της. Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με τον 236/79/2001 Κανονισμό Αδειών Κατασκευών Κεραιών στην Ξηρά της ΕΕΤΤ (ΦΕΚ Β' 1649/2001): *«Πριν την κατασκευή Κεραίας ... απαιτείται η έκδοση άδειας... Η αίτηση απορρίπτεται με απόφαση της ΕΕΤΤ και ο φάκελος επιστρέφεται στον αιτούμενο στις ακόλουθες περιπτώσεις... δ. Σε περίπτωση κακόπιστης κατάθεσης, ιδιαίτερα όταν η κατάθεση της αίτησης γίνεται μετά από την εγκατάσταση της Κατασκευής Κεραίας η / και τη θέση της σε λειτουργία...»*. Η ΕΕΤΤ, σε τηλεφωνική επικοινωνία με τον ΣτΠ, διευκρίνισε ότι *«κακόπιστη κατάθεση» αποτελεί η τοποθέτηση και λειτουργία της κεραίας μόνον αν δεν έχει κατατεθεί η σχετική αίτηση*. Επομένως, κατά την ΕΕΤΤ., δεν θεωρείται κακόπιστη ενέργεια η τοποθέτηση και λειτουργία κεραίας μετά την κατάθεση της αίτησης προς αυτήν και πριν από την έκδοση της άδειας έστω και αν η, άνευ αδείας, λειτουργία της κεραίας είναι μη νόμιμη.

Προσθέτως, το αρμόδιο γραφείο της ΔΕΗ, σε τηλεφωνική επικοινωνία με τον ΣτΠ, ενημέρωσε ότι θα διακόψει την παροχή ρεύματος, όταν ολοκληρωθεί η διαδικασία κατεδάφισης από το αρμόδιο Πολεοδομικό Γραφείο.

Μέχρι τον Απρίλιο του 2003, η ΕΕΤΤ δεν είχε εκδώσει άδεια εγκατάστασης για την επίμαχη κεραία, ενώ το αρμόδιο Πολεοδομικό Γραφείο έχει επιβάλει τα προβλεπόμενα πρόστιμα γΕια την αυθαίρετη κατασκευή.

Εικόνα 8

Αριθμός Αναφοράς 21025/2002

Πηγή : Συνήγορος του Πολίτη

5.2.2. Σημαντικές επιστημονικές και νομικές διαπιστώσεις από την ερευνά των αναφορών

5.2.2.1 Επιστημονικές διαπιστώσεις από την ερευνά των αναφορών

Κατά τη διάρκεια της έρευνας των αναφορών έγιναν συγκεκριμένες διαπιστώσεις, τόσο επιστημονικές όσο και νομικές, αναφορικά με το ζήτημα των σταθμών βάσης κινητής τηλεφωνίας. Συγκεκριμένα διαπιστώθηκε έντονη διάσταση απόψεων μεταξύ των αρμοδίων υπηρεσιών ως προς το θέμα της εγκατάστασης κεραιών κινητής τηλεφωνίας. Η διάταση αυτή απόψεων αφορά συνολικά τα εξής ζητήματα:

- τις πιθανές επιπτώσεις των κεραιών κινητής τηλεφωνίας στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον
- την υπαγωγή των κεραιών κινητής τηλεφωνίας σε προηγούμενη εκτίμηση επιπτώσεων στο περιβάλλον και σε έγκριση περιβαλλοντικών όρων
- τα μέτρα προφύλαξης που πρέπει να λαμβάνονται για την αποτροπή πιθανολογούμενων επιπτώσεων στην υγεία και το περιβάλλον

Αρχίζοντας με το επιστημονικό ζήτημα ο Συνήγορος του Πολίτη, κατά τη διάρκεια της ερευνάς των αναφορών, διέγινωσε *επιστημονική αμφιβολία* ως προς το εύρος και την έκταση των πιθανολογούμενων κινδύνων από την ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία που εκπέμπεται από τις κεραιές κινητής τηλεφωνίας, καθώς και ως προς μέτρα που λαμβάνονται αναφορικά με το ζήτημα της προφύλαξης. Συγκεκριμένα :

⇒ Σύμφωνα με τις απόψεις της Ελληνικής Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας (ΕΕΑΕ,) που είναι ο καθ' ύλην αρμόδιος φορέας για την προστασία του κοινού και του περιβάλλοντος από τις μη ιοντίζουσες ακτινοβολίες⁸⁵ αναγνωρίζονται μεν οι πιθανολογούμενοι κίνδυνοι για το γενικό πληθυσμό από την έκθεση σε ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, υποστηρίζεται ωστόσο, περαιτέρω ότι τα όρια

⁸⁵ Βλ. Ν. 2496/1997 άρθρο 38 παρ. 4 και ΚΥΑ 53571/3839/2000, ΦΕΚ 1105 Β'

(επίπεδα) αναφοράς για την ασφαλή έκθεση του κοινού στα εκπεμπόμενα ηλεκτρομαγνητικά πεδία, που έχουν θεσπισθεί με την ΚΥΑ 53571/3839/2000 (ΦΕΚ 1105 Β'), είναι επαρκή διότι βασίσθηκαν σε όλες τις μέχρι σήμερα αποδεδειγμένες επιδράσεις και έχουν οριστεί με μεγάλους συντελεστές ασφαλείας.

⇒ Στον αντίποδα των απόψεων της ΕΕΑΕ, έρχονται οι απόψεις των ανεξάρτητων επιστημών και ερευνητών⁸⁶, που ασχολούμενοι με προαναφερθείσες αναφορές, εξέθεσαν τις δικές τους απόψεις. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις γνωμοδοτήσεις τους, πιθανολογείται η πρόκληση σοβαρών επιπτώσεων στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον από την έκθεση του κοινού στην ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία και ειδικότερα από την έκθεση σε σταθμούς βάσης κινητής τηλεφωνίας. Όπως προκύπτει από τις σχετικές γνωμοδοτήσεις, οι επιστήμονες εκτιμούν ότι τα θεσμοθετημένα στην Ελλάδα επίπεδα ασφαλούς έκθεσης (όρια επικινδυνότητας) είναι υψηλά, συγκριτικώς προς τα ισχύοντα σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, και, ως εκ τούτου, δεκτικά περαιτέρω μείωσης. Παράλληλα, οι επιστήμονες υπογραμμίζουν την ανάγκη τοποθέτησης των κεραιών σε επαρκή απόσταση από κατοικημένες περιοχές και ειδικά κτήρια (π.χ. σχολεία, νοσοκομεία, παιδικούς σταθμούς και άλλους χώρους συνάθροισης κοινού), ώστε να μειωθούν οι πιθανολογούμενοι κίνδυνοι.

⇒ Τέλος γίνεται η διαπίστωση, εκ μέρους του Συνηγόρου του Πολίτη (ΣτΠ), ότι η προσέγγιση που υιοθετείται στην ΚΥΑ 53571/3839/2000 (ΦΕΚ 1105 Β') ως προς τα αποδεκτά όρια ασφαλείας, αποδίδει μια μινιμαλιστική εκδοχή του κινδύνου με βάση τις αποδεδειγμένες επιδράσεις, χωρίς να περιλαμβάνει περιπτώσεις για τις οποίες ο κίνδυνος είναι απλώς πιθανολογούμενος και όχι αποδεδειγμένος. Ουσιαστικά εδώ γίνεται λόγος για την *αρχή της ελάχιστης προστασίας*. Αντίθετα,

⁸⁶ Οι γνωμοδοτήσεις των ανεξάρτητων επιστημών και ερευνητών αναφέρονται στην ακόλουθη ενότητα.

η προσέγγιση που υιοθετούν οι περισσότεροι ανεξάρτητοι επιστήμονες και εμπειρογνώμονες στηρίζεται στην έννοια του πιθανολογούμενου κινδύνου, που επιβάλλει τη λήψη μέτρων για την μείωση της αβεβαιότητας και την αποτροπή ακόμη και των ενδεχόμενων βλαπτικών επιδράσεων, υιοθετείται δηλαδή η *αρχή της συνετής αποφυγής*.

5.2.2.2 Νομικές διαπιστώσεις από την έρευνά των αναφορών

Ασχολούμενος τώρα με την νομική διάσταση του ζητήματος, ο Συνήγορος του Πολίτη, κατέληξε στα ακόλουθα συμπεράσματα, κατά την έρευνα των αναφορών:

- ⇒ **Μη υπαγωγή των κεραιών κινητής τηλεφωνίας σε προηγούμενη εκτίμηση επιπτώσεων στο ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον και σε υποχρέωση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων.** Αξίζει να υπογραμμισθεί συναφώς ότι η εγκατάσταση κεραιών κινητής τηλεφωνίας δεν είχε υπαχθεί ρητώς σε εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον και έγκριση περιβαλλοντικών όρων. Το γεγονός αυτό είχε ως αποτέλεσμα το ζήτημα της έγκρισης περιβαλλοντικών όρων για τις κεραιές κινητής τηλεφωνίας να παραμένει εριζόμενο τόσο σε διοικητικό επίπεδο όσο και στη νομολογία των αρμοδίων δικαστηρίων.
- ⇒ **Ελλιπή πληροφόρηση του κοινού, τόσο ως προς τις γενικότερες επιπτώσεις της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον, όσο και ως προς τις ειδικότερες επιπτώσεις που προκαλεί η χωροθέτηση και λειτουργία μεμονωμένων σταθμών βάσης σε συγκεκριμένες περιοχές και ομάδες πληθυσμού.** Στην ελλιπή πληροφόρηση του κοινού συντείνει αναμφίβολα και η μέχρι σήμερα διαπιστωθείσα απουσία υπαγωγής της εγκατάστασης των κεραιών σε προηγούμενη εκτίμηση των επιπτώσεών τους στο περιβάλλον, μέσω υποβολής, αξιολόγησης και δημοσιοποίησης Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ). Αποτέλεσμα της ελλιπούς πληροφόρησης του κοινού είναι η ενίσχυση της ανησυχίας των πολιτών και η δημιουργία διάχυτης καχυποψίας έναντι των κεραιών κινητής τηλεφωνίας

⇒

- ⇒ **Μη συστηματικές διαδικασίες ελέγχου των επιτρεπόμενων ανώτερων ορίων ακτινοβολίας από τους εξουσιοδοτημένους προς τούτο φορείς.** Οι σχετικοί έλεγχοι, όταν διενεργούνται, γίνονται κατόπιν υποβολής σχετικού αιτήματος από πολίτες, ενώ είναι αμφίβολο αν διενεργούνται περιοδικώς δειγματοληπτικοί έλεγχοι με πρωτοβουλία των αρμοδίων υπηρεσιών. Το ύψος του παραβόλου που καταβάλλουν οι πολίτες για τη διενέργεια ελέγχου φέρεται να είναι υψηλό, γεγονός που αποτρέπει πολλούς πολίτες από την υποβολή σχετικής αιτήσεως.
- ⇒ **Ελλιπή συντονισμό και πλημμελή συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων υπηρεσιών της διοίκησης, φαινόμενο που επιτείνεται από την πολυπλοκότητα του ισχύοντος νομικού πλαισίου, αλλά και από την ύπαρξη αντιφατικών και αντικρουόμενων διατάξεων.** Ιδιαίτερο πρόβλημα αποτελεί η έλλειψη σαφούς αλληλουχίας μεταξύ των επιμέρους αδειών και εγκρίσεων που απαιτούνται για την εγκατάσταση των κεραιών κινητής τηλεφωνίας, γεγονός που οδηγεί συχνά στη χορήγηση άδειας εγκατάστασης και λειτουργίας από την ΕΕΤΤ, χωρίς να συντρέχουν οι νόμιμες πολεοδομικές και λοιπές προϋποθέσεις εγκατάστασης (π.χ. αυθαίρετη κατασκευή, γειτνίαση με μνημεία και αρχαιολογικούς χώρους που καθιστούν απαγορευτική την εγκατάσταση κλπ)

Οι επιστημονικές και οι νομικές διαπιστώσεις στις οποίες κατέληξε ο Συνήγορος του Πολίτη, ύστερα από την ερευνά των αναφορών που δέχτηκε αναφορικά με το θέμα της εγκατάστασης των κεραιών κινητής τηλεφωνίας, δεν θα μπορούσαν να αξιολογηθούν αν δεν λαμβάνονταν υπόψη και οι επιστημονικές απόψεις της διεθνούς κοινότητας σχετικά με τις επιδράσεις της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας. Στην ενότητα που ακολουθεί αναφέρονται όλες οι εκφραζόμενες απόψεις της διεθνούς κοινότητας σχετικά με το ζήτημα αυτό.

5.3 Επιστημονικές Απόψεις για Τις Επιδράσεις της Ηλεκτρομαγνητικής Ακτινοβολίας

Το ζήτημα των περιβαλλοντικών επιδράσεων της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας έχει απασχολήσει μεγάλο μέρος της διεθνούς και της ελληνικής επιστημονικής κοινότητας, χωρίς ωστόσο να μπορεί να αρθεί ένα απόλυτα αντικειμενικό και επιστημονικό συμπέρασμα. Ουσιαστικά αυτό που προκύπτει είναι ότι, παρά την ύπαρξη ισχυρών ενδείξεων, οι σχετικές επιστημονικές έρευνες δεν έχουν ολοκληρωθεί και, επομένως, δεν υπάρχουν προς το παρόν ασφαλή συμπεράσματα ως προς τις επιπτώσεις της μη ιοντίζουσας ακτινοβολίας στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον.

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται οι επιστημονικές απόψεις που αναφέρονται στα επίσημα κείμενα των καθ' ύλην αρμόδιων οργανισμών για τα περιβαλλοντικά ζητήματα και τα θέματα υγείας σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, δηλαδή του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (ΕΟΠ), και του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ). Ακολουθώς αναφέρονται δύο Εκθέσεις Επιτροπών Εμπειρογνομόνων, που πραγματοποιήθηκαν σε ευρωπαϊκά κράτη (Γαλλία- Μ. Βρετανία), από επίσημους φορείς και τέλος κάποιες από τις απόψεις των ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων και ερευνητών που έχουν ασχοληθεί με το ζήτημα.

5.3.1 Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ)

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ) έχει ασχοληθεί ιδιαίτερα με το θέμα των επιπτώσεων στην δημόσια υγεία καθώς και στο περιβάλλον από την ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία. Συγκεκριμένα σε μία εκτενέστατη έκθεσή του ,που αναφέρεται στην αρχή της προφύλαξης και έχει τίτλο *“Late lessons from early warnings : the precautionary principle 1896-2000”*⁸⁷ εξετάζει το ζήτημα στην συνολική του διάσταση.

⁸⁷ Βλ. Environmental Issue Report No 22/2001 στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://reports.eea.eu.int/>

Αναλυτικότερα στην έκθεση αυτή, ο ΕΟΠ επιχειρεί μια ιστορική αναδρομή στην εξέλιξη των κινδύνων τα τελευταία 100 χρόνια, για να αναδείξει την κρισιμότητα της προφυλακτικής δράσης όχι μόνον στις περιπτώσεις εκείνες που υπάρχει επιστημονική αβεβαιότητα για τις ενδεχόμενες επιβλαβείς συνέπειες, αλλά ακόμη και όταν υπάρχει άγνοια για τον κίνδυνο βλάβης.

Όπως χαρακτηριστικά σημειώνεται στην έκθεση «Ο Σωκράτης θεωρούσε την άγνοια ως μια πηγή σοφίας. Οι μελέτες περίπτωσης, που εξετάστηκαν στην έκθεση, αποδεικνύουν ότι αυτό είναι ένα μάθημα της ιστορίας που οι άνθρωποι έχουν ξεχάσει. Η εύκολη επίκληση της επιστημονικής «βεβαιότητας» για την έλλειψη βλάβης οδήγησε συχνά στην αδυναμία λήψης μέτρων προφύλαξης. Όμως, τίποτα το επιστημονικό δεν υπάρχει στη δήθεν βεβαιότητα».

Ακολούθως, η έκθεση, ανάλογα με το επίπεδο της διαθέσιμης επιστημονικής γνώσης, διακρίνει ανάμεσα σε :

α) κινδύνους (risks), όταν υφίσταται γνώση των επιβλαβών συνεπειών, οπότε επιβάλλεται προληπτική δράση (prevention)

β) αβεβαιότητα (uncertainty), όταν υπάρχουν γνωστές επιπτώσεις, αλλά άγνωστες πιθανότητες, οπότε για τον περιορισμό των ενδεχόμενων συνεπειών επιβάλλεται προληπτική προφύλαξη (precautionary prevention).

γ) άγνοια (ignorance), όταν οι επιπτώσεις και, κατ' επέκταση, οι πιθανότητες είναι άγνωστες, οπότε για τον περιορισμό των εκπλήξεων, επιβάλλεται η λήψη μέτρων προφύλαξης (precaution).

Η διάκριση αυτή θέτει σε σωστή βάση το συνολικό ζήτημα, αφού η σωστή κατηγοριοποίηση του κινδύνου από την ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, οδηγεί αντίστοιχα σε αντίστοιχη και πιο ορθολογική αντιμετώπιση του κινδύνου με την επιλογή του καλύτερου εργαλείου για τον περιορισμό των ενδεχόμενων συνεπειών.

5.3.2 Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (Π.Ο.Υ. –World Health Organization (WHO))

Η ενασχόληση του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (Π.Ο.Υ.) με την επίδραση των ηλεκτρομαγνητικών πεδίων στην δημόσια υγεία χρονολογείται ήδη από το 2000. Συγκεκριμένα τον Ιούνιο του 2000 εξέδωσε έκθεση με τίτλο *Ηλεκτρομαγνητικά Πεδία και Δημόσια Υγεία Κινητά τηλεφωνα και οι κεραίες βάσης τους*⁸⁸ στην οποία αναφέρεται ότι :

«...Η εκτίμηση των πιθανών επιπτώσεων στην υγεία από ηλεκτρομαγνητικά πεδία, χαρακτηρίζεται από μεγάλο βαθμό αβεβαιότητας. Συγκεκριμένα, μια σειρά από επιδημιολογικές μελέτες υποδεικνύουν την ύπαρξη ασθενούς συσχέτισης μεταξύ της έκθεσης σε ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία και ανθρώπινης ασθένειας. Οι μελέτες συμπεριλαμβάνουν ποικίλες ασθένειες και συνθήκες έκθεσης (στην ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία)...Άλλα επιστημονικά δεδομένα, συμπεριλαμβανομένου μεγάλου αριθμού μελετών σε ζώα, δεν υποστηρίζουν αυτό το συμπέρασμα, ενώ πολλές επιδημιολογικές μελέτες παρουσιάζουν προβλήματα, όπως ανεπαρκή εκτίμηση της έκθεσης... Καμία αρμόδια επιτροπή δεν έχει συμπεράνει ότι υπάρχει κίνδυνος από πεδία χαμηλών επιπέδων. Όμως, είναι σαφές ότι υπάρχει σημαντική επιστημονική αβεβαιότητα, καθώς και μεγάλη ανησυχία του κοινού για το θέμα αυτό». Σε ό,τι αφορά τη λήψη μέτρων προφύλαξης αναφέρει ότι: «...η κύρια δυσκολία είναι η έλλειψη σαφών αποδείξεων για τον προκαλούμενο κίνδυνο από την έκθεση σε ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία».

Στις αρχές του 2002, το Τμήμα Προστασίας του Ανθρώπινου Περιβάλλοντος του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, σε μια προσπάθεια να ενισχύσει το δημόσιο διάλογο σχετικά με το ζήτημα των ηλεκτρομαγνητικών πεδίων, δημοσίευσε ένα εγχειρίδιο με τίτλος *Radiation and Environmental Health : Establishing A Dialogue on Risks From*

⁸⁸ Βλ *Ηλεκτρομαγνητικά Πεδία και Δημόσια Υγεία Κινητά τηλεφωνα και οι κεραίες βάσης τους* στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.who.int/inf-fs/en/fact193.html>)

*Electromagnetic Fields*⁸⁹ . Ο Οδηγός αυτός περιέχει έναν πλήρη και αναλυτικό τρόπο για να κατανοήσει ο απλός πολίτης τους κινδύνους από τα ηλεκτρομαγνητικά πεδία που εκπέμπονται στην ατμόσφαιρα, κατά κύριο λόγο από τα κινητά τηλέφωνα. Πέρα από την αναλυτική παρουσίαση των επιστημονικών ενδείξεων σχετικά με τις επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία, παρουσιάζει περαιτέρω και τρόπους σωστής χρήσης των κινητών τηλεφώνων.

Σε νεότερη έκθεση του 2005 με τίτλο *Ηλεκτρομαγνητικά Πεδία και Δημόσια Υγεία: Ηλεκτρομαγνητική Υπερευαισθησία*⁹⁰ ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας ασχολήθηκε με την ολοένα και αυξανόμενη εκπομπή ηλεκτρομαγνητικών πεδίων από συσκευές, όπως οι υπολογιστές, τα κινητά τηλέφωνα και οι σταθμοί βάσης τους. Συγκεκριμένα η έκθεση αυτή αναφέρεται στα προβλήματα υγείας που παρουσιάζουν τα άτομα που εκτίθενται στα ηλεκτρομαγνητικά πεδία (EMF) μέσω των προαναφερόμενων συσκευών, καθώς και τα συμπτώματα που αυτά εμφανίζουν. Η αναφερόμενη αυτή ευαισθησία συγκεκριμένων κατηγοριών ανθρώπων στα EMF είναι γνωστή διεθνώς ως *ηλεκτρομαγνητική υπερευαισθησία* ((EHS). Η έκθεση τέλος καταλήγει προτείνοντας κάποιες λύσεις και κάποιου είδους θεραπείες στα άτομα που πάσχουν από ηλεκτρομαγνητική υπερευαισθησία, μέχρι τα καινούργια δεδομένα να οδηγήσουν σε ασφαλή επιστημονικά δεδομένα.

Τέλος στην πρόσφατη ετήσια έκθεση του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας του 2006 με τίτλο *Ηλεκτρομαγνητικά Πεδία και Δημόσια Υγεία: Κεραίες Βάσης και Ασύρματη Τηλεφωνία*⁹¹ γίνεται αναφορά στην αλματώδη ανάπτυξη της χρήσης κινητών τηλεφώνων από τον πληθυσμό καθώς και στην αντίστοιχη ανάπτυξη της χρήσης ασύρματων

⁸⁹ Βλ. *Radiation and Environmental Health : Establishing A Dialogue on Risks From Electromagnetic Fields* στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.who.int/peh-emf/publications/riskenglish/en/>)

⁹⁰ Βλ. *Ηλεκτρομαγνητικά Πεδία και Δημόσια Υγεία: Ηλεκτρομαγνητική Υπερευαισθησία* στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs304/en/index.html>)

⁹¹ Βλ. *Ηλεκτρομαγνητικά Πεδία και Δημόσια Υγεία: Κεραίες Βάσης και Ασύρματη Τηλεφωνία* στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs304/en/index.html>)

τεχνολογιών Η έκθεση συνεχίζει αναφέροντας ότι ,εξαιτίας αυτής της πραγματικότητας, η έκθεση των ατόμων σε ιοντίζουσα ακτινοβολία υπολογίζεται ότι κυμαίνεται από 0,002% έως 2% ανάλογα με την εγγύτητα στις κεραίες καθώς και τον περιβάλλοντα χώρο, σύμφωνα βέβαια με τις μέχρι σήμερα υπάρχουσες έρευνες. Το ενδιαφέρον εν συνεχεία του ΠΟΥ στρέφεται στον εάν και κατά πόσο αυτή η χαμηλού επιπέδου έκθεση του πληθυσμού σε ηλεκτρομαγνητικά πεδία έχει επιπτώσεις στην υγεία. Σύμφωνα με τα επιστημονικά στοιχεία και τις έρευνες που επεξεργάστηκε ο ΠΟΥ ,μέχρι στιγμής, δεν έχουν αναφερθεί συγκεκριμένοι κίνδυνοι από την έκθεση στα πεδία αυτά. Αναφέρεται ωστόσο ότι οι έρευνες στον τομέα αυτό θα συνεχιστούν, και γι' αυτό ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας θα συνεχίσει να χρηματοδοτεί τα μεγάλα ερευνητικά προγράμματα στον τομέα αυτό.

Γενικότερα οι απόψεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας αντανakλούν τις ολοένα μεταβαλλόμενες εξελίξεις, αναφορικά με το ζήτημα των επιδράσεων της ιοντίζουσας ακτινοβολίας στους ανθρώπους, εξαιτίας ακριβώς της αβεβαιότητας που υπάρχει και νεότερων συμπερασμάτων που προκύπτουν. Ωστόσο το γενικότερο συμπέρασμα είναι ότι, παρ' όλη την επιστημονική αβεβαιότητα που ενυπάρχει για τις επιπτώσεις της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας στην ανθρώπινη υγεία, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας βρίσκεται σε εγρήγορση ενόψει επιστημονικών αποδείξεων που να σχετίζονται με το ζήτημα.

5.3.3 Εκθέσεις Επιτροπών Εμπειρογνομόνων

Έκθεση επιτροπής εμπειρογνώμων προς τον Γενικό Διευθυντή Υγείας της Γαλλίας, σχετικά με τα Κινητά Τηλέφωνα, τους Σταθμούς Βάσης και την Υγεία. Η υπάρχουσα γνώση και οι σχετικές προτάσεις, 16 Ιανουαρίου 2001 ⁹²

⁹² Βλ. Η επιτροπή ορίστηκε από τη Γενική Διεύθυνση Υγείας της Γαλλίας του Υπουργείου Υγείας και Αλληλεγγύης της Γαλλίας. Αναλυτικότερα η έκθεση στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.mcluk.org/zmirou/zmirou.pdf>.

Η έκθεση αναφέρεται σε πληθώρα μελετών και προτείνει μέτρα για τη μείωση της έκθεσης του κοινού σε ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία. Σύμφωνα με την έκθεση, «...τα υπάρχοντα επιστημονικά δεδομένα υποδεικνύουν ότι μια ποικιλία βιολογικών επιδράσεων λαμβάνουν χώρα σε ενεργειακά επίπεδα, τα οποία δεν προκαλούν καμία επικεντρωμένη αύξηση της θερμοκρασίας. Από την υπάρχουσα γνώση σχετικά με τις μη θερμικές επιδράσεις, δεν είναι δυνατόν, προς το παρόν, να εξακριβωθεί αν αποτελούν κίνδυνο για την υγεία...Είναι δυνατόν να υποστηριχθεί ότι δεν υπάρχουν κίνδυνοι για την υγεία; Όχι: Παρότι λίγα επιστημονικά δεδομένα υπάρχουν για να υποστηρίξουν αυτή την άποψη, δεν είναι δυνατόν με την υπάρχουσα επιστημονική γνώση, να μηδενιστεί η πιθανότητα για κίνδυνο στην υγεία που μπορεί να προκληθεί από τα μη θερμικά φαινόμενα που σχετίζονται με χαμηλά επίπεδα ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας...».

Μεταξύ των κυριότερων προτάσεων της επιτροπής συμπεριλαμβάνονται και τα ακόλουθα: «...Συνιστάται η υιοθέτηση της αρχής της προφύλαξης (“precautionary approach”) ... με γενικό στόχο τη μείωση της μέσης έκθεσης του κοινού στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο (ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας) που είναι συμβατό με την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών (από τις εταιρείες κινητής τηλεφωνίας)...τα παρακάτω θα πρέπει να ληφθούν υπόψη στην εφαρμογή αυτής της αρχής: ...εντατικότερη έρευνα στις βιολογικές επιδράσεις από την έκθεση σε ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία...η μείωση της έκθεσης του κοινού είναι ιδιαίτερα σημαντική για τις ευαίσθητες ομάδες του πληθυσμού, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών και των ασθενών. Για τον λόγο αυτό, προτείνεται από την επιτροπή εμπειρογνομόνων τα «ευαίσθητα κτίρια» (νοσοκομεία, νηπιαγωγεία, σχολεία κλπ), τα οποία είναι τοποθετημένα σε απόσταση μικρότερη των 100 μέτρων από σταθμοί βάσης, να μην είναι σε ευθεία (στην ίδια ισοϋψή) με την εκπεμπόμενη ακτινοβολία...Η επιτροπή εμπειρογνομόνων θεωρεί ότι, αν οι εταιρείες εφαρμόσουν αυτά τα μέτρα, οι φόβοι του κοινού, και ειδικά των γονιών που ανησυχούν για την έκθεση των παιδιών τους σε ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, θα εξαιρεθούν, λαμβανομένου ειδικότερα υπόψη του γεγονότος ότι λόγω των χαμηλών επιπέδων έκθεσης που παρατηρούνται, η επιτροπή δεν υποστηρίζει την θέση ότι υπάρχει κίνδυνος υγείας για τον πληθυσμό που ζει σε περιοχές που έχουν τοποθετηθεί σταθμοί βάσης...Η επιτροπή εμπειρογνομόνων επισημαίνει ότι η

προσεκτική προσέγγιση που προτείνει, με δεδομένη την υπάρχουσα γνώση και την αβεβαιότητα, δεν συνιστά επικύρωση της υπόθεσης για κίνδυνο στην υγεία. ...[Οι συστάσεις που υποδεικνύονται] προκύπτουν από την κοινή λογική και δικαιολογούνται από την ύπαρξη «εύλογων αμφιβολιών» [reasonable doubt], και προϋποθέτουν περαιτέρω επιστημονική διερεύνηση...».

5.3.3.2 Έκθεση της Ανεξάρτητης Επιτροπής Εμπειρογνομόνων για τα Κινητά Τηλέφωνα και την Υγεία στη Μ. Βρετανία, (U.K. Independent Expert Group on Mobile Phones and Health, [IEGMP] “Stewart report”⁹³ πρώτη έκδοση 11 Μαΐου 2000)

Είναι χαρακτηριστικό ότι σε πολλές μεταγενέστερες μελέτες, έρευνες καθώς και σε επίσημα έγγραφα γίνεται αναφορά στα συμπεράσματα της επιτροπής αυτής. Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην έκθεση: «...Πολλοί από αυτούς που προσκόμισαν δεδομένα στην επιτροπή εμπειρογνομόνων, είτε προφορικά είτε γραπτά, προέτρεψαν για την εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης (“precautionary approach”) στη χρήση της τεχνολογίας των κινητών τηλεφώνων και ιδιαίτερα στην χωροθέτηση των σταθμών βάσης...».

Ακολουθεί μια σύντομη αναφορά, στα κύρια συμπεράσματα της επιτροπής, σχετικά με τις πιθανές επιδράσεις (πιθανά αποτελέσματα) της τεχνολογίας της κινητής τηλεφωνίας στην ανθρώπινη υγεία: «...Παρά την ανησυχία του κοινού για την ασφάλεια των κινητών τηλεφώνων και των σταθμών βάσης τους, περιορισμένα ερευνητικά συμπεράσματα έχουν δημοσιευθεί σχετικά στην –και προσεκτικά διατυπωμένη– επιστημονική βιβλιογραφία. Τούτο αντανακλά το γεγονός ότι μόνον πρόσφατα η κινητή τηλεφωνία χρησιμοποιείται εκτενώς από το κοινό, και έτσι έχει υπάρξει μικρή δυνατότητα να διαπιστωθούν και καταγραφούν οι οποιεσδήποτε εμφανείς επιρροές στην υγεία. ... Η στάθμιση των μέχρι σήμερα δεδομένων υποδεικνύει ότι η έκθεση σε ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, σε επίπεδα χαμηλότερα από τα συνιστώμενα [στις οδηγίες των “NRPB” και

⁹³ Βλ. Η εν λόγω επιτροπή ορίστηκε και επιχορηγήθηκε από την κυβέρνηση της Μ. Βρετανίας. Αναλυτικότερα η έκθεση στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.iegmp.org.uk/report/text.htm>.

“ICNIRP”⁹⁴ δεν προκαλεί ανεπιθύμητες επιδράσεις στο γενικό πληθυσμό.....
Υφίστανται, όμως, σήμερα νέα επιστημονικά δεδομένα, τα οποία υποδηλώνουν ότι μπορεί
να προκαλούνται βιολογικές επιδράσεις που λαμβάνουν χώρα ακόμα και κάτω από τα
συνιστώμενα όρια και πρότυπα. Ο πληθυσμός στο σύνολό του δεν είναι γενετικά
ομογενοποιημένος, και έτσι η δεκτικότητα των ανθρώπων στους περιβαλλοντικούς
κινδύνους διαφέρει...».

Η έκθεση καταλήγει κάνοντας τις ακόλουθες συμπερασματικές προτάσεις
«...Συμπεραίνουμε, επομένως, ότι προς το παρόν, δεν είναι δυνατόν να υποστηριχθεί η
άποψη ότι η έκθεση σε ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, ακόμη και σε επίπεδα κατώτερα
από τις εθνικές οδηγίες, στερείται καθ’ ολοκληρίαν αρνητικών επιδράσεων στην υγεία.....
Συνιστούμε να υιοθετηθεί η προσέγγιση με βάση την αρχή της προφύλαξης
(“precautionary approach”) στην χρήση της τεχνολογίας της κινητής τηλεφωνίας, μέχρι
να υπάρξουν λεπτομερή και πιο τεκμηριωμένα επιστημονικά δεδομένα σχετικά με τις
οποιοσδήποτε επιδράσεις μπορεί να υπάρξουν στην υγεία... Σημειώνουμε ότι η χρήση της
αρχής της προφύλαξης (“precautionary approach”) δεν είναι χωρίς κόστος. Θεωρούμε
όμως, ότι είναι η απαραίτητη προσέγγιση σε αυτό το αρχικό στάδιο της γνώσης μας για την
τεχνολογία της κινητής τηλεφωνίας και τις πιθανές επιπτώσεις της στα βιολογικά
συστήματα και στην ανθρώπινη υγεία....».

5.3.4 Ανεξάρτητοι Εμπειρογνώμονες

5.3.4.1 Ο Καθηγητής ηλεκτρονικής φυσικής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, κ. Κ. Λιολιούσης έχει ασχοληθεί εκτενέστατα με το ζήτημα των επιδράσεων της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας. Συγκεκριμένα στο βιβλίο του, με τίτλο «Βιολογικές επιδράσεις της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας-Ηλεκτρομαγνητικά Πεδία από την κινητή

⁹⁴ NRPB : National Radiological Protection Board και ICNIRP :
International Commission on NON-Ionizing Radiation Protection.

τηλεφωνία...τις κεραίες κλπ. και η σχέση τους με την ανθρώπινη υγεία»⁹⁵ ,παρουσιάζει μια συνολική θεώρηση του ζητήματος και καταλήγει σε συγκεκριμένα και πολύ καίρια συμπεράσματα.

Αρχίζοντας αναφέρει ότι: «Ο σημερινός άνθρωπος εξαιτίας του τεχνικού πολιτισμού που ο ίδιος δημιούργησε λούζεται κυριολεκτικά συνεχώς από ολοένα αυξανόμενα ποσά ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας αυτών των συχνοτήτων...πηγές τέτοιων πεδίων: τηλεφωνικά καλώδια, σύρματα μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας (ΔΕΗ), πομποί ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών, πομποί ραντάρ, όλες οι ηλεκτρικές και ηλεκτρονικές συσκευές σπιτιού ή χώρου εργασίας ... Σήμερα, όμως είναι λίγοι οι επιστήμονες που διατηρούν ακόμα επιφυλάξεις ως προς την επικινδυνότητα της μη ιονίζουσας ακτινοβολίας...».⁹⁶

Επίσης σε παρακάτω σημείο του βιβλίου του ο κ. Λιολιούσης αναφέρεται τις «αναμφισβήτητες βιολογικές επιδράσεις των ηλεκτρομαγνητικών πεδίων» (καταρρακτογένεση, επίδραση στους καρδιακούς βηματοδότες, μικροκυματικά ακούσματα). Ειδικότερα, αναφέρει ότι «τα πειράματα ... απεκάλυψαν ενδείξεις ότι και η μη ιονίζουσα ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία πιθανόν να δρα προσθετικά, όπως και η ιονίζουσα (ραδιενέργεια) ... κατά δεύτερον, από τα πειράματα αυτά προέκυψε μία επιπλέον ισχυρή ένδειξη αθερμικών επιπτώσεων της μη ιονίζουσας ακτινοβολίας)».⁹⁷

Σχετικά με την καθιέρωση ορίων επικινδυνότητας για τη μη ιονίζουσα ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, ο ίδιος αναφέρει ότι «είναι η πλέον κραυγαλέα ομολογία της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας για τις επιπτώσεις στην υγεία του πληθυσμού από την έκθεση στην ακτινοβολία αυτή» και ότι «πρόκειται για όρια επικινδυνότητας και όχι ασφαλείας, δεδομένου ότι καμία δόση ακτινοβολίας, ιονίζουσας ή μη, δεν μπορεί να

⁹⁵ Βλ. «Βιολογικές επιδράσεις της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας-Ηλεκτρομαγνητικά Πεδία από την κινητή τηλεφωνία...τις κεραίες κλπ. και η σχέση τους με την ανθρώπινη υγεία»¹⁰⁹ (Διάλογος 1997)

⁹⁶ Όπως από πάνω σελ 40.

⁹⁷ Όπως από πάνω σελ 55.

θεωρηθεί ασφαλής, οσονδήποτε μικρή και αν είναι...». Η διαφορά των ορίων μεταξύ κρατών «οφείλεται στη διαφορετική εκτίμηση του μηχανισμού επίδρασης της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας ». Όρια επικινδυνότητας, με βάση τις θερμικές μόνον επιδράσεις, έχει ορίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ τα όρια των ανατολικών κρατών, που έχουν καθοριστεί με βάση και τις αθερμικές επιδράσεις, είναι μέχρι και διακόσιες φορές μικρότερα από εκείνα των δυτικών χωρών για το γενικό πληθυσμό (σελ. 89). Αυτή η τεράστια διαφορά οφείλεται στο ότι στη Δύση τα όρια επικινδυνότητας προσδιορίστηκαν με το σκεπτικό «όχι άμεσες επιπτώσεις στην υγεία» ενώ στην Ανατολή στη βάση «καμία επίπτωση στην υγεία, άμεση ή μακροπρόθεσμη ». Ο κ. Λιολιούσης τονίζει για το θέμα αυτό ότι «τα ευρήματα των ερευνών... έχουν, κατά συνέπεια υποσκάψει προ πολλού τα θεμέλια των διεθνών ορίων ασφαλείας της Δύσης)».

Τέλος σαν γενικό συμπέρασμα ο κ Λιολιούσης τονίζει ότι «θα χρειαστούν δεκαετίες ακόμα εντατικής έρευνας ώστε να αποκτηθεί επαρκής γνώση των συνεπειών της μη ιονίζουσας ακτινοβολίας)» και

5.3.4.2 Ο Καθηγητής Κυτταρικής Βιολογίας και Ραδιοβιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, κ. Α. Μαργαρίτης, αναφέρει σε μελέτη του μαζί με τον κ. Δ. Παναγόπουλου, με τίτλο «Βιολογικές Επιπτώσεις από την Ακτινοβολία των Κινητών Τηλεφώνων»⁹⁸ ότι: «Η ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία είναι αναμφίβολα επιβλαβής για τον ανθρώπινο οργανισμό. Το ποσοστό βλάβης εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, π.χ ένταση πεδίου, συχνότητα, απόσταση κλπ. Το θέμα δεν έχει εξαντληθεί πλήρως από πλευράς επιστημονικής έρευνας. Σχετικά με την εγκατάσταση βάσεως κινητής τηλεφωνίας, η γνώμη μου είναι, ότι θα πρέπει να τοποθετούνται όσο το δυνατόν πιο μακριά από μόνιμες κατοικίες, ώστε να αποφεύγεται η συνεχής έκθεση στην H/M ακτινοβολία ευπαθών ομάδων ατόμων όπως γυναίκες σε κατάσταση εγκυμοσύνης, μικρά παιδιά, άτομα που υποβάλλονται σε φαρμακευτική αγωγή κλπ».

⁹⁸ Ολόκληρο το κείμενο της μελέτης βρίσκεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://kyttariki.biol.uoa.gr>

Σημειώνεται περαιτέρω ότι «...η ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία προκαλεί μη θερμικές επιπτώσεις οι οποίες αναφέρονται στην επίδραση της ακτινοβολίας στη λειτουργία των κυτταρικών συστατικών...Οι μη-θερμικές επιπτώσεις θεωρούνται και οι πιο σημαντικές από βιολογικής / ιατρικής σκοπιάς και δεν καλύπτονται από τα όρια ασφαλείας που έχουν θεσπισθεί, επειδή δεν είναι άμεσα μετρήσιμες με κάποιο όργανο. Με άλλα λόγια, δεν υπάρχει απ' ευθείας συνάρτηση της έντασης της ακτινοβολίας, η οποία μπορεί να μετρηθεί με όργανο σε μονάδες...από βιολογικής σκοπιάς η μόνη ασφαλής δόση, όχι μόνο ακτινοβολίας από κινητό τηλέφωνο αλλά και από κάθε άλλο είδος «μόλυνσης» είναι η μηδενική, θα πρέπει να γίνεται όσο το δυνατόν περιορισμένη χρήση των κινητών τηλεφώνων...».

5.3.4.3 Σύμφωνα τέλος και με τις απόψεις του Δρ. G. J. Hyland, που έχουν περιληφθεί και σε έκθεση που δημοσιεύθηκε το Μάρτιο 2001 από τη Γενική Διεύθυνση Έρευνας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (STOA)⁹⁹ : «...τα υπάρχοντα όρια ασφαλείας, για την έκθεση του κοινού στην ακτινοβολία που χρησιμοποιείται στην κινητή τηλεφωνία, είναι παντελώς ανεπαρκή, ενώ η φιλοσοφία με την οποία υπολογίσθηκαν είναι θεμελιωδώς λανθασμένη...αποτυγχάνουν τελείως να λάβουν υπόψη την πιθανότητα δυσμενών επιπτώσεων στην υγεία, που συνδέονται με το γεγονός ότι ζώντες οργανισμοί – και μόνον ζώντες - έχουν την ικανότητα να ανταποκρίνονται (αντιδρούν) και σε άλλα «χαρακτηριστικά» της τεχνολογικά παραγόμενης ακτινοβολίας, εκτός από την ένταση, και έτσι μπορούν να αντιδράσουν και σε εντάσεις πολύ πιο χαμηλές από αυτές που θεσπίζονται από τους κώδικες ασφαλείας... πολλά μέτρα μπορούν να ληφθούν με σκοπό την άρση των μη αναγκαίων κινδύνων που προκαλούνται από τους σταθμούς βάσης όπως...να διασφαλισθεί ότι τα πεδία, στα οποία εκτίθεται αδιακρίτως και χωρίς την θέληση του το

⁹⁹ Βλ. EUROPEAN PARLIAMENT, Directorate General for Research-Directorate. A STOA - Scientific and Technological Options Assessment. THE PHYSIOLOGICAL AND ENVIRONMENTAL EFFECTS OF NON-IONISING ELECTROMAGNETIC RADIATION. Options Brief and Executive Summary PE nr. 297.574 March 2001. http://www.europarl.eu.int/stoa/publi/pdf/summaries/00-07-03sum_en.pdf.

κοινό, είναι πολύ χαμηλότερα από τα επιτρεπόμενα όρια που προαναφέρθηκαν, τα οποία είναι 1000 φορές χαμηλότερα από τα επίπεδα - όρια των θερμικών, στην τάξη μεγέθους των “microwatts/cm² (= mW/cm²)”... αυτό μπορεί να επιτευχθεί είτε με την τοποθέτηση των κεραιών σε πολύ υψηλότερους ιστούς, ή με την θέσπιση μιας «απαγορευτικής» ζώνης, σαν αυτή των 500 μέτρων που πρότεινε η Ένωση των Τοπικών Κυβερνήσεων της Νέας Νότιας Ουαλίας, (ΟΤΑ) στην Αυστραλία. Το ύψος του ιστού μπορεί να αντικαταστήσει την απαγορευτική ζώνη... να απαγορευτεί η τοποθέτηση πολλών ιστών στην ίδια περιοχή-στο ίδιο σημείο, και να απαιτηθεί η αντικατάσταση των υπαρχόντων «ομάδων» ιστών από ένα πολύ υψηλό ιστό, ο οποίος θα εξυπηρετεί όλες τις εταιρείες... κατά την χωροθέτηση των κεραιών θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η τοπογραφία της περιοχής... η ύπαρξη κατοικιών, σχολείων, νοσοκομείων και οποιαδήποτε άλλα δημόσια κτίρια... η κεραία πρέπει να τοποθετείται στον ιστό έτσι ώστε η οποιαδήποτε εκπεμπόμενη ακτινοβολία προς οποιαδήποτε κατεύθυνση... σε περιοχές πρόσβασης του κοινού να είναι πολύ χαμηλότερη από 1 microwatt/cm²... μην χρησιμοποιούνται στα ψηφιακά σήματα χαμηλές συχνότητες (amplitude) που συμπίπτουν με τα ανθρώπινα εγκεφαλικά κύματα...».

Το βασικό συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουμε από επιστημονικής άποψης είναι ότι υπάρχει αμφιβολία ως προς το είδος και την έκταση των επιδράσεων της μη ιοντίζουσας ακτινοβολίας στη δημόσια υγεία και το περιβάλλον, καθώς οι σχετικές έρευνες δεν έχουν ακόμα ολοκληρωθεί. Επομένως, αυτό που γίνεται εύκολα κατανοητό είναι ότι απαιτούνται και νέες έρευνες καθώς και η ολοκλήρωση των ήδη υπαρχόντων, προκειμένου να εξακριβωθούν οι πραγματικές επιδράσεις από την ακτινοβολία που εκπέμπεται από τους σταθμούς βάσης. Βέβαια πρέπει να τονιστεί ότι η επιστημονική αβεβαιότητα δεν μειώνει την αυξανόμενη ανησυχία του κοινού, γεγονός που οδήγησε πολλά κράτη στη λήψη προσθέτων μέτρων για την προστασία του πληθυσμού από τις ενδεχόμενες αρνητικές επιπτώσεις της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας.

5.4 Η Ηλεκτρομαγνητική Ακτινοβολία Υπό το Πρίσμα της Αρχής της Προφύλαξης

5.4.1 Η αρχή της προφύλαξης στο Διεθνές Δίκαιο.

Η αρχή της προφύλαξης πρωτοσυναντάται ως αρχή στα πλαίσια του γερμανικού δικαίου, ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1970, και αποτέλεσε μια από τις βασικές αρχές της γερμανικής περιβαλλοντικής πολιτικής, ενώ ενσωματώνεται επίσης και σε αμερικανικούς νόμους της ίδιας περίπου δεκαετία.

Ωστόσο η αρχή της προφύλαξης, ως δεσμευτικός κανόνας του διεθνούς δικαίου, αποτέλεσε αντικείμενο έντονου επιστημονικού διαλόγου μέχρι να ενσωματωθεί σε επίσημο διεθνές κείμενο. Αρχικά αναγνωρίζεται για πρώτη φορά στον Παγκόσμιο Χάρτη για τη Φύση, ο οποίος εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 1982.

Αργότερα το 1984, η αρχή της προφύλαξης απαντάται στο προοίμιο της Πρώτης Διεθνούς Διάσκεψης για την προστασία της Βορείου Θάλασσας και στη συνέχεια στο κείμενο της Δεύτερης Διεθνούς Διάσκεψης (1987), όπου ρητά πλέον αναφέρεται ότι : *«...για να προστατευθεί η Βόρειος Θάλασσα από τις ενδεχόμενες επιζήμιες συνέπειες των πλέον επικίνδυνων ουσιών, επιβάλλεται μια προσέγγιση με βάση την αρχή της προφύλαξης, η οποία μπορεί να απαιτεί τη λήψη μέτρων για τον έλεγχο των εκπομπών των ουσιών αυτών προτού προσδιοριστεί επισήμως η σχέση αιτίου - αποτελέσματος σε επιστημονικό επίπεδο»*. Η δήλωση αυτή αποφασηφίστηκε στην Τρίτη Διεθνή Διάσκεψη για την προστασία της Βορείου Θάλασσας (1990), όπου οι εκπρόσωποι των κυβερνήσεων δεσμεύτηκαν να εφαρμόζουν την αρχή της προφύλαξης *«...ακόμη και όταν δεν υπάρχουν επιστημονικές αποδείξεις για την ύπαρξη αιτιώδους σχέσης μεταξύ των εκπομπών και των αποτελεσμάτων»*.

Τελικά μόλις το 1992 η αρχή της προφύλαξης ενσωματώνεται στην Διακήρυξη του Ρίο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη. Η αρχή αυτή, η οποία έγινε γνωστή ως αρχή 15 του Ρίο αναφέρει τα εξής:

Αρχή 15

*«Προκειμένου να προστατευθεί το περιβάλλον, η προσέγγιση βάσει της προφύλαξης πρέπει να εφαρμόζεται ευρέως από τα κράτη, ανάλογα με τις ικανότητές τους. Όπου υφίσταται απειλή για σοβαρή ή αμετάκλητη ζημία, η έλλειψη πλήρους επιστημονικής βεβαιότητας δεν μπορεί να χρησιμοποιείται ως λόγος για την αναβολή λήψης μέτρων αποτελεσματικών ως προς το κόστος, προκειμένου να προληφθεί η υποβάθμιση του περιβάλλοντος».*¹⁰⁰

Στην ουσία η αρχή της προφύλαξης εφαρμόζεται όταν υπάρχει επιστημονική αβεβαιότητα ως προς τον κίνδυνο επέλευσης μη αντιστρέψιμων ή σοβαρών επιπτώσεων στο περιβάλλον από οποιαδήποτε δραστηριότητα ή έργο. Τα μέτρα που λαμβάνονται σε αυτή την περίπτωση είναι τα αναγκαία για να αποτραπούν ή να ελέγχουν οι επιπτώσεις από οποιαδήποτε δραστηριότητα. Γίνεται επομένως εύκολα κατανοητό ότι η αρχή της προφύλαξης διαφοροποιείται από την αρχή της πρόληψης στο ότι, η μεν πρώτη επιβάλλει τη λήψη μέτρων όταν ο κίνδυνος είναι απλώς πιθανός ενώ η δεύτερη αναφέρεται στη λήψη μέτρων όταν ο κίνδυνος είναι βέβαιος και προβλέψιμος.

Το επιπλέον καινούργιο στοιχείο που προσθέτει η αρχή της προφύλαξης είναι η αντιστροφή του βάρους της απόδειξης του περιβαλλοντικού κινδύνου. Αυτό σημαίνει ότι ο φορέας μια δραστηριότητας ή ενός έργου πρέπει εκ των προτέρων να αποδείξει επιστημονικώς ότι η συγκεκριμένη δραστηριότητα ή το έργο δεν θα προκαλέσει βλάβες

¹⁰⁰ **Βλ** *Η συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών (Rio de Janeiro) για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, Νομική και Θεσμική Διάσταση*, Παναγιώτης Η. Γρηγορίου- Γιώργος Δ., Σαμίουτης, Γρηγόρης Ι. Τσάλτας, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1993

στο περιβάλλον, αλλά και στην υγεία των ανθρώπων , καθώς και το περιβάλλον δεν αποτελεί το μόνο πεδίο εφαρμογής της αρχής της προφύλαξης.¹⁰¹

Μετά την ενσωμάτωση της αρχής στη Διακήρυξη του Ρίο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη το 1992, η αρχή της προφύλαξης συμπεριλήφθηκε σε όλα τα διεθνή δεσμευτικά κείμενα για την προστασία του περιβάλλοντος που ακολούθησαν.

Συγκεκριμένα η αρχή της προφύλαξης συναντάται στο προοίμιο της Σύμβασης για τη βιολογική ποικιλότητα (1992) όπου χαρακτηριστικά αναφέρεται "... όπου απειλείται σοβαρά με συρρίκνωση ή με υποβάθμιση η βιολογική ποικιλότητα, η έλλειψη πλήρους επιστημονικής τεκμηρίωσης δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ως λόγος για την αναβολή λήψεως μέτρων που απαιτούνται για την αποφυγή ή την ελαχιστοποίηση μια τέτοιας απειλής ...". Εν συνεχεία στη Σύμβαση για τις κλιματικές αλλαγές (1992) αναφέρεται ότι "...Τα συμβαλλόμενα μέρη πρέπει να λάβουν προληπτικά μέτρα για να προβλέπουν, να αποτρέπουν ή να περιορίζουν στο ελάχιστο τις αιτίες κλιματικών μεταβολών και να μετριάσουν τις δυσμενείς επιπτώσεις τους. Όπου υπάρχουν απειλές σοβαρής ή ανήκεστης βλάβης, δεν πρέπει να χρησιμοποιείται η έλλειψη πλήρους επιστημονικής βεβαιότητας ως λόγος για την αναβολή των εν λόγω μέτρων."). Ακολουθώντας η Σύμβαση του Παρισιού για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος του Βορειοανατολικού Ατλαντικού (1992) ορίζει "...Η αρχή της προφύλαξης ορίζεται ως η αρχή "σύμφωνα με την οποία επιβάλλεται η λήψη μέτρων εφόσον συντρέχουν λόγοι ανησυχίας λόγω άμεσης ή έμμεσης εισαγωγής ουσιών ή ενέργειας στο θαλάσσιο περιβάλλον, οι οποίες συνεπάγονται κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία, επιβαρύνουν τους βιολογικούς πόρους και τα θαλάσσια οικοσυστήματα, υποβαθμίζουν την ψυχαγωγική αξία ή παρεμποδίζουν άλλες θεμιτές χρήσεις της θάλασσας, ακόμη κι αν δεν υπάρχουν αποδείξεις αιτιώδους σχέσης μεταξύ της εισαγωγής τους και των επιπτώσεων αυτών".

101 **Βλ.** COM (2000) 1 τελικό, Βρυξέλλες, 2.2.2000, Ανακοίνωση της Επιτροπής για την αρχή της προφύλαξης.

Τέλος στο Πρωτόκολλο για τη βιοασφάλεια σχετικά με την ασφαλή μεταφορά, μεταχείριση και χρησιμοποίηση των ζώντων τροποποιημένων οργανισμών προϊόντων της βιοτεχνολογίας (2000) αναφέρεται ότι *"...Η έλλειψη της επιστημονικής βεβαιότητας λόγω ανεπαρκών σχετικών επιστημονικών πληροφοριών και γνώσεων ως προς την έκταση των δυνητικών δυσμενών συνεπειών ενός ζώντος τροποποιημένου οργανισμού στη διατήρηση και βιώσιμη χρήση της βιολογικής ποικιλότητας στο συμβαλλόμενο μέρος εισαγωγής, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους για την υγεία του ανθρώπου , δεν πρέπει να αποτρέπει το συμβαλλόμενο μέρος να λάβει μια απόφαση, όπως αρμόζει, σε σχέση με την εισαγωγή του εν λόγω ζώντος τροποποιημένου οργανισμού ... προκειμένου να αποφευχθούν ή να ελαχιστοποιηθούν οι δυνητικές δυσμενείς συνέπειες."*

Δεν θα πρέπει τέλος να περάσει απαρατήρητο γεγονός ότι η αρχή της προφύλαξης εμπεριέχεται και στα συμβατικά κείμενα του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ). Συγκεκριμένα η αρχή της προφύλαξης αναφέρεται στην συμφωνία του ΠΟΕ για την εφαρμογή των μέτρων υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας (SPS), στο κείμενο της οποίας, μεταξύ άλλων, υπογραμμίζεται η σχέση διεθνούς εμπορίου, περιβάλλοντος και ανθρώπινης υγείας.

Συγκεκριμένα το Άρθρο 5.7 της συμφωνίας SPS αναφέρει ότι :

«στις περιπτώσεις όπου τα σχετικά επιστημονικά αποδεικτικά στοιχεία είναι ανεπαρκή, οποιοδήποτε μέλος δύναται να εγκρίνει προσωρινά μέτρα υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας βάσει των διαθέσιμων σχετικών πληροφοριών περιλαμβανομένων των προερχόμενων από τους σχετικούς διεθνείς οργανισμούς καθώς και από μέτρα υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας που εφαρμόζονται από άλλα μέλη. Σε τέτοιες περιπτώσεις, τα μέλη επιδιώκουν να αποκτήσουν τις αναγκαίες πρόσθετες πληροφορίες, ώστε να προβούν σε περισσότερο αντικειμενική εκτίμηση των

κινδύνων και να επανεξετάσουν αναλόγως το μέτρο υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας εντός ευλόγου προθεσμίας».

Επιπλέον η συμφωνία συνεχίζει αναφέροντας ότι τα κράτη μέλη δικαιούνται να καθορίζουν επίπεδα υγειονομικής προστασίας, πιο προστατευτικά για τη δημόσια υγεία απ' αυτά που εμπεριέχονται σε υπάρχοντα διεθνή πρότυπα, κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις. «Οι υπεύθυνες κυβερνήσεις ενεργούν γενικά με σύνεση και προφύλαξη όταν υπάρχει κίνδυνος ανήκεστης βλάβης της ανθρώπινης υγείας, δηλαδή κίνδυνος πρόκλησης θανάτου.»

5.4.2 Η αρχή της προφύλαξης στο ευρωπαϊκό κοινοτικό δίκαιο.

5.4.2.1 Η Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η αρχή της προφύλαξης αναφέρεται για πρώτη φορά σε ευρωπαϊκό κοινοτικό κείμενο στη Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992, με βάση την οποία συνθήκη ενσωματώνεται και στο πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο.

Ωστόσο η αναφορά της αρχής αυτής γίνεται μόνο σε σχέση με τον τομέα του περιβάλλοντος. Συγκεκριμένα σύμφωνα με τα Άρθρα 130P-T, η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος, της προστασίας της υγείας του ανθρώπου, της συνεπής και ορθολογιστικής χρήσης των φυσικών πόρων και της προώθησης, σε διεθνές επίπεδο, μέτρων για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ή παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Βέβαια πρέπει να τονιστεί ότι πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος, έτσι όπως αυτή σκιαγραφείται στην Συνθήκη του Μάαστριχτ, αποβλέπει σε ένα πολύ υψηλό επίπεδο προστασίας και για αυτό τον λόγο η ενσωμάτωση της αρχής της προφύλαξης θεωρείται ένα πολύ αξιόλογο επίτευγμα. Η αρχή αυτή ολοκληρώνεται

βέβαια και αλληλοσυμπληρώνεται από τις αρχές της προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης του περιβάλλοντος , κατά προτεραιότητα στην πηγή, και της αρχή “ο ρυπαίνων πληρώνει”, βάση των οποίων εφαρμόζεται η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος.

Ακολούθως, η Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1997, ανήγαγε την προστασία του περιβάλλοντος σε στόχο της Κοινότητας, ανεξάρτητο από την οικονομική ανάπτυξη. Η αποστολή της Κοινότητας, όπως ορίζεται στο νέο άρθρο 2 της Συνθήκης, δεν περιορίζεται πλέον μόνον στην ανάπτυξη, αλλά περιλαμβάνει ισότιμα και μη οικονομικούς στόχους, μεταξύ των οποίων είναι η προαγωγή υψηλού επιπέδου προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος.

Οι γενικές αρχές του άρθρου 130P της Συνθήκης του Μάαστριχτ, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται και αυτή της προφύλαξης, διατηρούνται στο νέο άρθρο 174 της Συνθήκης του Άμστερνταμ και ενδυναμώνονται με την αρχή της ενσωμάτωσης, η οποία πλέον ανάγεται σε θεμελιώδη κοινοτική αρχή, όπως διατυπώνεται στο άρθρο 6 της Συνθήκης: «οι απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας πρέπει να ενταχθούν στον καθορισμό και την εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών και δράσεων».

Σημειώνεται δε ότι καμία άλλη κοινοτική επιδίωξη δεν υπεισέρχεται στους υπόλοιπους τομείς της κοινοτικής δράσης, πλην αυτής της προστασίας του περιβάλλοντος. Καταλαβαίνουμε λοιπόν πολύ εύκολα ότι αν και η αρχή της προφύλαξης αναφέρεται στο μέρος της Συνθήκης που αφορά το περιβάλλον, το πεδίο εφαρμογής της είναι ευρύτερο. Έτσι, η προσφυγή στην αρχή της προφύλαξης συνιστά ουσιαστικό στοιχείο της πολιτικής της Κοινότητας και ως προς την προστασία της υγείας του ανθρώπου.¹⁰²

¹⁰² Βλ. Σχετικά Ανακοίνωση της Επιτροπής για την αρχή της προφύλαξης.

5.4.2.2 Η Ανακοίνωση της Επιτροπής για την αρχή της προφύλαξης

Τον Φεβρουάριο του 2002 (02.02.2002) η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε περαιτέρω ανακοίνωση για την εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης.¹¹⁷ Η αναγκαιότητα αυτής της ανακοίνωσης προέκυψε αρχικά από τις ολοένα και μεγαλύτερες πιέσεις που δέχονταν από τη κοινή γνώμη, που ανησυχούσε εξαιτίας των πολλαπλών κινδύνων στους οποίους εκτίθεται.

Οι σκοποί της ανακοίνωσης ήταν η ενημέρωση όλων των ενδιαφερόμενων μερών για τον τρόπο εφαρμογής της αρχής από την Επιτροπή, η καθιέρωση κατευθυντήριων γραμμών για την εφαρμογή της, η διαμόρφωση κοινού πεδίου κατανόησης για την αξιολόγηση, την εκτίμηση, τη διαχείριση και την κοινοποίηση των κινδύνων που η επιστήμη δεν είναι ακόμη σε θέση να αξιολογεί πλήρως, καθώς και η αποφυγή αδικαιολόγητης προσφυγής στην αρχή της προφύλαξης.

Με βάση λοιπόν αυτές τις στοχεύσεις η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η αρχή της προφύλαξης αποτελεί μέρος μιας διαρθρωμένης προσέγγισης της ανάλυσης του κινδύνου, ιδίως σχετικά με τη διαχείρισή του και κατά συνέπεια, η αρχή της προφύλαξης καλύπτει περιπτώσεις στις οποίες η επιστημονική απόδειξη είναι ανεπαρκής, ατελέσφορη ή αβέβαιη και πιθανολογούνται επικίνδυνες επιπτώσεις στο περιβάλλον και στην υγεία, που μπορεί να επηρεάσουν το υψηλό επίπεδο προστασίας που έχει επιλέξει η ΕΕ.

Επιπλέον η Επιτροπή στην Ανακοίνωση της αυτή καθόρισε και μέτρα, τα οποία πρέπει να είναι ανάλογα προς το επιλεγέν επίπεδο προστασίας, να μην συνεπάγονται διακρίσεις κατά την εφαρμογή τους και να είναι σύμφωνα με παρόμοια μέτρα που έχουν ληφθεί. Τα μέτρα πρέπει, επίσης να βασίζονται στην εξέταση του ενδεχόμενου οφέλους και κόστους της δράσης ή της παράλειψης δράσης και να υπόκεινται σε αναθεώρηση, σύμφωνα με τα νέα επιστημονικά δεδομένα, και επομένως να διατηρούνται, εφόσον τα

¹⁰³ Το κείμενο της Ανακοίνωσης διατίθεται και στο δικτυακό τόπο :

[http : // www.europa.eu.int/rapid](http://www.europa.eu.int/rapid)

επιστημονικά δεδομένα παραμένουν μη πλήρη, ανακριβή ή ατελέσφορα και εφόσον ο κίνδυνος θεωρείται τόσο υψηλός, ώστε να μην μπορεί να παραμεληθεί σε βάρος της κοινωνίας. Τέλος, τα μέτρα που λαμβάνονται στο πλαίσιο της αρχής της προφύλαξης συνεπάγονται ευθύνη για υποβολή των απαραίτητων επιστημονικών αποδείξεων για πλήρη αξιολόγηση του κινδύνου. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι πιο πάνω κατευθυντήριες γραμμές αποτρέπουν την, άνευ εγγυήσεων, επίκληση από τα κράτη μέλη της αρχής της προφύλαξης, που μπορεί να καταλήξει σε συγκεκριαλυμμένη μορφή προστατευτισμού .

5.4.3 Η εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης στην ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία

Σε ένα πρώτο επίπεδο, στο ευρωπαϊκό, η ενασχόληση με το ζήτημα της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας είναι ιδιαίτερα έντονη. Ποίκιλρες είναι οι συζητήσεις, τόσο εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) όσο και διεθνώς, για το κατά πόσο η επίδραση των ηλεκτρομαγνητικών πεδίων είναι επιβλαβής ή όχι στην ανθρώπινη υγεία. Τα υπάρχοντα ωστόσο αποτελέσματα είναι μέχρι αυτή τη στιγμή αμφιλεγόμενα, αφού μόνο πιθανολογούμενη είναι η πρόκληση σοβαρών και μη αναστρέψιμων κινδύνων στην ανθρώπινη υγεία.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, ανταποκρινόμενη στις απαιτήσεις του Άρθρου 3 της ιδρυτικής της Συνθήκης που ορίζει ότι η δράση της Κοινότητας πρέπει να περιλαμβάνει τη συμβολή στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας, υιοθέτησε μέσω του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου τη Σύσταση 1999/519 της 12.07.1999 «Περί του περιορισμού της έκθεσης του κοινού στην ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία»¹⁰⁴ Η Σύσταση αυτή εισάγει πλαίσιο βασικών περιορισμών και επιπέδων αναφοράς για τον περιορισμό της έκθεσης του κοινού στην ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, το οποίο έχει καταρτισθεί σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες της Διεθνούς Επιτροπής για την προστασία από τις μη ιοντίζουσες ακτινοβολίες (ICNIRP) και έχει βασισθεί μόνον σε αποδεδειγμένες

¹⁰⁴ **Βλ.** L 199/59 της 30.07.1999. «Περί του περιορισμού της έκθεσης του κοινού στην ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία»

επιπτώσεις Υπό την έννοια αυτή, η Σύσταση φαίνεται μάλλον να ανταποκρίνεται περισσότερο στην αρχή της πρόληψης παρά σε αυτήν την προφύλαξης.

Εν συνεχεία σε ένα δεύτερο επίπεδο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσανατολίζεται πλέον σε μια πιο δυναμική προσέγγιση για το ζήτημα αυτό, ιδίως μέσω της συνεργασίας της με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας. Η αρχική επιφυλακτικότητα με την οποία αντιμετωπίστηκε η Σύσταση 1999/519 αναφορικά με την εφαρμογή της αρχής της επιφυλακτικότητας στο πεδίο της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας, ξεπεράστηκε μέσω αυτής της συνεργασίας.

Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής, κοινή επιδίωξη αποτελεί η διαμόρφωση ενός πλαισίου για την εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης στον τομέα των ηλεκτρομαγνητικών πεδίων και τη διαμόρφωση τρόπων διαχείρισης του κινδύνου. Κατά τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, η αρχή της προφύλαξης, ως εργαλείο διαχείρισης του κινδύνου, απαιτεί την τήρηση των αρχών της αναλογικότητας, της μη διάκρισης, της συνέπειας (ως προς την λήψη συναφών μέτρων), καθώς και την αξιολόγηση του κόστους της δράσης ή της έλλειψης δράσης και του οφέλους υπέρ της υγείας. Τέλος, απαραίτητη κρίνεται και η συνεχής εκτίμηση των μέτρων που λαμβάνονται υπό το φως των νέων επιστημονικών δεδομένων.¹⁰⁵

¹⁰⁵ **B2** Application of the Precautionary Principle to Electromagnetic Fields, Conference of 24-26 February 2002, Luxembourg, Organized by European Commission and World Health Organization, Rapporteur Report.

5.5 Προτάσεις

Σκοπός της έκθεσης του Συνήγορου του Πολίτη ήταν η διερεύνηση της κατάστασης που επικρατεί αναφορικά με το ζήτημα των σταθμών βάσης κινητής τηλεφωνίας στην Ελλάδα. Τα αποτελέσματα που προέκυψαν ύστερα από την ερευνά αυτή οδήγησαν τον Συνήγορο του Πολίτη στα ακόλουθα συμπεράσματα και μέτρα :

➤ Υπαγωγή των σταθμών βάσης κινητής τηλεφωνίας σε περιβαλλοντική εκτίμηση και αξιολόγηση.

- Η χωροθέτηση σταθμών βάσης κινητής τηλεφωνίας πρέπει να είναι αποτέλεσμα προηγούμενης περιβαλλοντικής εκτίμησης, όπως άλλωστε ορίζεται στην ΚΥΑ ΗΠ 15393/2332/2002 (ΦΕΚ 1022 Β΄/2002).

- Η τήρηση της διαδικασίας αυτής πρέπει να προηγείται της χορήγησης κάθε άλλης άδειας ή έγκρισης για την κατασκευή των κεραιών, ώστε να αξιολογείται, με περιβαλλοντικά κριτήρια, η κατάλληλη θέση για την εγκατάσταση των σταθμών βάσης και να περιγράφονται τα αναγκαία μέτρα που επιβάλλεται να ληφθούν για να αποφευχθούν ή να μειωθούν οι επιπτώσεις στο ανθρωπογενές, φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον από την εγκατάσταση των κεραιών.

- Για την πληρότητα και το επιστημονικό κύρος των Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων που αφορούν εγκατάσταση κεραιών κινητής τηλεφωνίας, πρέπει να προβλεφθεί η υποχρεωτική συμμετοχή σε αυτές ειδημόνων των επιστημών υγείας, ώστε, σε κάθε σκοπούμενη εγκατάσταση, να εξετάζεται από εξειδικευμένους προς τούτο επιστήμονες το κρίσιμο ζήτημα της επίδρασης των ηλεκτρομαγνητικών ακτινοβολιών στην ανθρώπινη υγεία

- Τέλος, υπογραμμίζεται η ανάγκη κατάρτισης ειδικών προδιαγραφών για τις Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων που αφορούν εγκατάσταση κεραιών κινητής

τηλεφωνίας, ώστε να αντιμετωπισθούν κατά τρόπο ειδικό και εμπεριστατωμένο τα κρίσιμα ζητήματα που συνάπτονται με τις επιπτώσεις στην υγεία και το περιβάλλον από την έκθεση σε ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία. Μέχρι την κατάρτιση των προδιαγραφών αυτών και την τυποποίηση της σχετικής διαδικασίας, κρίνεται απαραίτητη η ανάληψη της αρμοδιότητας έγκρισης περιβαλλοντικών όρων για τις κεραίες κινητής τηλεφωνίας από τις υπηρεσίες της κεντρικής διοίκησης (Υπουργεία ΠΕΧΩΔΕ και Υγείας), οι οποίες είναι καλύτερα εξοπλισμένες, από πλευράς τεχνογνωσίας και ανθρώπινου δυναμικού, για την άσκησή της

➤ Θέσπιση ελαχίστων αποστάσεων από κατοικημένες περιοχές και ειδικά κτίρια για την εγκατάσταση των κεραιών κινητής τηλεφωνίας.

- Για την αναβάθμιση των ουσιαστικών προϋποθέσεων για την εγκατάσταση των κεραιών κινητής τηλεφωνίας, ο Συνήγορος του Πολίτη κρίνει αναγκαία τη θεσμοθέτηση ελαχίστων αποστάσεων από κατοικημένες περιοχές (ήτοι περιοχές εντός εγκεκριμένων σχεδίων πόλεων και εντός ορίων οικισμών) για την τοποθέτηση των κεραιών, καθώς και ειδικών αποστάσεων από κτίρια, τα οποία φιλοξενούν ευπαθείς στην ακτινοβολία ομάδες πληθυσμού (σχολεία, νοσοκομεία, παιδικούς σταθμούς, πανεπιστήμια, κλπ). Η πρόβλεψη ανάλογων αποστάσεων αποτελεί στοιχειώδες μέτρο προφύλαξης εν όψει των πιθανολογούμενων κινδύνων από την έκθεση του πληθυσμού στην ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία. Υπογραμμίζεται ότι ανάλογη πρόβλεψη υφίσταται σήμερα μόνον για τα ξενοδοχεία, ως προς τα οποία, σύμφωνα με το Π.Δ. 43/2002, έχει τεθεί ως απαραίτητη προϋπόθεση για την έγκριση καταλληλότητας του γηπέδου η τήρηση απόστασης τουλάχιστον 500 μέτρων από κεραίες κινητής τηλεφωνίας.

- Με βάση τα νεώτερα επιστημονικά δεδομένα που έχει στη διάθεσή του ο Συνήγορος του Πολίτη, εκτιμάται ότι οι αναγκαίες αποστάσεις για την τοποθέτηση των κεραιών δεν μπορούν να είναι μικρότερες των 300 μέτρων από τα όρια κατοικημένων περιοχών (περιοχών εντός εγκεκριμένων σχεδίων πόλεων και εντός ορίων οικισμών) και 500 μέτρων από ειδικά κτίρια, που στεγάζουν ευπαθείς ομάδες

πληθυσμού (κτίρια εκπαίδευσης, νοσοκομεία, μαιευτήρια). Σε κάθε περίπτωση, θεωρείται απαραίτητη η τήρηση ικανού ύψους από την επιφάνεια τοποθέτησης και επαρκών αποστάσεων από τα όρια του γηπέδου για την εγκατάσταση των κεραιών, καθώς και η τήρηση ελάχιστης απόστασης 300 μέτρων μεταξύ περισσότερων κεραιών εκπομπής ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας που είναι εγκατεστημένες στην ίδια περιοχή, ώστε να αποφευχθεί η αθροιστική συσσώρευση ακτινοβολίας.

➤ Ανάκληση αδειών κατασκευής κεραιών που λειτουργούν επί κτιρίων τα οποία δεν πληρούν τις νόμιμες πολεοδομικές προϋποθέσεις.

- Η έγκριση εγκατάστασης δομικών κατασκευών σταθμών ραδιοεπικοινωνίας πρέπει να προηγείται χρονικώς της άδειας κατασκευής (εγκατάστασης) κεραίας, που χορηγείται από την ΕΕΤΤ, και να αποτελεί στοιχείο του υποβαλλόμενου στην ΕΕΤΤ φακέλου, ώστε να ελέγχονται από τις πολεοδομικές υπηρεσίες οι πολεοδομικές προϋποθέσεις τοποθέτησης των κεραιών, αλλά και η νομιμότητα των κτιρίων επί των οποίων αυτές τοποθετούνται, και να προλαμβάνονται έτσι μη αναστρέψιμες πραγματικές καταστάσεις, οι οποίες δημιουργούνται από τη χορήγηση αδείας εγκατάστασης, χωρίς να συντρέχουν οι νόμιμες πολεοδομικές προϋποθέσεις

➤ Περιεχόμενο και διαδικασία ελέγχου των ορίων ασφαλούς έκθεσης του κοινού στην ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία.

- Απαιτείται η επανεξέταση των ορίων ασφαλούς έκθεσης (ορίων επικινδυνότητας) που έχουν θεσπισθεί με την ΚΥΑ 53571/3839/2000 (ΦΕΚ 1105 Β'/6.9.2000) και τα οποία, όπως επισημάνθηκε, βασίζονται μόνον στις θερμικές επιπτώσεις, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη και τις μη θερμικές επιδράσεις στην ανθρώπινη υγεία και γενικότερα τους πιθανολογούμενους κινδύνους από την έκθεση σε ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία. Σε κάθε περίπτωση, τα ισχύοντα στην Ελλάδα όρια είναι υψηλότερα

απ' αυτά που ισχύουν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες και απαιτείται μείωσή τους, σύμφωνα με τα τρέχοντα επιστημονικά δεδομένα, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη την αρχή της προφύλαξης, η οποία, εν αμφιβολία, επιτάσσει τη λήψη αυστηρότερων μέτρων για την προστασία της υγείας και του περιβάλλοντος

- Περαιτέρω, απαιτείται η συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση των ορίων ασφαλούς έκθεσης από την ΕΕΑΕ, με την καθιέρωση ετησίων δειγματοληπτικών ελέγχων, σε στατιστικώς αντιπροσωπευτικό δείγμα των εγκατεστημένων κεραιών. Συναφώς, απαιτείται η κατάρτιση ετησίων εκθέσεων αξιολόγησης με τα συνολικά και επιμέρους αποτελέσματα των ελέγχων και μετρήσεων και η δημοσιοποίησή τους με κάθε πρόσφορο μέσο, όπως ιδίως με υποβολή των εκθέσεων στη Βουλή και στους αρμόδιους υπουργούς και δημοσίευσή τους στις ιστοσελίδες της ΕΕΑΕ και της ΕΕΤΤ. Τέλος, απαιτείται πλήρης καταγραφή όλων των εγκατεστημένων κεραιών και των τεχνικών χαρακτηριστικών τους σε ειδική βάση δεδομένων, στην οποία θα έχει πρόσβαση κάθε ενδιαφερόμενος.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Βασική επιδίωξη αυτής της εργασίας ήταν η ανάδειξη του πολύπλοκου και πολυδιάστατου τομέα των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, μέσα από την παρουσίαση του νομοθετικού πλαισίου, τόσο στα πλαίσια της ευρωπαϊκής οικογένειας, όσο και στο εσωτερικό της χώρας μας. Επιπροσθέτως η εργασία αυτή στοχεύει στην ευαισθητοποίηση της επιστημονικής κοινότητας απέναντι στο μείζον πρόβλημα της αλληλεπίδρασης μεταξύ της ανάγκης και της επιθυμίας για εκμεταλλευση των τεχνολογικών επιτευγμάτων αφενός, και της επίπτωσης αυτών στην ανθρώπινη υγεία αφετέρου.

Αρχικά λοιπόν παρουσιάστηκε μια ιστορική αναδρομή των κυριότερων γεγονότων, που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην πορεία εξέλιξης των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών στον ευρωπαϊκό χώρο, έτσι όπως αυτά συνέβησαν από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 έως και σήμερα. Επιπλέον έγινε μια προσπάθεια να αναδειχτεί ο πρωτοποριακός και καθοδηγητικός ρόλος, που διαδραματίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση ως οντότητα σε έναν τόσο νευραλγικό τομέα της σύγχρονης εποχής, τον τηλεπικοινωνιακό.

Ακολούθως, με την παρουσίαση της δομής και των αρμοδιοτήτων της Διεθνούς Ένωσης Τηλεπικοινωνιών (ITU), επιχειρήθηκε μια σύνδεση ανάμεσα στα ευρωπαϊκά και στα παγκόσμια τεκταινόμενα. Βασική στόχευση της παρουσίασης ήταν να τονιστεί η "παγκοσμιότητα" των τηλεπικοινωνιών, καθώς και η ανάγκη συγχρονισμού των ενεργειών όλων των φορέων και κυρίως εκείνων, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, που μπορούν να συμβάλουν δημιουργικά στην πορεία εξέλιξης του τηλεπικοινωνιακού τομέα.

Στη συνέχεια αναλύθηκαν όλα τα νομοθετικά διατάγματα, οι νόμοι και τα προεδρικά διατάγματα που καθόρισαν τις αντίστοιχες εξελίξεις των τηλεπικοινωνιών στη χώρα μας. Η ανάλυση αυτή έγινε για να φανεί, αρχικά, η πορεία εξέλιξης των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα, μέσα από την παρουσίαση των αρμοδιοτήτων που ανατέθηκαν στον Ελληνικό Οργανισμό Τηλεπικοινωνιών (ΟΤΕ) καθώς και στον καθ' ύλην αρμόδιο φορέα εποπτείας και ελέγχου αυτού του τομέα, την ΕΕΤΤ, από τις αρχές του 1980 έως και τις πρόσφατες εξελίξεις του 2006. Δευτερεύουσα, εν συνεχεία, επιδίωξη της ανάλυσης ήταν η ανάδειξη των δυσκολιών προσαρμογής, που παρουσιάζει η χώρα μας στις τεχνολογικές και νομοθετικές αντίστοιχα εξελίξεις, εξαιτίας της καθυστερημένης συμμόρφωσης προς τις ευρωπαϊκές οδηγίες.

Τέλος επιχειρήθηκε η σύνδεση των συμπερασμάτων που προέκυψαν από την προηγούμενη ανάλυση του τομέα των τηλεπικοινωνιών, με τις επιπτώσεις που έχει ένα από τα προϊόντα του – τα κινητά τηλέφωνα και οι σταθμοί βάσης τους – στην ανθρώπινη υγεία. Η παρουσίαση αυτή στηρίχθηκε στην ανάλυση που πραγματοποίησε ο ΣτΠ στην έκθεσή του με τίτλο «Σταθμοί Βάσης Κινητής Τηλεφωνίας : Μακροχρόνια Έκθεση Στη Μη Ιοντίζουσα Ακτινοβολία», τον Νοέμβριο του 2003. Το συμπέρασμα που προέκυψε από την ανάλυση αυτή, ήταν η διαπίστωση μιας γενικότερης επιστημονικής αβεβαιότητας για τις επιπτώσεις της μη ιοντίζουσας ακτινοβολίας στην ανθρώπινη υγεία και η αναγκαιότητα για εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης ως ένα μέτρο για την προστασία των ανθρώπων.

Από όλα τα ανωτέρω διαφάνηκε η πολυπλοκότητα που υπάρχει στην σχέση τεχνολογική πρόοδος και περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Η τάση του σύγχρονου ανθρώπου για ολοένα και πιο εξελιγμένα τεχνολογικά προϊόντα και υπηρεσίες, εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης των κοινωνιών και του σύγχρονου τρόπου ζωής, δεν μένει χωρίς συνέπειες. Τα προβλήματα που προκύπτουν από την χρήση των κινητών τηλεφώνων καθώς και από τους σταθμούς βάσης τους, είναι ένα τέτοιο χαρακτηριστικό παράδειγμα.

Τα τελικά συμπεράσματα που αναδύονται μέσα από την εργασία αυτή είναι ότι ναι μεν είναι αναγκαία η υποστήριξη των τεχνολογικών επιτευγμάτων και κυρίως σε ένα τόσο απαραίτητο τομέα όπως αυτός των τηλεπικοινωνιών, ωστόσο η ανάπτυξη αυτή θα πρέπει να γίνεται με αρκετό σκεπτικισμό και πάντα με ενδιαφέρον για τον άνθρωπο. Επιπλέον κρίνεται αναγκαία, έως και απαραίτητη, η συνέχιση και η εντατικοποίηση των επιστημονικών ερευνών, αναφορικά με τις επιπτώσεις των τεχνολογικών επιτευγμάτων στην ανθρώπινη υγεία, μέχρι να προκύψουν σαφή και οριστικά συμπεράσματα. Απαιτείται τέλος η σωστή αξιολόγηση αυτών των επιστημονικών συμπερασμάτων προκειμένου να εφαρμοστούν προς όφελος της υγείας του ανθρώπου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

- 1 Επίσημες Πηγές
- 2 Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία
- 3 Ελληνική Βιβλιογραφία
- 4 Διαδίκτυο

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Επίσημες Πηγές

1.1 Πρωτογενές Δίκαιο

- ΕΕ.C325 Συνθήκη Ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, της 24 Δεκεμβρίου 2004.
- Σύνταγμα της Ελλάδας 1975/1986/2001, Αθήνα, Απρίλιος 2001, Από το Εθνικό Τυπογραφείο.

1.2 Παράγωγο Δίκαιο

Αποφάσεις

- **Απόφαση αριθ. 676/2002/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7^{ης} Μαρτίου 2002, σχετικά με ένα κανονιστικό πλαίσιο για την πολιτική του ραδιοφάσματος στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.(απόφαση ραδιοφάσματος).

Οδηγίες

- **Οδηγία 88/301/ΕΟΚ της Επιτροπής της 16^{ης} Μαρτίου 1988** σχετικά με τον Ανταγωνισμό στις αγορές των Τηλεπικοινωνιακών Εξοπλισμών, ΕΕ L131/73, της 27.05.1988.
- **Οδηγία 90/388 της Επιτροπής της 28 Ιουνίου 1990**, σχετικά με τον ανταγωνισμό στις αγορές των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, ΕΕ L192 της 24.07.1990.

- **Οδηγία 90/387 του Συμβουλίου της 28 Ιουνίου 1990**, σχετικά με την δημιουργία της εσωτερικής αγοράς στον τομέα των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών μέσω της εφαρμογής της παροχής ανοικτού δικτύου (Open Network Provision, ONP), *EE L192 της 24.07.1990*.
- **Οδηγία 92/44/EK του Συμβουλίου της 5^{ης} Ιουνίου 1992**, σχετικά με την εφαρμογή της παροχής ανοικτού δικτύου στις μισθωμένες γραμμές, *EE L165 της 19.06.1992*
- **Οδηγία 94/46/EK της Επιτροπής της 13ης Οκτωβρίου 1994** για τροποποίηση των οδηγιών 88/301/ΕΟΚ και 90/388/ΕΟΚ σχετικά με τις δορυφορικές επικοινωνίες, *EE L 268 της 19.10.1994*.
- **Οδηγία 95/51/EK της Επιτροπής της 18ης Οκτωβρίου 1995** για τροποποίηση της οδηγίας 90/388/ΕΟΚ ως προς την κατάργηση των περιορισμών στη χρήση των καλωδιακών τηλεοπτικών δικτύων για την παροχή ήδη ελευθερωμένων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, *EE L 308 της 29.11.1996*.
- **Οδηγία 96/2/EK της Επιτροπής της 16ης Ιανουαρίου 1996** για τροποποίηση της οδηγίας 90/388/ΕΟΚ όσον αφορά τις κινητές και προσωπικές επικοινωνίες, *EE L 66 της 16.3.1996*.
- **Οδηγία 96/19/EK της Επιτροπής, της 13ης Μαρτίου 1996**, για τροποποίηση της οδηγίας 90/388/ΕΟΚ όσον αφορά το πλήρες άνοιγμα των αγορών τηλεπικοινωνιών στον ανταγωνισμό, *EE L 74 της 22.3.1996*.

- **Οδηγία 97/33/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Ιουνίου 1997** για τη διασύνδεση στο χώρο των τηλεπικοινωνιών προκειμένου να διασφαλισθεί καθολική υπηρεσία και διαλειτουργικότητα, με εφαρμογή των αρχών παροχής ανοικτού δικτύου (ONP), *EE L 199 της 26.7.1997*.
- **Οδηγία 2002/19/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου**, της 7^{ης} Μαρτίου 2002, σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες, καθώς και με τη διασύνδεσή τους (οδηγία για την πρόσβαση).
- **Οδηγία 2002/20/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου**, της 7^{ης} Μαρτίου 2002, σχετικά με την αδειοδότηση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την αδειοδότηση).
- **Οδηγία 2002/21/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου**, της 7^{ης} Μαρτίου 2002, σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών .
- **Οδηγία 2002/22/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου**, της 7^{ης} Μαρτίου 2002, για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία καθολικής υπηρεσίας).
- **Οδηγία 2002/58/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου**, της 12^{ης} Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες).

Ανακοινώσεις

- **.COM (87) 290,τελικό, 30,06,87:** Προς μια δυναμική Ευρωπαϊκή οικονομία: Πράσινη Βίβλος για την ανάπτυξη της κοινής αγοράς αναφορικά με τις υπηρεσίες και εξοπλισμό στον τηλεπικοινωνιακό τομέα.
- **COM (93) 700, τελικό Δεκέμβριος 1993 :** Λευκή Βίβλος για την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση: οι προκλήσεις και η αντιμετώπισή τους για τη μετάβαση στον 21ο αιώνα
- **COM (97) 623 Πράσινο Βιβλίο** για τη σύγκλιση των επικοινωνιών, των μέσων ενημέρωσης και των τομέων της τεχνολογίας των πληροφοριών και για τις επιπτώσεις του κανονισμού για μία προσέγγιση της κοινωνίας των πληροφοριών, Δεκέμβριος 1997
- **COM (2000) 1 τελικό,** Βρυξέλλες, 2.2.2000, Ανακοίνωση της Επιτροπής για την αρχή της προφύλαξη.
- **COM (2003) 65 τελικό,** :Ηλεκτρονικές επικοινωνίες προς μια οικονομία της γνώσης, 11 Φεβρουαρίου 2003
- **COM (2003) 715 τελικό,** «Κανονιστικές ρυθμίσεις και αγορές στις ευρωπαϊκές επικοινωνίες κατά το 2003-Εκθεση περί εφαρμογής της δέσμης κανονιστικών ρυθμίσεων για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες στην ΕΕ», 19 Νοεμβρίου 2003.
- **COM (2004) 759 τελικό,** «Κανονιστικές ρυθμίσεις και αγορές ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ευρώπη κατά το 2004», 2 Δεκεμβρίου 2004.

- **COM (2006) 68 τελικό**, «European Electronic Communications Regulations and Markets», 20 Φεβρουαρίου 2005.

Ψηφίσματα

- **Ψήφισμα. 88/C 257/01 του Συμβουλίου της 30^{ης} Ιουνίου 1988**: Για την Ανάπτυξη μιας Κοινής Αγοράς των Υπηρεσιών και του Εξοπλισμού στον Τομέα των Τηλεπικοινωνιών μέχρι το 1992, ΕΕ C 257/01, της 04.10.1988.

Ελληνικοί Νόμοι

Νόμοι

- **Νόμος 1365/83**, «Κοινοποίηση των Επιχειρήσεων Δημοσίου Χαρακτήρα ή Κοινής Ωφελείας», ΦΕΚ Α 80/22.06.83
- **Νόμος 1892/90**, «Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ101/31.07.1990.
- **Νόμος 2075/92**, «Οργάνωση και Λειτουργία του Τομέα των Τηλεπικοινωνιών.», ΦΕΚ 129 Α/31.07.92.
- **Νόμος 2167/93**, «Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (Ο.Τ.Α.Ε.) Α.Ε. », ΦΕΚ 141/27.08.1993
- **Νόμος 2366/95**, «Ρύθμιση Θεμάτων των Οργανισμών και Υπηρεσιών του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών και Άλλες Διατάξεις», ΦΕΚ256/12.12.1995.
- **Νόμος 2246/94**, «Οργάνωση και Λειτουργία του Τομέα των Τηλεπικοινωνιών», ΦΕΚ Α 172/20.10.94.

- **Νόμος 2257/94**, «Για την Οργάνωση και Λειτουργία του ΟΤΕ», ΦΕΚ 197/23.11.94.
- **N.2477/1997/ A-59** Συνήγορος του Πολίτη, Σώμα Επιθεωρητών-Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης
- **N.2668/98**, Οργάνωση του τομέα Παροχής Ταχυδρομικών Υπηρεσιών και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ 282/18.12.1998
- **N.2867/2000**, «Οργάνωση και Λειτουργία των Τηλεπικοινωνιών και Άλλες Διατάξεις», ΦΕΚ 273 Α/19.12.2000.
- **N.3094/2003 / A-10** , Συνήγορος του Πολίτη και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ Α'-10/22/01/2003
- **N. 3431/2006 /**, Περί Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ 13/3.2.2006

Νομοθετικά Διατάγματα

- **Νομοθετικό Διάταγμα 1049/1949**, Περί οργάνωσης των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα, ΦΕΚ 195 Α
- **Νομοθετικό Διάταγμα 165/73**, ΦΕΚ Α 28/24.9.73

Προεδρικά Διατάγματα

- **Προεδρικό Διάταγμα 2747/73**, ΦΕΚ Α 117/19.07.93.
- **Προεδρικό Διάταγμα.58/85**, «Δομή, Ρόλος και Τρόπος Διοίκησης και Λειτουργίας της Κοινωνικοποιημένης Επιχείρησης "ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΟΤΕ) Α.Ε."», ΦΕΚ 22/21.02.1985
- **Προεδρικό Διαταγμα 40/96**, «Παροχή Ανοιχτού Δικτύου Στις Μισθωμένες Γραμμές σε Προσαρμογή προς την Οδηγία 92/44/ΕΟΚ, όπως Τροποποιήθηκε Με την Απόφαση Αριθμ. 94/439/ΕΕ», ΦΕΚ 27/22.02.1996.
- **Προεδρικό Διάταγμα 273/1999 / Α-229**, Κανονισμός Λειτουργίας Του Συνηγόρου του Πολίτη, ΦΕΚ Α' 229/03/11/1999

2 Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- Amarullis Verhoeven, « *Prination and EC Law : Is the European Commission 'Neutral' with respect to public versus private ownership of companiew?*», International and Comparative Law Quarterly, Vol 45, 1996
- Hatzopoulow V., «*L'open Network Pronvision,moyen de deregulation*», Annie Brlondin Obernesser, 1994

3 Ελληνική Βιβλιογραφία

- Γίοκαρης Σ. Αγγελος, *Το διεθνές Νομικό Καθεστώς των Ραδιοτηλεπικοινωνιών-Δορυφορικής Τηλεόρασης*, Σειρά Διεθνούς Δικαίου και Εξωτερικής Πολιτικής Διευθυντής :Εμμ. Ρούκουνας,, (Αν. Καθηγητής Νομικού Τμήματος Πανεπιστήμιου Αθηνών, Τομέας Διεθνών Σπουδών), Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1996.

- ...Carpentier Michel, Farnoux-Torporkoff Sylviane, Garric Christian *Οι τηλεπικοινωνίες : Ελεγχόμενη Ελευθερία*, Πρόλογος Andre Danzin, Μετάφραση: Άρης Αλέξάκης, Γιωργής Μακρυγιωργής, Εκδόσεις «Καπα» Δ & Γ. ΚΑΛΟΦΩΛΙΑΣ Α.Ε., 1990
- Γρηγορίου Παναγιώτης Η. - Σαμιώτης Γιώργος Δ., Τσάλτας Γρηγόρης Ι. ,*Η συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών (Rio de Janeiro) για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, Νομική και Θεσμική Διάσταση*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1999.
- Κική Π. Γίαννα, *Το κοινοτικό Πλαίσιο Οργάνωσης των Τηλεπικοινωνιών, Βασικά Κείμενα*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή, Νοέμβριος 2003
- Κοιμτζογλου Ι. Ελ., *Στοιχεία Δημόσιου Δικαίου*, Β΄ Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2001.
- Κοκκινάκη Γεωργίου, *Μελέτη για την ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών της Ελλάδας κατά την περίοδο του Πενταετούς Προγράμματος*, , Θέματα Προγραμματισμού 12, ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ, Αθήνα, Σεπτέμβριος 1985.
- Κρίππα Γ, *Το νομικό καθεστώς της ραδιοτηλεοπτικής επιχειρήσεως*, Αθήνα 1990
- Κύκλος Ποιότητας Ζωής, Ειδική Έκθεση «Σταθμοί Βάσης Κινητής Τηλεφωνίας:Μακροχρόνια Έκθεση Στη Μη Ιοντίζουσα Ακτινοβολία», Συνήγορος του Πολίτη, Νοέμβριος 2003
- Μανιάτης Π.Αντ, *Δίκαιο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2006

- Μπήτρος Κ. Γεώργιος, *Οι τηλεπικοινωνίες στην Ευρώπη και στην Ελλάδα*, στο Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές , Τόμος Β΄, Οικονομική Ολοκλήρωση και Πολιτικές, Δημόπουλος Γ, Μπαλτάς Ν., Χασσιδ Ι, (επιμ.), Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, 2001
- Σαχπεκίδου Ευγενία *.Ελεύθερη κυκλοφορία τηλεοπτικών υπηρεσιών στην ΕΟΚ*, Αθήνα 1990
- Σταθόπουλος Φώτης, *Το ρυθμιστικό πλαίσιο του τομέα των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα*, στο έργο Κοινοτικές και Εθνικές Ρυθμίσεις στον Τομέα των Τηλεπικοινωνιών, Εξελίξεις και Προοπτικές., Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1998.
- Τσαρούχας Αρχέλαος *,Πρόγραμμα Αναπτύξεως 1976-80: Επικοινωνίες 17*, Έκθεση Ομάδας Εργασίας, ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ, Αθήνα 1976

4 Διαδίκτυο

- http://www.europa.eu.int/scadplus/glossary/information_society_el.htm
- <http://www.europa.eu.int>
- http://www.europa.eu.int/scadplus/glossary/white_paper_el.htm
- <http://www.europa.eu.int/scadplus/leg/el/lvb/124100.htm>
- http://www.europa.eu.int/scadplus/glossary/green_paper_el.htm
- www.ote.gr/pdf/firist-steps.pdf
- <http://www.eett.gr/index2n.htm>
- <http://www.who.int/inf-fs/en/fact193.html>
- <http://reports.eea.eu.int/>

- <http://www.who.int/peh-emf/publications/riskenglish/en/>
- <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs304/en/index.html>
- <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs304/en/index.html>
- <http://www.mcluk.org/zmirou/zmirou.pdf>
- <http://www.iegmp.org.uk/report/text.htm>
- <http://kyttariki.biol.uoa.gr>
- http://www.europarl.eu.int/stoa/publi/pdf/summaries/00-07-03sum_en.pdf
- [http : // www.europa.eu.int/rapid](http://www.europa.eu.int/rapid)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΩΝ

- **Παράρτημα Ι :** Οδηγία –Πλαίσιο 2002/21/EK.....160
- **Παράρτημα ΙΙ :** Σταθμοί στην ιστορία της Διεθνούς Ένωσης
Τηλεπικοινωνιών191
- **Παράρτημα ΙΙΙ :** Νόμος 3094/2003194

Παράρτημα Ι

Οδηγία 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία-πλαίσιο) Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 108 της 24/04/2002 σ. 0033 - 0050

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 95, την πρόταση της Επιτροπής (1), τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (2), Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 251 της συνθήκης (3),

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο για τις τηλεπικοινωνίες επέτυχε να δημιουργήσει συνθήκες αποτελεσματικού ανταγωνισμού στον τομέα των τηλεπικοινωνιών κατά τη μετάβαση από μονοπωλιακό περιβάλλον σε περιβάλλον πλήρους ανταγωνισμού.

(2) Στις 10 Νοεμβρίου 1999, η Επιτροπή υπέβαλε ανακοίνωση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών με τίτλο "Για ένα νέο πλαίσιο για τις υποδομές ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τις συναφείς υπηρεσίες - Ανασκόπηση των επικοινωνιών για το 1999". Στην εν λόγω ανακοίνωση, η Επιτροπή επανεξέτασε το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο για τις τηλεπικοινωνίες, βάσει της υποχρέωσής της σύμφωνα με το άρθρο 8 της οδηγίας 90/387/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1990, για τη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς στον τομέα των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών μέσω της εφαρμογής της παροχής ανοικτού δικτύου (Open Network Provision - ONP)(4). Παρουσίασε επίσης σειρά προτάσεων πολιτικής για ένα νέο κανονιστικό πλαίσιο αναφορικά με τις υποδομές των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τις συναφείς υπηρεσίες προς δημόσια διαβούλευση.

(3) Στις 26 Απριλίου 2000, η Επιτροπή υπέβαλε ανακοίνωση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών για τα αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης σχετικά με την ανασκόπηση των επικοινωνιών για το 1999 και κατευθύνσεις για το νέο κανονιστικό πλαίσιο. Στην ανακοίνωση συνοψίζεται η δημόσια διαβούλευση και καθορίζονται ορισμένοι βασικοί προσανατολισμοί για τον σχεδιασμό ενός νέου πλαισίου για τις υποδομές των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τις συναφείς υπηρεσίες.

(4) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας, στις 23 και 24 Μαρτίου 2000, υπογράμμισε το δυναμικό ανάπτυξης, ανταγωνιστικότητας και δημιουργίας απασχόλησης που εμπεριέχει η στροφή προς μια ψηφιακή οικονομία βασιζόμενη

στη γνώση. Τονίστηκε ιδιαίτερα η σημασία, για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και τους πολίτες, της πρόσβασης σε φθηνή, παγκόσμιας κλάσης, υποδομή επικοινωνιών και σε ευρύ φάσμα υπηρεσιών.

(5) Η σύγκλιση στους κλάδους των τηλεπικοινωνιών, των μέσων επικοινωνίας και της τεχνολογίας των πληροφοριών σημαίνει ότι όλα τα δίκτυα και οι υπηρεσίες μετάδοσης θα πρέπει να διέπονται από ενιαίο κανονιστικό πλαίσιο. Αυτό το κανονιστικό πλαίσιο αποτελείται από την παρούσα οδηγία και από τέσσερις ειδικές οδηγίες: οδηγία 2002/20/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, για την αδειοδότηση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την αδειοδότηση)(5), οδηγία 2002/19/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες, καθώς και για την διασύνδεσή τους (οδηγία για την πρόσβαση) (6), οδηγία 2001/22/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την καθολική υπηρεσία) (7), οδηγία 97/66/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 1997, περί επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και προστασίας της ιδιωτικής ζωής στον τηλεπικοινωνιακό τομέα(8) (εφεξής αποκαλούμενες "ειδικές οδηγίες"). Είναι απαραίτητο να διαχωριστεί η ρύθμιση της μετάδοσης από τη ρύθμιση του περιεχομένου. Το πλαίσιο αυτό δεν καλύπτει, επομένως, το περιεχόμενο υπηρεσιών που παρέχονται μέσω δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών που χρησιμοποιούν υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, όπως το ραδιοτηλεοπτικά εκπεμπόμενο περιεχόμενο, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και ορισμένες υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας και, για τον λόγο αυτό, δεν συνιστά εμπόδιο για μέτρα που λαμβάνονται, σε κοινοτικό ή εθνικό επίπεδο, σχετικά με τις εν λόγω υπηρεσίες, σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, με σκοπό την προώθηση της πολιτισμικής και γλωσσικής πολυμορφίας και τη διασφάλιση της υπεράσπισης του πλουραλισμού των μέσων ενημέρωσης. Το περιεχόμενο των τηλεοπτικών προγραμμάτων καλύπτεται από την οδηγία 89/552/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 3ης Οκτωβρίου 1989, για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την άσκηση τηλεοπτικών δραστηριοτήτων(9). Η διάκριση μεταξύ της ρύθμισης της μετάδοσης και της ρύθμισης του περιεχομένου δεν εμποδίζει να λαμβάνονται υπόψη οι δεσμοί που υπάρχουν μεταξύ τους, ιδίως όσον αφορά τη διασφάλιση του πλουραλισμού των μέσων ενημέρωσης, της πολιτισμικής πολυμορφίας και της προστασίας του καταναλωτή.

(6) Η πολιτική στον οπτικοακουστικό τομέα και η κανονιστική ρύθμιση του περιεχομένου ακολουθούν στόχους γενικού ενδιαφέροντος, όπως η ελευθερία της έκφρασης, ο πλουραλισμός των μέσων ενημέρωσης, η πολιτιστική και γλωσσική πολυμορφία, η κοινωνική ένταξη, η προστασία του καταναλωτή και η προστασία των ανηλίκων. Η ανακοίνωση της Επιτροπής "Αρχές και κατευθυντήριες γραμμές για την κοινοτική πολιτική στον οπτικοακουστικό τομέα" και τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 6ης Ιουνίου 2000 τα οποία επικροτούν αυτή την ανακοίνωση, καθορίζουν τις κυριότερες δράσεις που πρέπει να αναληφθούν από την Κοινότητα για την εφαρμογή της πολιτικής της στον οπτικοακουστικό τομέα.

(7) Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας και των ειδικών οδηγιών δεν θίγουν τη δυνατότητα κάθε κράτους μέλους να λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για την προστασία των ουσιαστικών συμφερόντων του στον τομέα της ασφάλειας και για την εξασφάλιση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας, καθώς και για να διευκολύνει τη διερεύνηση, εξιχνίαση και δίωξη εγκλημάτων, συμπεριλαμβανομένης της θέσπισης, από τις εθνικές κανονιστικές αρχές, ειδικών και αναλογικών υποχρεώσεων που ισχύουν για τους παρέχοντες υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

(8) Η παρούσα οδηγία δεν καλύπτει τον εξοπλισμό που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 1999/5/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 1999, σχετικά με τον ραδιοεξοπλισμό και τον τηλεπικοινωνιακό τερματικό εξοπλισμό και την αμοιβαία αναγνώριση της πιστότητας των εξοπλισμών αυτών(10), καλύπτει όμως τον εξοπλισμό ευρείας κατανάλωσης που χρησιμοποιείται για τη ψηφιακή τηλεόραση. Είναι σημαντικό για τις κανονιστικές αρχές να ενθαρρύνουν τη συνεργασία μεταξύ των φορέων εκμετάλλευσης δικτύων και των κατασκευαστών τερματικού εξοπλισμού, με στόχο να διευκολύνεται η πρόσβαση των μειονεκτούντων χρηστών στις υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

(9) Οι υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας καλύπτονται από την οδηγία 2000/31/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά (οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο)(11).

(10) Ο ορισμός της "υπηρεσίας της κοινωνίας των πληροφοριών" στο άρθρο 1 της οδηγίας 98/34/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1998, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας(12), καλύπτει ένα ευρύ φάσμα οικονομικών δραστηριοτήτων που διεξάγονται επί γραμμής. Οι περισσότερες από αυτές τις δραστηριότητες δεν καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας επειδή δεν έγκεινται, εν όλω ή εν μέρει, στη μεταφορά σημάτων σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών· οι υπηρεσίες φωνητικής τηλεφωνίας και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου καλύπτονται από την παρούσα οδηγία. Η ίδια επιχείρηση, παραδείγματος χάριν ένας πάροχος υπηρεσίας Διαδικτύου, μπορεί να προσφέρει ταυτόχρονα μια υπηρεσία ηλεκτρονικών επικοινωνιών, όπως η πρόσβαση στο διαδίκτυο, και υπηρεσίες που δεν καλύπτονται από την παρούσα οδηγία, όπως η παροχή περιεχομένου WEB.

(11) Σύμφωνα με την αρχή του διαχωρισμού κανονιστικών και εκτελεστικών αρμοδιοτήτων, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εγγυώνται την ανεξαρτησία της εθνικής κανονιστικής αρχής ή αρχών ούτως ώστε να εξασφαλίζεται η αμεροληψία των αποφάσεών τους. Αυτή η απαίτηση ανεξαρτησίας εφαρμόζεται με την επιφύλαξη της θεσμικής αυτονομίας και των συνταγματικών υποχρεώσεων των κρατών μελών, ή της αρχής της ουδετερότητας όσον αφορά τους κανόνες των κρατών μελών που διέπουν το καθεστώς ιδιοκτησίας, που ορίζεται στο άρθρο 295 της συνθήκης. Οι εθνικές κανονιστικές αρχές θα πρέπει να διαθέτουν όλους τους απαραίτητους

πόρους, όσον αφορά το προσωπικό, την εμπειρία και τα οικονομικά μέσα, για να διεκπεραιώνουν τα καθήκοντά τους.

(12) Κάθε μέρος που υπόκειται σε απόφαση εθνικής κανονιστικής αρχής, θα πρέπει να έχει δικαίωμα προσφυγής ενώπιον οργάνου, το οποίο θα είναι ανεξάρτητο από τα εμπλεκόμενα μέρη. Το όργανο αυτό μπορεί να είναι δικαστήριο. Επιπλέον, κάθε επιχείρηση που θεωρεί ότι οι αιτήσεις της για παροχή δικαιώματος εγκατάστασης ευκολιών δεν έχουν διεκπεραιωθεί σύμφωνα με τις αρχές της παρούσας οδηγίας, θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να προσφεύγει κατά των αποφάσεων αυτών. Η εν λόγω διαδικασία προσφυγής δεν θίγει τον καταμερισμό των αρμοδιοτήτων εντός των εθνικών δικαστικών συστημάτων και τα δικαιώματα νομικών οντοτήτων ή φυσικών προσώπων βάσει του εθνικού δικαίου.

(13) Οι εθνικές κανονιστικές αρχές χρειάζεται να συγκεντρώνουν πληροφορίες από συντελεστές της αγοράς προκειμένου να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στα καθήκοντά τους. Τέτοιου είδους πληροφορίες μπορεί επίσης να χρειασθεί να συλλέγονται για λογαριασμό της Επιτροπής, προκειμένου αυτή να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις της βάσει του κοινοτικού δικαίου. Τα αιτήματα πληροφόρησης θα πρέπει να είναι αναλογικά και να μην επιβάλλουν υπέρμετρα βάρη στις επιχειρήσεις. Οι πληροφορίες που συλλέγουν οι εθνικές κανονιστικές αρχές θα πρέπει να είναι διαθέσιμες στο κοινό, εκτός εάν πρόκειται για εμπιστευτικές πληροφορίες δυνάμει των εθνικών κανόνων για την πρόσβαση του κοινού σε πληροφορίες και εάν υπόκεινται στο κοινοτικό και το εθνικό δίκαιο περί επιχειρηματικού απορρήτου.

(14) Πληροφορίες που κρίνονται εμπιστευτικές από μια εθνική κανονιστική αρχή, σύμφωνα με τους κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες περί επιχειρηματικού απορρήτου, είναι δυνατόν να ανταλλάσσονται με την Επιτροπή και άλλες εθνικές κανονιστικές αρχές, μόνον εφόσον αυτή η ανταλλαγή είναι απολύτως αναγκαία για την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας οδηγίας και των ειδικών οδηγιών. Οι ανταλλασσόμενες πληροφορίες θα πρέπει να περιορίζονται σε ό,τι ενδείκνυται και αναλογεί στους σκοπούς μιας τέτοιας ανταλλαγής.

(15) Είναι σημαντικό οι εθνικές κανονιστικές αρχές να διαβουλευονται με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη επί των προτεινόμενων αποφάσεων και να λαμβάνουν υπόψη τους τις παρατηρήσεις τους πριν να λάβουν τελική απόφαση. Προκειμένου να εξασφαλισθεί ότι οι αποφάσεις που λαμβάνονται σε εθνικό επίπεδο δεν θα έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην ενιαία αγορά ή σε άλλους στόχους της συνθήκης, οι εθνικές κανονιστικές αρχές θα πρέπει επίσης να ανακοινώνουν ορισμένα σχέδια αποφάσεων στην Επιτροπή και στις άλλες εθνικές κανονιστικές αρχές προκειμένου να τους παρέχεται η ευκαιρία να υποβάλλουν τις παρατηρήσεις τους. Είναι σκόπιμο οι εθνικές κανονιστικές αρχές να διαβουλευονται με τα ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με όλα τα σχέδια μέτρων που μπορεί να έχουν αντίκτυπο στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Οι περιπτώσεις στις οποίες εφαρμόζονται οι διαδικασίες των άρθρων 6 και 7, ορίζονται στην παρούσα οδηγία και στις ειδικές οδηγίες. Η Επιτροπή θα πρέπει να μπορεί, ύστερα από διαβούλευση με την επιτροπή επικοινωνιών, να ζητεί από μια εθνική κανονιστική αρχή να αποσύρει σχέδιο μέτρου όταν αφορά τον καθορισμό σημαντικών αγορών ή τον ορισμό ή μη επιχειρήσεων με σημαντική ισχύ στην αγορά, και, όταν τέτοιες αποφάσεις μπορούν να δημιουργήσουν φραγμό στην ενιαία αγορά ή να είναι ασύμβατες με το κοινοτικό δίκαιο, ιδίως με τους στόχους

πολιτικής που θα πρέπει να ακολουθούν οι εθνικές κανονιστικές αρχές. Η διαδικασία αυτή δεν θίγει τη διαδικασία κοινοποίησης που προβλέπεται στην οδηγία 98/34/ΕΟΚ και την εξουσία της Επιτροπής δυνάμει της συνθήκης όσον αφορά τις παραβάσεις του κοινοτικού δικαίου.

(16) Οι εθνικές κανονιστικές αρχές θα πρέπει να διαθέτουν ένα εναρμονισμένο σύνολο στόχων και αρχών επί των οποίων να στηρίζονται και θα πρέπει, όπου είναι αναγκαίο, να συντονίζουν τις δράσεις τους με τις κανονιστικές αρχές άλλων κρατών μελών κατά τη διεξαγωγή των καθηκόντων τους εντός του εν λόγω κανονιστικού πλαισίου.

(17) Οι δραστηριότητες των εθνικών κανονιστικών αρχών που ορίζονται δυνάμει της παρούσας οδηγίας και των ειδικών οδηγιών, συμβάλλουν στην εκπλήρωση ευρύτερων πολιτικών στους τομείς του πολιτισμού, της απασχόλησης, του περιβάλλοντος, της κοινωνικής συνοχής και της χωροταξίας.

(18) Η απαίτηση σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι εθνικές κανονιστικές αρχές λαμβάνουν ιδιαίτερα υπόψη το επιθυμητό της τεχνολογικής ουδετερότητας των κανονιστικών ρυθμίσεων, δηλαδή ότι, με τις ρυθμίσεις ούτε επιβάλλεται ούτε ευνοείται η χρησιμοποίηση συγκεκριμένου είδους τεχνολογίας, δεν αποκλείει τη λήψη ανάλογης μέριμνας για την προώθηση ορισμένων ειδικών υπηρεσιών, οσάκις αυτό δικαιολογείται, παραδείγματος χάριν ψηφιακή τηλεόραση, ως μέσο για την αύξηση της αποτελεσματικότητας του φάσματος.

(19) Οι ραδιοσυχνότητες είναι βασικό στοιχείο για τις υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών ραδιοεπικοινωνιακής βάσης και, στο μέτρο που σχετίζεται με τις εν λόγω υπηρεσίες, οι εθνικές κανονιστικές αρχές θα πρέπει να τις κατανέμουν και να τις παραχωρούν σύμφωνα με εναρμονισμένο σύνολο στόχων και αρχών που διέπουν τη δράση τους και βάσει αντικειμενικών, διαφανών και αμερόληπτων κριτηρίων, λαμβάνοντας υπόψη τα δημοκρατικά, κοινωνικά, γλωσσικά και πολιτισμικά συμφέροντα που συνδέονται με τη χρήση των συχνοτήτων. Είναι σημαντικό η διαχείριση της κατανομής και της παραχώρησης των ραδιοσυχνοτήτων, να πραγματοποιείται όσο το δυνατόν πιο αποδοτικά. Η μεταφορά ραδιοσυχνοτήτων μπορεί να αποτελεί αποτελεσματικό μέσο αύξησης της αποδοτικής χρήσης του φάσματος, εφόσον υπάρχουν επαρκείς ρήτρες διασφάλισης του δημοσίου συμφέροντος, ιδίως της ανάγκης εξασφάλισης της διαφάνειας και της κανονιστικής εποπτείας της μεταφοράς αυτής. Η απόφαση αριθ. 676/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με κανονιστικό πλαίσιο για την πολιτική ραδιοφάσματος στην Κοινότητα (απόφαση ραδιοφάσματος)(13), δημιουργεί ένα πλαίσιο για την εναρμόνιση των ραδιοσυχνοτήτων, και κάθε ενέργεια στο πλαίσιο της παρούσας οδηγίας θα πρέπει να στοχεύει στη διευκόλυνση των εργασιών που πραγματοποιούνται δυνάμει της εν λόγω απόφασης.

(20) Η πρόσβαση σε πόρους αριθμοδότησης βάσει διαφανών, αντικειμενικών και αμερόληπτων κριτηρίων, είναι απαραίτητη για τον ανταγωνισμό των επιχειρήσεων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Η διαχείριση όλων των εθνικών σχεδίων αριθμοδότησης θα πρέπει να πραγματοποιείται από τις εθνικές κανονιστικές αρχές, συμπεριλαμβανομένων των κωδικών σημείων που χρησιμοποιούνται στη διευθυνσιοδότηση δικτύου. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες παρουσιάζεται ανάγκη

εναρμόνισης των πόρων αριθμοδότησης στην Κοινότητα για την υποστήριξη της ανάπτυξης πανευρωπαϊκών υπηρεσιών, η Επιτροπή, χρησιμοποιώντας τις εκτελεστικές της εξουσίες, δύναται να λαμβάνει τεχνικά εκτελεστικά μέτρα. Όπου είναι σκόπιμο να διασφαλίζεται η πλήρης και γενική διαλειτουργικότητα των υπηρεσιών, τα κράτη μέλη θα πρέπει να συντονίζουν τις εθνικές τους θέσεις με τη συνθήκη, στους κόλπους των διεθνών οργανισμών και φόρουμ, όπου λαμβάνονται οι σχετικές με την αριθμοδότηση αποφάσεις. Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας δεν θεσπίζουν, για τις εθνικές κανονιστικές αρχές, νέα πεδία ευθύνης στον τομέα της ονοματοδοσίας και διευθυνσιοδότησης στα πλαίσια του Διαδικτύου.

(21) Τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιούν, μεταξύ άλλων, διαδικασίες ανταγωνιστικής ή συγκριτικής επιλογής για την παραχώρηση ραδιοσυχνοτήτων καθώς και αριθμών με μεγάλη οικονομική αξία. Για τη διαχείριση των εν λόγω καθεστώτων, οι εθνικές κανονιστικές αρχές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το άρθρο 8.

(22) Θα πρέπει να διασφαλισθεί ότι υπάρχουν διαδικασίες για την παροχή δικαιωμάτων εγκατάστασης ευκολιών, οι οποίες είναι έγκαιρες, αμερόληπτες και διαφανείς ώστε να εγγυώνται όρους θεμιτού και αποτελεσματικού ανταγωνισμού. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει τις εθνικές διατάξεις που διέπουν την απαλλοτρίωση ή τη χρήση ακινήτων, τη συνήθη άσκηση των δικαιωμάτων κυριότητας, τη συνήθη χρήση της δημόσιας περιουσίας, ή την αρχή της ουδετερότητας όσον αφορά τους ισχύοντες στα κράτη μέλη κανόνες, οι οποίοι διέπουν το καθεστώς κυριότητας.

(23) Η από κοινού χρήση ευκολιών μπορεί να είναι επωφελής για λόγους χωροταξικούς, δημόσιας υγείας ή περιβάλλοντος, και θα πρέπει να ενθαρρύνεται από τις εθνικές κανονιστικές αρχές με βάση εθελοντικές συμφωνίες. Σε περιπτώσεις όπου οι επιχειρήσεις στερούνται πρόσβασης σε βιώσιμες εναλλακτικές επιλογές, η υποχρεωτική από κοινού χρήση ευκολιών ή περιουσιακών στοιχείων μπορεί να είναι σκόπιμη. Μεταξύ άλλων καλύπτει: την από κοινού χρήση υλικής συνεγκατάστασης και αγωγών, κτιρίων, ιστών, κεραιών ή συστημάτων κεραιών. Η υποχρεωτική από κοινού χρήση ευκολιών ή περιουσιακών στοιχείων, θα πρέπει να επιβάλλεται στις επιχειρήσεις μόνο έπειτα από πλήρη δημόσια διαβούλευση.

(24) Όταν απαιτείται από φορείς εκμετάλλευσης κινητής τηλεφωνίας να χρησιμοποιούν από κοινού πύργους ή ιστούς για περιβαλλοντικούς λόγους, αυτή η υποχρεωτική από κοινού χρήση μπορεί να συνεπάγεται τη μείωση των ανώτατων επιτρεπόμενων επιπέδων μεταδιδόμενης ισχύος για κάθε φορέα για λόγους δημόσιας υγείας, και να οδηγήσει, εν συνεχεία, τους φορείς στην εγκατάσταση περισσότερων αναμεταδοτών για την εξασφάλιση εθνικής κάλυψης.

(25) Σε ορισμένες περιπτώσεις, υπάρχει ανάγκη επιβολής υποχρεώσεων εκ των προτέρων προκειμένου να εξασφαλισθεί η ανάπτυξη ανταγωνιστικής αγοράς. Ο ορισμός της σημαντικής ισχύος στην αγορά, στην οδηγία 97/33/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1997, για τη διασύνδεση στο χώρο των τηλεπικοινωνιών προκειμένου να διασφαλισθεί καθολική υπηρεσία και διαλειτουργικότητα, με εφαρμογή των αρχών παροχής ανοικτού δικτύου (ONP)(14), υπήρξε αποτελεσματικός στις αρχικές φάσεις του ανοίγματος της αγοράς ως όριο για τη θέσπιση εκ των προτέρων υποχρεώσεων, τώρα όμως πρέπει να προσαρμοστεί σε περισσότερο σύνθετες και δυναμικές αγορές. Για το λόγο αυτό, ο ορισμός που

χρησιμοποιείται στην παρούσα οδηγία είναι ισοδύναμος με την έννοια της δεσπόζουσας θέσης, όπως ορίζεται στη νομολογία του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

(26) Δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις μπορούν να απολαμβάνουν κοινής δεσπόζουσας θέσης, όχι μόνο στις περιπτώσεις που υπάρχουν διαρθρωτικοί ή άλλοι δεσμοί μεταξύ τους, αλλά και στις περιπτώσεις που η δομή της σχετικής αγοράς προσφέρεται για συντονισμένες ενέργειες, δηλαδή ενθαρρύνει την παράλληλη ή ευθυγραμμισμένη ανταγωνιστική συμπεριφορά στην αγορά.

(27) Είναι απαραίτητο οι εκ των προτέρων κανονιστικές υποχρεώσεις να μην επιβάλλονται μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν υπάρχει ουσιαστικός ανταγωνισμός, δηλαδή σε αγορές στις οποίες μια ή περισσότερες επιχειρήσεις διαθέτουν σημαντική ισχύ στην αγορά, και όπου τα μέτρα αποκατάστασης, στο πλαίσιο του εθνικού και κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού, δεν επαρκούν για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Είναι, συνεπώς, απαραίτητο να συντάξει η Επιτροπή κατευθυντήριες γραμμές σε κοινοτικό επίπεδο, σύμφωνα με τις αρχές του δικαίου περί ανταγωνισμού, τις οποίες να ακολουθούν οι εθνικές κανονιστικές αρχές όταν αξιολογούν το κατά πόσο είναι αποτελεσματικός ο ανταγωνισμός σε μια δεδομένη αγορά και όταν εκτιμούν τη σημαντική ισχύ στην αγορά. Οι εθνικές κανονιστικές αρχές θα πρέπει να αναλύουν κατά πόσο μια αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών είναι πράγματι ανταγωνιστική σε έναν συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο, ο οποίος μπορεί να είναι το σύνολο ή τμήμα της επικρατείας του συγκεκριμένου κράτους μέλους ή γειτονικές περιοχές κρατών μελών, εκλαμβανόμενες ως ενιαίο σύνολο. Στην ανάλυση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού θα πρέπει να περιλαμβάνεται ανάλυση του κατά πόσον η αγορά έχει ανταγωνιστικές προοπτικές και, κατά συνέπεια, κατά πόσον η τυχόν έλλειψη αποτελεσματικού ανταγωνισμού θα έχει διάρκεια. Οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές θα αντιμετωπίσουν επίσης το θέμα των αναδυόμενων αγορών, όπου, εκ των πραγμάτων, η εταιρεία που ηγείται της αγοράς είναι πιθανό να διαθέτει σημαντικό μερίδιο της αγοράς αλλά δεν θα πρέπει να της επιβάλλονται άτοπες υποχρεώσεις. Η Επιτροπή θα πρέπει να επανεξετάζει τακτικά τις κατευθυντήριες γραμμές ώστε να διασφαλίζει ότι αυτές παραμένουν επίκαιρες σε μία ταχέως εξελισσόμενη αγορά. Οι εθνικές κανονιστικές αρχές θα πρέπει να συνεργάζονται μεταξύ τους, στις περιπτώσεις που η σχετική αγορά έχει λάβει διακρατική διάσταση.

(28) Προκειμένου να καθορίσουν κατά πόσο μια επιχείρηση έχει σημαντική ισχύ σε μία συγκεκριμένη αγορά, οι εθνικές κανονιστικές αρχές θα πρέπει να ενεργούν σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο και να λαμβάνουν ιδιαιτέρως υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής.

(29) Η Κοινότητα και τα κράτη μέλη έχουν αναλάβει δεσμεύσεις όσον αφορά τα πρότυπα και το κανονιστικό πλαίσιο των δικτύων και υπηρεσιών τηλεπικοινωνιών, στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου.

(30) Η τυποποίηση θα πρέπει να παραμείνει πρωτίστως διαδικασία καθοδηγούμενη από την αγορά. Παρόλα αυτά, πιθανώς να υπάρχουν ακόμη περιπτώσεις κατά τις οποίες είναι σκόπιμο να απαιτείται η συμμόρφωση με συγκεκριμένα πρότυπα σε κοινοτικό επίπεδο, ώστε να εξασφαλίζεται η διαλειτουργικότητα στην ενιαία αγορά. Σε εθνικό επίπεδο, τα κράτη μέλη υπόκεινται στις διατάξεις της οδηγίας 98/34/EK.

Η οδηγία 95/47/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, σχετικά με τη χρήση προτύπων για την μετάδοση τηλεοπτικού σήματος(15), δεν προσδιόρισε κάποιο συγκεκριμένο σύστημα ή απαίτηση υπηρεσίας μετάδοσης ψηφιακής τηλεόρασης. Μέσω του Digital Video Broadcasting Group, οι ευρωπαίοι συντελεστές της αγοράς έχουν αναπτύξει μια ομάδα συστημάτων τηλεοπτικής μετάδοσης (Ομάδα DVB), τα οποία έχουν τυποποιηθεί από το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Τηλεπικοινωνιακών Προτύπων (ETSI) και αποτελούν συστάσεις της Διεθνούς Ένωσης Τηλεπικοινωνιών. Οιαδήποτε απόφαση να καταστεί υποχρεωτική η εφαρμογή αυτών των προτύπων, θα πρέπει να είναι αποτέλεσμα ευρείας δημόσιας διαβούλευσης. Οι διαδικασίες τυποποίησης στο πλαίσιο της παρούσας οδηγίας ισχύουν με την επιφύλαξη των διατάξεων της οδηγίας 1999/5/EK, της οδηγίας 73/23/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Φεβρουαρίου 1973, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών των αναφερομένων στο ηλεκτρολογικό υλικό που προορίζεται να χρησιμοποιηθεί εντός ορισμένων ορίων τάσεως(16) και της οδηγίας 89/336/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 3ης Μαΐου 1989, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την ηλεκτρομαγνητική συμβατότητα(17).

(31) Θα πρέπει να ενθαρρύνεται η διαλειτουργικότητα των αμφίδρομων ψηφιακών τηλεοπτικών υπηρεσιών και του προηγμένου ψηφιακού τηλεοπτικού εξοπλισμού, σε επίπεδο καταναλωτών, προκειμένου να διασφαλίζονται η ελεύθερη ροή πληροφοριών, ο πλουραλισμός των μέσων και η πολιτιστική ποικιλότητα. Είναι ευκατό να μπορούν οι καταναλωτές να λαμβάνουν, ανεξαρτήτως τρόπου εκπομπής, όλες τις αμφίδρομες υπηρεσίες ψηφιακής τηλεόρασης λαμβάνοντας υπόψη την τεχνολογική ουδετερότητα, τη μελλοντική τεχνολογική πρόοδο, την ανάγκη προώθησης της ψηφιακής τηλεόρασης καθώς και την κατάσταση ανταγωνισμού στις αγορές υπηρεσιών ψηφιακής τηλεόρασης. Οι φορείς που παρέχουν ψηφιακές πλατφόρμες αμφίδρομης τηλεόρασης θα πρέπει να παροτρύνονται να εφαρμόζουν μια ανοικτή Διασύνδεση Προγράμματος Εφαρμογής (API) που να συμμορφώνεται με τα πρότυπα ή προδιαγραφές που έχουν θεσπιστεί από αναγνωρισμένο ευρωπαϊκό οργανισμό τυποποίησης. Η μετάβαση από τις υπάρχουσες API στις νέες κοινές API θα πρέπει να ενθαρρύνεται και οργανώνεται π.χ. μέσω μνημονίων κατανόησης μεταξύ όλων των σημαντικών παραγόντων της αγοράς. Οι ανοικτές API θα διευκολύνουν τη διαλειτουργικότητα π.χ. τη φορητότητα του αμφίδρομου περιεχομένου μεταξύ των διαφόρων μηχανισμών διάθεσης, και την πλήρη λειτουργικότητα του περιεχομένου αυτού στον προηγμένο ψηφιακό αμφίδρομο τηλεοπτικό εξοπλισμό. Ωστόσο, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη να μην παρεμποδίζεται η λειτουργία του εξοπλισμού λήψεως και να προστατεύεται από δόλιες ενέργειες, π.χ. από ιούς.

(32) Στην περίπτωση διαφοράς μεταξύ επιχειρήσεων που εδρεύουν στο ίδιο κράτος μέλος επί αντικείμενου που καλύπτεται από την παρούσα οδηγία ή από τις ειδικές οδηγίες, παραδείγματος χάριν όσον αφορά τις υποχρεώσεις για την πρόσβαση και τη διασύνδεση ή τους τρόπους μεταφοράς καταλόγων συνδρομητών, θα πρέπει να παρέχεται η δυνατότητα στο θιγόμενο μέρος το οποίο συμμετείχε καλόπιστα στις διαπραγματεύσεις αλλά δεν μπόρεσε να καταλήξει σε συμφωνία, να απευθύνεται στην εθνική κανονιστική αρχή για την επίλυση της διαφοράς. Οι εθνικές κανονιστικές αρχές θα πρέπει να είναι σε θέση να επιβάλλουν τη λύση στα μέρη. Η

παρέμβαση μιας εθνικής κανονιστικής αρχής στην επίλυση διαφοράς μεταξύ επιχειρήσεων που παρέχουν δίκτυα ή υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών σε ένα κράτος μέλος, θα πρέπει να επιδιώκει την εξασφάλιση της συμμόρφωσης προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την παρούσα οδηγία ή τις ειδικές οδηγίες.

(33) Εκτός από τα δικαιώματα προσφυγής που παρέχονται βάσει του εθνικού ή του κοινοτικού δικαίου, υφίσταται η ανάγκη να ξεκινά μια απλή διαδικασία, κατόπιν αιτήματος ενός των μερών της διαφοράς, για την επίλυση διασυνοριακών διαφορών που δεν υπάγονται στην αρμοδιότητα μιας και μόνης εθνικής κανονιστικής αρχής.

(34) Μια ενιαία επιτροπή θα πρέπει να αντικαταστήσει την "επιτροπή ONP", που θεσπίστηκε βάσει του άρθρου 9 της οδηγίας 90/387/ΕΟΚ και την επιτροπή αδειών, που θεσπίστηκε βάσει του άρθρου 14 της οδηγίας 97/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 10ης Απριλίου 1997, σχετικά με κοινό πλαίσιο γενικών και ειδικών αδειών στον τομέα των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών(18).

(35) Οι εθνικές κανονιστικές αρχές και οι εθνικές αρχές ανταγωνισμού θα πρέπει να ανταλλάσσουν τις πληροφορίες που απαιτούνται για την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας οδηγίας και των ειδικών οδηγιών για την καλύτερη συνεργασία τους. Σε σχέση με τις ανταλλασσόμενες πληροφορίες, η αποδέκτρια αρχή θα πρέπει να διασφαλίζει την τήρηση του ίδιου επιπέδου εμπιστευτικότητας με τη διαβιβάζουσα αρχή.

(36) Η Επιτροπή έχει δηλώσει την πρόθεσή της να συγκροτήσει ευρωπαϊκή ομάδα ρυθμιστικών φορέων για τα δίκτυα και τις υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, η οποία θα αποτελούσε τον κατάλληλο μηχανισμό για την ενθάρρυνση της συνεργασίας και του συντονισμού των εθνικών κανονιστικών αρχών, εις τρόπον ώστε να προωθηθεί η ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς για τα δίκτυα και τις υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών και να επιδιωχθεί η επίτευξη συνεπούς εφαρμογής των διατάξεων της παρούσας οδηγίας και των ειδικών οδηγιών σε όλα τα κράτη μέλη, ιδίως σε τομείς στους οποίους η εθνική νομοθεσία εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου δίνει στις εθνικές κανονιστικές αρχές σημαντική διακριτική ευχέρεια κατά την εφαρμογή των σχετικών κανόνων.

(37) Οι εθνικές κανονιστικές αρχές θα πρέπει να κληθούν να συνεργάζονται μεταξύ τους και με την Επιτροπή, κατά διαφανή τρόπο, ώστε να εξασφαλίζεται η συνεπής εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας οδηγίας και των ειδικών οδηγιών σε όλα τα κράτη μέλη. Αυτή η συνεργασία θα μπορούσε να πραγματοποιείται, μεταξύ άλλων, στο πλαίσιο της επιτροπής επικοινωνιών ή μιας ομάδας που θα αποτελείται από ευρωπαίους ρυθμιστές. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αποφασίζουν ποιοι οργανισμοί αποτελούν εθνικές κανονιστικές αρχές για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας και των ειδικών οδηγιών.

(38) Μέτρα που θα μπορούσαν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών είναι τα μέτρα που ενδέχεται να επηρεάζουν, άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, τη μορφή του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών κατά τρόπο που θα μπορούσε να δημιουργήσει φραγμό στην ενιαία αγορά. Αυτά περιλαμβάνουν μέτρα που έχουν σημαντικό αντίκτυπο σε φορείς παροχής ή χρήστες σε άλλα κράτη μέλη και συμπεριλαμβάνουν, μεταξύ άλλων: μέτρα που επηρεάζουν τις τιμές για τους χρήστες σε άλλα κράτη μέλη. Μέτρα που επηρεάζουν την ικανότητα μιας

επιχείρησης που είναι εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος να παρέχει υπηρεσία ηλεκτρονικών επικοινωνιών, ιδίως μέτρα που επηρεάζουν την ικανότητα παροχής υπηρεσιών σε διακρατική βάση και μέτρα που επηρεάζουν τη δομή της αγοράς ή την πρόσβαση στην αγορά, δημιουργώντας επιπτώσεις για τις επιχειρήσεις άλλων κρατών μελών.

(39) Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας θα πρέπει να επανεξετάζονται τακτικά, ιδίως προκειμένου να καθοριστεί η ανάγκη τροποποίησης υπό το πρίσμα των μεταβαλλόμενων συνθηκών στην τεχνολογία ή τις αγορές.

(40) Τα απαιτούμενα μέτρα για την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας θα πρέπει να θεσπισθούν σύμφωνα με την απόφαση 1999/468/EK του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1999, για τον καθορισμό των όρων άσκησης των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων που ανατίθενται στην Επιτροπή(19).

(41) Δεδομένου ότι οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης, ήτοι η επίτευξη εναρμονισμένου πλαισίου για τη ρύθμιση υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών, συναφών ευκολιών και συναφών υπηρεσιών, είναι αδύνατον να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και δύναται, συνεπώς, λόγω των διαστάσεων και των αποτελεσμάτων της δράσης, να επιτευχθούν καλλίτερα σε κοινοτικό επίπεδο, η Κοινότητα μπορεί να θεσπίσει μέτρα σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, όπως εκτίθεται στο άρθρο 5 της συνθήκης. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, όπως εκτίθεται στο εν λόγω άρθρο, η παρούσα οδηγία δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των στόχων αυτών.

(42) Ορισμένες οδηγίες και αποφάσεις στον τομέα αυτό θα πρέπει να καταργηθούν.

(43) Η Επιτροπή θα πρέπει να παρακολουθεί τη μετάβαση από το υφιστάμενο πλαίσιο στο νέο πλαίσιο· ιδιαιτέρως, δύναται, σε εύθετο χρόνο, να υποβάλει πρόταση για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2887/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2000, για την αδεσμοποίηση πρόσβαση στον τοπικό βρόχο(20),

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ, ΣΤΟΧΟΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

Άρθρο 1

Πεδίο εφαρμογής και στόχος

1. Η παρούσα οδηγία θεσπίζει εναρμονισμένο πλαίσιο για τη ρύθμιση υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών, συναφών ευκολιών και συναφών υπηρεσιών. Καθορίζει τα καθήκοντα των εθνικών κανονιστικών αρχών και θεσπίζει σύνολο διαδικασιών για την εξασφάλιση της εναρμονισμένης εφαρμογής του κανονιστικού πλαισίου σε ολόκληρη την Κοινότητα.

2. Η παρούσα οδηγία καθώς και οι ειδικές οδηγίες ισχύουν υπό την επιφύλαξη των υποχρεώσεων που επιβάλλονται το εθνικό δίκαιο σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, ή από το κοινοτικό δίκαιο σε σχέση με τις υπηρεσίες που παρέχονται μέσω δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

3. Η παρούσα οδηγία, καθώς και οι ειδικές οδηγίες, ισχύουν υπό την επιφύλαξη των μέτρων που λαμβάνονται, σε κοινοτικό ή εθνικό επίπεδο, τηρουμένου του κοινοτικού δικαίου, για την επιδίωξη στόχων γενικού συμφέροντος, ιδίως σχετικά με τη ρύθμιση του περιεχομένου και την πολιτική στον οπτικοακουστικό τομέα.

4. Η παρούσα οδηγία και οι ειδικές οδηγίες ισχύουν υπό την επιφύλαξη των διατάξεων της οδηγίας 1999/5/EK.

Άρθρο 2

Ορισμοί

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

α) "Δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών": τα συστήματα μετάδοσης και, κατά περίπτωση, ο εξοπλισμός μεταγωγής ή δρομολόγησης και οι λοιποί πόροι που επιτρέπουν τη μεταφορά σημάτων, με τη χρήση καλωδίου, ραδιοσημάτων, οπτικού ή άλλου ηλεκτρομαγνητικού μέσου, συμπεριλαμβανομένων των δορυφορικών δικτύων, των σταθερών (μεταγωγής δεδομένων μέσω κυκλωμάτων και πακετομεταγωγής, συμπεριλαμβανομένου του Διαδικτύου) και κινητών επίγειων δικτύων, των συστημάτων ηλεκτρικών καλωδίων, εφόσον χρησιμοποιούνται για τη μετάδοση σημάτων, των δικτύων που χρησιμοποιούνται για ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές, καθώς και των δικτύων καλωδιακής τηλεόρασης, ανεξάρτητα από το είδος των μεταφερόμενων πληροφοριών.

β) "Διακρατικές αγορές": οι αγορές που προσδιορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 4 και καλύπτουν την Κοινότητα ή σημαντικό μέρος της.

γ) "Υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών": οι υπηρεσίες που παρέχονται συνήθως έναντι αμοιβής και των οποίων η παροχή συνίσταται, εν όλω ή εν μέρει, στη μεταφορά σημάτων σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών τηλεπικοινωνιών και των υπηρεσιών μετάδοσης σε δίκτυα που χρησιμοποιούνται για ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις, αλλά εξαιρουμένων των υπηρεσιών που παρέχουν περιεχόμενο μεταδιδόμενο με χρήση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή που ασκούν έλεγχο επί του περιεχομένου· δεν περιλαμβάνουν επίσης τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας, όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 1 της οδηγίας 98/34/EK, οι οποίες δεν συνίστανται, εν όλω ή εν μέρει, στη μεταφορά σημάτων σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

δ) "Δημόσιο δίκτυο επικοινωνιών": το δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών, το οποίο χρησιμοποιείται, εξ ολοκλήρου ή κυρίως, για την παροχή διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

ε) "Συναφείς ευκολίες": οι ευκολίες που σχετίζονται με δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή/και υπηρεσία ηλεκτρονικών επικοινωνιών, και καθιστούν δυνατή ή/και στηρίζουν την παροχή υπηρεσιών μέσω του εν λόγω δικτύου και/ή υπηρεσίας. Περιλαμβάνουν επίσης συστήματα υπό όρους πρόσβασης και οδηγούς ηλεκτρονικών προγραμμάτων.

στ) "Σύστημα υπό όρους πρόσβασης": κάθε τεχνικό μέτρο ή/και ρύθμιση, όπου η πρόσβαση σε προστατευόμενη υπηρεσία ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης σε κατανοητή μορφή, εξαρτάται από τη συνδρομή ή κάποια άλλη μορφή προγενέστερης ειδικής άδειας.

ζ) "Εθνική κανονιστική αρχή": ο ή οι φορείς στους οποίους ένα κράτος μέλος έχει αναθέσει οποιαδήποτε από τα κανονιστικά καθήκοντα που καθορίζονται στην παρούσα οδηγία και τις ειδικές οδηγίες.

η) "Χρήστης": κάθε φυσικό πρόσωπο ή νομική οντότητα που χρησιμοποιεί ή ζητά διαθέσιμη στο κοινό υπηρεσία ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

θ) "Καταναλωτής": κάθε φυσικό πρόσωπο που χρησιμοποιεί ή ζητά διαθέσιμη στο κοινό υπηρεσία ηλεκτρονικών επικοινωνιών για σκοπούς που δεν εμπίπτουν στο πεδίο της εμπορικής ή επιχειρηματικής δραστηριότητάς του ή του επαγγέλματός του.

ι) "Καθολική υπηρεσία": ένα στοιχειώδες σύνολο υπηρεσιών, που ορίζεται στην οδηγία 2002/22/EK (οδηγία για την καθολική υπηρεσία), συγκεκριμένης ποιότητας, διαθέσιμο για κάθε χρήστη, ανεξάρτητα από τη γεωγραφική του θέση και, υπό το πρίσμα των ιδιαίτερων εθνικών συνθηκών, σε προσιτή τιμή.

ια) "Συνδρομητής": κάθε φυσικό πρόσωπο ή νομική οντότητα που έχει συνάψει σύμβαση με φορέα παροχής διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών για την παροχή τέτοιων υπηρεσιών.

ιβ) "Ειδικές οδηγίες": η οδηγία 2002/20/EK (οδηγία για την αδειοδότηση), η οδηγία 2002/19/EK (οδηγία για την πρόσβαση), η οδηγία 2002/22/EK (οδηγία για την καθολική υπηρεσία) και η οδηγία 97/66/EK.

ιγ) "Παροχή δικτύου ηλεκτρονικών υπηρεσιών": η σύσταση, η λειτουργία, ο έλεγχος και η διάθεση τέτοιου δικτύου.

ιδ) "Τελικός χρήστης": χρήστης που δεν παρέχει δημόσια δίκτυα επικοινωνιών ή υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών διαθέσιμες στο κοινό.

ιε) "Προηγμένος ψηφιακός τηλεοπτικός εξοπλισμός": οι περιφερειακές συσκευές και οι σύνθετοι ψηφιακοί τηλεοπτικοί δέκτες για τη λήψη υπηρεσιών ψηφιακής αλληλεπιδραστικής τηλεόρασης.

ιστ) "Διασύνδεση Προγράμματος Εφαρμογής (API)": η διασύνδεση λογισμικού μεταξύ των εξωτερικών εφαρμογών, που διαθέτουν οι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς και οι πάροχοι υπηρεσιών, και του προηγμένου ψηφιακού τηλεοπτικού εξοπλισμού για ψηφιακές ραδιοτηλεοπτικές υπηρεσίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

ΕΘΝΙΚΕΣ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Άρθρο 3

Εθνικές κανονιστικές αρχές

1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι καθένα από τα καθήκοντα που ανατίθενται στις εθνικές κανονιστικές αρχές βάσει της παρούσας οδηγίας και των ειδικών οδηγιών, αναλαμβάνεται από αρμόδιο φορέα.

2. Τα κράτη μέλη εγγυώνται την ανεξαρτησία των εθνικών κανονιστικών αρχών εξασφαλίζοντας ότι οι εθνικές κανονιστικές αρχές είναι νομικά διακριτές και λειτουργικά ανεξάρτητες από όλους τους οργανισμούς παροχής δικτύων, εξοπλισμού ή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Τα κράτη μέλη τα οποία διατηρούν την κυριότητα ή τον έλεγχο επιχειρήσεων παροχής δικτύων ή/και

υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, εξασφαλίζουν τον αποτελεσματικό διαρθρωτικό διαχωρισμό της κανονιστικής λειτουργίας από τις δραστηριότητες που έχουν σχέση με την κυριότητα ή τον έλεγχο.

3. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν την αμεροληψία και τη διαφάνεια των εθνικών κανονιστικών αρχών κατά την άσκηση των εξουσιών τους.

4. Τα κράτη μέλη δημοσιεύουν τα καθήκοντα που ανατίθενται στις εθνικές κανονιστικές αρχές κατά τρόπον ώστε να είναι εύκολα προσιτά, ιδίως στην περίπτωση που τα καθήκοντα αυτά ανατίθενται σε δύο ή περισσότερους φορείς. Ανάλογα με την περίπτωση, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τη διαβούλευση και τη συνεργασία μεταξύ των αρχών αυτών, καθώς και μεταξύ αυτών και των εθνικών αρχών στις οποίες ανατίθεται η εφαρμογή του δικαίου περί ανταγωνισμού και των εθνικών αρχών στις οποίες ανατίθεται η εφαρμογή του δικαίου του καταναλωτή, σε ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος. Όταν περισσότερες της μιας αρχές έχουν αρμοδιότητα να χειρίζονται τα θέματα αυτά, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι τα αντίστοιχα καθήκοντα κάθε αρχής δημοσιεύονται σε εύκολα προσιτή μορφή.

5. Οι εθνικές κανονιστικές αρχές και οι εθνικές αρχές ανταγωνισμού ανταλλάσσουν τις πληροφορίες που απαιτούνται για την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας οδηγίας και των ειδικών οδηγιών. Σε σχέση με τις ανταλλασσόμενες πληροφορίες, η αποδέκτρια αρχή εξασφαλίζει το ίδιο επίπεδο εμπιστευτικότητας με τη διαβιβάζουσα αρχή.

6. Τα κράτη μέλη κοινοποιούν στην Επιτροπή όλες τις εθνικές κανονιστικές αρχές στις οποίες ανατίθενται καθήκοντα βάσει της παρούσας οδηγίας και των ειδικών οδηγιών, καθώς και τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους.

Άρθρο 4

Δικαίωμα προσφυγής

1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν την ύπαρξη αποτελεσματικών μηχανισμών, σε εθνικό επίπεδο, βάσει των οποίων κάθε χρήστης ή επιχείρηση που παρέχει δίκτυα ή/και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών έχει, όταν επηρεάζεται από απόφαση εθνικής κανονιστικής αρχής, δικαίωμα προσφυγής κατά της απόφασης, ενώπιον οργάνου προσφυγής το οποίο μπορεί να είναι δικαστήριο, και το οποίο είναι ανεξάρτητο από τα εμπλεκόμενα μέρη και διαθέτει την απαιτούμενη εμπειρία για την εκτέλεση των καθηκόντων του. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι λαμβάνονται δεόντως υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της υπόθεσης και ότι υπάρχει πραγματικός μηχανισμός προσφυγής. Εν αναμονή του αποτελέσματος μιας τέτοιας προσφυγής, ισχύει η απόφαση της εθνικής κανονιστικής αρχής, εκτός αν το όργανο προσφυγής αποφασίσει άλλως.

2. Εάν το όργανο προσφυγής που αναφέρεται στην παράγραφο 1, δεν έχει δικαιοδοτικό χαρακτήρα, αιτιολογεί πάντοτε εγγράφως τις αποφάσεις του. Επίσης, στην περίπτωση αυτή, η απόφασή του υπόκειται σε αναθεώρηση από δικαστήριο, κατά την έννοια του άρθρου 234 της συνθήκης.

Άρθρο 5

Παροχή πληροφοριών

1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι επιχειρήσεις παροχής δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών διαβιβάζουν στις εθνικές κανονιστικές αρχές όλες τις πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων των χρηματοοικονομικών πληροφοριών, που απαιτούνται για να διασφαλίζεται η συμμόρφωσή προς τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας και των ειδικών οδηγιών και προς τις αποφάσεις που λαμβάνονται κατ' εφαρμογή τους. Οι επιχειρήσεις αυτές παρέχουν τις πληροφορίες αυτές αμέσως, κατόπιν αιτήματος, και σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα και το βαθμό λεπτομέρειας που απαιτεί η εθνική κανονιστική αρχή. Οι πληροφορίες που ζητεί η εθνική κανονιστική αρχή πρέπει να είναι ανάλογες προς την εκτέλεση του συγκεκριμένου καθήκοντος. Η εθνική κανονιστική αρχή αιτιολογεί το αίτημά της για παροχή πληροφοριών.

2. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι εθνικές κανονιστικές αρχές παρέχουν στην Επιτροπή, κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος, τις απαραίτητες για την εκπλήρωση των καθηκόντων της πληροφορίες βάσει της συνθήκης. Οι ζητούμενες από την Επιτροπή πληροφορίες είναι ανάλογες προς την εκπλήρωση των καθηκόντων αυτών. Στις περιπτώσεις που οι παρεχόμενες πληροφορίες αναφέρονται σε πληροφορίες οι οποίες είχαν προηγουμένως παρασχεθεί από επιχειρήσεις, κατόπιν αιτήματος της εθνικής κανονιστικής αρχής, οι επιχειρήσεις αυτές ενημερώνονται σχετικά. Στο βαθμό που αυτό είναι αναγκαίο, και πλην ρητού και αιτιολογημένου αιτήματος της παρέχουσας τις πληροφορίες αρχής περί του αντιθέτου, η Επιτροπή θέτει τις παρασχεθείσες πληροφορίες στη διάθεση μιας άλλης τέτοιας αρχής άλλου κράτους μέλους.

Με την επιφύλαξη των απαιτήσεων της παραγράφου 3, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι πληροφορίες που παρέχονται σε μία εθνική κανονιστική αρχή μπορούν να διατίθενται σε άλλη τέτοια αρχή στο ίδιο ή σε διαφορετικό κράτος μέλος, κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος, εάν αυτό είναι αναγκαίο για να μπορεί η μία ή η άλλη κανονιστική αρχή να τηρήσει τις υποχρεώσεις της δυνάμει του κοινοτικού δικαίου.

3. Εάν οι πληροφορίες θεωρούνται εμπιστευτικές από μια εθνική κανονιστική αρχή σύμφωνα με τους κοινοτικούς και τους εθνικούς κανόνες περί επιχειρηματικού απορρήτου, η Επιτροπή και οι ενδιαφερόμενες εθνικές κανονιστικές αρχές εξασφαλίζουν την εμπιστευτικότητα αυτή.

4. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες για την πρόσβαση του κοινού σε πληροφορίες και με την επιφύλαξη των κοινοτικών και των εθνικών κανόνων περί επιχειρηματικού απορρήτου, οι εθνικές κανονιστικές αρχές δημοσιεύουν τις πληροφορίες που συμβάλλουν στη δημιουργία ανοικτής και ανταγωνιστικής αγοράς.

5. Οι εθνικές κανονιστικές αρχές δημοσιεύουν τους όρους πρόσβασης του κοινού στις πληροφορίες που αναφέρονται στην παράγραφο 4, συμπεριλαμβανομένων διαδικασιών για την παροχή της εν λόγω πρόσβασης.

Άρθρο 6

Μηχανισμός διαβούλευσης και διαφάνειας

Πλην των περιπτώσεων που υπάγονται στο άρθρο 7 παράγραφος 6, και στα άρθρα 20 και 21, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, όταν οι εθνικές κανονιστικές αρχές

σκοπεύουν να λάβουν μέτρα κατ' εφαρμογήν της παρούσας οδηγίας, ή των ειδικών οδηγιών τα οποία έχουν σημαντική επίπτωση στην σχετική αγορά, παρέχουν στα ενδιαφερόμενα μέρη την ευκαιρία να υποβάλλουν τις παρατηρήσεις τους για το σχέδιο μέτρου, εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος. Οι εθνικές κανονιστικές αρχές δημοσιοποιούν τις εθνικές τους διαδικασίες διαβούλευσης. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τη δημιουργία ενιαίας θέσης ενημέρωσης στην οποία παρατίθενται όλες οι τρέχουσες διαβουλεύσεις. Η εθνική κανονιστική αρχή δημοσιοποιεί τα αποτελέσματα της διαδικασίας διαβούλευσης, με εξαίρεση τις πληροφορίες εμπιστευτικού χαρακτήρα σύμφωνα με την κοινοτική και την εθνική νομοθεσία σχετικά με το επιχειρηματικό απόρρητο.

Άρθρο 7

Εδραίωση της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρονικών επικοινωνιών

1. Κατά την άσκηση των καθηκόντων τους στο πλαίσιο της παρούσας οδηγίας και των ειδικών οδηγιών, οι εθνικές κανονιστικές αρχές λαμβάνουν υπόψη στο μέγιστο δυνατό βαθμό τους στόχους που καθορίζονται στο άρθρο 8, και στο βαθμό που αυτοί σχετίζονται με τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

2. Οι εθνικές κανονιστικές αρχές συμβάλλουν στην ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς συνεργαζόμενες μεταξύ τους και με την Επιτροπή, κατά διαφανή τρόπο, ώστε να εξασφαλίζεται η συνεπής εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας οδηγίας και των ειδικών οδηγιών σε όλα τα κράτη μέλη. Προς το σκοπό αυτό, επιδιώκουν, ιδιαίτερα, συμφωνία όσον αφορά τους τύπους των μέσων και των λύσεων που ενδείκνυνται για κάθε κατάσταση στην αγορά.

3. Επιπλέον της διαβούλευσης που αναφέρεται στο άρθρο 6, όταν κανονιστική αρχή προτίθεται να λάβει μέτρο το οποίο:

α) εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 15 ή 16 της παρούσας οδηγίας, των άρθρων 5 ή 8 της οδηγίας 2002/19/EK (οδηγία για την πρόσβαση) ή του άρθρου 16 της οδηγίας 2002/22/EK και (οδηγία για την καθολική υπηρεσία) και

β) επηρεάζει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, θέτει συγχρόνως το σχέδιο μέτρου στην διάθεση της Επιτροπής και των εθνικών κανονιστικών αρχών των άλλων κρατών μελών, μαζί με το σκεπτικό στο οποίο βασίζεται το μέτρο, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 3, και ενημερώνει σχετικά την Επιτροπή και τις άλλες εθνικές κανονιστικές αρχές. Οι εθνικές κανονιστικές αρχές και η Επιτροπή μπορούν να υποβάλλουν παρατηρήσεις στην ενδιαφερόμενη εθνική κανονιστική αρχή, μόνον εντός ενός μηνός ή εντός της περιόδου που αναφέρεται στο άρθρο 6, εάν η περίοδος αυτή είναι μεγαλύτερη. Η μηνιαία προθεσμία δεν μπορεί να παραταθεί.

4. Αν το σχεδιαζόμενο μέτρο που καλύπτεται από την παράγραφο 3 αποσκοπεί:

α) στον καθορισμό μιας σχετικής αγοράς που διαφέρει από εκείνες που ορίζονται στη σύσταση σύμφωνα με το άρθρο 15 παράγραφος 1, ή

β) στη λήψη απόφασης σχετικά με το αν μια επιχείρηση διαθέτει, μόνη της ή από κοινού με άλλες, σημαντική ισχύ στην αγορά, βάσει του άρθρου 16 παράγραφοι 3, 4 ή 5 και επηρεάζει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, η Επιτροπή δε έχει δηλώσει στην εθνική κανονιστική αρχή ότι θεωρεί ότι το σχέδιο μέτρου θα δημιουργούσε φραγμούς στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά ή ότι έχει σοβαρές αμφιβολίες για τη συμβατότητά του προς το κοινοτικό δίκαιο, ιδίως όσον αφορά τους στόχους του

άρθρου 8, τότε η λήψη του σχεδίου μέτρου αναβάλλεται επί δύο ακόμη μήνες. Η εν λόγω προθεσμία δεν μπορεί να παραταθεί. Εντός της προθεσμίας αυτής, η Επιτροπή μπορεί, σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο 22 παράγραφος 2, να αποφασίσει να καλέσει την ενδιαφερόμενη κανονιστική εθνική αρχή να τροποποιήσει ή να αποσύρει το σχέδιο μέτρου. Η απόφαση αυτή πρέπει να συνοδεύεται από λεπτομερή και αντικειμενική ανάλυση των λόγων για τους οποίους η Επιτροπή θεωρεί ότι το σχέδιο μέτρου δεν θα πρέπει να θεσπισθεί, καθώς και από ειδικές προτάσεις για την τροποποίηση του σχεδίου μέτρου.

5. Η ενδιαφερόμενη εθνική κανονιστική αρχή λαμβάνει υπόψη στο μέγιστο βαθμό τις παρατηρήσεις των άλλων εθνικών κανονιστικών αρχών και της Επιτροπής και, εκτός από τις περιπτώσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 4, μπορεί να θεσπίζει το προκύπτον σχέδιο μέτρου· εάν το πράξει, το γνωστοποιεί στην Επιτροπή.

6. Σε εξαιρετικές περιστάσεις, όταν μια εθνική κανονιστική αρχή κρίνει ότι πρέπει επείγοντως να αναληφθεί δράση, κατά παρέκκλιση από τη διαδικασία των παραγράφων 3 και 4, προκειμένου να διασφαλισθεί ο ανταγωνισμός και να προστατευθούν τα συμφέροντα των χρηστών, μπορεί να λαμβάνει αμέσως αναλογικά και προσωρινά μέτρα. Τα μέτρα αυτά, δεόντως αιτιολογημένα, ανακοινώνονται αμελλητί στην Επιτροπή και στις άλλες εθνικές κανονιστικές αρχές. Η λήψη απόφασης εκ μέρους εθνικής κανονιστικής αρχής για τη μονιμοποίηση των μέτρων ή την παράταση της ισχύος τους, υπόκειται στις διατάξεις των παραγράφων 3 και 4.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ

Άρθρο 8

Στόχοι πολιτικής και κανονιστικές αρχές

1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, κατά την άσκηση των κανονιστικών καθηκόντων που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία και τις ειδικές οδηγίες, οι εθνικές κανονιστικές αρχές λαμβάνουν κάθε εύλογο μέτρο που στοχεύει στην επίτευξη των στόχων των παραγράφων 2, 3 και 4. Τα εν λόγω μέτρα είναι ανάλογα προς τους στόχους αυτούς.

Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, κατά την άσκηση των κανονιστικών καθηκόντων που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία και τις ειδικές οδηγίες, ιδίως εκείνων που αποσκοπούν στην εξασφάλιση πραγματικού ανταγωνισμού, οι εθνικές κανονιστικές αρχές λαμβάνουν ιδιαίτερα υπόψη το επιθυμητό της τεχνολογικής ουδετερότητας των κανονιστικών ρυθμίσεων.

Οι εθνικές κανονιστικές αρχές μπορούν να συμβάλλουν, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, στην εξασφάλιση της εφαρμογής πολιτικών που αποσκοπούν στην προαγωγή της πολιτιστικής και γλωσσικής πολυμορφίας, καθώς και στον πλουραλισμό των μέσων ενημέρωσης.

2. Οι εθνικές κανονιστικές αρχές προάγουν τον ανταγωνισμό στην παροχή δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών, υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφών ευκολιών και υπηρεσιών, μεταξύ άλλων:

α) εξασφαλίζοντας ότι οι χρήστες, συμπεριλαμβανομένων των μειονεκτούντων χρηστών, αποκομίζουν το μέγιστο όφελος όσον αφορά την επιλογή, την τιμή και την ποιότητα·

β) εξασφαλίζοντας ότι δεν υφίσταται στρέβλωση ούτε περιορισμός του ανταγωνισμού στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών·

γ) ενθαρρύνοντας αποτελεσματικές επενδύσεις ως προς την υποδομή και υποστηρίζοντας την καινοτομία και

δ) ενθαρρύνοντας την αποτελεσματική χρήση και εξασφαλίζοντας την ουσιαστική διαχείριση των ραδιοσυχνοτήτων και των πόρων αριθμοδότησης.

3. Οι εθνικές κανονιστικές αρχές συμβάλλουν στην ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς μέσω, μεταξύ άλλων:

α) της άρσης των τελευταίων εμποδίων στην παροχή δικτύων ηλεκτρονικών υπηρεσιών, συναφών ευκολιών και υπηρεσιών και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών σε ευρωπαϊκό επίπεδο·

β) της ενθάρρυνσης της σύστασης και της ανάπτυξης διευρωπαϊκών δικτύων και της διαλειτουργικότητας πανευρωπαϊκών υπηρεσιών, και διατεματικής δυνατότητας διασύνδεσης·

γ) της εξασφάλισης ότι, σε παρόμοιες περιπτώσεις, δεν γίνεται διάκριση στην αντιμετώπιση των επιχειρήσεων που παρέχουν δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών·

δ) της συνεργασίας μεταξύ τους και με την Επιτροπή, κατά διαφανή τρόπο, ώστε να εξασφαλίζονται, η ανάπτυξη μιας συνεπούς κανονιστικής πρακτικής και η συνεπής εφαρμογή της παρούσας οδηγίας και των ειδικών οδηγιών.

4. Οι εθνικές κανονιστικές αρχές προάγουν τα συμφέροντα των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεταξύ άλλων:

α) εξασφαλίζοντας σε όλους του πολίτες πρόσβαση στην καθολική υπηρεσία που προβλέπεται στην οδηγία 2002/22/EK (οδηγία για την καθολική υπηρεσία)·

β) εξασφαλίζοντας υψηλού επιπέδου προστασία για τους καταναλωτές κατά τις συναλλαγές τους με τους προμηθευτές, ιδίως με την εξασφάλιση της διαθεσιμότητας απλών και μη δαπανηρών διαδικασιών επίλυσης διαφορών, τις οποίες διενεργεί όργανο ανεξάρτητο από τα ενδιαφερόμενα μέρη·

γ) συμβάλλοντας στην εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής·

δ) προάγοντας την παροχή σαφών πληροφοριών, ιδίως απαιτώντας διαφάνεια των τιμολογίων και των όρων χρήσης των διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών·

ε) ανταποκρινόμενες στις ανάγκες συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων, και ιδίως των μειονεκτούντων χρηστών και

στ) εξασφαλίζοντας τη διατήρηση της ακεραιότητας και της ασφάλειας των δημοσίων δικτύων επικοινωνιών.

Άρθρο 9

Διαχείριση ραδιοσυχνοτήτων για τις υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών

1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν την ουσιαστική διαχείριση των ραδιοσυχνοτήτων για τις υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην επικράτειά τους σύμφωνα με το άρθρο 8. Εξασφαλίζουν ότι η κατανομή και η εκχώρηση των ραδιοσυχνοτήτων αυτών από τις εθνικές κανονιστικές αρχές, βασίζονται σε αντικειμενικά, διαφανή, αμερόληπτα και αναλογικά κριτήρια.
2. Τα κράτη μέλη προάγουν την εναρμόνιση της χρήσης των ραδιοσυχνοτήτων σε ολόκληρη την Κοινότητα, σύμφωνα με την ανάγκη εξασφάλισης της ουσιαστικής και αποτελεσματικής χρήσης τους και σύμφωνα με την απόφαση αριθ. 676/2002/EK (απόφαση ραδιοφάσματος).
3. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν διατάξεις για τη μεταφορά δικαιωμάτων χρήσης ραδιοσυχνοτήτων μεταξύ επιχειρήσεων.
4. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η πρόθεση μιας επιχείρησης για μεταφορά δικαιωμάτων χρήσης ραδιοσυχνοτήτων κοινοποιείται στην εθνική κανονιστική αρχή που είναι αρμόδια για εκχώρηση φάσματος και ότι κάθε μεταφορά πραγματοποιείται σύμφωνα με διαδικασίες που καθορίζονται από την εθνική κανονιστική αρχή και δημοσιοποιείται. Οι εθνικές κανονιστικές αρχές εξασφαλίζουν ότι οι συναλλαγές αυτές δεν στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό. Στις περιπτώσεις όπου η χρήση των ραδιοσυχνοτήτων έχει εναρμονισθεί μέσω της εφαρμογής της απόφασης αριθ. 676/2002/EK (απόφαση ραδιοφάσματος) ή άλλων κοινοτικών μέτρων, οποιαδήποτε τέτοια μεταφορά δεν πρέπει να οδηγεί σε αλλαγή της χρήσης των ραδιοσυχνοτήτων αυτών.

Άρθρο 10

Αριθμοδότηση, ονοματοδοσία και διευθυνσιοδότηση

1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι εθνικές κανονιστικές αρχές ελέγχουν την παραχώρηση όλων των εθνικών πόρων αριθμοδότησης και τη διαχείριση του εθνικού σχεδίου αριθμοδότησης. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν την παροχή επαρκούς πλήθους αριθμών και σειρών αριθμών, σε όλες τις υπηρεσίες ηλεκτρονικών υπηρεσιών που είναι διαθέσιμες στο κοινό. Οι εθνικές κανονιστικές αρχές καθορίζουν αντικειμενικές, διαφανείς και αμερόληπτες διαδικασίες για την παραχώρηση των εθνικών πόρων αριθμοδότησης.
2. Οι εθνικές κανονιστικές αρχές εξασφαλίζουν ότι τα σχέδια και οι διαδικασίες αριθμοδότησης εφαρμόζονται κατά τρόπο ο οποίος να εξασφαλίζει ίση μεταχείριση σε όλους τους παρόχους υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, που είναι διαθέσιμες στο κοινό. Ειδικότερα, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι μια επιχείρηση στην οποία χορηγείται σειρά αριθμών δεν προβαίνει σε διακρίσεις σε βάρος άλλων παρόχων υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών όσον αφορά την αλληλουχία αριθμών που χρησιμοποιούνται για πρόσβαση στις υπηρεσίες τους.
3. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι τα εθνικά σχέδια αριθμοδότησης, καθώς και κάθε μεταγενέστερη προσθήκη ή τροποποίησή τους, δημοσιεύονται, με την επιφύλαξη μόνο τυχόν περιορισμών που επιβάλλονται για λόγους εθνικής ασφάλειας.
4. Τα κράτη μέλη υποστηρίζουν την εναρμόνιση των πόρων αριθμοδότησης σε όλη την Κοινότητα, όπου αυτό απαιτείται για την υποστήριξη της ανάπτυξης πανευρωπαϊκών υπηρεσιών. Η Επιτροπή μπορεί, με τη διαδικασία του άρθρου 22,

παράγραφος 3, να λαμβάνει κατάλληλα τεχνικά εκτελεστικά μέτρα για το θέμα αυτό.

5. Όταν είναι σκόπιμο, προκειμένου να εξασφαλίζεται η πλήρης και γενική διαλειτουργικότητα των υπηρεσιών, τα κράτη μέλη συντονίζουν τις θέσεις τους στους διεθνείς οργανισμούς και φόρουμ, όπου λαμβάνονται αποφάσεις επί ζητημάτων σχετικών με την αριθμοδότηση, την ονοματοδοσία και τη διευθυνσιοδότηση των δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Άρθρο 11

Δικαιώματα διέλευσης

1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, όταν μια αρμόδια αρχή εξετάζει:

- αίτηση για την παραχώρηση δικαιωμάτων εγκατάστασης ευκολιών επί, υπεράνω ή υποκάτω δημόσιου ή ιδιωτικού ακινήτου, σε επιχείρηση στην οποία επιτρέπεται να παρέχει δημόσια δίκτυα επικοινωνιών, ή

- αίτηση για την παραχώρηση δικαιωμάτων εγκατάστασης ευκολιών επί, υπεράνω ή υποκάτω δημόσιου ακινήτου, σε επιχείρηση στην οποία επιτρέπεται να παρέχει δίκτυα επικοινωνιών, εκτός των δημοσίων δικτύων,

η αρμόδια αρχή:

- ενεργεί βάσει διαφανών και προσιτών στο κοινό διαδικασιών που εφαρμόζονται χωρίς διακρίσεις και χωρίς καθυστέρηση, και

- ακολουθεί τις αρχές της διαφάνειας και της αμεροληψίας κατά τον καθορισμό των προϋποθέσεων για τα δικαιώματα αυτά.

Οι προαναφερθείσες διαδικασίες είναι δυνατό να διαφέρουν αναλόγως του εάν ο αιτών παρέχει δημόσια δίκτυα επικοινωνιών ή όχι.

2. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, όταν οι δημόσιες ή οι τοπικές αρχές διατηρούν την κυριότητα ή τον έλεγχο των επιχειρήσεων που εκμεταλλεύονται δίκτυα και/ή υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, υπάρχει ουσιαστικός διαρθρωτικός διαχωρισμός της αρμοδιότητας σχετικά με την παροχή των δικαιωμάτων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 από τις δραστηριότητες που έχουν σχέση με την κυριότητα ή τον έλεγχο.

3. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν την ύπαρξη αποτελεσματικών μηχανισμών που παρέχουν στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα προσφυγής κατά αποφάσεων σχετικά με τη χορήγηση δικαιωμάτων εγκατάστασης ευκολιών ενώπιον οργάνου, το οποίο είναι ανεξάρτητο από τα εμπλεκόμενα μέρη.

Άρθρο 12

Συνεγκατάσταση και από κοινού χρήση ευκολιών

1. Όταν μια επιχείρηση παροχής δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών έχει το δικαίωμα, δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, να εγκαθιστά ευκολίες επί, υπεράνω ή υποκάτω δημόσιου ή ιδιωτικού ακινήτου, ή δύναται να επωφελείται διαδικασίας για την απαλλοτρίωση ή τη χρήση ακινήτου, οι εθνικές κανονιστικές αρχές ενθαρρύνουν την από κοινού χρήση των ευκολιών ή του ακινήτου αυτού.

2. Ειδικότερα, όταν οι επιχειρήσεις στερούνται πρόσβασης σε άλλες βιώσιμες δυνατότητες λόγω της ανάγκης προστασίας του περιβάλλοντος, της δημόσιας υγείας

ή της δημόσιας ασφάλειας, ή της επίτευξης πολεοδομικών ή χωροταξικών στόχων της, τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν την από κοινού χρήση των ευκολιών ή ακινήτων (συμπεριλαμβανομένης της φυσικής συνεγκατάστασης), σε επιχείρηση που εκμεταλλεύεται δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή να λαμβάνουν μέτρα για να διευκολύνουν τον συντονισμό των δημόσιων έργων, μόνο έπειτα από κατάλληλη περίοδο δημόσιας διαβούλευσης, κατά τη διάρκεια της οποίας όλοι οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να εκφράζουν τις απόψεις τους. Οι ρυθμίσεις αυτές για από κοινού χρήση ή συντονισμό μπορούν να περιλαμβάνουν κανόνες για την κατανομή των δαπανών της από κοινού χρήσης ευκολιών ή ακινήτου.

Άρθρο 13

Λογιστικός διαχωρισμός και οικονομικές εκθέσεις

1. Τα κράτη μέλη απαιτούν από τις επιχειρήσεις που παρέχουν δημόσια δίκτυα επικοινωνιών ή διαθέσιμες στο κοινό υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, και οι οποίες έχουν ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα παροχής υπηρεσιών σε άλλους τομείς, στο ίδιο ή σε άλλο κράτος μέλος:

α) να τηρούν χωριστούς λογαριασμούς για τις δραστηριότητες που συνδέονται με την παροχή δικτύων ή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, στο βαθμό που θα απαιτείτο εάν οι εν λόγω δραστηριότητες διεξάγοντο από νομικά ανεξάρτητες εταιρείες, ώστε να εντοπίζονται όλα τα στοιχεία κόστους και εσόδων, με τη βάση του υπολογισμού τους και τις λεπτομερείς χρησιμοποιούμενες μεθόδους απονομής, που έχουν σχέση με τις δραστηριότητές τους που συνδέονται με την παροχή δικτύων ή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένης της αναλυτικής κατάστασης των παγίων στοιχείων του ενεργητικού και των διαρθρωτικών δαπανών· ή

β) να υπάρχει διαρθρωτικός διαχωρισμός των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την παροχή δικτύων ή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Τα κράτη μέλη μπορούν να επιλέγουν να μην εφαρμόζουν τις απαιτήσεις που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο, σε επιχειρήσεις των οποίων ο ετήσιος κύκλος εργασιών, όσον αφορά τις δραστηριότητες που σχετίζονται με την παροχή δικτύων ή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών στα κράτη μέλη, δεν υπερβαίνει τα 50 εκατομμύρια EUR.

2. Όταν οι επιχειρήσεις που παρέχουν δημόσια δίκτυα επικοινωνιών ή υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών διαθέσιμες στο κοινό, δεν υπόκεινται στις απαιτήσεις του εταιρικού δικαίου και δεν πληρούν τα κριτήρια μικρομεσαίων επιχειρήσεων των λογιστικών κανόνων του κοινοτικού δικαίου, οι οικονομικές τους εκθέσεις καταρτίζονται, υποβάλλονται σε ανεξάρτητο έλεγχο και δημοσιεύονται. Ο έλεγχος διεξάγεται σύμφωνα με τους σχετικούς κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες.

Η απαίτηση αυτή εφαρμόζεται και στους χωριστούς λογαριασμούς που προβλέπονται στην παράγραφο 1 στοιχείο α).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 14

Επιχειρήσεις με σημαντική ισχύ στην αγορά

1. Εφόσον οι ειδικές οδηγίες απαιτούν από τις εθνικές κανονιστικές αρχές να διαπιστώνουν κατά πόσον οι φορείς εκμετάλλευσης κατέχουν σημαντική ισχύ στην αγορά σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 16, εφαρμόζονται οι παράγραφοι 2 και 3 του παρόντος άρθρου.

2. Μια επιχείρηση θεωρείται ότι κατέχει σημαντική ισχύ στην αγορά εφόσον, είτε ατομικά είτε σε συνεργασία με άλλες επιχειρήσεις, ευρίσκεται σε θέση ισοδύναμη προς δεσπόζουσα θέση, ήτοι σε θέση οικονομικής ισχύος που της επιτρέπει να συμπεριφέρεται, σε σημαντικό βαθμό, ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές, τους πελάτες και, τελικά, τους καταναλωτές.

Ειδικότερα, οι εθνικές κανονιστικές αρχές, όταν εκτιμούν κατά πόσον δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις κατέχουν κοινή δεσπόζουσα θέση σε μια αγορά, ενεργούν σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, λαμβάνοντας ιδιαιτέρως υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την ανάλυση της αγοράς και την εκτίμηση της σημαντικής ισχύος στην αγορά, τις οποίες δημοσιεύει η Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 15. Τα κριτήρια που πρέπει να χρησιμοποιούνται για την εν λόγω εκτίμηση περιλαμβάνονται στο παράρτημα II.

3. Εάν μια επιχείρηση έχει σημαντική ισχύ σε μια συγκεκριμένη αγορά, είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι κατέχει σημαντική ισχύ και σε μια στενά συνδεδεμένη με αυτήν αγορά, εάν οι δεσμοί μεταξύ των δύο αγορών είναι τέτοιοι ώστε να είναι δυνατή η εκμετάλλευση της ισχύος στη μία αγορά στο πλαίσιο της άλλης αγοράς, ενισχύοντας έτσι τη θέση ισχύος της επιχείρησης στην αγορά.

Άρθρο 15

Διαδικασία καθορισμού της αγοράς

1. Μετά από δημόσια διαβούλευση και διαβούλευση με τις εθνικές κανονιστικές αρχές, η Επιτροπή εκδίδει σύσταση σχετικά με συναφείς αγορές προϊόντων και υπηρεσιών (στο εξής αποκαλούμενη "σύσταση"). Στη σύσταση προσδιορίζονται, σύμφωνα με το παράρτημα I, οι αγορές προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών τα χαρακτηριστικά των οποίων είναι δυνατόν να αιτιολογούν την επιβολή των κανονιστικών υποχρεώσεων που ορίζονται στις ειδικές οδηγίες, με την επιφύλαξη των αγορών που, ενδεχομένως, προσδιορίζονται από το δίκαιο περί ανταγωνισμού, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Η Επιτροπή καθορίζει τις αγορές σύμφωνα με τις αρχές του δικαίου περί ανταγωνισμού.

Η Επιτροπή επανεξετάζει τακτικά τη σύσταση.

2. Το αργότερο κατά τη ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας οδηγίας, η Επιτροπή δημοσιεύει κατευθυντήριες γραμμές για την ανάλυση της αγοράς και την εκτίμηση της σημαντικής ισχύος στην αγορά (στο εξής αποκαλούμενες "κατευθυντήριες γραμμές"), οι οποίες είναι σύμφωνες με τις αρχές του δικαίου περί ανταγωνισμού.

3. Οι εθνικές κανονιστικές αρχές, λαμβάνοντας ιδιαιτέρως υπόψη τη σύσταση και τις κατευθυντήριες γραμμές, καθορίζουν τις σχετικές αγορές που αντιστοιχούν στις εθνικές συνθήκες, ιδίως τις σχετικές γεωγραφικές αγορές εντός της επικράτειάς τους, σύμφωνα με τις αρχές του δικαίου περί ανταγωνισμού. Οι εθνικές

κανονιστικές αρχές ακολουθούν τη διαδικασία των άρθρων 6 και 7, πριν να καθορίσουν αγορές διαφορετικές από εκείνες που ορίζονται στη σύσταση.

4. Μετά από διαβούλευση με τις εθνικές κανονιστικές αρχές, η Επιτροπή μπορεί, με τη διαδικασία του άρθρου 22 παράγραφος 3, να εκδώσει απόφαση, με την οποία καθορίζονται διακρατικές αγορές.

Άρθρο 16

Διαδικασία ανάλυσης της αγοράς

1. Το ταχύτερο δυνατό μετά την έκδοση ή οιαδήποτε ενημέρωση της σύστασης, οι εθνικές κανονιστικές αρχές διεξάγουν ανάλυση των σχετικών αγορών, λαμβάνοντας ιδιαιτέρως υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η ανάλυση αυτή διεξάγεται, όπου απαιτείται, σε συνεργασία με τις εθνικές αρχές για τον ανταγωνισμό.

2. Όταν εθνική κανονιστική αρχή, δυνάμει των άρθρων 16, 17, 18 ή 19 της οδηγίας 2002/22/EK (οδηγία για την καθολική υπηρεσία), ή των άρθρων 7 ή 8 της οδηγίας 2002/19/EK (οδηγία για την πρόσβαση), πρέπει να καθορίσει εάν θα επιβληθούν, θα διατηρηθούν, θα τροποποιηθούν ή θα αρθούν υποχρεώσεις επιχειρήσεων, καθορίζει, με βάση την ανάλυση αγοράς, που αναφέρεται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, κατά πόσον μια σχετική αγορά είναι όντως ανταγωνιστική.

3. Όταν μια εθνική κανονιστική αρχή συμπεραίνει ότι η αγορά είναι όντως ανταγωνιστική, δεν επιβάλλει ούτε διατηρεί καμία από τις ειδικές κανονιστικές υποχρεώσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου. Σε περιπτώσεις όπου υφίστανται ήδη τομεακές κανονιστικές υποχρεώσεις, η αρχή αίρει τις υποχρεώσεις αυτές που έχουν επιβληθεί σε επιχειρήσεις στη σχετική αγορά. Τα μέρη που επηρεάζονται από την άρση των υποχρεώσεων, ειδοποιούνται εγκαίρως.

4. Εφόσον εθνική κανονιστική αρχή διαπιστώσει ότι μια συγκεκριμένη αγορά δεν είναι όντως ανταγωνιστική, εντοπίζει επιχειρήσεις με σημαντική ισχύ στην εν λόγω αγορά σύμφωνα με το άρθρο 14 και επιβάλλει τις ενδεδειγμένες ειδικές κανονιστικές υποχρεώσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου ή διατηρεί ή τροποποιεί τις εν λόγω υποχρεώσεις, εφόσον αυτές υφίστανται ήδη.

5. Στην περίπτωση των διακρατικών αγορών που καθορίζονται στην απόφαση, η οποία αναφέρεται στο άρθρο 15 παράγραφος 4, οι αφορώμενες εθνικές κανονιστικές αρχές πραγματοποιούν από κοινού την ανάλυση αγοράς, λαμβάνοντας ιδιαιτέρως υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές και αποφασίζουν μετά από συνεννόηση για την τυχόν επιβολή, διατήρηση, τροποποίηση ή άρση των κανονιστικών υποχρεώσεων που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου.

6. Τα μέτρα που λαμβάνονται σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 3, 4, και 5 του παρόντος άρθρου, υπόκεινται στη διαδικασία των άρθρων 6 και 7.

Άρθρο 17

Τυποποίηση

1. Η Επιτροπή, ενεργώντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 22 παράγραφος 2, καταρτίζει και δημοσιεύει, στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, κατάλογο προτύπων ή/και προδιαγραφών που χρησιμεύει ως βάση για

την ενθάρρυνση της εναρμονισμένης παροχής δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών, υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφών ευκολιών και υπηρεσιών. Οσάκις χρειάζεται, η Επιτροπή δύναται, ενεργώντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 22 παράγραφος 2, και κατόπιν διαβούλευσης με την επιτροπή που θεσπίζεται με την οδηγία 98/34/EK, να ζητάει την εκπόνηση προτύπων από τους Ευρωπαϊκούς Οργανισμούς Τυποποίησης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τυποποίησης (CEN), Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ηλεκτροτεχνικής Τυποποίησης (CENELEC) και Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Τυποποίησης των Τηλεπικοινωνιών (ETSI)).

2. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνουν τη χρήση των προτύπων ή/και προδιαγραφών που αναφέρονται στην παράγραφο 1, για την παροχή υπηρεσιών, τεχνικών διεπαφών ή/και λειτουργιών δικτύων, στο βαθμό που αυτό είναι απολύτως απαραίτητο για την εξασφάλιση της διαλειτουργικότητας των υπηρεσιών και για τη βελτίωση της ελευθερίας επιλογής του χρήστη.

Εφόσον πρότυπα ή/και προδιαγραφές δεν έχουν δημοσιευθεί σύμφωνα με την παράγραφο 1, τα κράτη μέλη ενθαρρύνουν την εφαρμογή των προτύπων και/ή προδιαγραφών που θεσπίζονται από τους Ευρωπαϊκούς Οργανισμούς Τυποποίησης.

Ελλείψει τέτοιων προτύπων ή/και προδιαγραφών, τα κράτη μέλη ενθαρρύνουν την εφαρμογή διεθνών προτύπων ή συστάσεων που εγκρίνονται από τη Διεθνή Ένωση Τηλεπικοινωνιών (ITU), τον Διεθνή Οργανισμό Τυποποίησης (ISO) ή τη Διεθνή Ηλεκτροτεχνική Επιτροπή (IEC).

Εφόσον υφίστανται διεθνή πρότυπα, τα κράτη μέλη ενθαρρύνουν τους Ευρωπαϊκούς Οργανισμούς Τυποποίησης να χρησιμοποιούν τα εν λόγω πρότυπα ή τα σχετικά στοιχεία τους, ως βάση για τα πρότυπα που καταρτίζουν, εκτός εάν τα διεθνή πρότυπα ή τα σχετικά τους στοιχεία είναι αναποτελεσματικά.

3. Εάν η εφαρμογή των προτύπων ή/και προδιαγραφών που αναφέρονται στην παράγραφο 1, δεν είναι ορθή και, συνεπώς, δεν είναι δυνατόν να εξασφαλισθεί η διαλειτουργικότητα των υπηρεσιών σε ένα ή περισσότερα κράτη μέλη, η εφαρμογή των προτύπων ή/και προδιαγραφών αυτών μπορεί να καθίσταται υποχρεωτική, σύμφωνα με την παράγραφο 4, στο βαθμό που αυτό είναι απολύτως απαραίτητο για την εξασφάλιση της εν λόγω διαλειτουργικότητας και για τη βελτίωση της ελευθερίας επιλογής του χρήστη.

4. Εάν η Επιτροπή προτίθεται να καταστήσει υποχρεωτική την εφαρμογή ορισμένων προτύπων ή/και προδιαγραφών, δημοσιεύει ανακοίνωση στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και καλεί όλους τους ενδιαφερόμενους να υποβάλλουν τις παρατηρήσεις τους. Η Επιτροπή, ενεργώντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 22 παράγραφος 3, καθιστά υποχρεωτική την εφαρμογή των σχετικών προτύπων, αναφέροντάς τα ως υποχρεωτικά πρότυπα στον κατάλογο προτύπων ή/και προδιαγραφών που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

5. Εάν η Επιτροπή κρίνει ότι τα πρότυπα ή/και οι προδιαγραφές που αναφέρονται στην παράγραφο 1, δεν συμβάλλουν πλέον στην παροχή εναρμονισμένων υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή ότι δεν ανταποκρίνονται πλέον στις ανάγκες των καταναλωτών ή ότι παρεμποδίζουν την τεχνολογική εξέλιξη, τα αποσύρει από τον κατάλογο των προτύπων ή/και των προδιαγραφών που

αναφέρεται στην παράγραφο 1, ενεργώντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 22 παράγραφος 2.

6. Όταν η Επιτροπή κρίνει ότι τα πρότυπα ή/και προδιαγραφές που αναφέρονται στην παράγραφο 4, δεν συμβάλλουν πλέον στην παροχή εναρμονισμένων υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή ότι δεν ανταποκρίνονται πλέον στις ανάγκες των καταναλωτών ή ότι παρεμποδίζουν την τεχνολογική εξέλιξη, τα αποσύρει από τον κατάλογο των προτύπων ή/και προδιαγραφών που αναφέρεται στην παράγραφο 1, ενεργώντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 22 παράγραφος 3.

7. Το παρόν άρθρο δεν ισχύει για καμία από τις στοιχειώδεις απαιτήσεις, τις προδιαγραφές διεπαφής ή τα εναρμονισμένα πρότυπα, στα οποία εφαρμόζονται οι διατάξεις της οδηγίας 1999/5/EK.

Άρθρο 18

Διαλειτουργικότητα των υπηρεσιών αλληλεπιδραστικής ψηφιακής τηλεόρασης

1. Προκειμένου να διασφαλίζονται η ελεύθερη ροή πληροφοριών, ο πλουραλισμός των μέσων και η πολιτιστική ποικιλότητα, τα κράτη μέλη πρέπει να ενθαρρύνουν, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 17 παράγραφος 2:

α) τους φορείς παροχής αμφίδρομων υπηρεσιών ψηφιακής τηλεόρασης που εκπέμπονται στις νέες ψηφιακές πλατφόρμες αμφίδρομης τηλεόρασης για διανομή στην Κοινότητα, ανεξαρτήτως τρόπου εκπομπής, να χρησιμοποιούν ανοικτή API·

β) τους φορείς παροχής κάθε προηγμένου ψηφιακού τηλεοπτικού εξοπλισμού που έχει αναπτυχθεί για τη λήψη αμφίδρομων υπηρεσιών ψηφιακής τηλεόρασης που εκπέμπονται στις νέες ψηφιακές πλατφόρμες αλληλεπιδραστικής τηλεόρασης, να τηρούν ανοικτή API σύμφωνα με τις ελάχιστες απαιτήσεις των σχετικών προτύπων ή προδιαγραφών.

2. Υπό την επιφύλαξη του άρθρου 5 παράγραφος 1 στοιχείο β) της οδηγίας 2002/19/EK (οδηγία για την πρόσβαση), τα κράτη μέλη ενθαρρύνουν τους ιδιοκτήτες των API να διαθέτουν υπό δίκαιους, λογικούς και αμερόληπτους όρους, έναντι κατάλληλης αποζημίωσης, όλες τις απαιτούμενες πληροφορίες που επιτρέπουν στους φορείς παροχής αμφίδρομων υπηρεσιών ψηφιακής τηλεόρασης την παροχή όλων των υπηρεσιών που υποστηρίζονται από την API κατά τρόπο πλήρως λειτουργικό.

3. Εντός ενός έτους από την ημερομηνία εφαρμογής που αναφέρεται στο άρθρο 28 παράγραφος 1 δεύτερο εδάφιο, η Επιτροπή εξετάζει τις επιπτώσεις του παρόντος άρθρου. Εάν σε ένα ή περισσότερα κράτη μέλη δεν έχουν επιτευχθεί η διαλειτουργικότητα και η ελευθερία επιλογής του χρήστη, η Επιτροπή μπορεί να αναλαμβάνει δράση σύμφωνα με τη διαδικασία που αναφέρεται στο άρθρο 17 παράγραφοι 3 και 4.

Άρθρο 19

Διαδικασίες εναρμόνισης

1. Στις περιπτώσεις που η Επιτροπή, ενεργώντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 22 παράγραφος 2, εκδίδει συστάσεις προς τα κράτη μέλη σχετικά με την εναρμόνιση της εφαρμογής των διατάξεων της παρούσας οδηγίας και των ειδικών

οδηγιών για να επιστευθεί η επίτευξη των στόχων του άρθρου 8, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι εθνικές κανονιστικές αρχές λαμβάνουν ιδιαιτέρως υπόψη τις εν λόγω συστάσεις κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων τους. Εφόσον μια εθνική κανονιστική αρχή επιλέγει να μην ακολουθήσει μία σύσταση, ενημερώνει σχετικά την Επιτροπή, αιτιολογώντας τη θέση της.

2. Εφόσον η Επιτροπή διαπιστώνει ότι αποκλίνουσες ρυθμίσεις, σε εθνικό επίπεδο, οι οποίες αποσκοπούν στην εφαρμογή του άρθρου 10 παράγραφος 4, συνιστούν φραγμό για την ενιαία αγορά, τότε η Επιτροπή μπορεί, ενεργώντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 22 παράγραφος 3, να λαμβάνει τα δέοντα τεχνικά μέτρα εφαρμογής.

Άρθρο 20

Επίλυση διαφοράς μεταξύ επιχειρήσεων

1. Σε περίπτωση διαφοράς που προκύπτει σε σχέση με υποχρεώσεις που απορρέουν από την παρούσα οδηγία ή τις ειδικές οδηγίες μεταξύ επιχειρήσεων παροχής δικτύων ή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών σε ένα κράτος μέλος, η ενδιαφερόμενη εθνική κανονιστική αρχή εκδίδει, κατόπιν αιτήματος ενός εκ των μερών και υπό την επιφύλαξη της παραγράφου 2, δεσμευτική απόφαση για την επίλυση της διαφοράς, το ταχύτερο δυνατό, και, πάντως, εντός τεσσάρων μηνών, εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις. Το αφορώμενο κράτος μέλος απαιτεί την πλήρη συνεργασία όλων των μερών με την εθνική κανονιστική αρχή.

2. Τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν ότι οι εθνικές κανονιστικές αρχές μπορούν να αρνούνται την επίλυση διαφοράς με δεσμευτική απόφαση, εάν υπάρχουν άλλοι μηχανισμοί, συμπεριλαμβανομένης της διαμεσολάβησης, οι οποίοι θα μπορούσαν να συμβάλλουν καλύτερα στην έγκαιρη επίλυση της διαφοράς, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7. Τα μέρη ενημερώνονται σχετικά αμελλητί από την εθνική κανονιστική αρχή. Εάν η διαφορά δεν έχει επιλυθεί μετά την πάροδο τεσσάρων μηνών και το μέρος το οποίο επιζητεί την επανόρθωση δεν την έχει φέρει ενώπιον δικαστηρίου, η εθνική κανονιστική αρχή εκδίδει, κατόπιν αιτήματος ενός των μερών, δεσμευτική απόφαση για τη επίλυση της διαφοράς, το συντομότερο δυνατό, και, εν πάση περιπτώσει, εντός τεσσάρων μηνών.

3. Κατά την επίλυση μιας διαφοράς, η εθνική κανονιστική αρχή λαμβάνει αποφάσεις που αποσκοπούν στην επίτευξη των στόχων τους οποίους θέτει το άρθρο 8. Οι υποχρεώσεις που μπορεί να επιβάλει η εθνική κανονιστική αρχή σε μια επιχείρηση, στο πλαίσιο της επίλυσης διαφοράς, πρέπει να τηρούν τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας ή των ειδικών οδηγιών.

4. Η απόφαση της εθνικής κανονιστικής αρχής δημοσιοποιείται, τηρουμένων των απαιτήσεων περί επιχειρηματικού απορρήτου. Στα ενδιαφερόμενα μέρη, παρέχεται πλήρης έκθεση των λόγων επί των οποίων βασίζεται.

5. Η διαδικασία που αναφέρεται στις παραγράφους 1, 3 και 4 δεν στερεί από κανένα μέρος τη δυνατότητα να ασκήσει αγωγή ενώπιον των δικαστηρίων.

Άρθρο 21

Επίλυση διασυνοριακής διαφοράς

1. Στην περίπτωση διασυνοριακής διαφοράς που προκύπτει δυνάμει της παρούσας οδηγίας ή των ειδικών οδηγιών μεταξύ μερών σε διαφορετικά κράτη μέλη, αν η διαφορά αυτή εμπίπτει στην αρμοδιότητα εθνικών κανονιστικών αρχών δύο τουλάχιστον κρατών μελών, εφαρμόζεται η διαδικασία των παραγράφων 2, 3 και 4.
2. Κάθε μέρος μπορεί να παραπέμψει τη διαφορά στις ενδιαφερόμενες εθνικές κανονιστικές αρχές. Οι εθνικές κανονιστικές αρχές συντονίζουν τις προσπάθειές τους για την επίλυση της διαφοράς, σύμφωνα με τους στόχους τους οποίους θέτει το άρθρο 8. Οι υποχρεώσεις που μπορεί να επιβάλει η εθνική κανονιστική αρχή σε μια επιχείρηση, στο πλαίσιο της επίλυσης διαφοράς, πρέπει να τηρούν τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας ή των ειδικών οδηγιών.
3. Τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν ότι οι εθνικές κανονιστικές αρχές μπορούν να αρνούνται από κοινού την επίλυση διαφοράς, εάν υπάρχουν άλλοι μηχανισμοί, συμπεριλαμβανομένης της διαμεσολάβησης, οι οποίοι θα μπορούσαν να συμβάλλουν καλύτερα στην έγκαιρη επίλυση της διαφοράς, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 8. Τα μέρη ενημερώνονται σχετικά, αμελλητί. Εάν η διαφορά δεν έχει επιλυθεί μετά την πάροδο τεσσάρων μηνών και το μέρος το οποίο επιζητεί την επανόρθωση δεν την έχει φέρει ενώπιον δικαστηρίου, οι εθνικές κανονιστικές αρχές, κατόπιν αιτήματος ενός εκ των μερών, συντονίζουν τις προσπάθειές τους προκειμένου να επιτύχουν την επίλυση της διαφοράς, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 8.
4. Η διαδικασία που αναφέρεται στην παράγραφο 2 δεν στερεί από κανένα μέρος τη δυνατότητα να ασκήσει αγωγή ενώπιον των δικαστηρίων.

Άρθρο 22

Επιτροπή

1. Η Επιτροπή επικουρείται από επιτροπή ("επιτροπή επικοινωνιών").
 2. Όταν γίνεται αναφορά στην παρούσα παράγραφο, εφαρμόζονται τα άρθρα 3 και 7 της απόφασης 1999/468/EK, τηρουμένου του άρθρου 8 της εν λόγω απόφασης.
 3. Όταν γίνεται αναφορά στην παρούσα παράγραφο, εφαρμόζονται τα άρθρα 5 και 7 της απόφασης 1999/468/EK, τηρουμένου του άρθρου 8 της εν λόγω απόφασης.
- Η προθεσμία που προβλέπεται στο άρθρο 5 παράγραφος 6 της απόφασης 1999/468/EK, ορίζεται σε τρεις μήνες.
4. Η επιτροπή θεσπίζει τον εσωτερικό της κανονισμό.

Άρθρο 23

Ανταλλαγή πληροφοριών

1. Η Επιτροπή παρέχει όλες τις σχετικές πληροφορίες στην επιτροπή επικοινωνιών σχετικά με το αποτέλεσμα των τακτικών διαβουλεύσεων με τους αντιπροσώπους των φορέων εκμετάλλευσης δικτύων, των φορέων παροχής υπηρεσιών, των χρηστών, των καταναλωτών, των κατασκευαστών, και των συνδικαλιστικών οργανώσεων, καθώς και των τρίτων χωρών και των διεθνών οργανισμών.
2. Η επιτροπή επικοινωνιών, λαμβάνοντας υπόψη την πολιτική της Κοινότητας στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, ενθαρρύνει την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών και μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής σχετικά

με την κατάσταση και την εξέλιξη των κανονιστικών ενεργειών στον τομέα των δικτύων και των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Άρθρο 24

Δημοσίευση πληροφοριών

1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι επικαιροποιημένες πληροφορίες που αφορούν την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας και των ειδικών οδηγιών, δημοσιοποιούνται με τρόπο που εγγυάται την εύκολη πρόσβαση όλων των ενδιαφερομένων μερών στις εν λόγω πληροφορίες. Δημοσιεύουν ανακοίνωση στην εθνική επίσημη εφημερίδα τους, όπου αναφέρεται ο τρόπος και ο τόπος δημοσίευσης των πληροφοριών αυτών. Η πρώτη σχετική ανακοίνωση δημοσιεύεται πριν από την ημερομηνία εφαρμογής που αναφέρεται στο άρθρο 28 παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο και, στη συνέχεια, δημοσιεύεται ανακοίνωση, κάθε φορά που μεταβάλλονται οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται σε αυτήν.

2. Τα κράτη μέλη διαβιβάζουν στην Επιτροπή αντίγραφο όλων αυτών των ανακοινώσεων κατά τη δημοσίευσή τους. Η Επιτροπή διαβιβάζει τις πληροφορίες, στην επιτροπή επικοινωνιών, ανάλογα με την περίπτωση.

Άρθρο 25

Διαδικασίες επανεξέτασης

1. Η Επιτροπή προβαίνει σε περιοδική επανεξέταση της λειτουργίας της παρούσας οδηγίας και υποβάλλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, την πρώτη φορά το αργότερο τρία έτη μετά την ημερομηνία εφαρμογής, η οποία αναφέρεται στο άρθρο 28 παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή μπορεί να ζητά πληροφορίες από τα κράτη μέλη, οι οποίες παρέχονται χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 26

Κατάργηση

Οι ακόλουθες οδηγίες και αποφάσεις καταργούνται από την ημερομηνία εφαρμογής που αναφέρεται στο άρθρο 28 παράγραφος 1 δεύτερο εδάφιο:

- Οδηγία 90/387/ΕΟΚ,
- Απόφαση 91/396/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουλίου 1991, για τη δημιουργία ενός ενιαίου ευρωπαϊκού αριθμού κλήσης έκτακτης ανάγκης(21),
- Οδηγία 92/44/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Ιουνίου 1992, σχετικά με την εφαρμογή της παροχής ανοικτού δικτύου στις μισθωμένες γραμμές(22),
- Απόφαση 92/264/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 1992, περί θεσπίσεως κοινού προθέματος πρόσβασης στο διεθνές τηλεφωνικό δίκτυο στην Κοινότητα(23),
- Οδηγία 95/47/ΕΚ,
- Οδηγία 97/13/ΕΚ,
- Οδηγία 97/33/ΕΚ,

- Οδηγία 98/10/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 1998, για την εφαρμογή της παροχής ανοικτού δικτύου (ONP) στη φωνητική τηλεφωνία και για την καθολική υπηρεσία για τις τηλεπικοινωνίες σε ανταγωνιστικό περιβάλλον(24).

Άρθρο 27

Μεταβατικά μέτρα

Τα κράτη μέλη διατηρούν όλες τις υποχρεώσεις δυνάμει του εθνικού τους δικαίου που αναφέρονται στο άρθρο 7 της οδηγίας 2002/19/EK (οδηγία για την πρόσβαση) και στο άρθρο 16 της οδηγίας 2002/22/EK (οδηγία για την καθολική υπηρεσία), μέχρις ότου η εθνική κανονιστική αρχή καθορίσει αυτές τις υποχρεώσεις, σύμφωνα με το άρθρο 16 της παρούσας οδηγίας.

Οι φορείς εκμετάλλευσης σταθερών δημόσιων τηλεφωνικών δικτύων, οι οποίοι έχουν ορισθεί από την εθνική κανονιστική τους αρχή ως έχοντες σημαντική ισχύ στην αγορά παροχής σταθερών δημόσιων τηλεφωνικών δικτύων και υπηρεσιών, βάσει του παραρτήματος I, μέρος 1 της οδηγίας 97/33/EK ή της οδηγίας 98/10/EK, εξακολουθούν να θεωρούνται ως "κοινοποιημένοι φορείς εκμετάλλευσης", για τους σκοπούς του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2887/2000, μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας ανάλυσης της αγοράς που αναφέρεται στο άρθρο 16. Στη συνέχεια, παύουν να θεωρούνται ως "κοινοποιημένοι φορείς εκμετάλλευσης", για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού.

Άρθρο 28

Μεταφορά στο εθνικό δίκαιο

1. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν και δημοσιεύουν τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία το αργότερο στις 24 Ιουλίου 2003. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.

Τα κράτη μέλη εφαρμόζουν τις διατάξεις αυτές από τις 25 Ιουλίου 2003.

2. Οι διατάξεις αυτές, όταν θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, αναφέρονται στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από παρόμοια αναφορά κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Οι λεπτομερείς διατάξεις για την αναφορά αυτή καθορίζονται από τα κράτη μέλη.

3. Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή το κείμενο των διατάξεων εσωτερικού δικαίου που θεσπίζουν στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία καθώς και οιασδήποτε μεταγενέστερης τροποποίησης των διατάξεων αυτών.

Άρθρο 29

Έναρξη ισχύος

Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει την ημέρα της δημοσίευσής της στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Άρθρο 30

Αποδέκτες

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες, 7 Μαρτίου 2002.

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Ο Πρόεδρος

P. Cox

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

J. C. Aparicio

(1) ΕΕ C 365 Ε της 19.12.2000, σ. 198 και ΕΕ C 270 Ε, 25.9.2001, σ. 199.

(2) ΕΕ C 123 της 25.4.2001, σ. 56.

(3) Γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 1ης Μαρτίου 2001 (ΕΕ C 277 της 1.10.2001, σ. 91), κοινή θέση του Συμβουλίου της 17ης Σεπτεμβρίου 2001 (ΕΕ C 337 της 30.11.2001, σ. 34) και απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 2001 (δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα). Απόφαση του Συμβουλίου της 14ης Φεβρουαρίου 2002.

(4) ΕΕ L 192 της 24.7.1990, σ. 1· οδηγία όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 97/51/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 295 της 29.10.1997, σ. 23).

(5) Βλέπε σελίδα 21 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας.

(6) Βλέπε σελίδα 7 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας.

(7) Βλέπε σελίδα 51 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας.

(8) ΕΕ L 24 της 30.1.1998, σελ. 1.

(9) ΕΕ L 298 της 17.10.1989, σ. 23· οδηγία όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 97/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 202 της 30.7.1997, σ. 60).

(10) ΕΕ L 91 της 7.4.1999, σ. 10.

(11) ΕΕ L 178 της 17.7.2000, σ. 1.

(12) ΕΕ L 204 της 21.7.1998, σ. 37· οδηγία όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 98/48/ΕΚ (ΕΕ L 217 της 5.8.1998, σ. 18).

(13) Βλέπε σελίδα 1 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας.

(14) ΕΕ L 199 της 26.7.1997, σ. 32· οδηγία όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 98/61/ΕΚ (ΕΕ L 268 της 3.10.1998, σ. 37).

(15) ΕΕ L 281 της 23.11.1995, σ. 51.

(16) ΕΕ L 77 της 26.3.1973, σ. 29.

(17) ΕΕ L 139 της 23.5.1989, σ. 19.

(18) ΕΕ L 117 της 7.5.1997, σ. 15.

(19) ΕΕ L 184 της 17.7.1999, σ. 23.

(20) ΕΕ L 336 της 30.12.2000, σ. 4.

(21) ΕΕ L 217 της 6.8.1991, σ. 31.

(22) ΕΕ L 165 της 19.6.1992, σ. 27· οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την απόφαση 98/80/ΕΚ της Επιτροπής (ΕΕ L 14 της 20.1.1998, σ. 27).

(23) ΕΕ L 137 της 20.5.1992, σ. 21.

(24) ΕΕ L 101 της 1.4.1998, σ. 24.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Κατάλογος αγορών που θα συμπεριληφθεί στην αρχική σύσταση της Επιτροπής σχετικά με συναφείς αγορές προϊόντων και υπηρεσιών που αναφέρεται στο άρθρο 15

1. Αγορές που αναφέρονται στην οδηγία 2002/22/ΕΚ (οδηγία για την καθολική υπηρεσία).

Άρθρο 16 - Αγορές που ορίζονται βάσει του προηγούμενου κανονιστικού πλαισίου και στις οποίες οι υποχρεώσεις θα πρέπει να επανεξεταστούν.

Παροχή σύνδεσης και χρήση των δημόσιων τηλεφωνικών δικτύων σε σταθερές θέσεις.

Παροχή μισθωμένων γραμμών σε τελικούς χρήστες.

2. Αγορές που αναφέρονται στην οδηγία 2002/19/ΕΚ (οδηγία για την πρόσβαση).

Άρθρο 7 - Αγορές που ορίζονται βάσει του προηγούμενου κανονιστικού πλαισίου και στις οποίες οι υποχρεώσεις θα πρέπει να επανεξεταστούν.

Διασύνδεση (οδηγία 97/33/ΕΚ)

Προέλευση κλήσης στο σταθερό δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο

Απόληξη κλήσης στο σταθερό δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο

Υπηρεσίες διαβίβασης στο σταθερό δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο

Προέλευση κλήσης σε δημόσια κινητά τηλεφωνικά δίκτυα

Απόληξη κλήσης σε δημόσιο κινητό τηλεφωνικό δίκτυο

Διασύνδεση μισθωμένων γραμμών (διασύνδεση τμημάτων κυκλωμάτων)

Δικτυακή πρόσβαση και ειδική δικτυακή πρόσβαση (οδηγία 97/33/ΕΚ, οδηγία 98/10/ΕΚ)

Πρόσβαση στο σταθερό δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο, συμπεριλαμβανομένης της αποδεσμοποίησης του τοπικού βρόχου

Πρόσβαση σε δημόσια κινητά τηλεφωνικά δίκτυα, συμπεριλαμβανομένης της επιλογής του φορέα

Χονδρική παροχή μισθωμένων γραμμών (οδηγία 92/44/ΕΟΚ)

Χονδρική παροχή μισθωμένων γραμμών σε άλλους προμηθευτές δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών

3. Αγορές που αναφέρονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2887/2000

Υπηρεσίες που παρέχονται μέσω αδεσμοποίητων βρόχων (στρεπτό ζεύγος μεταλλικών αγωγών)

4. Πρόσθετες αγορές

Η εθνική αγορά για διεθνείς υπηρεσίες περιαγωγής σε δημόσια δίκτυα κινητής τηλεφωνίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Κριτήρια προς χρήση από τις εθνικές κανονιστικές αρχές κατά την εκτίμηση της κοινής δεσπόζουσας θέσης, σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος 2 δεύτερο εδάφιο Δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις θεωρούνται ως ευρισκόμενες σε κοινή δεσπόζουσα θέση, κατά την έννοια του άρθρου 14, εάν, ακόμη και αν δεν υπάρχουν διαρθρωτικοί ή άλλοι δεσμοί μεταξύ τους, λειτουργούν σε μια αγορά, η δομή της οποίας θεωρείται ότι προσφέρεται για συντονισμένες ενέργειες. Με την επιφύλαξη της νομολογίας του Δικαστηρίου σχετικά με την κοινή δεσπόζουσα θέση, εκτιμάται ότι συντρέχει τέτοια περίπτωση, εάν η αγορά πληροί ορισμένα κατάλληλα χαρακτηριστικά, ιδίως όσον αφορά τη συγκέντρωση της αγοράς, τη διαφάνεια και οιοδήποτε άλλο από τα χαρακτηριστικά που αναφέρονται κατωτέρω:

- ώριμη αγορά
- στασιμότητα ή μικρή αύξηση της ζήτησης
- χαμηλή ελαστικότητα ζήτησης
- ομοιογενές προϊόν
- παρόμοιες δομές κόστους
- παρόμοια μερίδια αγοράς
- έλλειψη τεχνικής καινοτομίας, ώριμη τεχνολογία
- απουσία πλεονάζοντος δυναμικού
- υψηλοί φραγμοί στην είσοδο
- έλλειψη αντισταθμιστικής αγοραστικής ισχύος
- έλλειψη δυναμικού ανταγωνισμού
- διάφορα είδη άτυπων ή άλλων δεσμών μεταξύ των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων
- ανταποδοτικοί μηχανισμοί
- έλλειψη ή περιορισμένο πεδίο ανταγωνισμού ως προς τις τιμές

Ο ανωτέρω κατάλογος δεν είναι εξαντλητικός και τα κριτήρια δεν είναι σωρευτικά. Ο κατάλογος προτίθεται μάλλον να παρουσιάσει απλώς τα είδη αποδεικτικών στοιχείων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη στήριξη των ισχυρισμών περί ύπαρξης κοινής δεσπόζουσας θέσης.

Παράρτημα II

Σταθμοί στην ιστορία της Διεθνούς Ένωσης Τηλεπικοινωνιών

1837	Invention of the electric telegraph
1865	17 May: Founding of the International Telegraph Union in Paris by 20 European countries with the adoption of first ITU Convention. First Telegraph Regulations put in place
1868	Vienna — First Telegraph Conference. Decision to establish the headquarters of the Union in Bern
1869	Publication of the <i>Telegraph Journal</i> begins. Renamed <i>Telecommunication Journal</i> in 1934, it is now published under the name <i>ITU News</i>
1876	Alexander Graham Bell patents his invention of the telephone
1885	Berlin — Telegraph Conference. First provisions for international telephone service
1895	First signals transmitted by radio-relay system
1902	First radio transmissions of the human voice
1906	Berlin — International Radiotelegraph Conference (Plenipotentiary). First Radiotelegraph Convention. Worldwide adoption of the SOS emergency distress signal. First trials of broadcasting (voice and music) using radiotelephony
1920	Birth of sound-broadcasting in the improvised studios of the Marconi company
1924	Creation of International Telephone Consultative Committee (CCIF)
1925	Creation of International Telegraph Consultative Committee (CCIT)
1927	Washington — Radiotelegraph Conference (Plenipotentiary). Creation of the International Radio Consultative Committee (CCIR)
1932	Madrid — Plenipotentiary Conference. Telegraph and Radiotelegraph Conventions are merged to form single International Telecommunication Convention. The organization changes its name from International Telegraph Union to International Telecommunication Union
1947	Atlantic City — Plenipotentiary Conference. Creation of the International Frequency Registration Board (IFRB). ITU becomes a specialized agency of the United Nations
1948	ITU headquarters transferred to Geneva
1952	Buenos Aires — Plenipotentiary Conference. ITU commences its programme of technical cooperation
1956	Geneva — CCIF and CCIT are merged to form CCITT (International Telegraph and Telephone Consultative Committee)
1957	Launch of Sputnik-1, the Earth's first artificial satellite
1959	For the first time, the <i>Radio Regulations</i> are entirely revised by the Geneva Administrative Radio Conference
1963	Launch of the world's first telecommunication satellite, Syncom-1, in geostationary orbit. Geneva first World Space Radiocommunication Conference
1965	Montreux — Plenipotentiary Conference. Centenary of the Union,

	culminating in a commemorative ceremony in Paris
1971	ITU launches its first world telecommunication exhibition and forum — TELECOM 71
1973	Malaga-Torremolinos — Plenipotentiary Conference
1982	Nairobi — Plenipotentiary Conference. The Independent Commission for Worldwide Telecommunications Development is established
1983	UN-declared World Communications Year with ITU as the lead agency
1985	ITU's first regional telecommunication exhibition in the Asia-Pacific region — Asia TELECOM 85
1986	ITU's first regional telecommunication exhibition in the Africa region — Africa TELECOM 86
1987	Geneva — HF Broadcasting Conference. Revision of the use of high-frequency bands allocated to the broadcasting service and adoption of technical standards and procedures for single-sideband radio services
1988	ITU's first regional telecommunication exhibition in the Americas region — Americas TELECOM 88 Geneva — World Radio Conference on the use of geostationary-satellite orbit (ORB-88). Adoption of plan providing equitable rights of access to the geostationary-satellite orbit. Completion of a comprehensive world satellite direct broadcasting plan.
1989	Nice — Plenipotentiary Conference. Creation of the High Level Committee to carry out an in-depth review of the structure and functioning of the Union
1990	125th anniversary of ITU
1992	Geneva — Additional Plenipotentiary Conference adopts structural reforms following the recommendations of the High Level Committee. Creation of three Sectors (Radiocommunication, Telecommunication Standardization and Telecommunication Development) which integrate the functions carried out by the former IFRB, CCIR, CCITT and BDT
1993	Helsinki — First World Telecommunication Standardization Conference. First World Radiocommunication Conference (WRC-93) and Assembly (RA-93), held in Geneva
1994	Buenos Aires — First World Telecommunication Development Conference Kyoto — Plenipotentiary Conference
1996	First World Telecommunication Policy Forum in Geneva , on Global Mobile Personal Communications by Satellite (GMPCS) systems. Adoption of the first international standard for universal international freephone numbers (UIFN)
1997	Establishment of the GMPCS MoU and adoption of the first set of arrangements for transborder use of GMPCS terminals Adoption in Geneva of the First Memorandum of Understanding to restructure the Internet ITU's first interactive media exhibition and forum — TELECOM Interactive 97
1998	Minneapolis — Plenipotentiary Conference introduces single category of

	Sector membership according wider rights and obligations to private sector members. Decision to hold a World Summit on the Information Society taken. First Emergency Telecommunications Convention adopted in Tampere , Finland
1999	ITU becomes founding member of the Protocol Supporting Organization of the Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN PSO)
2000	Istanbul — Landmark decision on the approval of the radio interface specifications for third-generation mobile communications (IMT-2000) and on additional frequency bands for its worldwide operation. Geneva — First worldwide standard on digital sound broadcasting
2001	Geneva — First Universal Personal Telecommunication Number allocated, opening the way to global number portability. New York — The United Nations General Assembly endorses the organization of the World Summit on the Information Society
2002	Marrakesh — Plenipotentiary Conference
2003	ITU's first global index to rank some 180 economies on access indicators for the information society Holding of the first phase of the World Summit on the Information Society, the first Summit of this kind aimed to bring the tools of the information revolution to the service of global development

Παράρτημα ΙΙΙ

Ο Ιδρυτικός Νομός 3094/2003

Ν 3094/2003 / (ΦΕΚ Α' 10/22.01.2003)

Συνήγορος του Πολίτη και άλλες διατάξεις.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

Άρθρο 1 : Αποστολή

1. Η ανεξάρτητη αρχή "Συνήγορος του Πολίτη" έχει ως αποστολή τη διαμεσολάβηση μεταξύ των πολιτών και των δημοσίων υπηρεσιών, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ν.Π.Ι.Δ. όπως αυτά καθορίζονται στο άρθρο 3 παρ. 1 του παρόντος, για την προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη, την καταπολέμηση της κακοδιοίκησης και την τήρηση της νομιμότητας. Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει επίσης ως αποστολή του την προάσπιση και προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού.

2. Ο Συνήγορος του Πολίτη επικουρείται από πέντε Βοηθούς Συνηγόρους, εκ των οποίων ο ένας ορίζεται ως Βοηθός Συνήγορος για το παιδί ως Βοηθεί Συνήγοροι εγνωσμένου κύρους που διαθέτουν υψηλή επιστημονική κατάρτιση και απολαύουν ευρείας κοινωνικής αποδοχής. Ο Συνήγορος του Πολίτη και οι Βοηθεί Συνήγοροι δεν ευθύνονται, δεν διώκονται και δεν εξετάζονται για γνώμη που διατύπωσαν ή πράξη που διενήργησαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Δίωξη επιτρέπεται κατόπιν εγκλήσεως μόνο για συκοφαντική δυσφήμιση, εξύβριση ή παραβίαση του απορρήτου.

Άρθρο 2 : Εκλογή - Θητεία

1. Οι Βοηθεί Συνήγοροι διορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, μετά από πρόταση του Συνηγόρου του Πολίτη.

2. Αναπλήρωση του Συνηγόρου του Πολίτη χωρεί εφόσον απουσιάζει ή κωλύεται πρόσκαιρος να ασκήσει τα καθήκοντά του για οποιονδήποτε λόγο. Ο Συνήγορος του Πολίτη ορίζει έναν εκ των Βοηθών Συνηγόρων ως αναπληρωτή του.

3. Ο Συνήγορος του Πολίτη μπορεί να παυθεί για σωματική ή πνευματική ανικανότητα εκτέλεσης των καθηκόντων του.

Οι Βοηθεί Συνήγοροι παύονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, μετά από πρόταση του Συνηγόρου του Πολίτη, για σωματική ή πνευματική ανικανότητα εκτέλεσης των καθηκόντων τους, καθώς και για ανεπάρκεια κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Η λήξη της θητείας του Συνηγόρου του Πολίτη, για οποιονδήποτε λόγο, επιφέρει αυτοδίκαια και τη λήξη της θητείας των Βοηθών Συνηγόρων, οι οποίοι συνεχίζουν να ασκούν τα καθήκοντά τους, έως το διορισμό νέων Βοηθών Συνηγόρων και πάντως όχι μετά πάροδο τριών μηνών από το διορισμό νέου Συνηγόρου του Πολίτη.

4. Κατά τη διάρκεια της θητείας των Βοηθών Συνηγόρων αναστέλλεται η

άσκηση οποιουδήποτε δημόσιου λειτουργήματος, καθώς και η άσκηση καθηκόντων σε οποιαδήποτε θέση στο Δημόσιο, σε Ν.Π.Δ.Δ. και σε νομικά πρόσωπα του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Οι Βοηθοί Συνήγοροι είναι σε κάθε περίπτωση πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης και δεν επιτρέπεται να ασκούν καμία άλλη επαγγελματική δραστηριότητα. Στους Βοηθούς Συνηγόρους επιτρέπεται η άσκηση καθηκόντων μέλους διδακτικού προσωπικού Α.Ε.Ι. , με καθεστώς μερικής απασχόλησης.

Άρθρο 3 : Αρμοδιότητες

1. Ο Συνήγορος του Πολίτη είναι αρμόδιος για θέματα που ανάγονται στις υπηρεσίες: α) του Δημοσίου, β) των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού, γ) των λοιπών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, δ) των κρατικών νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, των δημοσίων επιχειρήσεων, των επιχειρήσεων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των επιχειρήσεων των οποίων τη διοίκηση ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος. Εξαιρούνται οι Τράπεζες και το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών. Όπου στον παρόντα νόμο αναφέρεται ο όρος "δημόσια υπηρεσία" ή "δημόσιες υπηρεσίες" νοούνται οι αναφερόμενες στο προηγούμενο εδάφιο της παραγράφου αυτής. Για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού ο Συνήγορος του Πολίτη είναι αρμόδιος και για θέματα που ανάγονται σε ιδιώτες, φυσικά ή νομικά πρόσωπα, που προσβάλλουν τα δικαιώματα του παιδιού, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 4.

2. Στην αρμοδιότητα του δεν υπάγονται οι υπουργοί και υφυπουργοί ως προς τις πράξεις που ανάγονται στη διαχείριση της πολιτικής λειτουργίας, τα θρησκευτικά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, οι δικαστικές αρχές, οι στρατιωτικές υπηρεσίες ως προς τα θέματα, που αφορούν την εθνική άμυνα και ασφάλεια, η Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών, οι υπηρεσίες του Υπουργείου Εξωτερικών για δραστηριότητες που ανάγονται στην εξωτερική πολιτική ή στις διεθνείς σχέσεις της Χώρας, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους και οι ανεξάρτητες αρχές ως προς την κύρια λειτουργία τους. Ο Συνήγορος του Πολίτη δεν επιλαμβάνεται υποθέσεων που αφορούν την κρατική ασφάλεια. Δεν υπάγονται επίσης στην αρμοδιότητα του θέματα που αφορούν την υπηρεσιακή κατάσταση του προσωπικού των δημοσίων υπηρεσιών.

3. Ο Συνήγορος του Πολίτη ερευνά ατομικές διοικητικές πράξεις ή παραλείψεις ή υλικές ενέργειες οργάνων των δημοσίων υπηρεσιών που παραβιάζουν δικαιώματα ή προσβάλλουν νόμιμα συμφέροντα φυσικών ή νομικών προσώπων. Ιδίως ερευνά τις περιπτώσεις κατά τις οποίες όργανο δημόσιας υπηρεσίας ατομικό ή συλλογικό: i) προσβάλλει, με πράξη ή παράλειψη, δικαίωμα ή συμφέρον προστατευόμενο από το Σύνταγμα και το νόμο, ii) αρνείται να εκπληρώσει συγκεκριμένη υποχρέωση που επιβάλλεται από τελεσίδικη ή προσωρινά εκτελεστή δικαστική απόφαση, iii) αρνείται να εκπληρώσει συγκεκριμένη υποχρέωση που επιβάλλεται από διάταξη νόμου ή από ατομική διοικητική πράξη, iv) ενεργεί ή παραλείπει νόμιμη οφειλόμενη ενέργεια, κατά παράβαση των αρχών της χρηστής διοίκησης και της διαφάνειας ή κατά κατάχρηση εξουσίας.

4. Ο Συνήγορος του Πολίτη δεν επιλαμβάνεται υποθέσεων που εκκρεμούν ενώπιον δικαστηρίου ή άλλης δικαστικής αρχής.

5. Ο Συνήγορος του Πολίτη με απόφαση του αναθέτει αρμοδιότητες στους Βοηθούς Συνηγόρους, εποπτεύει και συντονίζει το έργο τους.

Ο Συνήγορος του Πολίτη συντάσσει ετήσια έκθεση, στην οποία εκθέτει το έργο της Αρχής, παρουσιάζει τις σημαντικότερες υποθέσεις και διατυπώνει προτάσεις για τη βελτίωση των δημοσίων υπηρεσιών και αναγκαίες νομοθετικές ρυθμίσεις.

Η έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη υποβάλλεται το Μάρτιο κάθε έτους στον Πρόεδρο της Βουλής, συζητείται κατά τα προβλεπόμενα στον Κανονισμό της Βουλής και δημοσιεύεται σε ειδική έκδοση του Εθνικού Τυπογραφείου. Ο Συνήγορος του Πολίτη μπορεί να υποβάλλει στον Πρωθυπουργό, τον Πρόεδρο της Βουλής και να κοινοποιεί στον κατά

περίπτωση αρμόδιο Υπουργό, ειδικές εκθέσεις κατά τη διάρκεια του έτους.

Άρθρο 4 : Διαδικασία έρευνας

1. Ο Συνήγορος του Πολίτη επιλαμβάνεται κάθε θέματος που εμπίπτει στις αρμοδιότητές του, ύστερα από ενυπόγραφη αναφορά κάθε άμεσα ενδιαφερόμενου φυσικού ή νομικού προσώπου ή ενώσεως προσώπων. Ο Συνήγορος του Πολίτη δέχεται επίσης αναφορές από κάθε άμεσα ενδιαφερόμενο παιδί ή τον ασκούντα τη γονική μέριμνα ή συγγενή κατ' ευθεία γραμμή ή εκ πλαγίου έως το δεύτερο βαθμό, τον επίτροπο ή τον προσωρινό επίτροπο, καθώς και από τρίτο πρόσωπο που έχει άμεση αντίληψη παραβίασης των δικαιωμάτων του παιδιού. Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου, ως παιδί νοείται όποιος δεν έχει συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του.

2. Ο Συνήγορος του Πολίτη δύναται να επιληφθεί υποθέσεων αυτεπαγγέλτως.

3. Ο Συνήγορος του Πολίτη δεν επιλαμβάνεται περιπτώσεων, κατά τις οποίες η διοικητική ενέργεια έχει γεννήσει δικαιώματα ή έχει δημιουργήσει ευνοϊκές καταστάσεις υπέρ τρίτων, που αναστρέπονται μόνο με δικαστική απόφαση, εκτός εάν προφανώς συντρέχει παρανομία ή έχουν σχέση κατά το κύριο αντικείμενο τους με την προστασία του περιβάλλοντος.

4. Η αναφορά υποβάλλεται μέσα σε έξι (6) μήνες αφότου ο ενδιαφερόμενος έλαβε πλήρη γνώση των ενεργειών ή παραλείψεων για τις οποίες προσφεύγει στον Συνήγορο του Πολίτη, καταχωρείται δε σε ειδικό μητρώο. Η υποβολή της αναφοράς δεν αναστέλλει τις προβλεπόμενες από το νόμο προθεσμίες για την άσκηση ενδίκου μέσου ή βοηθήματος και δεν εξαρτάται από την παράλληλη αίτηση θεραπείας, ιεραρχικής προσφυγής ή ενδικοφανούς προσφυγής. Ο Συνήγορος του Πολίτη μπορεί, προτού επιληφθεί της υποθέσεως, να ζητήσει από τον ενδιαφερόμενο να ασκήσει διοικητική προσφυγή.

Σε περίπτωση που ασκηθεί ενδικοφανής προσφυγή, ο Συνήγορος του Πολίτη δεν επιλαμβάνεται του θέματος πριν αποφασίσει το αρμόδιο όργανο ή παρέλθει άπρακτη προθεσμία τριών (3) μηνών από την άσκηση της προσφυγής.

Ο Συνήγορος του Πολίτη μπορεί να θέτει στο αρχείο αναφορά που κρίνεται προδήλως αόριστη, αβάσιμη ή ασκείται κατά τρόπο καταχρηστικό ή κατά παράβαση της αρχής της καλής πίστης.

5. Ο Συνήγορος του Πολίτη δύναται κατά την έρευνα των υποθέσεων να ζητεί τη συνδρομή του Σώματος Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης ή άλλων ελεγκτικών σωμάτων της Διοίκησης.

Ο Συνήγορος του Πολίτη μπορεί να ζητεί από τις δημόσιες υπηρεσίες κάθε πληροφορία, έγγραφο ή άλλο στοιχείο για την υπόθεση, να εξετάζει πρόσωπα, να ενεργεί αυτοψία και να παραγγέλλει πραγματογνωμοσύνη. Κατά την εξέταση εγγράφων και άλλων στοιχείων, που βρίσκονται στη διάθεση δημοσίων υπηρεσιών, δεν μπορεί να αντιταχθεί ο χαρακτηρισμός τους ως απορρήτων, εκτός εάν αφορούν την εθνική άμυνα, την κρατική ασφάλεια και τις διεθνείς σχέσεις της χώρας. ;Ολες οι δημόσιες υπηρεσίες οφείλουν να διευκολύνουν με κάθε τρόπο την έρευνα. Η μη σύμπραξη δημόσιας υπηρεσίας στη διεξαγωγή της αποτελεί αντικείμενο ειδικής έκθεσης του Συνηγόρου του Πολίτη προς τον καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργό.

Για την προάσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού, ο Συνήγορος του Πολίτη μπορεί να ζητά με ειδικά αιτιολογημένο έγγραφό του από ιδιώτη που κατονομάζεται στην αναφορά έγγραφο ή άλλα στοιχεία για την υπόθεση. Ο χαρακτηρισμός των στοιχείων αυτών ως απορρήτων δεν μπορεί να του αντιταχθεί. Στην περίπτωση αυτή ο Συνήγορος του Πολίτη υποχρεούται να διασφαλίζει τα προσωπικά και επαγγελματικά απόρρητα των ιδιωτών, και να μη δημοσιεύει στοιχεία ικανά να καταστήσουν δυνατό τον προσδιορισμό τους. Σε περίπτωση που ιδιώτης αρνείται να παράσχει τα παραπάνω στοιχεία, ο Συνήγορος του Πολίτη μπορεί να ζητήσει τη συνδρομή

δημόσιας υπηρεσίας, επαγγελματικού συλλόγου ή φορέα κατά περίπτωση, καθώς και της εισαγγελικής αρχής.

6. Μετά το πέρας της έρευνας ο Συνήγορος του Πολίτη, εφόσον το απαιτεί η φύση της υπόθεσης, μπορεί να συντάσσει πόρισμα το οποίο γνωστοποιεί στον καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργό και τις αρμόδιες υπηρεσίες, διαμεσολαβεί δε με κάθε πρόσφορο τρόπο για την επίλυση του προβλήματος του πολίτη.

Ο Συνήγορος του Πολίτη στις προτάσεις του προς τις υπηρεσίες μπορεί να θέτει προθεσμία, μέσα στην οποία οφείλουν να τον ενημερώσουν για τις ενέργειες τους σχετικά με την εφαρμογή των προτάσεων του ή για τους λόγους που δεν επιτρέπουν την αποδοχή τους. Ο Συνήγορος του Πολίτη μπορεί να δημοσιοποιήσει τη μη αποδοχή των προτάσεων του, εφόσον κρίνει ότι δεν αιτιολογείται επαρκώς.

7. Ο Συνήγορος του Πολίτη, όταν η αναφορά στρέφεται κατά ιδιώτη, προβαίνει σε όλες τις ενδεικνυόμενες ενέργειες, προκειμένου να εξαιρεθούν τα προβλήματα που έχουν τεθεί υπόψη του και προτείνει κάθε αναγκαίο μέτρο για την προστασία των δικαιωμάτων του ενδιαφερόμενου παιδιού. Ειδικότερα, όταν οι συνθήκες λειτουργίας ενός νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου προσβάλλουν τα δικαιώματα του παιδιού, μπορεί να προτείνει τα αναγκαία οργανωτικά και υποχρεούται να ενημερώσει τον Συνήγορο του Πολίτη για τα μέτρα που έχει λάβει ή προτίθεται να λάβει, εντός της προθεσμίας που το έχει ταχθεί. Ο Συνήγορος του Πολίτη μπορεί να δημοσιοποιήσει τη μη αποδοχή των προτάσεων του, εφόσον κρίνει ότι δεν αιτιολογείται επαρκώς.

8. Ο Συνήγορος του Πολίτη ενημερώνει σε κάθε περίπτωση τον ενδιαφερόμενο για την τύχη της υποθέσεώς του.

9. Το προσωπικό της Αρχής υπέχει καθήκον εχεμύθειας για έγγραφα και στοιχεία των οποίων λαμβάνει γνώση στο πλαίσιο της έρευνας και είναι απόρρητα σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις ή εξαιρούνται από το δικαίωμα πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα, κατά τον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και κάθε άλλη συναφή διάταξη.

10. Άρνηση λειτουργού ή υπαλλήλου ή μέλους διοίκησης να συνεργασθεί με τον Συνήγορο του Πολίτη, κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα παράβασης καθήκοντος, για δε τα μέλη διοίκησης λόγο αντικατάστασής τους.

Αν κατά την έρευνα διαπιστωθεί παράνομη συμπεριφορά λειτουργού, υπαλλήλου ή μέλους διοίκησης, ο Συνήγορος του Πολίτη διαβιβάζει την έκθεση στο αρμόδιο όργανο και μπορεί να προκαλέσει την πειθαρχική δίωξη του υπαίτιου ή να προτείνει τη λήψη άλλων μέτρων, αν ο υπαίτιος δεν υπόκειται σε πειθαρχικό έλεγχο. Ο Συνήγορος του Πολίτη μπορεί να τάσσει εύλογη προθεσμία εν όψει των περιστάσεων, μετά την άπρακτη παρέλευση της οποίας παραγγέλλει ο ίδιος τον έλεγχο. Ο Συνήγορος του Πολίτη μπορεί επίσης σε σοβαρές περιπτώσεις να προκαλέσει με έγγραφό του προς το αρμόδιο όργανο την πειθαρχική δίωξη του υπαίτιου λειτουργού ή υπαλλήλου για την ανωτέρω παράλειψη άσκησης του ενδεικνυόμενου ελέγχου. Αν προκύπτει από εκθέσεις του Συνηγόρου του Πολίτη ότι λειτουργός ή υπάλληλος δημόσιας υπηρεσίας παρακωλύει, για δεύτερη φορά εντός τριετίας, το έργο της έρευνας ή αρνείται χωρίς σοβαρό λόγο να συμπράξει στην επίλυση του προβλήματος μπορεί να του επιβληθεί η ποινή οριστικής παύσης.

11. Αν προκύψουν αποχρώσεις ενδείξεις για τέλεση αξιόποινης πράξης από λειτουργό, υπάλληλο ή μέλος διοίκησης, ο Συνήγορος του Πολίτη διαβιβάζει την έκθεση και στον αρμόδιο εισαγγελέα. Για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού, αν κριθεί ότι παρίσταται ανάγκη παρέμβασης της αρμόδιας δικαστικής αρχής ή άλλης δημόσιας υπηρεσίας ή φορέα, ο Συνήγορος του Πολίτη διαβιβάζει σε αυτούς σχετική έκθεση.

Ο Τομέας των Τηλεπικοινωνιών :

*Η Ευρωπαϊκή και η Ελληνική Διάσταση και οι Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις
Από την Υπαρξη Σταθμών Βάσης Κινητής Τηλεφωνίας στην Ελλάδα*

1. Συνιστώνται 75 θέσεις ειδικών επιστημόνων και 50 θέσεις βοηθών επιστημόνων με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου. Προσόντα διορισμού είναι τα ακόλουθα:

α) Για τους ειδικούς επιστήμονες, τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 2 του Π.Δ. 50/2001 (ΦΕΚ 39 Α') "Καθορισμός των προσόντων διορισμού σε θέσεις φορέων του δημόσιου τομέα".

β) Για τους βοηθούς επιστήμονες, πτυχίο Α.Ε.Ι., της ημεδαπής ή ισότιμο της αλλοδαπής και γνώση μιας ξένης γλώσσας.

Οι διατάξεις για το ανώτατο όριο ηλικίας διορισμού στις θέσεις του παρόντος άρθρου δεν εφαρμόζονται. Η ιδιότητα του συνταξιούχου αποτελεί κώλυμα διορισμού στις πιο πάνω θέσεις.

Οι διατάξεις του πρώτου και του δεύτερου εδαφίου της παρ. 7 του άρθρου 4 του Ν. 3051/2002 (ΦΕΚ 220 Α') "Συνταγματικά κατοχυρωμένες ανεξάρτητες αρχές, τροποποίηση και συμπλήρωση του συστήματος προσλήψεων στο δημόσιο τομέα και συναφείς ρυθμίσεις" εφαρμόζονται και για τις θέσεις των βοηθών επιστημόνων του παρόντος.

Η εμπειρία αποτελεί στοιχείο που εκτιμάται ιδιαίτερα για την αξιολόγηση των υποψηφίων. Ως εμπειρία νοείται η άσκηση έργου που σχετίζεται με το αντικείμενο της προς πλήρωση θέσης ή η απασχόληση σε ανεξάρτητη αρχή με συναφές με το Συνήγορο του Πολίτη έργο.

Για την πλήρωση των θέσεων ειδικού και βοηθητικού επιστημονικού προσωπικού προηγείται δημόσια πρόσκληση, η οποία δημοσιεύεται σε δύο τουλάχιστον εφημερίδες των Αθηνών, που έχουν ευρεία κυκλοφορία, τηρούνται δε σε κάθε περίπτωση οι αρχές της δημοσιότητας, της διαφάνειας, της αντικειμενικότητας και της αξιοκρατίας.

Με την προκήρυξη πλήρωσης των θέσεων μπορούν να εξειδικεύονται κάθε φορά οι απαιτούμενοι τίτλοι σπουδών, βασικοί και μεταπτυχιακοί, και να προσδιορίζονται η ξένη γλώσσα, και το επίπεδο αυτής, η απαιτούμενη εμπειρία, καθώς και η γνώση χρήσης Η/Υ. Ως προς την απόδειξη του επιπέδου της ξένης γλώσσας εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 28 του Π.Δ. 50/2001. Η επιλογή του επιστημονικού και λοιπού προσωπικού γίνεται από πενταμελή επιτροπή που αποτελείται από τον Συνήγορο του Πολίτη ως Πρόεδρο, δύο Βοηθούς Συνηγόρους και δύο καθηγητές Α.Ε.Ι., οριζόμενους με απόφαση της Αρχής. Για τα θέματα επιλογής προσωπικού που δεν περιλαμβάνονται κάθε φορά στην προκήρυξη ή δεν ρυθμίζονται από το παρόν άρθρο εφαρμόζονται οι διατάξεις του Π.Δ. 291/1998 "Κανονισμός λειτουργίας για τη διαδικασία πρόσληψης του προσωπικού του Συνηγόρου του Πολίτη".

2. Τα κριτήρια, ο χρόνος, η συχνότητα, ο τύπος, η διαδικασία και το όργανο αξιολόγησης των ειδικών και των βοηθών επιστημόνων καθορίζονται με απόφαση του Συνηγόρου του Πολίτη.

3. Στο Συνήγορο του Πολίτη αποσπώνται και ασκούν καθήκοντα ειδικού επιστήμονα έως είκοσι πέντε (25) μόνιμοι ή με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου υπάλληλοι του Δημοσίου, των Ο.Τ.Α., α' και β' βαθμού, Ν.Π.Δ.Δ. και Ν.Π.Ι.Δ. της περιπτώσεως ε' της παρ. 1 του άρθρου 3 που συγκεντρώνουν τα προσόντα ειδικού επιστήμονα της παρ. 1 α του παρόντος άρθρου ή είναι υπάλληλοι κατηγορίας ΠΕ του δημόσιου τομέα με οκταετή τουλάχιστον υπηρεσία και με άριστη γνώση ξένης γλώσσας. Η επιλογή των υποψηφίων για απόσπαση υπαλλήλων γίνεται με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων της ανωτέρω παραγράφου 1. Η απόσπαση διενεργείται με απόφαση του οικείου Υπουργού μετά από πρόταση του Συνηγόρου του Πολίτη, κατά παρέκκλιση από κάθε γενική ή ειδική διάταξη. Η απόσπαση διαρκεί τρία (3) έτη, μπορεί να παρατείνεται μια ή περισσότερες φορές για ίσο χρονικό διάστημα και είναι υποχρεωτική για την υπηρεσία του υπαλλήλου. Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται και για τις αποσπάσεις που παρατάθηκαν αυτοδικαίως με την παρ. 3 του άρθρου 28 του Ν. 3013/2002.

4. Με την επιφύλαξη των διατάξεων της παρ. 4 του άρθρου 4 του Ν. 3051/2002, οι αποδοχές των ειδικών και βοηθών επιστημόνων, καθορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, μετά από πρόταση της Αρχής. Μέχρι την έκδοση της ανωτέρω κ.υ.α. εφαρμόζονται οι διατάξεις που ισχύουν κατά τη δημοσίευση του νόμου αυτού. Στο λοιπό προσωπικό της Αρχής καταβάλλονται οι αποδοχές που προβλέπονται από τις κείμενες διατάξεις.

5. Οι ειδικοί επιστήμονες, οι βοηθοί επιστήμονες, καθώς και οι αποσπασμένοι υπάλληλοι που ασκούν καθήκοντα ειδικών επιστημόνων, σε περίπτωση που δίδονται ή ενάγονται για πράξη ή παράλειψη κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, μπορεί να παρίστανται ενώπιον των δικαστηρίων με μέλη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

6. Οι αποσπασμένοι κατά οποιονδήποτε τρόπο υπάλληλοι που υπηρετούν στην Αρχή λαμβάνουν το σύνολο των τακτικών αποδοχών, καθώς και όλα τα με οποιαδήποτε ονομασία επιδόματα και οποιεσδήποτε αμοιβές, παροχές και κάθε φύσεως απολαβές και αποζημιώσεις της οργανικής τους θέσης, πλην του επιδόματος θέσεως ευθύνης και των επιδομάτων που συνδέονται με την ενεργό άσκηση καθηκόντων στον φορέα που ανήκουν οργανικά. Επίσης λαμβάνουν την ειδική πρόσθετη αμοιβή που προβλέπεται στην παρ. 4 του άρθρου 4 του Ν. 3051/2002.

Οι διατάξεις της παρ. 10 του άρθρου 21 του Ν. 2733/1999 (ΦΕΚ 180 Α') εφαρμόζονται και για την υπηρεσία των υπαλλήλων που αποσπώνται κατά την ανωτέρω παράγραφο 3 στο Συνήγορο του Πολίτη,

7. Στη Γραμματεία της Αρχής προΐσταται δημόσιος υπάλληλος ΠΕ κατηγορίας με βαθμό διευθυντή του άρθρου 79 παρ. 2 του Υπαλληλικού Κώδικα (Ν. 2683/1999). Η πλήρωση της θέσης του διευθυντή, που συνιστάται με το παρόν άρθρο, γίνεται με απόφαση ειδικού συμβουλίου που αποτελείται από τον Συνήγορο του Πολίτη ως Πρόεδρο και μέλη τους Βοηθούς Συνηγόρους του Πολίτη, ύστερα από αίτηση υποψηφιότητας, που υποβάλλεται μέσα σε αποκλειστική προθεσμία που τάσσεται με δημόσια πρόσκληση προς τους ενδιαφερόμενους. Η αίτηση υποψηφιότητας συνοδεύεται από βιογραφικό σημείωμα, το περιεχόμενο του οποίου προκύπτει από τα στοιχεία του προσωπικού μητρώου του υπαλλήλου. Δικαίωμα υποβολής αίτησης υποψηφιότητας έχουν μόνιμοι υπάλληλοι ΠΕ κατηγορίας δημόσιων υπηρεσιών, Ν.Π.Δ.Δ., Ο.Τ.Α., και ανεξάρτητων αρχών που έχουν τα προσόντα προαγωγής στο βαθμό διευθυντή κατά την παρ. 2 του άρθρου 82 του Υπαλληλικού Κώδικα (Ν. 2683/1999). Το Ειδικό Συμβούλιο καλεί σε προφορική συνέντευξη τους υποψηφίους προκειμένου να διαμορφώσει γνώμη για την ικανότητα και την προσωπικότητα τους, ως προς την άσκηση των καθηκόντων τους. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, οι σχετικές με τη συνεκτίμηση και την έννοια της εμπειρίας, εφαρμόζονται αναλόγως και για την επιλογή του διευθυντή.

Ο υπάλληλος που θα επιλεγεί κατά τα ανωτέρω για τη θέση του διευθυντή μετατάσσεται, κατά παρέκκλιση από κάθε γενική ή ειδική διάταξη, με απόφαση του οικείου Υπουργού χωρίς γνώμη του υπηρεσιακού συμβουλίου και εντάσσεται με την ίδια απόφαση στο βαθμό της θέσης του διευθυντή.

Κατά την πρώτη εφαρμογή της παρούσας διάταξης η επιλογή για την πλήρωση της θέσης του διευθυντή γίνεται μέσα σε δύο (2) μήνες από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου. Η απόσπαση του κατά την παρ. 3 του άρθρου 5 του Ν. 2477/1997 διευθυντή λήγει αυτοδικαίως με την ολοκλήρωση της κατά τα ανωτέρω μετάταξης του διευθυντή και ο χρόνος της απόσπασης αυτής λογίζεται για κάθε συνέπεια ως υπηρεσία σε θέση βαθμού διευθυντή του άρθρου 79 του Υπαλληλικού Κώδικα (Ν. 2683/1999).

Άρθρο 6 : Τίτλος της Αρχής

Απαγορεύεται σε οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο η χρήση του τίτλου "Συνήγορος του Πολίτη" ή τίτλου παρεμφερούς που μπορεί να δημιουργήσει στο κοινό σύγχυση σε σχέση με την ως άνω Αρχή.

Άρθρο 7 : Τελικές και μεταβατικές διατάξεις

Ο Τομέας των Τηλεπικοινωνιών :
Η Ευρωπαϊκή και η Ελληνική Διάσταση και οι Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις
Από την Υπαρξη Σταθμών Βάσης Κινητής Τηλεφωνίας στην Ελλάδα

1. Οι θέσεις του ειδικού επιστημονικού προσωπικού της παρ. 1 του άρθρου 5 του Ν. 2477/1997, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 28 του Ν. 3013/2002 και οι θέσεις του βοηθητικού επιστημονικού προσωπικού της παρ. 4 του άρθρου 8 του Ν. 2623/1998 διατηρούνται και καταργούνται με τη λήξη της σύμβασης εργασίας των υπηρετούντων στις θέσεις αυτές ή και προ αυτής, εφόσον κενωθούν με οποιονδήποτε άλλον τρόπο.

2. Οι διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 10 του Ν.Δ. 216/1974, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε, ισχύουν και για αποσπάσεις υπαλλήλων στην υπηρεσία του Συνηγόρου του Πολίτη. Οι διατάξεις της παρ. 8 του άρθρου 5 του Ν. 3051/2002 ισχύουν και για το μόνιμο προσωπικό των Ο.Τ.Α., και των ανεξάρτητων αρχών που είναι αποσπασμένοι στον Συνήγορο του Πολίτη.

3. Γενικές ή ειδικές διατάξεις που είναι αντίθετες με τις διατάξεις του παρόντος νόμου καταργούνται. Διατηρούνται σε ισχύ οι διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 8 του Ν. 2623/1998 (ΦΕΚ 139Α'), όπως ισχύει κάθε φορά και προστίθεται μία (1) ακόμη θέση για τις ανάγκες Βοηθού Συνηγόρου.

4. Κατά την πρώτη επιλογή μετά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, για τις θέσεις ειδικών επιστημόνων και για τις θέσεις βοηθών επιστημόνων, η προβλεπόμενη στο άρθρο 5 παρ. 1 του παρόντος νόμου επιτροπή αποτελείται από τον Συνήγορο του Πολίτη, δύο (2) καθηγητές Α.Ε.Ι. και δύο (2) μέλη ή πρώην μέλη ανεξάρτητων διοικητικών αρχών.

Άρθρο 8-10 : (άλλες διατάξεις) |
Άρθρο 11 : Ισχύς

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευση του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά σε επί μέρους διατάξεις αυτού.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 22 Ιανουαρίου 2003

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

Ν. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ Κ. ΣΚΑΝΔΑΛΙΔΗΣ

Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους

Αθήνα, 22 Ιανουαρίου 2003

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ Φ. ΠΕΤΣΑΛΝΙΚΟΣ